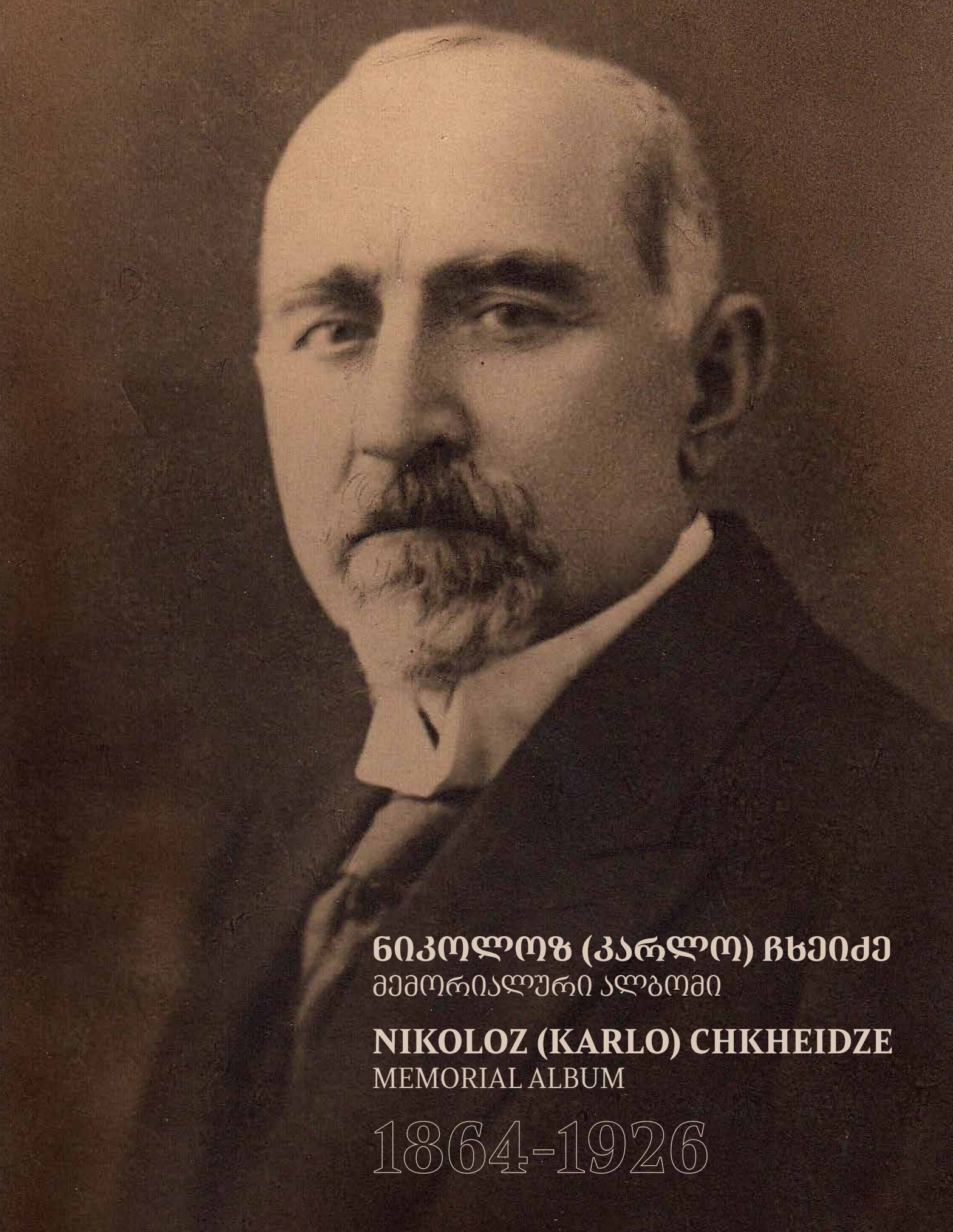

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე
მემორიალური ალბომი

NIKOLOZ (KARLO) CHKHEIDZE
MEMORIAL ALBUM

1864-1926

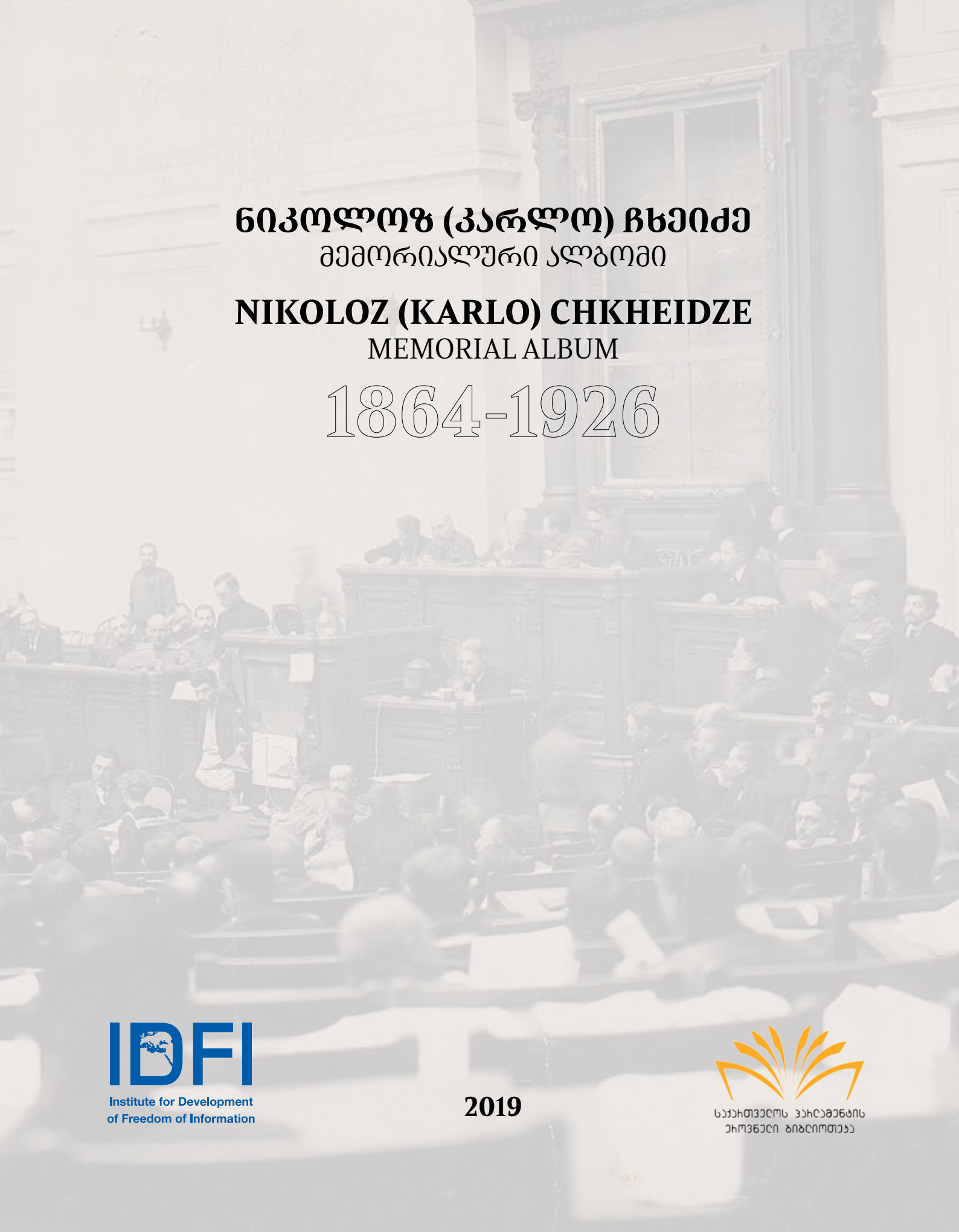

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე
მემორიალური ალბომი

NIKOLOZ (KARLO) CHKHEIDZE
MEMORIAL ALBUM

1864-1926

IDFI
Institute for Development
of Freedom of Information

2019

საქართველოს პარლამენტის
ეროვნული ბიბლიოთეკა

ალბომის ავტორი: ანტონ ვაჭარაძე
Author of the Album: Anton Vatcharadze

დიზაინერი: ნატა ყუბანეიშვილი
Designer: Nata Kubaneishvili

წინასიტყვაობის და ბიოგრაფიის ავტორი:
ირაკლი ირემაძე
Author of foreword and biography:
Irakli Iremadze

ქართული ტექსტების რედაქტორი: ესმა მანია
Editor of Georgian texts: Esma Mania

ინგლისური ტექსტების რედაქტორი:
გიორგი ბეჟაშვილი
Editor of English texts:
Giorgi Bezhashvili

თანადგომისთვის მადლობას ვუხდით
Thank you for your support

გიორგი კლდიაშვილს
Giorgi Kldiashvili

ლევან ავალიშვილს
Levan Avalishvili

მირიან ხოსიტაშვილს
Mirian Khositashvili

ნიკოლოზ სეფიაშვილს
Nikoloz Sephiashvili

მირიან მელუას
Mirian Meloua

გიორგი მამულიას
Georges Mamoulia

ISBN: 978-9941-8-1469-3

შინაარსი

წინასიტყვაობა 4
ბიოგრაფია 8
რუსეთის იმპერიაში 12
სამი პარლამენტის თავმჯდომარე 36
პარიზი 1919 78
ემიგრაცია და აღსასრული 104

CONTENT

Foreword 6
Biography 10
In the Russian Empire 12
Chairman of the Three Parliaments 36
Paris 1919 78
Emigration and Death 104

წინასიტყვაობა

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დამფუძნებელი კრების პირველი სხდომა 1919 წლის 12 მარტს გაიხსნა. საზეიმო ნაწილის შემდეგ სხდომის დღის წესრიგში დადგა თავმჯდომარის არჩევის საკითხი. სოციალ-დემოკრატიული ფრაქციის სახელით, კრების წევრმა, ნოე ცინცაძემ თავმჯდომარის კანდიდატად სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ერთ-ერთი დამფუძნებელი და ლიდერი ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე დაასახელა. ჩხეიძე სხდომას არ ესწრებოდა, თუმცა კრებამ ის ერთხმად დაამტკიცა ამ პოსტზე. ეს ფაქტი არ იყო შემთხვევითი, ჩხეიძე იყო ქართველ პოლიტიკოსთა შორის ყველაზე გამოცდილი კანონმდებელი, რომელსაც ზურგს უმაგრებდა ათწლიანი საკანონმდებლო საქმიანობა როგორც იმპერიის, ისე გარდამავალი პერიოდის რუსეთში, ამიერკავკასიის ეფემერულ რესპუბლიკასა და 1918 წლის მაისიდან – დამოუკიდებელ ქართულ სახელმწიფოში. ნიკოლოზ ჩხეიძეს ჰქონდა არა მხოლოდ რიგითი დეპუტატობის, არამედ საკანონმდებლო ორგანოსა და მისი შემადგენელი ნაწილების მართვის გამოცდილება. ის რუსეთის იმპერიის III და IV სათათბიროში ხელმძღვანელობდა ყველაზე ხმაურიან და რეჟიმთან დაპირისპირებულ სოციალისტურ ფრაქციას. 1917 წლის რევოლუციის შემდეგ სათავეში ედგა ჯერ პეტერბურგის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს, მოგვიანებით კი უკვე სრულიად რუსეთის საბჭოებს. ეს ორგანოები გარდამავალი ხანის რუსეთში, ალექსანდრე კერენსკის დროებითი მთავრობისგან განსხვავებით, რეალურ ძალაუფლებას ფლობდნენ. კარლო ჩხეიძემ 1918 წლის თებერვლიდან უკვე ამიერკავკასიის რესპუბლიკის სეიმის თავმჯდომარის პოსტი დაიკავა და უშუალოდ ხელმძღვანელობდა სამი ერისგან შექმნილი სახელმწიფოს საკმაოდ წინააღმდეგობრივ საკანონმდებლო ორგანოს. 1918 წლის 26 მაისის შემდეგ დამოუკიდებელი რესპუბლიკის საკანონმდებლო ორგანოს ფუნქცია ეროვნულ საბჭოს დაეკისრა, რომელსაც დამოუკიდებლობის აქტის მიღებისას ნოე ჟორდანია თავმჯდომარეობდა, თუმცა რამდენიმე დღეში უკვე დამოუკიდებელ რესპუბლიკაში ჟორდანიას ადგილი ოფიციალური საკანონმდებლო ორგანოს თავმჯდომარის პოსტზე ნიკოლოზ ჩხეიძემ დაიკავა.

ნიკოლოზ ჩხეიძე საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის კონტექსტში შეგვიძლია განვიხილოთ არა მხოლოდ საკანონმდებლო ორგანოს პირველ პირად, ქართული პარლამენტარიზმის ერთგვარ სიმბოლოდ, არამედ საერთაშორისო ასპარეზზე საქართველოს იურიდიული სტატუსის

მთავარ შემოქმედადაც, რადგანაც ის თითქმის 2 წლის განმავლობაში ხელმძღვანელობდა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დიპლომატიურ მისიას პარიზის სამშვიდობო კონფერენციასა და დასავლეთ ევროპაში. ნოე ჟორდანიამ კარლო ჩხეიძისადმი მიძღვნილ გამოსათხოვარ წერილში მოკლედ დაახასიათა 34 წლის განმავლობაში მისი თანამებრძოლი: „კარლო უაღრესათ მორალური არსებაა. მასში არ ყოფილა არასდროს პატივმოყვარეობა, შური და ამაყობა. ის მეთაურობდა უდიდეს საქმეს, მაგრამ ცდილობდა წინ სხვა წამოეყენებია და თვითონ უკან დამდგარიყო... ... კარლო ღრმათ აზროვნებდა და მსუბუქი ენით იტყოდა. ის იყო მეტათ მწიგნობარი, განათლებული მოღვაწე, ჩუმი და ოხუნჯი, საზოგადოების მოყვარე და მარტოობას ჩვეული, კაბინეტის კაცი და ტრიბუნი, თბილის გულის და ცივი გარეგნობის, ნაზი ნერვების და მშრალი გონების – კარლო ერთობ რთული მორალური პიროვნებაა, ბევრისთვის ბლომათ უცნობად დარჩენილი. კარლო კერძო დამოკიდებულებაში იშვიათი ადამიანი იყო. არასდროს არ მომხდარა, რომ ის ვინმეს წაკიდებოდეს, ვინმე ცუდათ ეხსენებიოს, რომ ინტრიგაში მონაწილეობა მიეღოს... მუდამ მის სიტყვას ყველა გულდასმით ისმენდა. მასში მუდამ მოსჩანდა ღრმა დაკვირვება და გულრწფელობა“...

ნიკოლოზ ჩხეიძის პოლიტიკურ და დიპლომატიურ საქმიანობასთან, ისევე როგორც მის თანამებრძოლებთან და, ზოგადად, საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასთან დაკავშირებული ფაქტები და ისტორიები საბჭოთა რეჟიმმა 70 წლის განმავლობაში ან სრულებით დაამახინჯა, ანაც საერთოდ უარყო. თანამედროვე საქართველოში ეტაპობრივად მიმდინარეობს დემოკრატიულ რესპუბლიკასთან დაკავშირებული საკითხების შესწავლა, საზოგადოებამდე მიტანა და პოპულარიზაცია. წინამდებარე ალბომი ამ გზაზე მნიშვნელოვანი ნაბიჯია, რადგანაც ეს იქნება სრულფასოვანი პუბლიკაცია დოკუმენტებითა და ფოტოებით XX საუკუნის საქართველოს ერთ-ერთი მთავარი პოლიტიკური ფიგურის შესახებ.

ალბომში გამოყენებულია საქართველოს ეროვნული არქივის, შსს არქივის და საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის მასალები. ზოგიერთი დოკუმენტი და ფოტო ინტერნეტ-სივრცეში, ღია დაშვებაში იყო განთავსებული.

FOREWORD

First Session of the Constituent Assembly of the Democratic Republic of Georgia opened on March 12, 1919. After the opening ceremony, the main agenda of the session was choosing a chairman. On behalf of the Social-Democratic faction, Noe Tsintsadze, a member of the council, named one of the founders and leader of the Social Democratic Party Nikoloz (Karlo) Chkheidze as a candidate for chairman position. Chkheidze did not attend the session, but the Assembly unanimously approved his post. This fact was not accidental - Chkheidze was the most experienced lawmaker among Georgian politicians with ten-year experience in legislative work in the Russian Empire, the transition period in Russia, the Republic of Transcaucasia and, since May 1918, in the independent Georgian state. Nikoloz Chkheidze had not only the experience of an ordinary MP, but also expertise in management of the legislative body and its parts. He led the III and IV State Duma of the Russian Empire, leading the loudest opposing socialist faction. After the revolution of 1917, he led the Petrograd Soviet of Workers and Soldiers Deputies and later the All Russian Councils. Unlike the temporary government of Alexander Kerensky, these bodies had real power during the transitional period in Russia. Since February 1918, Karlo Chkheidze held the post of Chairman of the Transcaucasian Sejm and led the very contradictory legislative body of the State of three different nations. After May 26, 1918 the function of the legislative body of the independent republic was taken by the National Council of Georgia, which was chaired by Noe Zhordania during the adoption of the Act of Independence, but in several days Nikoloz Chkheidze took the chairman's position of the legislative body.

In the context of the Democratic Republic of Georgia, we can consider Nikoloz Chkheidze not only as a symbol of Georgian legislation or as the first chairman of the legislative body, but also the main creator of the legal status of Georgia on the international arena, as he had been in charge of the Diplomatic Mission at the Paris Peace Conference and Western Europe. In his letter, Noe Zhordania briefly described his companion for 34 years, Karlo Chkheidze: „He is a very moral person. There was no vigilance, envy and pride in him. He headed the most important business but always tried to put other people forward and himself stay in the shade… He minded deeply and was speaking with a light language. He was an educated public figure, quiet and humorous, lover of society and accustomed to loneliness, cabinet person and orator, with a warm heart and cold appearance, sensitive nerves and dry mind – Karlo was not easy going person, for many staying as a stranger. He was exclusive in personal affairs. He never argued, or badly mentioned somebody, never involved in intrigues… His words were always attentively listened to by others. He always observed deeply and was sincere…"

Nikoloz Chkheidze's political and diplomatic activities, the facts and stories related to him, his comrades and the Democratic Republic of Georgia in general for 70 years have been dismissed or altered by the Soviet regime's false historiography. In modern Georgia, the study of the issues related to the Democratic Republic is active, revealing the truths and bringing real facts to the daylight. This album is an important step in this way, since it will be a full-fledged publication of documents and photographs of one of the main political figures of Georgia in the 20th century.

The materials preserved in the National Archives of Georgia, the MIA Archive and the National Parliamentary Library of Georgia have been used in the album. Some documents and photos were taken from the public domain.

კარლო ჩხეიძე თავის უკანასკნელ წლებში (უთარიღო)
რუსი სოციალისტ-რევოლუციონერების ლიდერი, ვიქტორ ჩერნოვი თავის მემუარებში იხსენებდა: „რომ მოენდომებინა, ჩხეიძე რევოლუციის დროებითი მმართველობის ცენტრში მოექცეოდა: რეალური ძალა საბჭოების ხელში იყო. მან ეს არ ისურვა, უკიდურესად მოკრძალებული პიროვნება იყო. ამ თვისებას ბევრი პოლიტიკურ არენაზე თავიდანვე ივიწყებს, რადგან მასების წინაშე გამოსვლები უწევთ. შეიძლება, მის შემთხვევაში ძალაუფლების შიშმაც თავისი სიტყვა თქვა. პოლიტიკურ მოღვაწეებს შორის ორი სახის პიროვნებას გამოვყოფ: ვისშიც ადამიანური ღირსებებიც ფარავს ნაკლს და ვისი ნაკლიც იმთავითვე ჯაბნის ყოველგვარ ადამიანურ ღირსებას. ამ ორს შორის ჩხეიძე, უდავოდ, პირველს მიეკუთვნებოდა“.

KARLO CKHEIDZE IN HIS LAST YEARS (date unknown)
Viktor Chernov, the leader of the Russian Socialist-Revolutionary party, recalled in his memoirs: „Upon wish, Chkheidze could’ve been at the center of the Interim Governance of the Revolution: the real power was in the hands of the Councils. He did not want this: Chkheidze was a very modest person. This is a feature that has been forgotten by many from the political arena, as there are frequent speeches in front of the crowds. The fear of power can be considered as one of his weaknesses. I identify two types of personalities among political figures: one whose human dignity covers the shortcomings of the same person and the other whose deficits discredit all human dignity. Chkheidze was indeed among the first category among the two.“

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

ბიოგრაფია

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე დაიბადა 1864 წლის 9 აპრილს იმჟამად შორაპნის მაზრის სოფელ ფუთში, ტახტის აზნაურის ოჯახში. სოფლის დაწყებითი სკოლის დასრულების შემდეგ სწავლა ქუთაისის კლასიკურ გიმნაზიაში განაგრძო, თუმცა მოსწავლეთა გამოსვლებში მონაწილეობის გამო გიმნაზია ვერ დაასრულა. ამავე მიზეზით გარიცხეს ოდესისა და ხარკოვის უნივერსიტეტებიდანაც. იმ პერიოდში გაეცნო ხალხოსნურ პოლიტიკურ იდეებს და მისი მიმდევარი გახდა. საქართველოში დაბრუნების შემდეგ მუშაობდა ჭიათურაში, სადაც დაუკავშირდა მომავალში ქართული სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის დამფუძნებლებს, პირველ რიგში, ეგნატე ნინოშვილს. 1892 წლის 25 დეკემბერს მონაწილეობა მიიღო „მესამე დასის“ პირველ შეკრებაში, რომელიც დაბა ყვირილაში შედგა. თავდაპირველად ის დასის „ნაროდნიკულ“ ნაწილს წარმოადგენდა, თუმცა შემდგომში დასის სხვა წევრებისა და ნოე ჟორდანიას გავლენით ევროპული სოციალ-დემოკრატიული იდეების მიმდევარი გახდა.

საქართველოში სოციალ-დემოკრატიული მოძრაობის ჩამოყალიბების პირველ ეტაპზე, 1900-იანი წლებიდან კარლო ჩხეიძე ბათუმში გადავიდა. ჩხეიძემ და მესამე დასის კიდევ ერთმა ლიდერმა, ისიდორე რამიშვილმა ბათუმის ქართულ სკოლაში მასწავლებლობა დაიწყეს. ორმა თანამოაზრემ ბათუმში მალევე შექმნა მუშათა საკვირაო სკოლები და კითხვის წრეები, ჩამოაყალიბა სოციალ-დემოკრატიული არალეგალური გაერთიანება, რომელიც შემდგომში პარტიის ბათუმის ორგანიზაციად გარდაიქმნა. 1898 წელს კარლო ჩხეიძე ბათუმის ქალაქის ხმოსნად აირჩიეს, ამავდროულად, იყო ბათუმის ქალაქის საავადმყოფოს გამგე. აქტიური პოლიტიკური საქმიანობის პარალელურად აქვეყნებდა სტატიებს სოციალ-დემოკრატების ჟურნალ „კვალში“.

ქართული სოციალ-დემოკრატიის რუსეთის სოციალ-დემოკრატიულ პარტიასთან (რსდმპ) შეერთების შემდეგ კარლო ჩხეიძე მენშევიკური ფრაქციის წევრი გახდა. ხელმძღვანელობდა რსდმპ-ს ბათუმის ორგანიზაციას, 1905 წელს იყო ბათუმში რევოლუციური გამოსვლების ხელმძღვანელი. შემდგომში სათავეში ედგა პარტიულ ორგანიზაციას გურიაში. 1907 წელს აირჩიეს თფილისის ქალაქის საბჭოს ხმოსნად, 1907 წელს – რუსეთის III სათათბიროს წევრად, თფილისის გუბერნიისათვის გამოყოფილი მანდატით, 1912 წელს – კვლავ დუმის დეპუტატად. სათათბიროში ხელმძღვანელობდა სოციალ-დემოკრატთა ფრაქციას.

1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ თავმჯდომარეობდა პეტროგრადის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს, მალევე გახდა სრულიად რუსეთის საბჭოების თავმჯდომარე. როგორც შესავალში აღვნიშნეთ, დასახელებული პოლიტიკური ორგანო რამდენიმე თვის განმავლობაში რუსეთის იმპერიის პოლიტიკის განმსაზღვრელი უმთავრესი სტრუქტურა იყო. 1917 წლის ბოლოს აირჩიეს რუსეთის დამფუძნებელი კრების წევრად. ამავე პერიოდში კარლო ჩხეიძის ცხოვრებაში

მოხდა დიდი ტრაგედია, მის მცირეწლოვან შვილს, სტანისლავს თამაშისას იარაღი გაუვარდა და დაიღუპა. ოქტომბრის გადატრიალების შემდეგ კარლო ჩხეიძე სამშობლოში დაბრუნდა. 1917 წლის ნოემბერში გახდა საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრი, 1918 წლის თებერვალში კი – ამიერკავკასიის სეიმის თავმჯდომარე.

1918 წლის 26 მაისს, როგორც საქართველოს ეროვნული საბჭოს წევრმა, ხელი მოაწერა დამოუკიდებლობის აქტს. 1918 წლის მაისის ბოლოს ნოე ჟორდანიას ნაცვლად აირჩიეს ეროვნული საბჭოს თავმჯდომარედ. 1919 წლის იანვარში, როგორც პარლამენტის თავმჯდომარე, დაინიშნა პარიზის სამშვიდობო კონფერენციაზე საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დელეგაციის ხელმძღვანელად და ამ მოვალეობას თითქმის 2 წლის განმავლობაში ასრულებდა. 1919 წლის დამფუძნებელი კრების არჩევნებზე იყო საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის საარჩევნო სიის მეორე ნომერი პარტიის თავმჯდომარის ნოე ჟორდანიას შემდეგ. 1919 წლის თებერვალში დამფუძნებელი კრების წევრად, 1919 წლის 12 მარტს კი დამფუძნებელმა კრებამ პირველივე სხდომაზე ერთხმად აირჩია დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარედ. საქართველოში არყოფნის გამო კრების თავმჯდომარის მოვალეობას ძირითადად მისი პირველი ამხანაგი (მოადგილე), ალექსანდრე ლომთათიძე ასრულებდა. 1920 წლის დეკემბერში კარლო ჩხეიძე დაბრუნდა საქართველოში და უშუალოდ უძღვებოდა სხდომებს. 1921 წლის მარტში, საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის ოკუპაციის შემდეგ, დამფუძნებელი კრების დადგენილებით, დამფუძნებელი კრებისა და მთავრობის წევრების ერთ ჯგუფთან ერთად დატოვა საქართველო და ემიგრაციაში წავიდა საქართველოს განთავისუფლებისთვის ბრძოლის გასაგრძელებლად. ემიგრაციაშიც არ შეუწყვეტია პოლიტიკური საქმიანობა. ოჯახთან ერთად ცხოვრობდა ლევილის ქართულ მამულში. მცირე ხანში კარლო ჩხეიძის ჯანმრთელობის მდგომარეობა გაუარესდა. იმ პერიოდის წერილებში ნათლად ჩანს მისი მძიმე ფიზიკური და მორალური მდგომარეობა. 1926 წლის 7 ივლისს ლევილის მამულში თვითმკვლელობა სცადა, რის შემდეგაც ყელის მძიმე დაზიანებით მოათავსეს კლინიკაში, სადაც მისი გადარჩენა ვერ შეძლეს და 1926 წლის 11 ივლისს გარდაიცვალა. კარლო ჩხეიძის დაკრძალვას პარიზის ისტორიულ, პერ-ლაშეზის სასაფლაოზე ქართული პოლიტიკური ემიგრაციის და ევროპელი სოციალისტების სპექტრი ესწრებოდა.

კარლო ჩხეიძეს ჰყავდა მეუღლე ალექსანდრა ტაგანოვა და ოთხი შვილი: სტანისლავი, ნატა, ლიდუსი და ვერონიკა. 1921 წლიდან, ემიგრაციაში კარლო ჩხეიძეს და მის მეუღლეს მხოლოდ ვერონიკა გაჰყვა, რასაც ადასტურებს კარლო ჩხეიძის დიპლომატიური პასპორტი და მასში დაფიქსირებული ოჯახის წევრების ვინაობა. მეუღლე, ალექსანდრა ტაგანოვა 1943 წელს გარდაიცვალა და კარლო ჩხეიძის გვერდით, პერ-ლაშეზის სასაფლაოზეა დაკრძალული. ვერონიკა ჩხეიძეს და მის მეუღლეს, ანატოლ გრასმანს შვილები არ ჰყოლიათ, ასევე უცნობია კარლო ჩხეიძის კიდევ ორი ქალიშვილის ბედი.

BIOGRAPHY

Nikoloz (Karlo) Chkheidze was born on April 9, 1864, in the village of Puti, Shorapani district, in the family of a Nobleman (Aznaur). After completing primary school in the village, he continued his studies at the Kutaisi Classical Gymnasium, which he didn't complete due to his participation in public protests. He was excluded from Odessa and Kharkiv universities for the same reasons. During this period, he got acquainted with the Narodnik political ideas and became a follower of the ideology. After returning to Georgia, he worked in Chiatura, where he contacted one of the founders of the Georgian Social-Democratic Movement, Egnate Ninoshvili. On December 25, 1892, he participated in the first meeting of the Mesame Dasi (first social-democratic party in the Caucasus), which took place in the small Georgian town of Kvirila. Initially, he was among the Narodnik wing of the party, but was subsequently influenced by other members of the organization, especially Noe Zhordania, and started following European social-democratic ideas.

Karlo Chkheidze moved to Batumi from in the early 1900s during the first stage of the establishment of the social-democratic movement in Georgia. Chkheidze and another leader of the Mesame Dasi, Isidore Ramishvili, started teaching at a school in Batumi. The two associates soon created Sunday Schools and reading circles in the Batumi Social-Democratic Illegal Union, which later transformed into the Batumi organization of the Social-Democratic Party. In 1898, Karlo Chkheidze was elected to the Batumi City Councils as a deputy, at the same time he was head of administration at the Batumi city hospital. In parallel with his political activities, Chkheidze published articles in the Social-Democratic magazine Kvali.

After merging the Georgian Social-Democrat party with the Russian Social-Democratic Party (RSDP), Karlo Chkheidze became a member of the Menshevik Faction. He led the RSDP's Batumi organization, and in 1905, he was delivering revolutionary public speeches in Batumi. Later he was the leader of the party organization in Guria. In 1907, he was elected in the Tiflis City Councils, and the same year Chkheidze became a member of the Russian Third Duma, mandated from the Tiflis Governorship. In 1912, he became an MP once more, leading the Social-Democrats faction.

Karlo Chkheidze chaired the Petrograd Workers and Soldiers' Council after the February Revolution of 1917. As mentioned in the introduction, this political body had the main structure defining the policy of the Russian Empire for several months. By the end of 1917, he was elected as a member of Russia's Constituent Assembly. At the same time a great tragedy in Karlo Chkheidze's life happened: his young son, Stanislav, was playing with his father's pistol and accidently pulled the trigger and died. Karlo Chkheidze returned to his homeland after the October Uprising. In November 1917, he became a member of the Georgian National Council and in February 1918 – Chairman of the Transcaucasian Sejm.

On May 26, 1918, as a member of the Georgian National Council, Karlo Chkheidze signed the Act of Independence of Georgia. By the end of May 1918, instead of Noe Zhordania, he was elected as Chairman of the National Council. In January 1919, as the Chairman of the Parliament, he was appointed as the Head of the Delegation of the Democratic Republic of Georgia at the Paris Peace Conference and has fulfilled this obligation for almost 2 years. In 1919, at the election of the Constituent Assembly, he was second in the Social Democratic Workers Party of Georgia party

list following Noe Zhordania, the chairman of the party. On March 12, 1919, he became the chairman of the Constituent Assembly unanimously at the first session. Because of not being in Georgia, the first comrade (deputy) of the chairman of the assembly Aleksandre Lomtatidze was chairing the sessions. In December 1920, Karlo Chkheidze returned to Georgia and directly led the sessions. In March 1921, after the occupation of the Democratic Republic of Georgia by Soviet Russia, with the resolution of the founding council, together with a group of members of the Constituent Assembly and one of the members of the government, he left Georgia and emigrated to continue to fight for the liberation of Georgia. Emigration did not stop his political activities. He lived with his family in the land bought by the Georgian government near Paris, in Leuville-sur-Orge. In a short time Karlo Chkheidze's health condition worsened. In the letters of that period, his hard physical and moral condition can clearly be seen. On July 7, 1926, he tried to commit suicide in his house in Leuville, and was transferred to the hospital where he died on July 11, 1926. Karlo Chkheidze's funeral on the historical Pere Lachaise cemetery of Paris was attended by the Specter of Georgian political emigration and European socialists.

Karlo Chkheidze was married with Alexandra Taganova and had four children: Stanislav, Nata, Lydusy and Veronique. In 1921, Karlo Chkheidze and his spouse emigrated, only accompanied by Veronique which is confirmed by the section of Karlo Chkheidze's diplomatic passport where family members are identified. His wife, Alexandra Taganova, died in 1943 and was buried next to Karlo Chkheidze, at the Pere-Lachaise cemetery. Veronique Chkheidze and his wife, Anatol Grassman, had no children, and the fates of the remaining two daughters of Karlo Chkheidze are unknown.

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე ოჯახთან ერთად
Nikoloz (Karlo) Chkheidze with family

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

რუსეთის იმპერიის მეოთხე სათათბირო დუმა. პრეზიდიუმში კარლო ჩხეიძე (1917 წელი)

THE FOURTH STATE DUMA OF RUSSIAN EMPIRE. KARLO CHKHEIDZE IN THE PRESIDIUM (1917)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

რუსეთის იმპერიაში
IN THE RUSSIAN EMPIRE

N1

N2

კარლო ჩხეიძის დაბადების საქტო ჩანაწერი. იმერეთის ეპარქიის სოფელ ფუთის წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესიის მეტრიკული წიგნი
(9 აპრილი, 1864 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S BIRTHDAY RECORD. THE PARISH REGISTER OF IMERETI EPARCHY, THE VILLAGE OF PUTI
(April 9, 1864)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

სასწავლო დაწესებულებები, რომლებშიც კარლო ჩხეიძე სწავლობდა:
N1: ჭუთაისის კლასიკური გიმნაზია, 1870- 80-იანი წლები.
ფოტო დაცულია საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში
N2: ნოვოროსიისკის უნივერსიტეტი ოდესაში, ირიცხებოდა თავისუფალ მსმენელად ფოტო ინტერნეტიდან
N3: ხარკოვის ვეტერინარული უნივერსიტეტი (1889-1890) გარიცხეს სტუდენტურ გამოსვლებში მონაწილეობის გამო

EDUCATIONAL INSTITUTIONS AT WHICH CARLO CHKHEIDZE STUDIED:
N1: Kutasisi Classical Gymnasium, 1870s and 80s
The document preserved at the National Parliament Library of Georgia
N2: Novorossiysk University in Odessa – attended classes as a free listener
N3: Kharkov Veterinary University, 1889-1990 – was expelled for participating in students' demostrations

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Veröffentlicht im Februar 1848.

Proletarier aller Länder vereinigt Euch!

London.

Gedruckt in der Office der „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter"
von J. E. Burghard.

46, Liverpool Street, Bishopsgate.

1848 წლის 21 თებერვალს კარლ მარქსისა და ფრიდრიხ ენგელსის მიერ ლონდონში დაბეჭდილი საეტაპო ნაშრომი - „კომუნისტური პარტიის მანიფესტი"
კარლო ჩხეიძე პირველი იყო, ვინც 1890-იან წლებში ეს ნაშრომი ქართულად თარგმნა.

THE COMMUNIST MANIFESTO – THE MOST INFLUENTIAL POLITICAL PAMPHLET BY KARL MARX AND FRIEDRICH ENGELS, ISSUED IN LONDON February 21, 1848.
Karlo Chkheidze was the first who translated the pamphlet into Georgian in 1890s.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

კარლო ჩხეიძის ახალგაზრდობაში
(უთარიღო)

KARLO CHKHEIDZE IN HIS YOUTH
(without date)

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

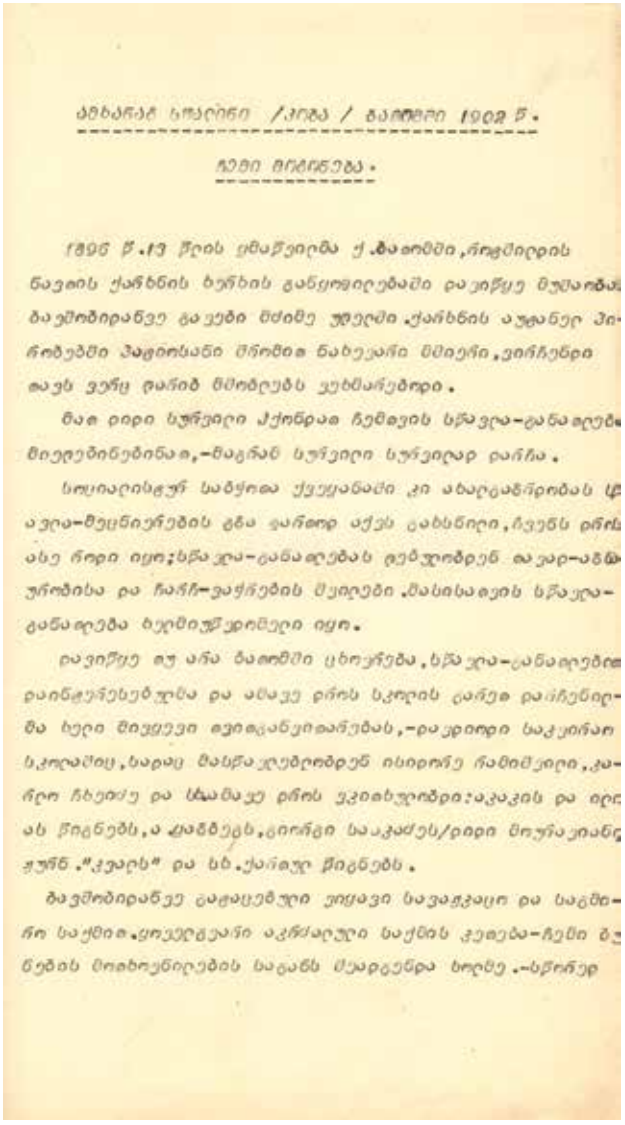

ბათუმის სკოლები /ჯიგა/ გაზეთი 1902 წ.

ჩემი მოგონება.

1896 წ. 13 წლის ვიყავი ქ.ბათუმში, როცა მიდის ნაცვის ქარხნის ბუნის განყოფილებაში დაიწყე მუშაობა ბათუმიდანვე გაყვები მძიმე უღელში. ქარხნის აუცილებელ პირობებში პატივსაცემი შრომით ნაბეჭავი მძიმეში, ვიჩხენდი ამას ვუწყ დარიბ მშობლებს უხმარებოდი.

მაგ დიდი სურვილი ქონდაც ჩემთვის სწავლა-განათლება მიეღებინებინა, - მაგრამ სურვილი სურვილად დარჩა.

სოციალისტურ საბჭოთა ქვეყანაში კი ამგვარ განსხვავებას ცხოვრებაში ადგილი არ აქვს. ამის ნათელი მაგალითი ჩვენს ირგვლივ ასე რიგი იყო: სწავლა-განათლებას ღებულობენ ამავე ადგილის მუშათა და ჩარჩ-ვაჭრების შვილები. მაშასადამე სწავლა-განათლება ხელმისაწვდომი იყო.

დავიწყე თუ არა ბათუმში ცხოვრება, სწავლა-განათლებით დაინტერესებულმა და ამასვე დროს სკოლის კარები დაჩხენილმა ხელი მივყევი ინტელიგენციის შვილებს, დავდიოდი საკითხით სკოლაში, სადაც მასწავლებლებს ისიდორე რამიშვილი, კარლო ჩხეიძე და სხვანი დროს ვკითხულობდი: აკაკის და ილიას წიგნებს, აკაკის, გიორგი საკაძეს/დიდი მოყვარე ვიყავ. "კვალის" და სხ. ქართულ წიგნებს.

ბათუმიდანვე დაკავშირებული ვიყავი სავაჭრო და საგემო საქმის. ცოტა ხანი აკრძალული საქმის კვალობა-ზე ბევრის ბიოგრაფიის საგანს შეადგენდა ხოლმე. - სწორედ

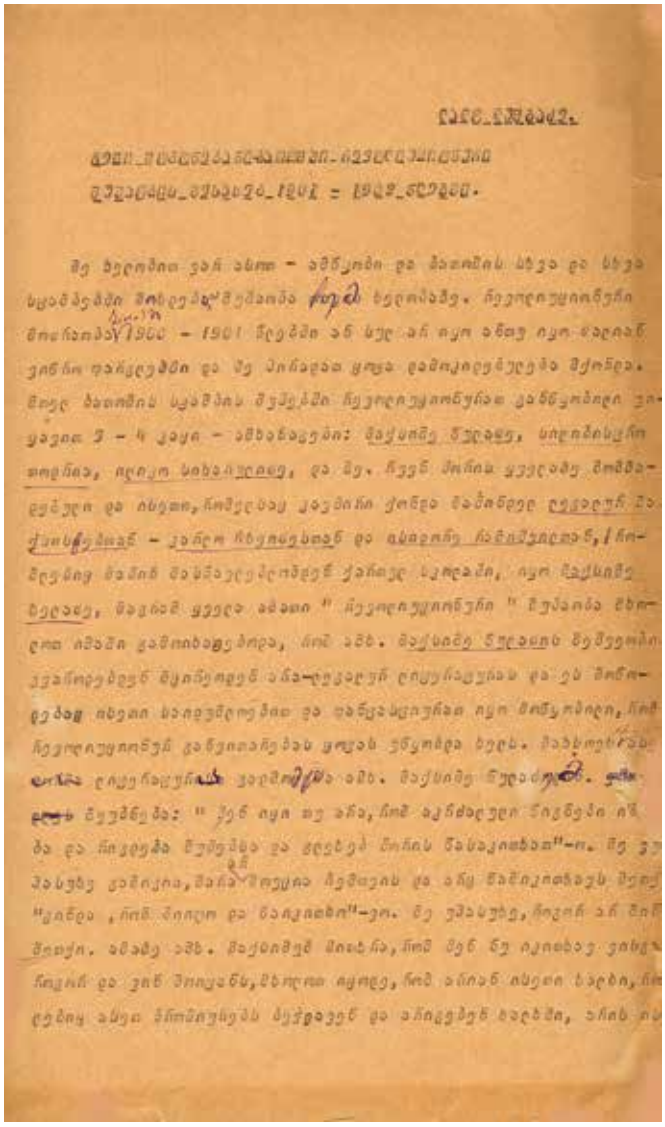

მოგონებები კარლო ჩხეიძისა და ისიდორე რამიშვილის ბათუმის საკვირაო სკოლაში მასწავლებლად მუშაობისა და რევოლუციურ მოძრაობაში მონაწილეობის შესახებ
(1896-1902 წლები)

MEMORIES OF VARIOUS PERSONS ABOUT KARLO CHKHEIDZE AND ISIDORE RAMISHVILI'S WORK AS TEACHERS IN BATUMI SUNDAY SCHOOL AND PARTICIPATION IN A REVOLUTIONARY MOVEMENT
(1896-1902)

დოკუმენტები დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The documents are preserved at the MIA Archive of Georgia

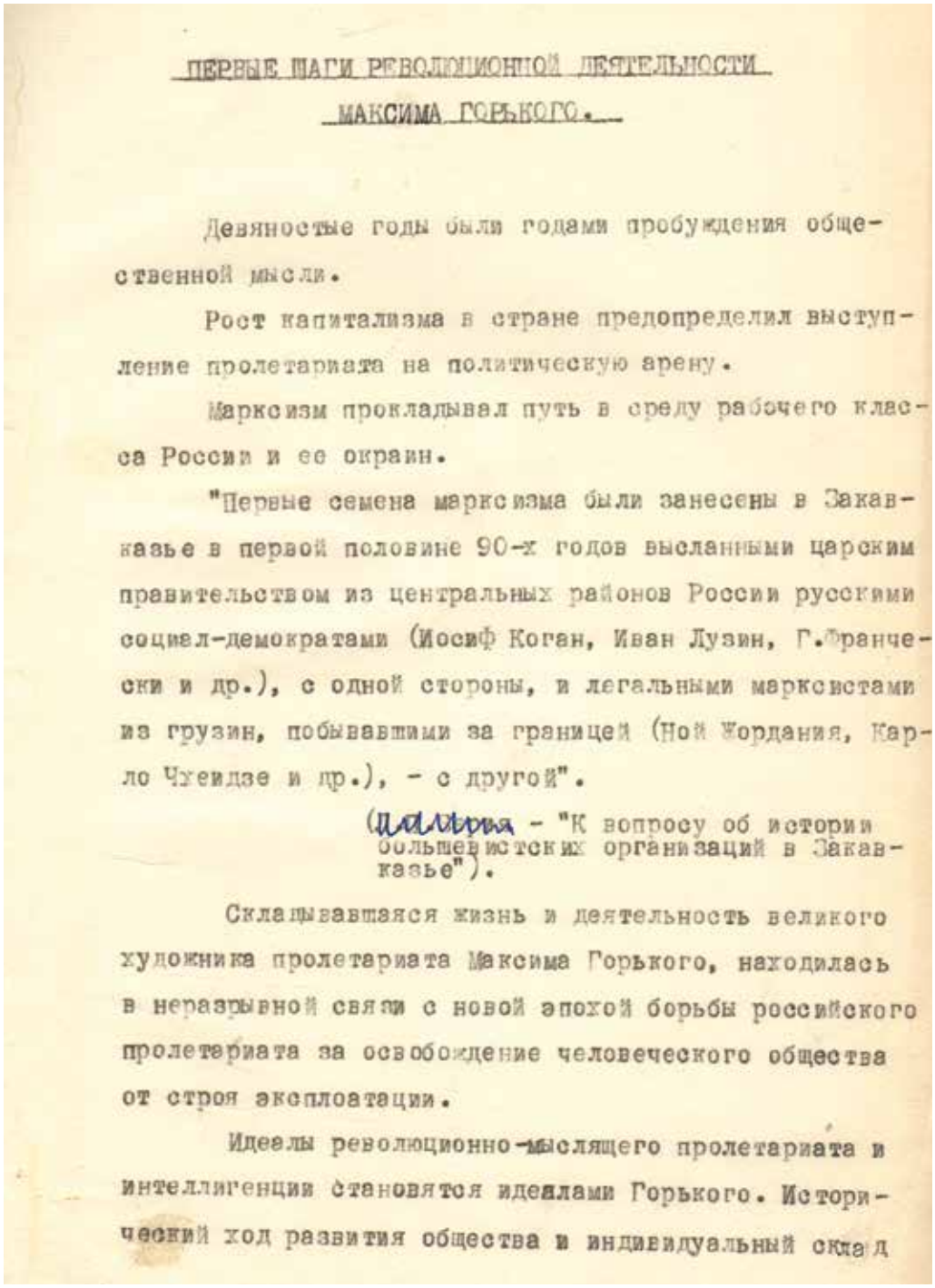

ПЕРВЫЕ ШАГИ РЕВОЛЮЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
МАКСИМА ГОРЬКОГО.

Девяностые годы были годами пробуждения общественной мысли.

Рост капитализма в стране предопределил выступление пролетариата на политическую арену.

Марксизм прокладывал путь в среду рабочего класса России и ее окраин.

"Первые семена марксизма были занесены в Закавказье в первой половине 90-х годов высланными царским правительством из центральных районов России русскими социал-демократами (Иосиф Коган, Иван Лузин, Г.Франчески и др.), с одной стороны, и легальными марксистами из грузин, побывавшими за границей (Ной Жордания, Карло Чхеидзе и др.), - с другой".

([illegible] - "К вопросу об истории большевистских организаций в Закавказье").

Складывавшаяся жизнь и деятельность великого художника пролетариата Максима Горького, находилась в неразрывной связи с новой эпохой борьбы российского пролетариата за освобождение человеческого общества от строя эксплоатации.

Идеалы революционно-мыслящего пролетариата и интеллигенции становятся идеалами Горького. Исторический ход развития общества и индивидуальный склад

მოგონება - „მაქსიმ გორკის რევოლუციური მოღვაწეობის პირველი ნაბიჯები“ (1898-1899 წლები)
ციტატა: „მარქსიზმის პირველი თესლები ამიერკავკასიაში 90-იან წლებში გადასახლებულმა რუსმა სოციალ დემოკრატებმა ერთის მხრივ, ხოლო მეორეს მხრივ საზღვარგარეთ მცხოვრებმა ქართველმა მარქსისტებმა (ნოე ჟორდანია, კარლო ჩხეიძე და სხვები) შეიტანეს“.

MEMOIR – „MAXIM GORKY'S FIRST STEPS OF REVOLUTIONARY ACTIVITIES“ (1898-1899)
Citation: „The first seeds of Marxism were planted in Transcaucasia in the 1890s by Russian social democrats on the one hand and by the Georgian Marxists on the other (Noe Jordania, Karlo Chkheidze and others)“.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The document is preserved at the MIA Archive of Georgia

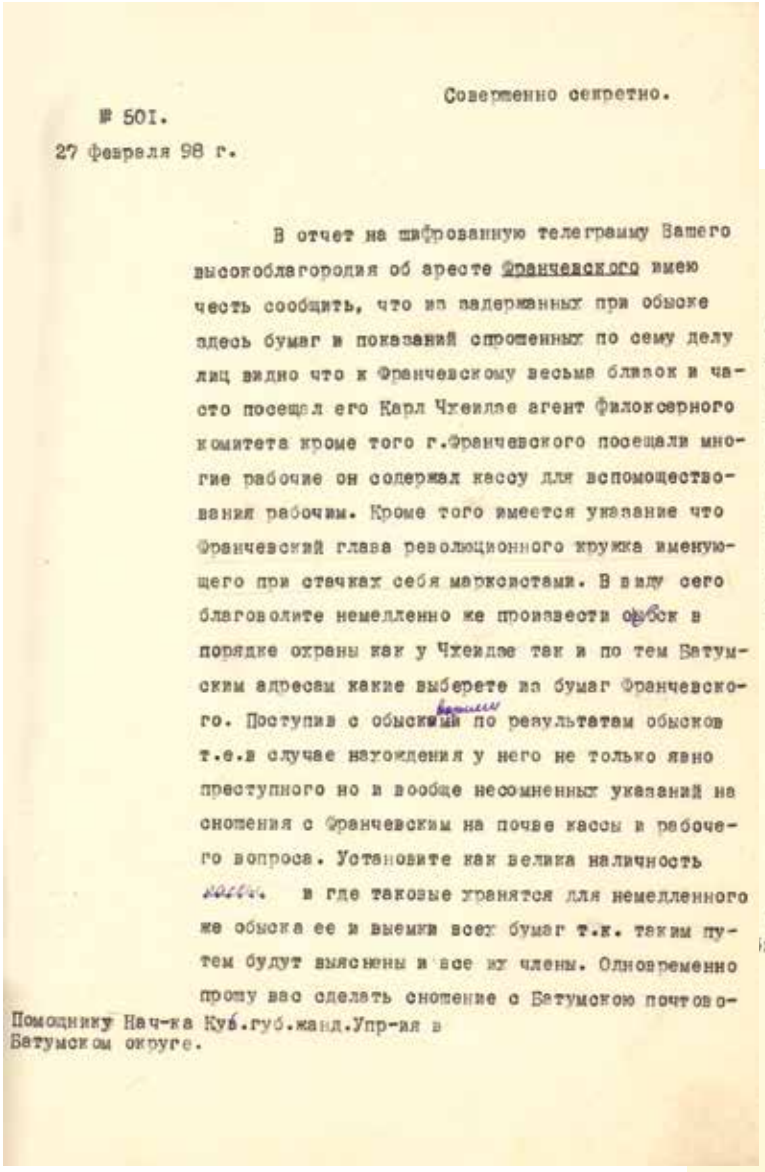

Совершенно секретно.

№ 501.

27 февраля 98 г.

В отчет на шифрованную телеграмму Вашего высокоблагородия об аресте Франчевского имею честь сообщить, что из задержанных при обыске здесь бумаг и показаний спрошенных по сему делу лиц видно что к Франчевскому весьма близок и часто посещал его Карл Чхеидзе агент филоксерного комитета кроме того г.Франчевского посещали многие рабочие он содержал кассу для вспомоществования рабочим. Кроме того имеется указание что Франчевский глава революционного кружка именующего при стачках себя марксистами. В виду сего благоволите немедленно же произвести обыск в порядке охраны как у Чхеидзе так и по тем Батумским адресам какие выберете из бумаг Франчевского. Поступив с обысками по результатам обысков т.е.в случае нахождения у него не только явно преступного но в вообще несомненных указаний на сношения с Франчевским на почве кассы и рабочего вопроса. Установите как велика наличность [illegible] в где таковые хранятся для немедленного же обыска ее и выемки всех бумаг т.к. таким путем будут выяснены и все их члены. Одновременно прошу вас сделать сношение с Батумскою почтово-

Помощнику Нач-ка Куб.губ.жанд.Упр-ая в Батумском округе.

- 2 -

телеграфною конторой о задержании корреспонденции на имя г.Франчевского и тех лиц которых признаете возможным арестовать впредь до распоряжения о ее выемке и выяснить в чьей фотографии в Батуме печатались карточки Карла Маркса и установить сколько именно таких карточек было ею изготовлено и когда именно и по чьему именно заказу Франчевского со всем что найдено у него по обыску прошу выслать в Тифлис в мое распоряжение.

Верно полковник Дебиль.

Архив Тбил.Фил.ИМЭЛ. Ф.21,д.166, л. 176-177.

В е р н о:
Зав.фонд.секц.Сталина
Тбил.Фил.ИМЭЛ при ЦК ВКП(б)
(Жукуков)

აგენტურული ჩანაწერი კარლო ჩხეიძის ბათუმში მოღვაწეობის თაობაზე
(21 თებერვალი, 1898 წელი)
ბათუმში ყოფნისას კარლო ჩხეიძე ოფიციალურად ფილოქსერას წინააღმდეგ ბრძოლის კომიტეტში მუშაობდა, თუმცა ფარულად ჩართული იყო რევოლუციურ მოძრაობაში, რაც „მეფის ოხრანკის“ აგენტებმაც იცოდნენ.

SPY RECORD ABOUT KARLO CHKHEIDZE'S ACTIVITIES IN BATUMI
(February 21, 1898)
While in Batumi, Karlo Chkheidze officially worked in the Phylloxera Committee, but was also secretly involved in the revolutionary movement, what was known by the agents of the royal *Okhranka*.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The document is preserved at the MIA Archive of Georgia

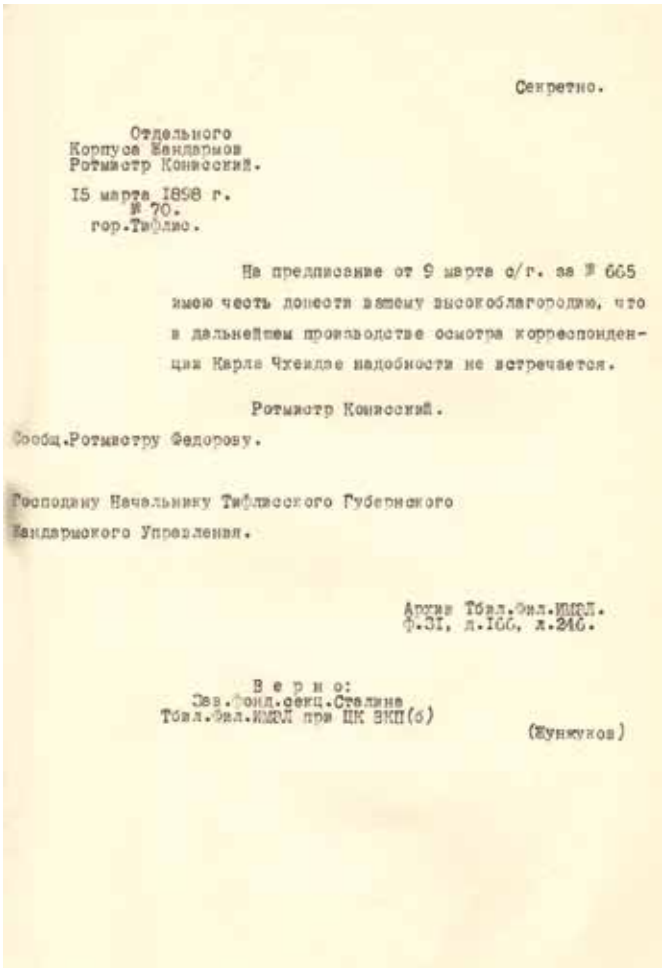

Секретно.

Отдельного
Корпуса Жандармов
Ротмистр Конисский.

15 марта 1898 г.
№ 70.
гор.Тифлис.

На предписание от 9 марта с/г. за № 665 имею честь донести вашему высокоблагородию, что в дальнейшем производстве осмотра корреспонденции Карла Чхеидзе надобности не встречается.

Ротмистр Конисский.

Сообщ.Ротмистру Федорову.

Господину Начальнику Тифлисского Губернского Жандармского Управления.

Архив Тбил.Окр.ИКМД.
Ф.31, л.166, д.246.

Верно:
Зав.фонд.секц.Сталина
Тбил.Окр.ИКМД при ЦК ЗКП(б)
(Жуникова)

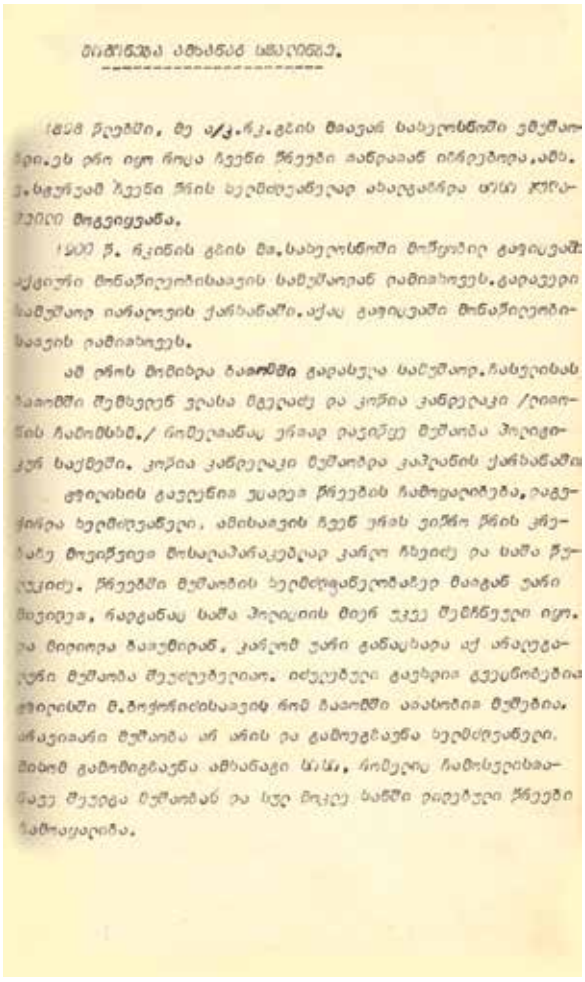

მოგონება ამხანაგ სტალინზე.

1902 წ. ჩვენის ცნის მა.სახელოსნოში მოწყობილ გაფიცვას აქტიური მონაწილეობისათვის სამუშაოდან იმიხოვეს.გაფიცვის სამუშაო იარაღების ქარხანაში.აქაც გაფიცვაში მონაწილეობისათვის იმიხოვეს.

ამ ორს მიმიბა ბათომში გადასვლა სამუშაო.ჩასვლისას ბათომში შემხვედ ვასა მგელაძე და კობა კანდელაკი /ლეონის ჩამიმსგ./ რომელთანაც ურთად ვიყავით მუშაობა პოლიტიკურ საქმეში. კობა კანდელაკი მუშაობდა კაპიანის ქარხანაში

ჟანდარმერიის გაეცნო ყველა წერილის ჩამოყალიბება,ვაგვირგინა ხელმძღვანელი. ამისათვის ჩვენ ერთს ეიწრო ცნის კვალზე მოვიწვიეთ მოსაუბრებლად კარლო ჩხეიძე და საშა ჯუღაშვილი. წერილში მუშაობის ხელმძღვანელობაზე მაგან ყური მიაგდო, რადგანაც საშა პოლიტიის მიერ უკვე შეზრდული იყო. და მიტოვა ბათუმიდან. კარლომ ყური დაგვიგდო აქ არაერთგზური მუშაობა შეუძლებელიათ. იძულებული გავხდი გვესწრაფა ქუთაისში მ.ბოჟორიძისათვის რომ ბათომში ავასობით მუშაობა. არავითარი მუშაობა არ არის და გამოუგებელი ხელმძღვანელი. მისმა გამოშიგებამ ამხანაგი სტალინ, რომელიც ჩამოსულიყო ბათომში შეეცდა მუშაობას და სულ მოკლე ხანში დიდებული წერილი ჩამოაყალიბა.

ქანდარმერიის როტმისტრის წერილის ასლი თბილისის გუბერნიის ჟანდარმერიის სამმართველოს უფროსისადმი
(15 მარტი, 1898 წელი)
როტმისტრი წერს, რომ კარლო ჩხეიძის კორესპოდენციის წაკითხვა სამომავლოდ საჭიროებას აღარ წარმოადგენს.

THE COPY OF GENDARMERIE RITTMEISTER'S LETTER TO THE HEAD OF THE GENDARMERIE DIVISION OF TBILISI PROVINCE
(March 15, 1898)
The Rittmeister writes in the letter that Karlo Chkheidze's correspondence is no longer needed to be read.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The document is preserved at the MIA Archive of Georgia

მოგონება - „ამხანაგი სტალინი /კობა/ ბათომში 1902 წ."
მოგონებაში საუბარია იოსებ სტალინის ადრეულ წლებსა და მის კავშირზე კარლო ჩხეიძესთან, რომელმაც არ ისურვა სტალინის წრესთან თანამშრომლობა.

MEMOIR „COMRADE STALIN /KOBA/ IN BATUMI IN 1902"
The memoir is about the early years of Joseph Stalin and his connection with Karlo Chkheidze, who refused to cooperate with Stalin's circle.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The document is preserved at the MIA Archive of Georgia

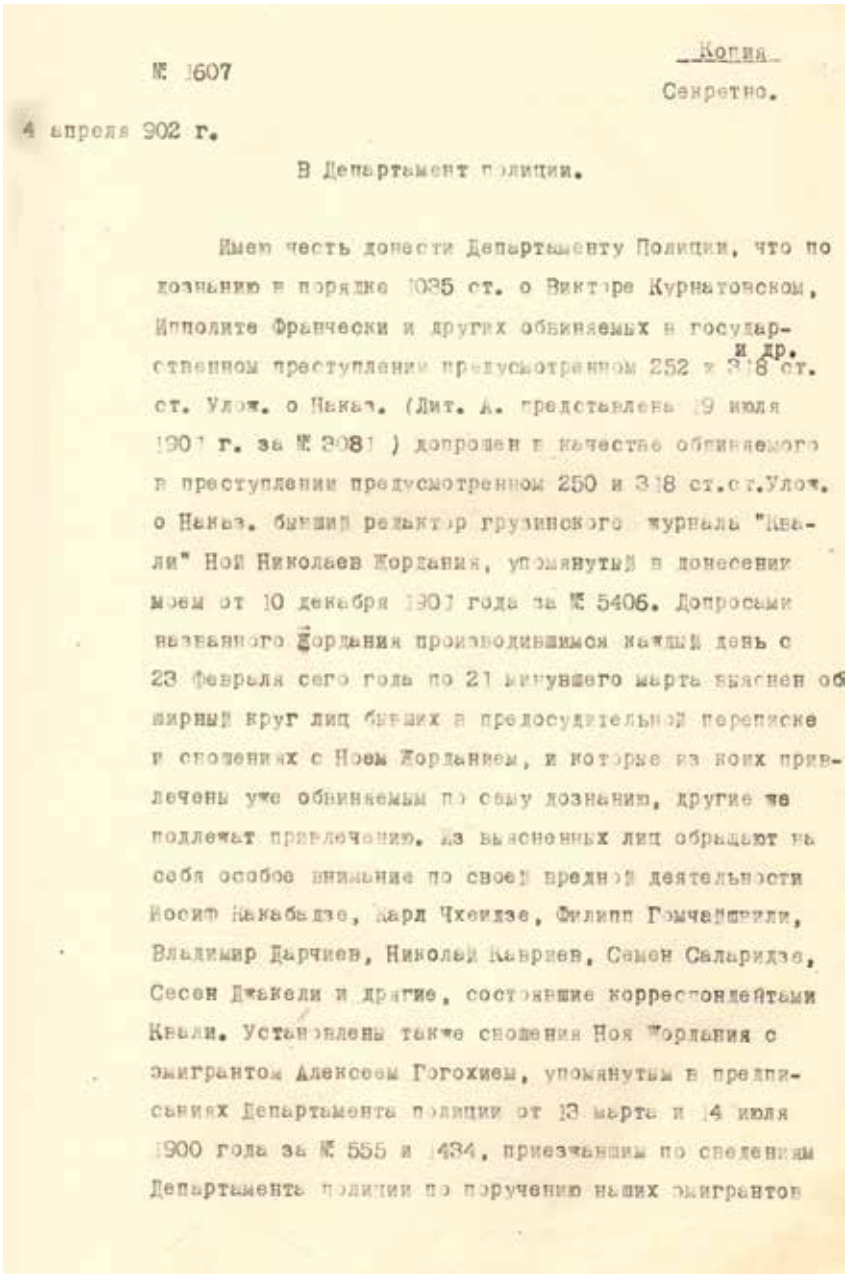

№ 1607

Копия

Секретно.

4 апреля 902 г.

В Департамент полиции.

Имею честь донести Департаменту Полиции, что по дознанию в порядке 1035 ст. о Викторе Курнатовском, Ипполите Франчески и других обвиняемых в государственном преступлении предусмотренном 252 и 318 ст. ст. Улож. о Наказ. (Лит. А. представлень 19 июля 1901 г. за № 3081) допрошен в качестве обвиняемого в преступлении предусмотренном 250 и 318 ст.ст.Улож. о Наказ. бывший редактор грузинского журнала "Квали" Ной Николаев Жордания, упомянутый в донесении моем от 10 декабря 1901 года за № 5406. Допросами названного Жордания производившимися каждый день с 23 февраля сего года по 21 минувшего марта выяснен об ширный круг лиц бывших в предосудительной переписке в сношениях с Ноем Жорданием, и которые из коих привлечены уже обвиняемым по сему дознанию, другие же подлежат привлечению. Из выясненных лиц обращают на себя особое внимание по своей вредной деятельности Иосиф Какабадзе, Карл Чхеидзе, Филипп Гомчишвили, Владимир Дарчиев, Николай Каврнев, Семен Саларидзе, Сесон Джакели и другие, состоявшие корреспондентами Квали. Установлены также сношения Ноя Жордания с эмигрантом Алексеем Гогохиею, упомянутым в предписаниях Департамента полиции от 13 марта и 14 июля 1900 года за № 555 и 1434, приезжавшим по сведениям Департамента полиции по поручению наших эмигрантов

и др.

ამონაწერი ნოე ჟორდანიას დაკითხვის საიდუმლო ოქმიდან
(4 აპრილი, 1902)
ოქმის თანახმად, ნოე ჟორდანიას დაკითხვა ოხრანკის აგენტების მიერ ინტესნიურად მიმდინარეობდა 1902 წლის 23 თებერვლიდან 21 მარტის ჩათვლით, სადაც გამოვლინდა იმ პირთა წრე, რომლებსაც ნოე ჟორდანიასთან აქტიური მიმოწერა ჰქონდათ, მათ შორის სახელდება კარლო ჩხეიძეც.

EXTRACT FROM THE SECRET PROTOCOL OF NOE ZHORDANIA'S INTERROGATION (April 4, 1902)
According to the protocol, from February 23 to March 21, 1902, Noe Jordania's interrogation was conducted intentionally by the *Okhranka* Agents. Circle of persons who had intensive correspondence with
Noe Zhordania was revealed, including Karlo Chkheidze.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს მსს არქივში
The document is preserved at the MIA Archive of Georgia

კარლო ჩხეიძის სიტყვა წარმოთქმული ილია ჭავჭავაძის დასაფლავებაზე,
გამოქვეყნებულია გაზეთში „ჩვენი გზა“ (11 სექტემბერი, 1907)
საბჭოთა პროპაგანდის დამსახურებით, სოციალ-დემოკრატებს ხშირად „ილიას იდეურ მტრებად“ მოიხსენიებენ. საწინააღმდეგოს ამტკიცებს კარლო ჩხეიძის მიერ წარმოთქმული სიტყვა ილია ჭავჭავაძის დასაფლავებაზე: „შენი მოკვლის გაგონების შემდეგ ბუკსა და ნაღარას სცემენ ქვენა მისწრაფებებით და მურტალი მიზნით, თითქო შენთან ერთად მოიკლა მთელი ხალხი. ასეთები ვერა ხედავენ, რომ ამით იგინი ვერ აჭარწყლებენ შენი ნიჭის საუკეთესო ნაყოფს. ვერა ხედავენ, რომ ის ხალხი, რომელმაც შეისისხლხორცა ის, რაც შენ მოღვაწეობაში საუკეთესო იყო, უარჰყო ის, რაც მის საერთო ინტერესებს ეწინააღმდეგებოდა შენ წარსულ მოღვაწეობაში, ასეთი ხალხი ვამბობთ, უკვდავია და არც პასუხს აგებს თუ მის შორის ვინმემ მტარვალობა ჩაიდინა.“

KARLO CHKHEIDZE’S WORDS AT THE FUNERAL OF ILIA CHAVCHAVADZE,
PUBLISHED IN THE NEWSPAPER *CHVENI GZA [OUR WAY]* (September 11, 1907)
According to Soviet propaganda, the social democrats are often referred to as „ideological enemies of Ilia [Chavchavadze]“. This is contradicted by the words of Karlo Chkheidze on the funeral of Ilia Chavchavadze where he praises his talent, his merits, and promises that people will continue duties started by Ilia.

გაზეთი „ჩვენი გზა“, 1907, №6
Newspaper *Chveni Gza*, 1907, №6

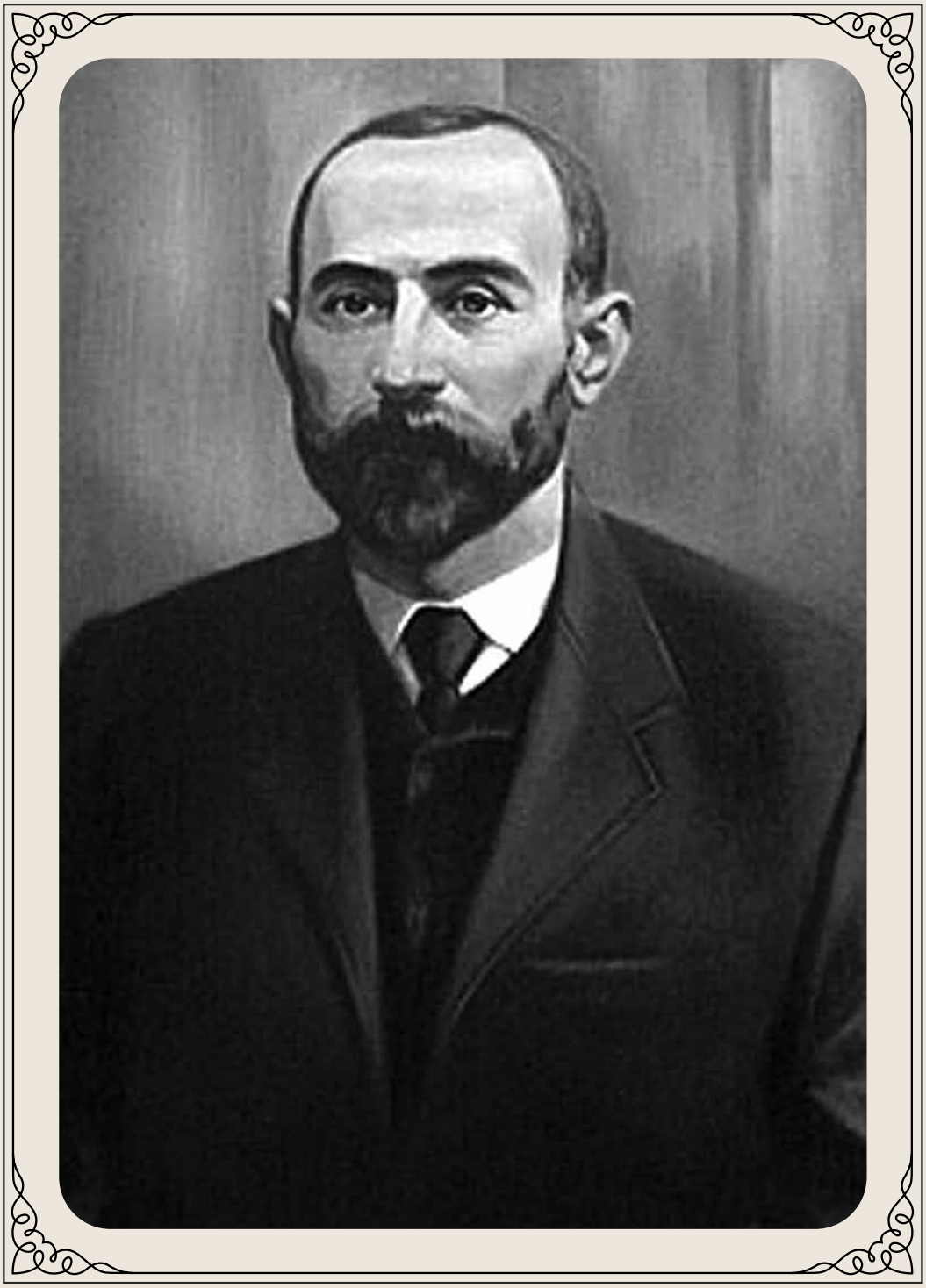

პორტრეტი (უთარიღო)

KARLO CHKHEIDZE'S PORTRAIT (without date)

დაცულია საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში
Preserved at the National Parliament Library of Georgia

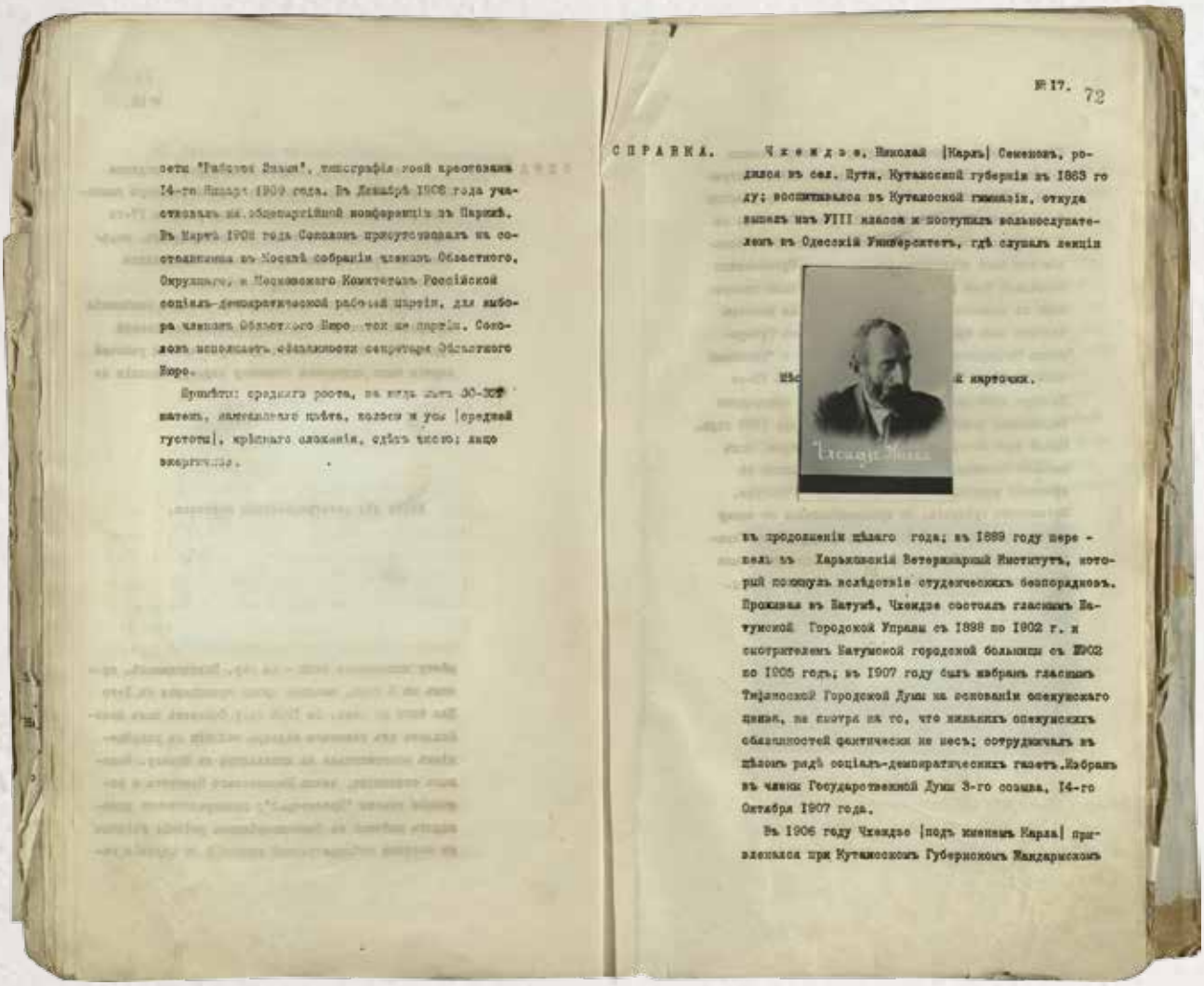

№17. 72

СПРАВКА. Чхеидзе, Николай |Карлъ| Семеновъ, родился въ сел. Цути, Кутаисской губерніи въ 1863 году; воспитывался въ Кутаисской гимназіи, откуда вышелъ изъ VIII класса и поступилъ вольнослушателемъ въ Одесскій Университетъ, гдѣ слушалъ лекціи

Изъ карточки.

въ продолженіи цѣлаго года; въ 1889 году перешелъ въ Харьковскій Ветеринарный Институтъ, который покинулъ вслѣдствіе студенческихъ безпорядковъ. Проживая въ Батумѣ, Чхеидзе состоялъ гласнымъ Батумской Городской Управы съ 1898 по 1902 г. и смотрителемъ Батумской городской больницы съ 1902 по 1905 годъ; въ 1907 году былъ избранъ гласнымъ Тифлисской Городской Думы на основаніи опекунскаго ценза, не смотря на то, что никакихъ опекунскихъ обязанностей фактически не несъ; сотрудничалъ въ цѣломъ рядѣ соціалъ-демократическихъ газетъ.Избранъ въ члены Государственной Думы 3-го созыва, 14-го Октября 1907 года.

Въ 1906 году Чхеидзе |подъ именемъ Карла| приглашался при Кутаисскомъ Губернскомъ Жандармскомъ

დოკუმენტი კავკასიის რაიონის ოხრანკის სამმართველოს მიერ რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული პარტიის წევრების თვალთვალის შესახებ (1909 წელი)
საქმეში დაცულია სოციალ-დემოკრატიული პარტიის თითოეული წევრის, მათ შორის კარლო ჩხეიძის, მოკლე ბიოგრაფია და ფოტოსურათი.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

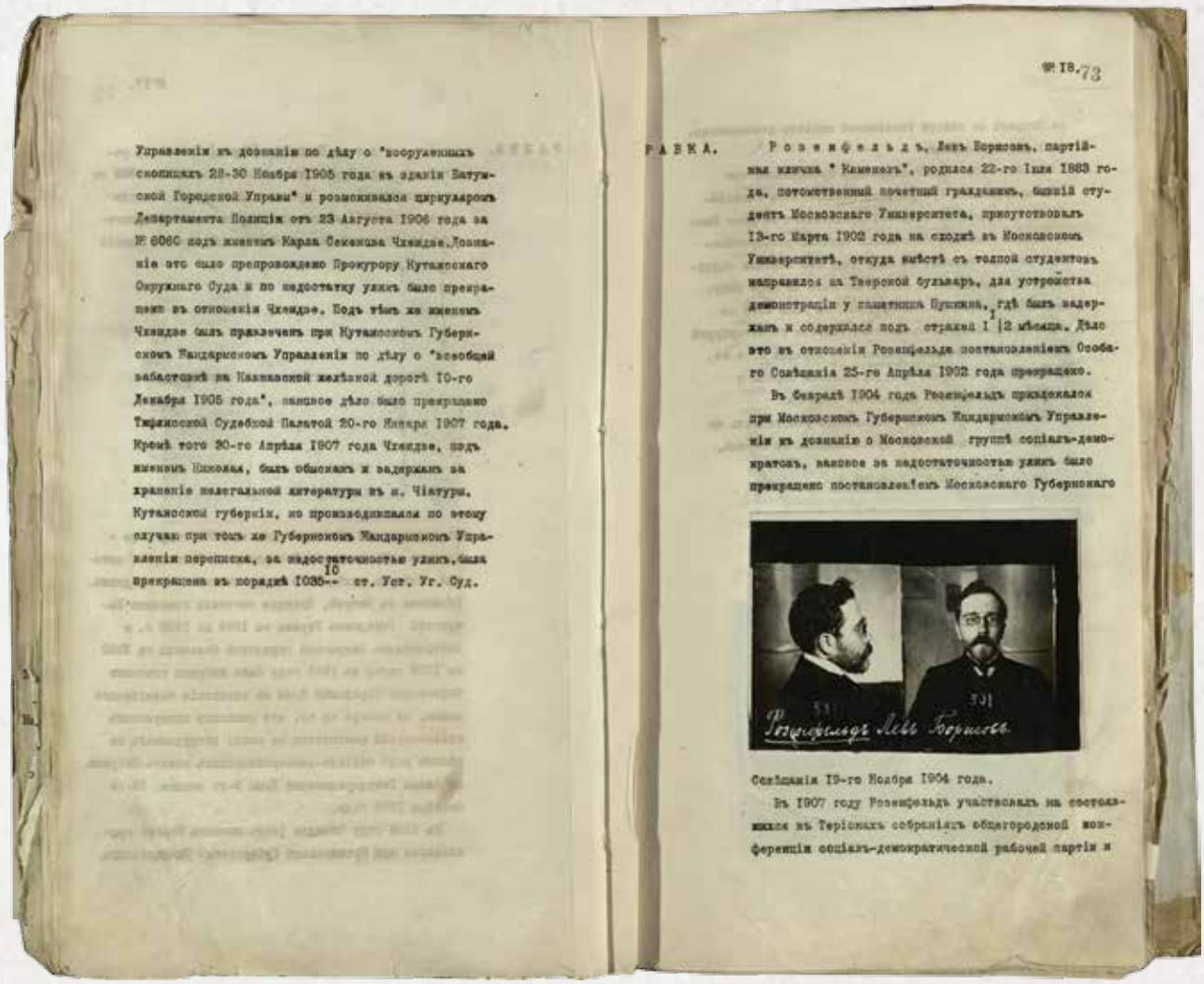

Управленіемъ къ дознанію по дѣлу о "вооруженныхъ скопищахъ 28-30 Ноября 1905 года въ зданіи Батумской Городской Управы" и розысканнаго циркуляромъ Департамента Полиціи отъ 23 Августа 1906 года за № 6060 подъ именемъ Карла Семенова Чхеидзе, дознаніе это было препровождено Прокурору Кутаисскаго Окружнаго Суда и по недостатку уликъ было прекращено въ отношеніи Чхеидзе. Подъ тѣмъ же именемъ Чхеидзе былъ привлеченъ при Кутаисскомъ Губернскомъ Жандармскомъ Управленіи по дѣлу о "всеобщей забастовкѣ на Закавказской желѣзной дорогѣ 10-го Декабря 1905 года", каковое дѣло было прекращено Тифлисской Судебной Палатой 20-го Января 1907 года. Кромѣ того 30-го Апрѣля 1907 года Чхеидзе, подъ именемъ Николая, былъ обысканъ и задержанъ за храненіе нелегальной литературы въ м. Чіатуры, Кутаисской губерніи, но производившаяся по этому случаю при томъ же Губернскомъ Жандармскомъ Управленіи переписка, за недостаточностью уликъ, была прекращена въ порядкѣ 1035-- ст. Уст. Уг. Суд.

10

№ 18.73

РАЗВКА.

Розенфельдъ, Левъ Борисовъ, партійная кличка "Каменевъ", родился 22-го Іюня 1883 года, потомственный почетный гражданинъ, бывшій студентъ Московскаго Университета, приготовлялъ 13-го Марта 1902 года на сходкѣ въ Московскомъ Университетѣ, откуда вмѣстѣ съ толпой студентовъ направился на Тверской бульваръ, для устроенія демонстраціи у памятника Пушкина, гдѣ былъ задержанъ и содержался подъ стражей 1 1/2 мѣсяца. Дѣло это въ отношеніи Розенфельда постановленіемъ Особаго Совѣщанія 25-го Апрѣля 1902 года прекращено.

Въ Февралѣ 1904 года Розенфельдъ привлекался при Московскомъ Губернскомъ Жандармскомъ Управленіи къ дознанію о Московской группѣ соціалъ-демократовъ, каковое за недостаточностью уликъ было прекращено постановленіемъ Московскаго Губернскаго

Совѣщанія 19-го Ноября 1904 года.

Въ 1907 году Розенфельдъ участвовалъ на состоявшихся въ Теріокахъ собраніяхъ общегородской конференціи соціалъ-демократической рабочей партіи и

THE ARCHIVAL DOCUMENT IS ABOUT THE TRACKING OF MEMBERS OF THE SOCIAL DEMOCRATIC PARTY OF RUSSIA BY THE *OKHRANKA* DIVISION OF THE CAUCASUS. (1909)
Brief biography and photograph of each member of the Social Democratic Party is included in archival item. Including Carlo Chkheidze's biography.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

კარლო ჩხეიძე - რუსეთის იმპერიის პოლიტიკოსი (1910-იანი წლები)
1907 წელს კარლო ჩხეიძე თბილისის საქალაქო დუმის ხმოსანი გახდა. რუსეთში მას შემდეგ აღმოჩნდა, რაც მესამე სათათბირო დუმაში აირჩიეს. სოციალ-დემოკრატიული პარტიის ლიდერი, მენშევიკების და ბოლშევიკების გაყოფის ინიციატორი და მთავარი მენშევიკი, იული მარტოვი წერდა: „აქაური კავკასიელები ამბობენ, რომ ჩხეიძე ყველაზე განათლებული მარქსისტია მთელს კავკასიაში“.

KARLO CHKHEIDZE – RUSSIAN EMPIRE’S POLITICIAN (1910’s).
In 1907, Karlo Chkheidze became a member of Tbilisi City Duma. The same year he was elected in the Third State Duma of the Russian Empire. The leader of the Social Democratic Party, initiator of division between the Mensheviks and Bolsheviks, and leader of the Mensheviks Julius Martov wrote: „Caucasians say that Chkheidze is the most educated Marxist in the Caucasus“.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

რუსეთის იმპერიის მესამე სათათბირო დუმის ბოლო სხდომა (1911 წელი)

LAST SESSION OF THE 3RD STATE DUMA OF THE RUSSIAN EMPIRE (1911)

ჟურნალი Огонёк, N43, 1911
Journal *Ogonyok*, N43, 1911

თავრიდის სასახლის სათათბირო დარბაზი
ამ დარბაზში იმართებოდა მე-3 და მე-4 სათათბირო დუმების სხდომები, სადაც ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე იყო დეპუტატი თბილისის გუბერნიიდან. 1917 წელს ის პეტროგრადის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარის პოსტზე აირჩიეს და ამ უმნიშვნელოვანეს თანამდებობას 1917 წლის 27 თებერვლიდან 1917 წლის 6 სექტემბრამდე იკავებდა. ის ამ პოსტზე შეცვალა ლევ ტროცკიმ.

CONVENTION HALL OF TAURIDE PALACE
In this hall sessions of the 3rd and 4th state duma were held where Nikoloz (Karlo) Chkheidze was a deputy from the Tbilisi governorate. Later he was the first chairman of the Petrograd Soviet of Workers' and Soldiers' Deputies and held this important position from February 27, 1917 to September 6, 1917. He was succeeded by Leon Trotsky.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

კარლო ჩხეიძის საჯარო მოხსენებები, გამოცემული პეტროგრადში (1917 წელი)

PUBLIC SPEECHES BY KARLO CHKHEIDZE, ISSUED IN PETROGRAD (1917)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

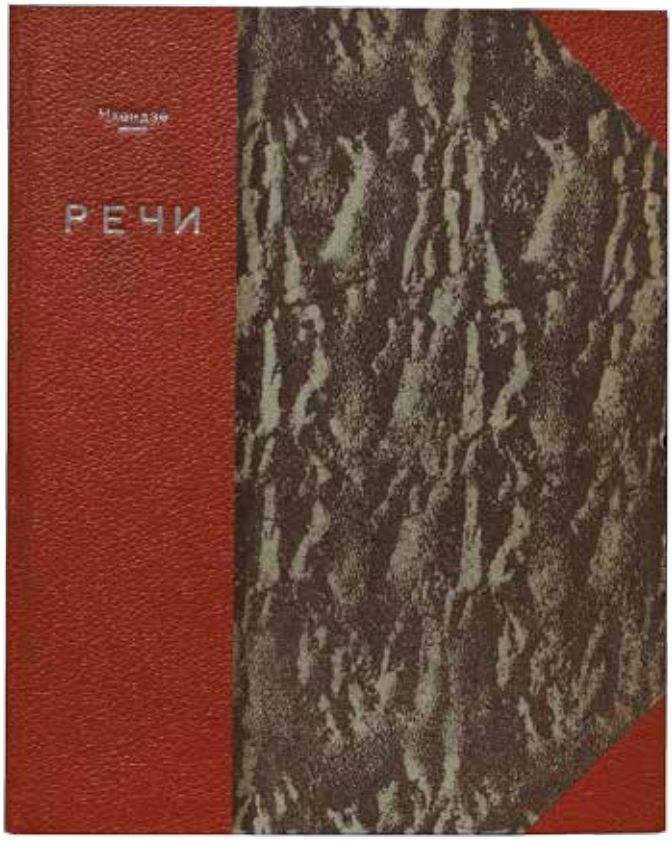

პეტროგრადში გამოქვეყნებული წიგნი „ნ. ს. ჩხეიძის და მისი ამხანაგების - მ. ი. სკობელევის და ი. გ. წერეთლის გამოსვლები წარმოთქმული მინსკში, დასავლეთის ფრონტის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს საერთო კრებაზე, 1917 წლის 8 აპრილს“
ირაკლი (კაკი) წერეთელი და მატვეი (მათე) სკობელევი კარლო ჩხეიძის მთავარი მოკავშირეები და მეგობრები იყვნენ რუსეთის მეოთხე სათათბირო დუმაში.
სათათბირო დუმის დეპუტატები ფრონტზე მყოფი ჯარისკაცებისა და ფრონტის ხაზთან ახლოს მცხოვრები მუშების წინაშე წარსდგნენ მოხსენებებით, რათა აემაღლებინათ სამხედრო და სამუშაო განწყობა.

„N.S. CHKHEIDZE AND HIS COMRADES – M.I. SKOBELEV AND I.G. TSERETELIS' SPEECHES GIVEN AT MINSK, AT THE GENERAL MEETING OF THE WESTERN FRONT OF THE WORKERS AND SOLDIERS COUNCIL, ON APRIL 8, 1917“ - PUBLISHED IN PETROGRAD
Irakli (Kaki) Tsereteli and Matvei (Mate) Skobelev were Chkheidze's main allies and friends from the 4th State Duma of the Russian Empire. Deputies of the Duma gave speeches near the WWI frontline of the soldiers and workers to raise military and working mood among them.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

РѢЧИ

Предсѣдателя Всеросс. Центр. Исполн. Ком. Совѣтовъ Рабоч. и Солдатск. Депутатовъ

и

Петрогр. С. Р. и С. Д.

Н. С. ЧХЕИДЗЕ

и товарищей его

М. И. СКОБЕЛЕВА и И. Г. ЦЕРЕТЕЛИ

ПРОИЗНЕСЕННЫЯ НА СЪѢЗДѢ СОЛДАТСКИХЪ
и РАБОЧИХЪ ДЕПУТАТОВЪ ЗАПАДНАГО ФРОНТА
въ гор. МИНСКѢ 8-го АПРѢЛЯ 1917 года

Цѣна 30 коп.

(Печатается съ разрѣшенія авторовъ).

Складъ изданія А. Д. Арабидзе.
Петроградъ, Владимірскій пр., № 10, кв. 26. Тел. 163-20.
1917.

სახელმწიფო დუმა. დელეგეტებს შორის ნიკოლოზ სიმონის-ძე ჩხეიძე (მარცხნიდან მეექვსე), გიორგი ვალენტინის-ძე პლეხანოვი (მარცხნიდან მეხუთე), მის გვერდით - ირაკლი წერეთელი (1917 წლის 4–28 მაისი)

STATE DUMA. AMONG THE DELEGATES, GEORGE VALENTINOVICH PLEKHANOV (FIFTH FROM LEFT), NIKOLOZ CHKHEIDZE (SIXTH FROM LEFT), NEXT TO HIM – IRAKLI TSERETELI (4-28 May, 1917)

ფოტო დაცულია სანქტ-პეტერბურგის კინოფოტოფონოდოკუმენტების არქივში
The photo is preserved at the Film-Photo-Audio archive of St. Petersburg

რუსეთის იმპერიის მეოთხე სათათბირო დუმის წევრების ჯგუფური ფოტო (1917 წელი)
პირველ რიგში მარჯვნიდან მარცხნივ: ირაკლი წერეთელი, კარლო ჩხეიძე, გიორგი პლეხანოვი.

THE GROUP PHOTO OF THE MEMBERS OF THE FOURTH STATE DUMA OF RUSSIAN EMPIRE (1917)
First row, from right to left: Irakli Tsereteli, Karlo Chkheidze, Georgi Plekhanov.

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

კარლო ჩხეიძე მიმართავს ბალტიური ფლოტის წარმომადგენლებს პეტროგრადში, თავრიდის სასახლის წინ (1917 წელი)

KARLO CHKHEIDZE WELCOMES THE REPRESENTATIVES OF THE BALTIC FLEET IN PETROGRAD, IN FRONT OF THE TAURIDE PALACE (1917)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

Изъ газеты "Сѣверное Утро" № 75 (2233)
23 (10) марта 1919 г. (Архангельскъ).

НЕБЛАГОДАРНАЯ ОХРАНА.

Стало извѣстно, наконецъ, о выступленіяхъ въ Парижѣ Чхеидзе, Церетели и проч. представителей Грузіи. Они хлопочутъ передъ Европой о своей самостоятельности. О Россіи теперь представители маленькаго народа выражаются очень корректно. Лишняго не говорятъ. Помнятъ лишь одно, что они нѣкогда великой странѣ могутъ теперь продиктовать условія... Дѣйствительно, какъ мѣняются времена. Когда началась революція и власть въ Россіи, тогда еще могущественной, законно получивъ исполнительный комитетъ Государственной Думы, то столичныя газеты писали, что въ этотъ комитетъ не попалъ какими то судьбами Чхеидзе. И вотъ на другой же день, въ видѣ какой то непонятной политической игры, онъ сформировалъ въ противовѣсъ Государственной Думѣ совѣтъ солдатскихъ и рабочихъ депутатовъ, и затѣмъ ужъ въ великой странѣ началось то, чему всѣ мы печальные свидѣтели, о чемъ говорить до глубины души тяжело каждому русскому человѣку. Совѣты и совдепы довели великую Россію до позора и поставили обширную страну на край гибели. Между тѣмъ вѣдь, именно, великая то Россія и спасла крошечную Грузію. Въ тѣ, еще далекія времена, когда сами русскіе люди гибли тысячами въ борьбѣ со степными хищниками, доводившими свои набѣги до предѣловъ Калужской губ. и самой Москвы, когда Россія занята была этой кровавой борьбой съ азіатскими ордами, а Европа дѣлала во всемъ большіе успѣхи, къ ней уже обращала свои взоры за помощью Грузія. Извѣстно, что она еще Ивана Грознаго просила принять ее въ свое подданство? И съ этихъ поръ Грузія не прекращаетъ такія свои просьбы къ Россіи, а Русское Правительство своей поддержки маленькой странѣ. Въ XVII вѣкѣ грузинскій царь Теймуразъ былъ у Алексѣя Михайловича въ Москвѣ, принимая присягу на подданство Россіи. Персы опустошали Грузію съ чисто азіатскимъ варварствомъ, на подобіе нынѣшнихъ большевиковъ, и Грузія искала защиты у единовѣрнаго русскаго народа. Россія сдерживала Персію. Россія съ широкимъ гостепріимствомъ давала у себя пріютъ грузинскимъ эмигрантамъ. Можно безо всякаго преувеличенія сказать, что Россія спасала и спасла Грузію во

ამონაწერი რუსულენოვან გაზეთში „Северное утро“ გამოქვეყნებული სტატიიდან „უმადური დამცველები“ (23 მარტი, 1919 წელი)
ავტორი ავითარებს აზრს, რომ ჩხეიძემ მოულოდნელად უარი თქვა სახელმწიფო სათათბიროს აღმასკომის წევრობაზე და ამის საპირწონედ შექმნა მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭო, რამაც ის მდგომარეობა გამოიწვია, რაც 1919 წლისთვის რუსეთში დადგა.

THE EXTRACT FROM THE RUSSIAN-LANGUAGE NEWSPAPER, „SEVERNOE UTRO“, ARTICLE „UNGRATEFUL DEFENDERS“ (march 23, 1919)
The author develops the idea that Chkheidze surprisingly refused to enter the State Duma’s Executive Committee and created the the Board of Workers and Soldiers, which led to the situation that occurred in 1919 in Russia.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The Document is preserved at the National Archives of Georgia

Изъ газеты "Сѣверное Утро" № 188 (234)6
24 (11) іюля 1919 г. (Архангельскъ).

БЕЗСТЫДСТВО ИЛИ ОБМАНЪ?
(Изъ "Общаго Дѣла" В. Л. Бурцева).

Во французскихъ газетахъ появилось интервью съ
извѣстными грузинскими соц.-демократами: Церетели и
недавно игравшими большую роль въ обще-русскомъ пол
движеніи.

Зачѣмъ они въ Парижѣ? Казалось для того, чтобы з
интересы Россіи и интересы русской демократіи. Назал
ставитель исполнительнаго комитета совѣтовъ рабочихъ
скихъ депутатовъ всей Россіи, Чхеидзе, и министръ поч
леграфовъ Временнаго Правительства, Церетели, пріѣхали
бы не дать Россію на потопъ и разграбленіе, чтобы
своихъ товарищей, соціалистовъ Франціи, совмѣстно съ ни
стоять страну Россійскаго трудового народа.

Ничуть.

Они пріѣхали - оказывается - для того, чтобы защищать
противъ Россіи, чтобы сказать, что они въ „россійскія д
вмѣшиваются, чтобы заявить свою солидарность съ меморан
что у нихъ съ Россіей

тельствомъ, но ни за судьбы Грузіи, а за судьбы Россійскаго
пролетаріата. Вернувшись изъ каторги Церетели занялъ мѣсто въ
самыхъ первыхъ рядахъ исполнительнаго комитета совѣта рабочихъ
и солдатскихъ депутатовъ.

Въ Парижѣ находится предсѣдатель Временнаго Правительства кн.
Львовъ. Спросите его - безъ Церетели могло ли Правительство сдѣ-
лать что либо сколько нибудь значительное. Можно ли было со-
ставить кабинетъ безъ предварительнаго съ нимъ соглашенія?

Вотъ характерная сценка.

Во Временномъ Правительствѣ обсуждался текстъ обращенія къ
народамъ міра. Это было въ апрѣлѣ 1917 г. Церетели, Чхеидзе и
Скобелевъ являются представителями исполнительнаго комитета - н
грузинскаго, а русскаго совѣта рабочихъ и солдатскихъ депута-
товъ. Обсуждался текстъ деклараціи Министра Ин. Дѣлъ Милюкова.
требуетъ вставить слова: „безъ аннексій и контрибуц
Временнаго Комитета Думы выступаетъ Предсѣдатель Г
нко и говоритъ:
нъ Церетели поймите насъ, русскихъ, Мы не можемъ
ага, который насъ раздѣлитъ или перессоритъ съ на
ками. Русское сердце обливается кровью при мысли, ч
вы окажутся напрасными".
Родзянко:

- 3 -

ни увѣряли, что борятся, съ большевиками ради спасенія револю-
іи и во имя русской демократіи. Развѣ революція кончилась?
вѣ ея завоеванія упрочены и русская демократія уже является
зникомъ страны? Почему они теперь, когда Россія растерзана,
сскій народъ изнываетъ въ тискахъ гражданской войны, когда
предали - пріѣзжаютъ въ столицу міра, гдѣ куется
нести лишній ударъ Россіи и русскому народу?
Когда же они были искренни и когда они обманывали
когда работали на русскую революцію и во время
олюціи, или теперь, когда стали грузинскими шовиниста
, шовинистами,- ибо кѣмъ инымъ могутъ быть названы
изгнали русскихъ изъ Грузіи, кто открыли гоненіе
ое, даже на русское искусство?
дя по краткому отчету въ „Humanité" пріемъ, ока
узскимъ соціалистамъ Чхеидзе и Церетели, къ счастью
етъ, что здѣсь, въ Парижѣ, по достоинству оцѣнили
маскарадъ, продѣланный бывшими „вождями" россійской
ной демократіи.
у этихъ вождей есть кое-что, чему они оставались
, а именно: они всегда были тѣми нибудь рабами:
или партіи, или толпы.
ѣ мартовской революціи они явились виднѣйшими дѣят
рабочихъ и солдатскихъ депутатовъ и стали рабами
пы. Въ угоду этой толпѣ они систематически подгот
большевикамъ. Они разложили русскую армію. Они по
рнилова и все его движеніе. Они - всѣ эти Чхеидзе,
- въ конецъ разложили Россію.
Россія благодаря имъ была растерзана и находилась
большевиковъ, они бѣжали въ свою Грузію и здѣсь од
ами грузинскихъ націоналистовъ.
азанію этихъ грузинскихъ націоналистовъ, такіе ихъ н
дные товарищи по соціалъ-демократической паріти и
енной Думѣ, какъ Чхенкели, ѣздили еще во время вой
ъ и тамъ отъ имени Чхеидзе и Церетели договарива
нѣмцами.
эти политическіе перевертни находятся въ Парижѣ и
досить Россію.

- 4 -

Нѣтъ, господа Чхеидзе и Церетели, вамъ, правда, удалось раз-
ложить Россію, вы вскормили у насъ большевиковъ, осквернили
великую русскую мартовскую революцію, но погубить Россію, вамъ
все - таки не удастся.

В. Бурцевъ.

ამონაწერი რუსულენოვან გაზეთში , „СЕВЕРНОЕ УТРО“
გამოქვეყნებული სტატიიდან „ურცხვობა თუ ტყუილი?“
(24 ივლისი, 1919 წელი)
ციტატა: „ბოლშევიკთა გამეფებამდე ჩხეიძე რუსეთის საშინაო და საგარეო
პოლიტიკის ერთ-ერთი თვალსაჩინო წარმომადგენელი იყო, ის მონაწილეობდა
ქვეყნის ყველა მნიშვნელოვან ინსტიტუციურ თუ საკადრო საქმეში“.

THE EXTRACT FROM THE RUSSIAN-LANGUAGE NEWSPAPER, СЕВЕРНОЕ УТРО,
ARTICLE „DISGRACE OR LIES?“ (24 July, 1919)
Citation: „Until the Bolshevik regime, Chkheidze was one of the prominent representatives of Russia’s domestic and foreign policy, taking part in all the important activities of the country“.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The Document is preserved at the National Archives of Georgia

სახელმწიფო დუმის დროებითი აღმასრულებელი კომიტეტის წევრები
(27 თებერვალი - 2 მარტი, 1917 წელი)
მიხაილ როდზიანკო (ცენტრალური პორტრეტი) - თავმჯდომარე;
ალექსანდრ კერენსკი (ცენტრიდან მარცხნივ, ზედა ხაზში) - თავმჯდომარის მოადგილე;
ნიკოლოზ ჩხეიძე (ზედა მარცხენა კუთხეში) - პეტროგრადის მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოს აღმასრულებელი კომიტეტის თავმჯდომარე;
ვლადიმერ ლვოვი (ცენტრალური პორტრეტის ქვევით) – კომიტეტის წევრი.

THE MEMBERS OF THE TEMPORARY EXECUTIVE COMMITTEE OF THE STATE DUMA
(February 27 – March 2, 1917)
Mikhail Rodzianko (Central portrait) – Chairman;
Aleksandr Kerensky (Left from the center, upper row) – Deputy Chairman;
Nikolay Chkheidze (Upper row left) – Chairman of the Executive Committee of Workers and Soldiers Deputies of Petrograd;
Vladimir Lvov (Lower from the central portrait) – member.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

ნახატი N1: სახელმწიფო დუმა. ტრიბუნასთან მდგომ კარლო ჩხეიძეს და ირაკლი წერეთელს მიმართავს ლენინი. ავტორი: კონსტანტინე იუონი (1934 წელი)
ნახატი N2: კარლო ჩხეიძე და ლენინი მიმართავენ საბჭოებს (უთარიღო)
ჩხეიძე ბოლშევიკებს გამუდმებით ადანაშაულებდა წამქეზებლობასა და კონსპირაციაში და დროებით მთავრობას სრულ მხარდაჭერას უცხადებდა. მიუხედავად ამისა,ის არ დაეთანხმა ლენინისა და რუსეთის სოციალ-დემოკრატიული (ბოლშევიკების) პარტიის მიმართ წაყენებულ ბრალდებებს გერმანელების აგენტობის შესახებ.

PAINTING N1: STATE DUMA. KARLO CHKHEIDZE AND IRAKLI TSERETELI ARE ADDRESSED BY VLADIMIR LENIN. AUTHOR: KONSTANTINE JUON. (1934).
PAINTING N2: KARLO CHKHEIDZE AND VLADIMIR LENIN ADDRESS SOVIETS (without date).
Chkheidze condemned the Bolsheviks as instigators and conspirators, declared full support of the Provisional Government, but rejected the accusations against Lenin and the Russian Social-Democratic Labour Party (RSDLP) of espionage in favor of Germany.

ფოტო ინტერნეტიდან
Photo from the Internet

საქართველოს დამფუძნებელი კრების გახსნითი სესია (12 მარტი, 1919 წელი)

THE OPENING SESSION OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (March 12, 1919)

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo preserved at the National Archives of Georgia

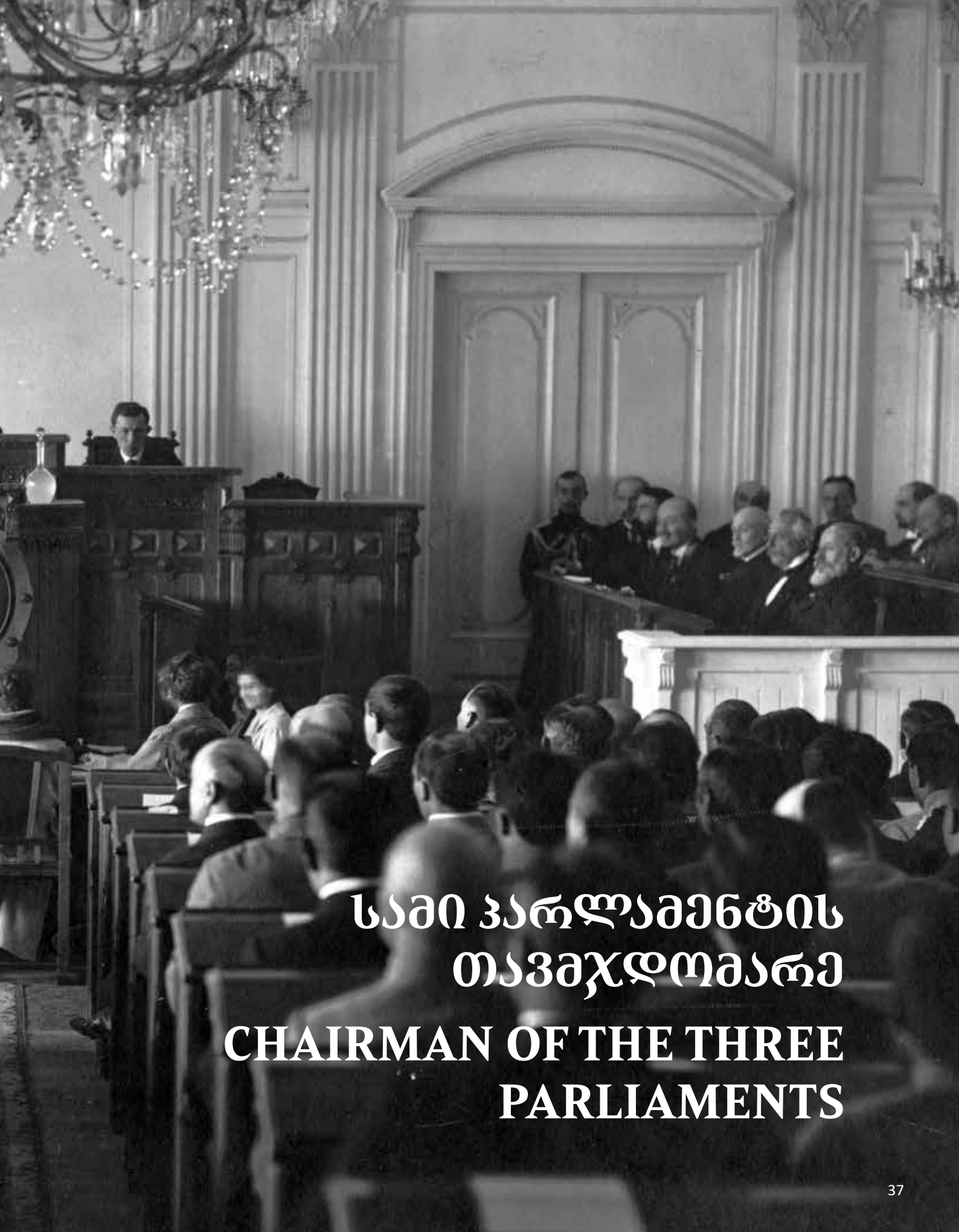

სამი პარლამენტის თავმჯდომარე

CHAIRMAN OF THE THREE PARLIAMENTS

ამიერკავკასიის სეიმის გახსნის დღე. კარლო ჩხეიძე სახალხო გვარდიელებს შორის სასაზინო თეატრის წინ (დღევანდელი თბილისის ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრი)
(10 თებერვალი, 1918 წელი)

OPENING DAY OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM. KARLO CHKHEIDZE AMONG NATIONAL GUARDIANS IN FRONT OF THE TREASURY THEATER (today – Tbilisi State Opera and Ballet Theater)
(February 10, 1918)

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

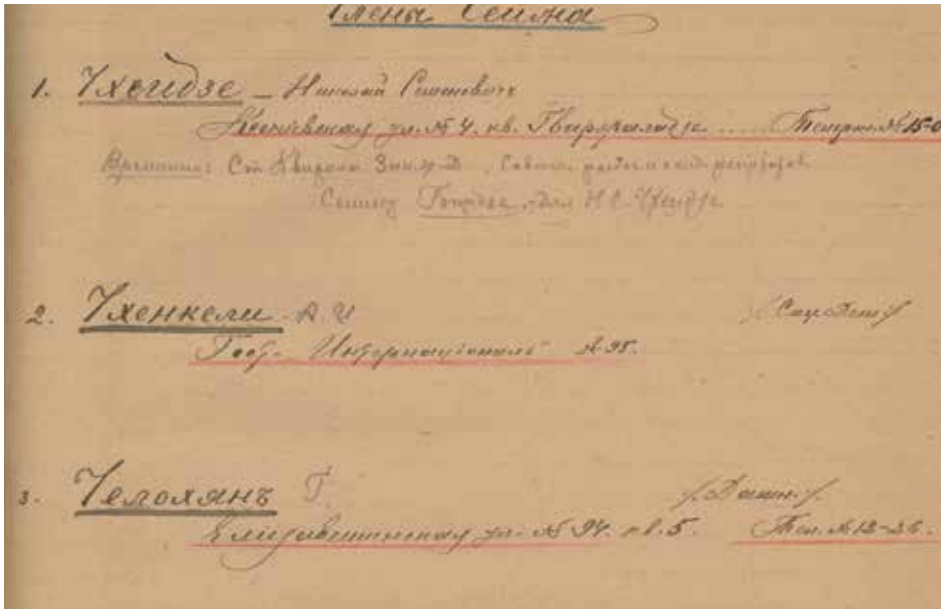

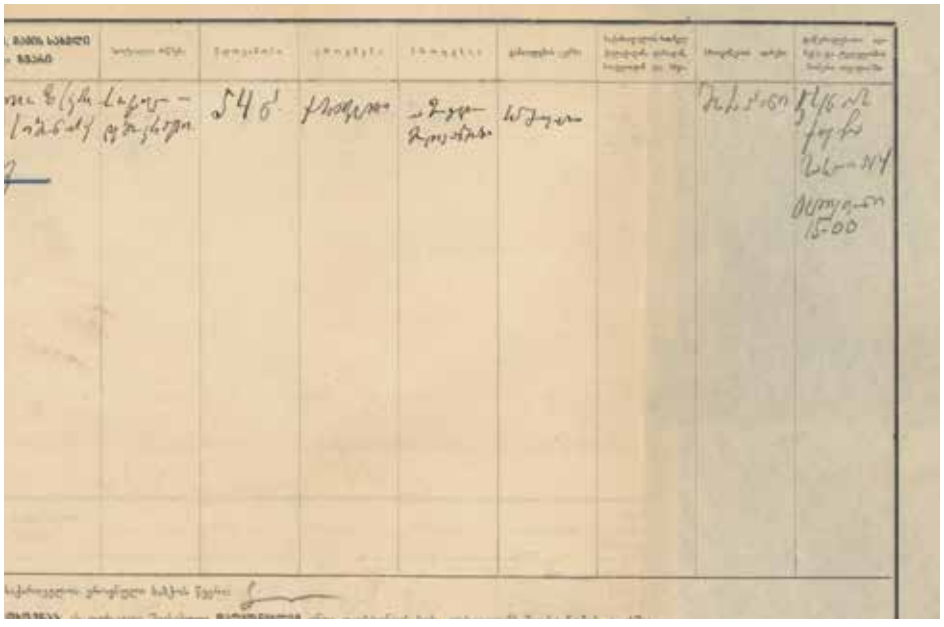

ანკეტა ამიერკავკასიის სეიმის წევრების საცხოვრებელი ადგილის შესახებ და ანკეტა შევსებული კარლო ჩხეიძის მიერ დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარეობის პერიოდში (1918-1919 წლები)
ჩხეიძე ნიკოლოზ სიმონის ძე. მისამართი: ქსენიას ქუჩა
(დღევანდელი ზურაბ ჭავჭავაძის ქუჩა) N4, გვარჯალაძის სახლი.
ნიკოლოზ (კარლო) სიმონის-ძე ჩხეიძე, სოციალ-დემოკრატი, 54 წ., ქართველი, საზოგადო მოღვაწეობა, საშუალო განათლებით, შორაპანი, ქსენიას ქუჩა, სახლი N4, ტელეფონი 15-00.
კარლო ჩხეიძე საქართველოში ხანმოკლე მოღვაწეობის პერიოდში საქართველოს მთავრობის წევრთან, საგარეო საქმეთა მინისტრის ამხანაგთან (მოადგილესთან), კონსტანტინე გვარჯალაძესთან ცხოვრობდა.

THE CARD ABOUT THE PLACE OF RESIDENCE OF THE MEMBERS OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM AND THE CARD FILLED BY THE CHAIRMAN OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY, KARLO CHKHEIDZE (1918-1919)
Chkheidze Nikoloz Semyonovich. Address: Ksenia street (today - Tbilisi, Zurab Chavchavadze str. N4), Gvarjaladze's house.
Nikoloz (Karlo) Semyonovich Chkheidze, Social-Democrat, 54 y.o., Georgian, Public Figure, Secondary Education, Shorapani, Ksenia street house N4, Phone 15-00.
During his short working period in Georgia, Karlo Chkheidze lived at the home of a member of the Government of Georgia, the Deputy Minister of Foreign Affairs, Constantine Gvarjaladze.

დოკუმენტები დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The documents are preserved at the National Archives of Georgia

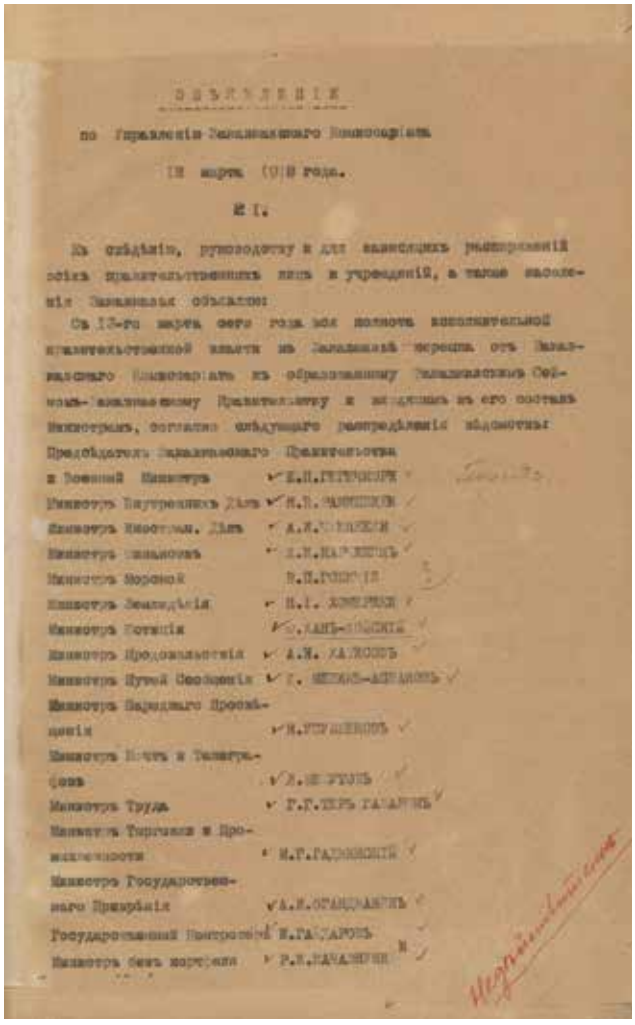

ЗАЯВЛЕНИЕ

по Управлению Закавказского Комиссариата

18 марта 1918 года.

№ 1.

ამიერკავკასიის სეიმის განცხადება ამიერკავკასიის ფედერაციული რესპუბლიკის მთავრობის წევრების დანიშვნის თაობაზე (18 მარტი, 1918 წელი)
ამიერკავკასიის მთავრობაში პოლიტიკოსები საქართველოდან უმნიშვნელოვანეს თანამდებობებს იკავებდნენ:
მთავრობის თავმჯდომარე და სამხედრო მინისტრი - ევგენი გეგეჭკორი
შინაგან საქმეთა მინისტრი - ნოე რამიშვილი
საგარეო საქმეთა მინისტრი - აკაკი ჩხენკელი
საზღვაო მინისტრი - ვლადიმერ გობეჩია
მიწათმოქმედების მინისტრი - ნოე ხომერიკი
ამიერკავკასიის კომისარიატს (სეიმს) კარლო ჩხეიძე თავმჯდომარეობდა.

THE STATEMENT OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM REGARDING THE APPOINTMENT OF THE MEMBERS OF THE TRANSCAUCASIAN FEDERATIVE REPUBLIC (March 18, 1918)
In the government of the Republic, members from Georgia held the most important positions:
Head of the Government and War Minister – Evgeni Gegetchkori
Minister of Internal Affairs – Noe Ramishvili
Minister of Foreign Affairs – Akaki Chkhenkeli
Maritime Minister – Vladimer Gobechia
Minister of Agriculture – Noe Khomeriki
Chairman of the Transcaucasian Sejm was Karlo Chkheidze.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

ᲛᲝᲬᲛᲝᲑᲐ № 85.

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚ ᲡᲐᲑᲭᲝᲡ ᲬᲔᲕᲠᲗᲐᲗᲕᲘᲡ

ᲛᲝᲬᲛᲝᲑᲐ

ამა მოწმობის მატარონი საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მოქალაქე ნიკოლოზ ჩხეიძე ეროვნულ საბჭოს წევრი არის.

საქართველოს ეროვნულ საბჭოს თავმჯდომარე:

მდივანი:

კარლო ჩხეიძის ეროვნული საბჭოს წევრობის მოწმობა (1917 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S CERTIFICATE OF MEMBERSHIP OF THE NATIONAL COUNCIL OF GEORGIA (1917)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

Выписка.

13

Журналъ

Засѣданія Президіума Сейма и

Предсѣдателей Сеймовыхъ Комиссій.

19-го марта 1918 г.

Предсѣдательствовалъ: Н.С. Чхеидзе.

Присутствовали: Члены Президіума Сейма: Г.Агаевъ, С.Ф.Тигранянъ, А.Кантемировъ и Предсѣдатели Комиссій: А.С.Ломтатидзе /финансовой/, Н.Н. Жордания /военной/, Дм. Гаджинскій /хозяйственно-распорядительной/, Арсенидзе /рабочей/ и Оніашвили /аграрной/.

Участвовалъ: Начальникъ Канцеляріи Сейма М.А. Шмахеръ.

С л у ш а л и:	П о с т а н о в и л и:
VI. Объ установленіи срока выдачи содержанія Членамъ Сейма.	Установить срокъ выдачи содержанія Членамъ Сейма I разъ въ мѣсяцъ - 21 числа каждаго мѣсяца.

Предсѣдатель Закавказскаго Сейма /подпись/

Дѣлопроизводитель

ამიერკავკასიის სეიმის პრეზიდიუმის სხდომის ჟურნალი (19 მარტი, 1918 წელი)
სეიმმა დაადგინა, რომ წევრებისთვის ხელფასი გაიცეს ყოველი თვის 21 რიცხვში.

JOURNAL OF THE SESSION OF THE PRESIDIUM OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM (March 19, 1918)
The Sejm has determined that the members' salaries should be paid on 21st of each month.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

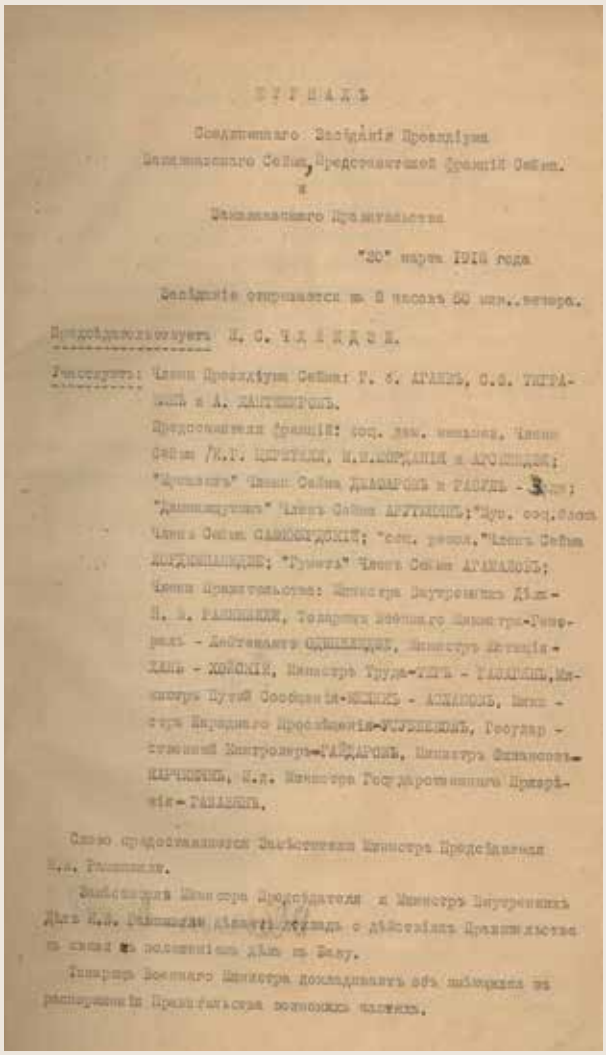

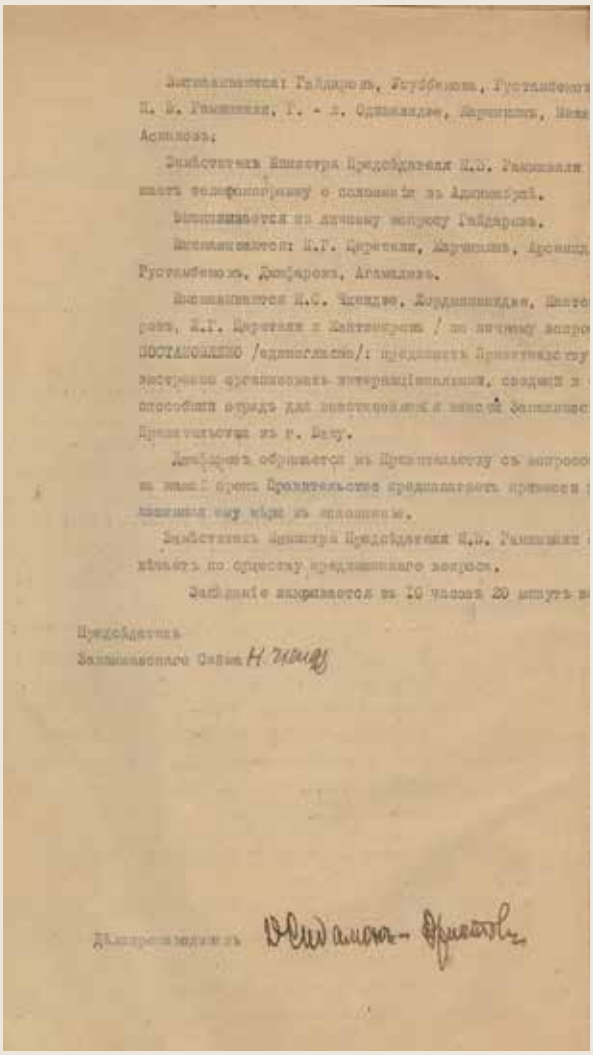

ამიერკავკასიის სეიმის პრეზიდიუმის ფრაქციების გაერთიანებული სხდომა, თავმჯდომარე - კარლო ჩხეიძე
(20 მარტი, 1918 წელი)
სხდომა შეეხება ბაქოში ბოლშევიკების მიერ მოწყობილ არეულობას. ამიერკავკასიის ფედერაციული რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრის, ნოე რამიშვილის გამოსვლის შემდეგ სეიმის წევრები ერთხმად იღებენ გადაწყვეტილებას ქალაქში წესრიგის აღდგენის თაობაზე.

THE JOINT SESSION OF THE PRESIDIUM OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM, CHAIRMAN - KARLO CHKHEIDZE
(March 20, 1918)
The session concerns the disorder perpetraded by the Bolsheviks in Baku. After the statement of the Minister of Internal Affairs of the Transcaucasian Republic, Noe Ramishvili, the members of the Sejm unanimously decide to restore order in the city.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

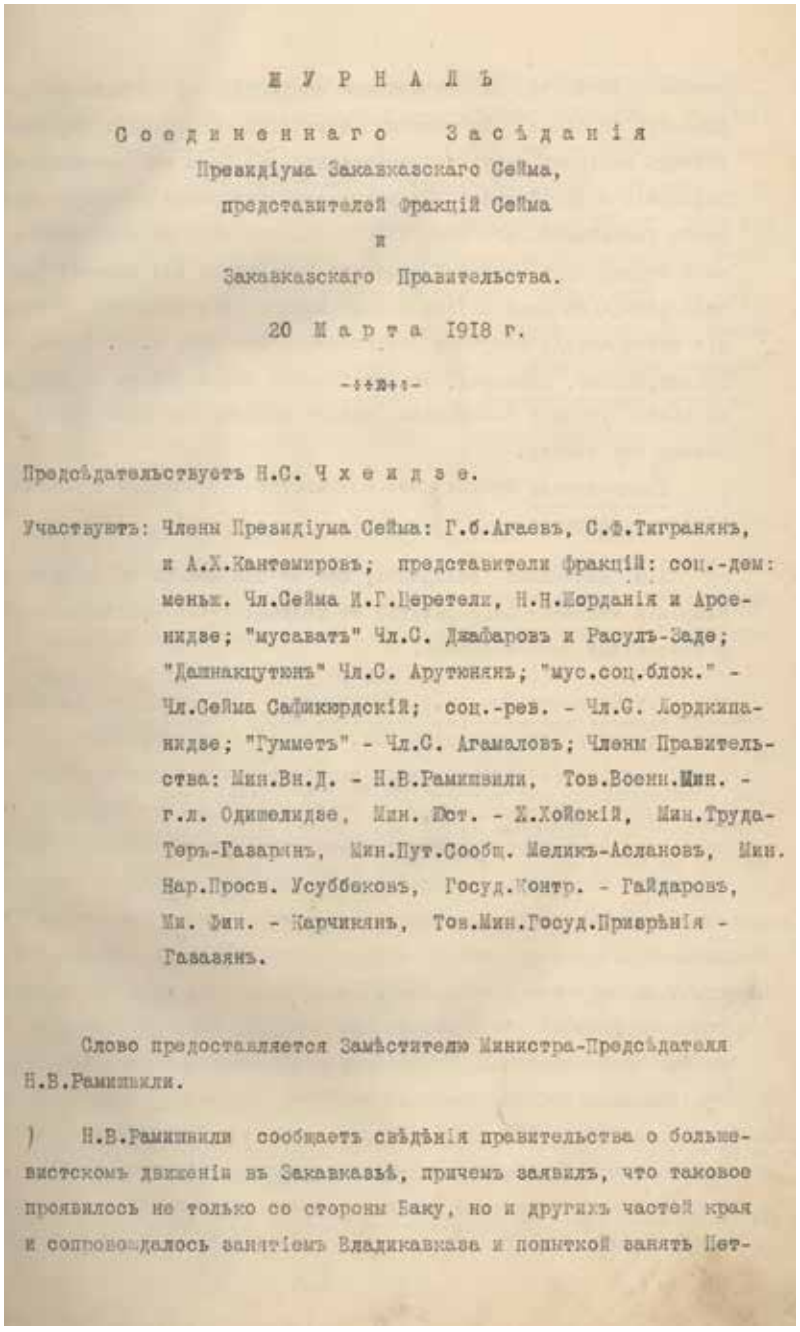

ЖУРНАЛЪ

Соединеннаго Засѣданія
Президіума Закавказскаго Сейма,
представителей фракцій Сейма
и
Закавказскаго Правительства.

20 Марта 1918 г.

-:+:-

Предсѣдательствуетъ Н.С. Чхеидзе.

Участвуютъ: Члены Президіума Сейма: Г.б.Агаевъ, С.Ф.Тигранянъ, и А.Х.Кантемировъ; представители фракцій: соц.-дем: меньш. Чл.Сейма И.Г.Церетели, Н.Н.Жордания и Арсенидзе; "мусаватъ" Чл.С. Джафаровъ и Расулъ-Заде; "Дашнакцутюнъ" Чл.С. Арутюнянъ; "мус.соц.блок." - Чл.Сейма Сафикюрдскій; соц.-рев. - Чл.С. Лордкипанидзе; "Гуммэтъ" - Чл.С. Агамаловъ; Члены Правительства: Мин.Вн.Д. - Н.В.Рамишвили, Тов.Военн.Мин. - г.л. Одишелидзе, Мин. Юст. - Х.Хойскій, Мин.Труда-Теръ-Гаварянъ, Мин.Пут.Сообщ. Меликъ-Аслановъ, Мин. Нар.Просв. Усуббековъ, Госуд.Контр. - Гайдаровъ, Мин. Фин. - Карчикянъ, Тов.Мин.Госуд.Призрѣнія - Газазянъ.

Слово предоставляется Замѣстителю Министра-Предсѣдателя Н.В.Рамишвили.

) Н.В.Рамишвили сообщаетъ свѣдѣнія правительства о большевистскомъ движеніи въ Закавказьѣ, причемъ заявилъ, что таковое проявилось не только со стороны Баку, но и другихъ частей края и сопровождалось занятіемъ Владикавказа и попыткой занять Пет-

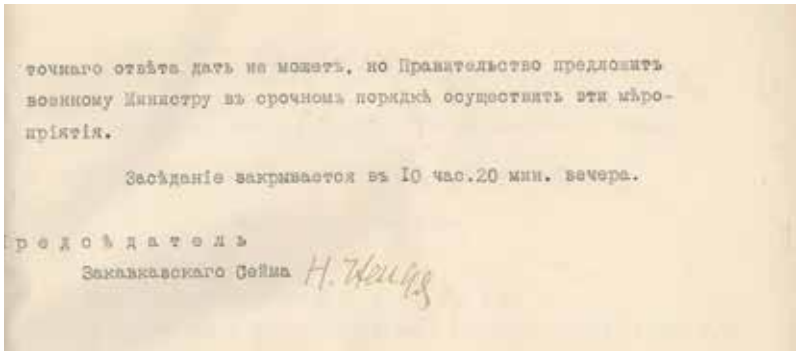

точнаго отвѣта дать не можетъ, но Правительство предложитъ новому Министру въ срочномъ порядкѣ осуществить эти мѣропріятія.

Засѣданіе закрывается въ 10 час.20 мин. вечера.

Предсѣдатель
Закавказскаго Сейма Н. Чхеидзе

ამიერკავკასიის სეიმის პრეზიდიუმის ფრაქციების გაერთიანებული სხდომა, თავმჯდომარე - კარლო ჩხეიძე
[დოკუმენტის პირველი და ბოლო გვერდები]
(20 მარტი, 1918 წელი)
ამიერკავკასიის ფედერაციული რესპუბლიკის შინაგან საქმეთა მინისტრი, ნოე რამიშვილი პრეზიდიუმს აწვდის ინფორმაციას რეგიონში ბოლშევიკების თარეშის შესახებ.

THE JOINT SESSION OF THE PRESIDIUM OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM, CHAIRSPERSON - KARLO CHKHEIDZE
[the first and the last pages of the document]
(March 20, 1918)
The Minister of Internal Affairs of the Federative Republic of Transcaucasia, Noe Ramishvili delivers information about the Bolshevik raids in the region.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

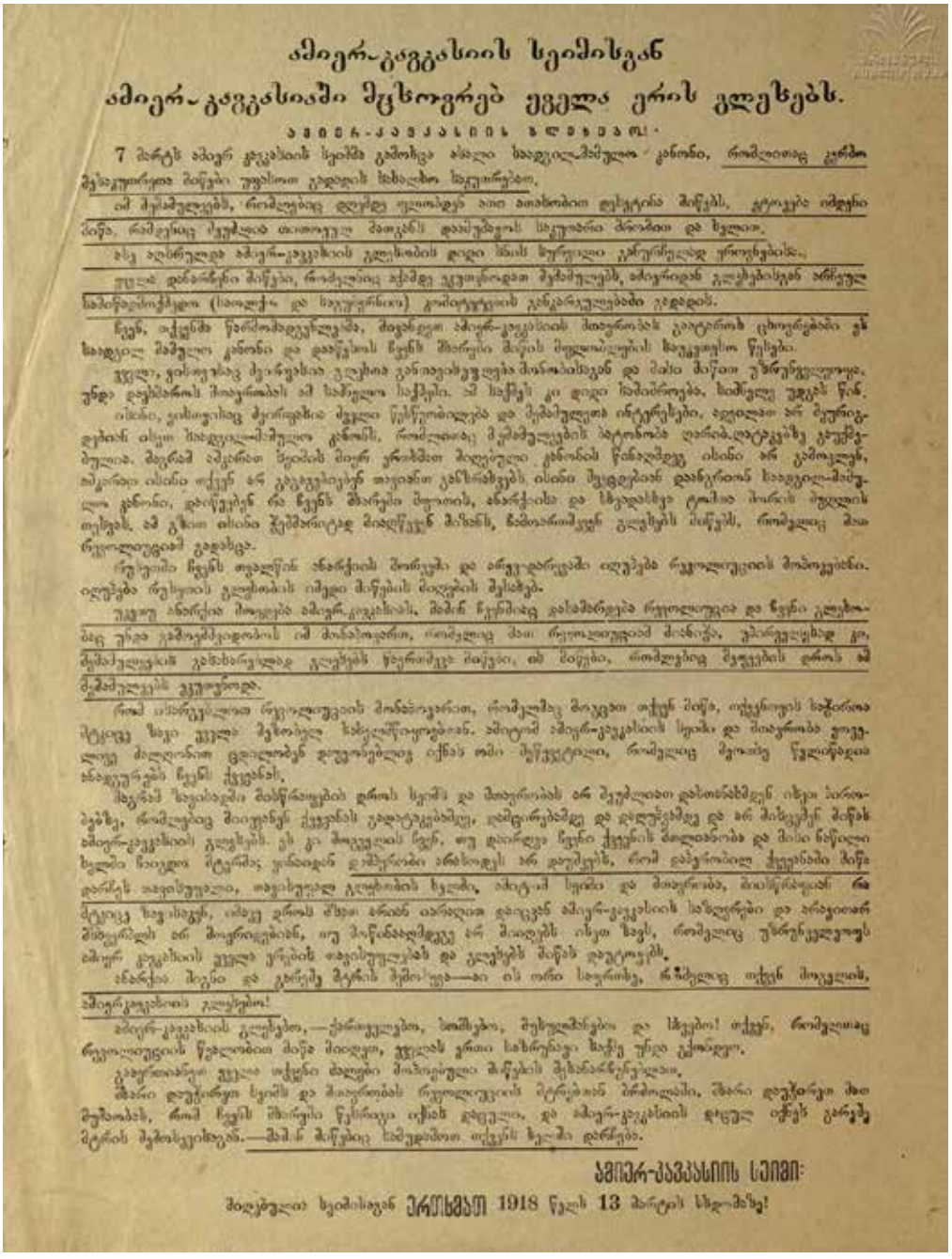

ამიერ-კავკასიის სეიმისგან

ამიერ-კავკასიაში მცხოვრებ ეგელა ერის გლეხებს.

ამიერ-კავკასიის ხალხებო!

7 მარტს ამავე კვლასის სხდომა გამოსცა ასეთი საყურადღებო კანონი, რომლითაც კერძო მესაკუთრეთა მიწები უფასოთ გადდის ხალხის სარგებლობაში.

ამ მნიშვნელობას, რომელიც დღევანდელ ცხოვრებაში მიწას, გროვდა იქნება მიწა, რომელიც ქვეყნად ცხოვრებ მთავარს დაუშლელად საკუთარი ძალითა და ხელით.

ასე აღსრულდა ამიერ-კავკასიის კანონების დიდი ხანის ხურვალე ვნებით ერთხელად ერთგულად.

ეხლა დანარჩენი მიწები, რომელნიც ამჟამად ეკუთვნოდათ მეზობელებს, ამიერიდან გლეხებისგან არჩეულ სამეზობლოებს (სოფლის და საუკუნოების) კომიტეტების განკარგულებაში გადადის.

ჩვენ, თქვენში წარმომადგენლები, მთავრობის ამიერ-კავკასიის მთავრობის კეთილი ცხოვრებისა და საიდეალო მშვიდი კანონი და დაწესებას ჩვენს შორის მიწის მოდაობების საქმეებში წესები.

ჯერ, ვინც ვიცით მეურნეობა ეხლანდელ ვითარებაში და ვინც ვიცით ეკონომიური, უნდა დავსძინოთ მთავრობის ამ საქმეში საქმეში. ამ საქმეს კი დიდი სიძნელეები, სიძნელე უდგას წინ.

ისინი, ვინც ეხლა მეურნეობა ძველი წესებით და ტრადიციებით, ადვილად არ ეურიგდებიან ამ ხალხის სიკეთეს-მოსული კანონს, რომლითაც ეხლანდელ პირობებში ღარიბ-ღატაკებს კეთილ-დღეობა მოელის. მაგრამ ამჟამინი მეთაური მიწის მეურნეობა ხელოვნური კანონის წარმოშობილ ისინი არ კამოყვანს, ამჟამინი ისინი თქვენ არ კეთილისუნენ თავიანთ კანონებს ისინი შეცდომით დაარღვიონ საბჭოთა-მიწული კანონი, დაიწყებენ რა ჩვენს შორის ბრძოლას, ანარქიას და სხვადასხვა ტიპის შორის ბრძოლის თესლს. ამ გზით ისინი შეეშველებენ მიზანს, ხალხისთვის ძალას, რომელიც მათ რევოლუციის გადასცა.

რევოლუციის ჩვენს თავიდან ანარქიის პირველი და არეულ-დარეულში ღელვები რევოლუციის მოამეცნია. ღელვები რევოლუციის კეთილისას იქნება მიწების მიღების შესახებ.

უკეთ ანარქია მოდება ამიერ-კავკასიას, მაშინ ჩვენშიც დასამორჩება რევოლუციის და ჩვენი კეთილ-ბედ ვერა ვინ გამოიყენებს ამ ძალიანობით, რომელიც მათ რევოლუციამ მიანიჭა, უპირველესად კი, მშვიდობიანის კეთილ-ხარისხად კეთილის ყველა-ფერი მიწა, ის მიწები, რომელიც შეიქმნის დროს ამ მეზობლების კეთილ-დღეობად.

რომ ისარგებლოთ რევოლუციის მოსაბოლოთ, რომელმაც მოიცვა თქვენ მიწა, თქვენის საჭიროა ძალიან ბევრი კეთილ-შობილი სიფრთხილე-გონიერება. ამიერ-კავკასიის სეიმი და მთავრობა ყოველ ძალღონით ცდილობენ დაეხმარონ იქნას ომი შეწყვეტილი, რომელიც მეომარ წყალობით ანადგურებს ჩვენს ქვეყანას.

მაგრამ ზოგიერთი მოსწრაფების დროს სეიმს და მთავრობას არ შეუძლიათ დასთანხმდენ იმ პირობებზე, რომელიც მიიღეს ქვეყნის უფლებებზე, დამცირებელ და დიდ-ძვირად და არ მისცენ მიწის ამიერ-კავკასიის კეთილს. ეს კი მოხდება იმ, თუ დაინახა ჩვენი ქვეყნის ძალდატანება და მისი ნაწილი სულით ჩაიკეთ რეგიონს ფანატიკოსი ამბიციის არ დაუშვებს, რომ დამცირებელ ქვეყნებში მიწა დარჩეს ოდესმეცალი, ოდესმეც კეთილ-ბედის ხელის, ამიტომ სეიმი და მთავრობა, მაისურად რა მტკიცე ხელისაგან, იმაც დროს ბრძოლა არიან დაიცვან ამიერ-კავკასიის საზღვრები და არაფერთან შესწორებას არ მოითხოვებენ, თუ მოწინააღმდეგე არ მოიღებს ისეთ ხელს, რომელიც უზრუნველყოფს ამიერ კავკასიის ყველა ერების ოდესმეცალებას და კეთილ-ბედს მიწას დაეტოლეს.

ანარქია მიწა და ბრძოლა მეორის შემოსევა—აი ის ორი საფრთხე, რომელიც თქვენ მოელის, ამიერკავკასიის კეთილ-ბედო!

ამიერ-კავკასიის კეთილ-ბედო,—ქართველებო, სომხებო, მუსულმანებო და სხვებო! თქვენ, რომელიც რევოლუციის წევრობით მიწა მიიღეთ, ყველას ერთი სახრისაგან საქმე უნდა გამოიდეთ.

კეთილ-ბედი ყველა თქვენი ძალები მოსპობილი მიწების შენახვაზეა.

ახალი დაუშვებელი სეიმს და მთავრობის რევოლუციის შეტევებით შრომელში, ახალი დაუშვებელი ახალ მუშაობას, რომ ჩვენს შორის წესრიგი იქნას დაცული, და ამიერ-კავკასიის დიდება იქნეს კარგად მტრის შემოსევისგან.—მაშინ მიწებიც ხალხებით თქვენს ხელში დარჩება.

ამიერ-კავკასიის სეიმი:

მიღებული სეიმისგან ერევანში 1918 წლის 13 მარტის სხდომაზე!

პროკლამაცია ამიერკავკასიის სეიმის გადაწყვეტილების თაობაზე და მიმართვა მოსახლეობას - „ამიერკავკასიის გლეხებო!“ (მარტი, 1918 წელი)
ამიერკავკასიის სეიმი გლეხებს ატყობინებს გადაწყვეტილებას 1918 წლის 13 მარტიდან მსხვილი მემამულეების მიწების გლეხების საკუთრებაში გადასვლის თაობაზე.

THE PROCLAMATION ON THE DECISION OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM AND ADDRESS TO CITIZENS – „PEASANTS OF TRANSCAUCASUS!“ (March, 1918)
The Transcaucasian Sejm informs the peasants about the decision on the transfer of lands of large landlords into their ownership from March 13, 1918

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს პარლამენტის ეროვნულ ბიბლიოთეკაში
The document is preserved at the National Parliament Library of Georgia

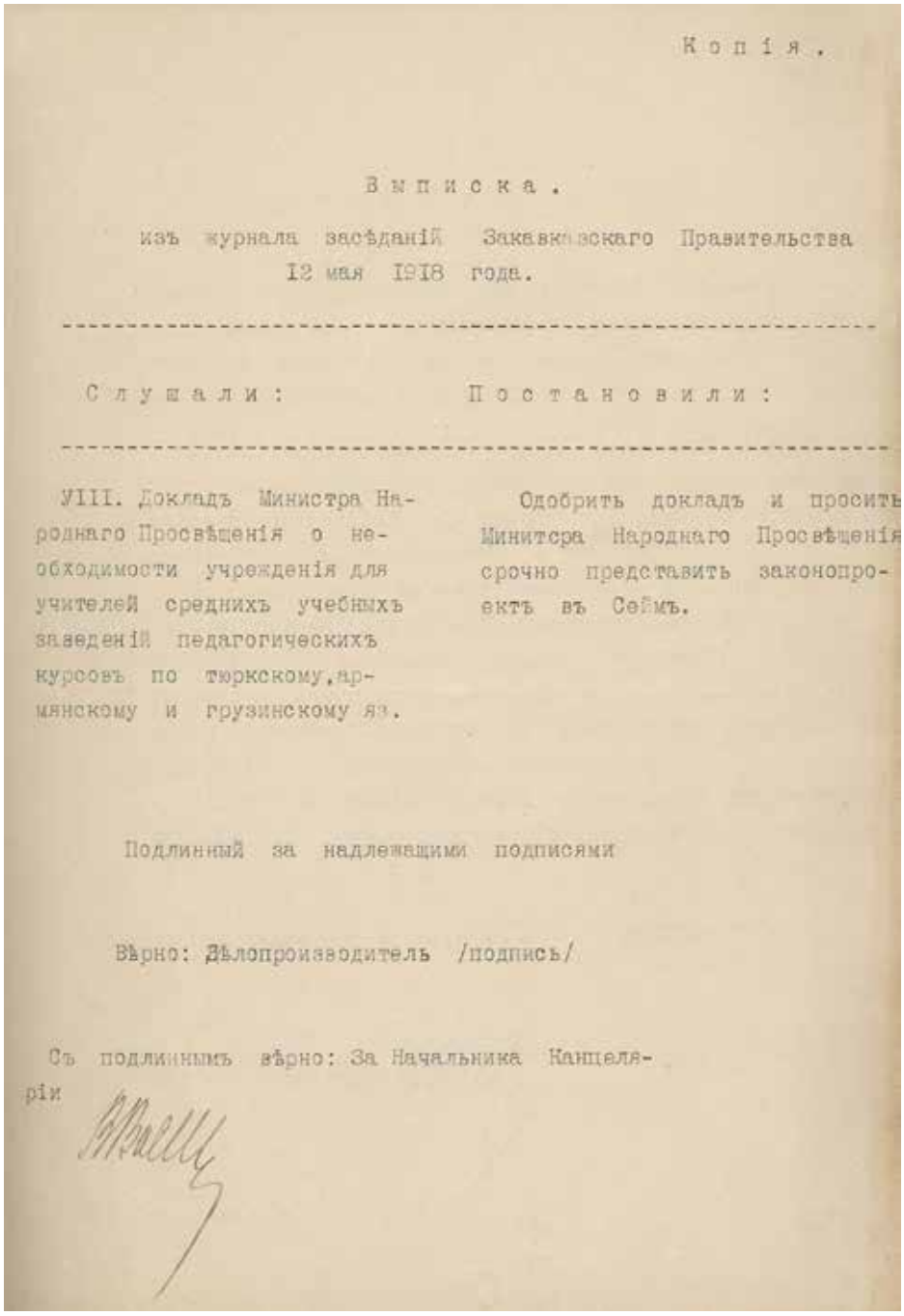

Копія.

Выписка.

изъ журнала засѣданій Закавказскаго Правительства
12 мая 1918 года.

Слушали: | Постановили:

VIII. Докладъ Министра Народнаго Просвѣщенія о необходимости учрежденія для учителей среднихъ учебныхъ заведеній педагогическихъ курсовъ по тюркскому, армянскому и грузинскому яз. | Одобрить докладъ и просить Министра Народнаго Просвѣщенія срочно представить законопроектъ въ Сеймъ.

Подлинный за надлежащими подписями

Вѣрно: Дѣлопроизводитель /подпись/

Съ подлиннымъ вѣрно: За Начальника Канцеляріи

ამიერკავკასიის სეიმის პრეზიდიუმის სხდომის ჟურნალი (12 მაისი, 1918 წელი)
სეიმმა მოიწონა სახალხო განათლების მინისტრის წინადადება, სამუალო განათლების დაწესებულებებში მოეწყოს თიურქული, სომხური და ქართული ენების პედაგოგიური კურსები.
ამ პერიოდში კავკასიაში რუსული კვლავაც ლინგვა-ფრანკად რჩებოდა, ხოლო ამიერკავკასიის პირველი რესპუბლიკების ხელმძღვანელები აქტიურად ცდილობდნენ სასწავლო დაწესებულებებსა და ყოფით ცხოვრებაში ეროვნული ენების დაბრუნებას.

THE JOURNAL OF THE SESSION OF THE PRESIDIUM OF THE TRANSCAUCASIAN SEJM (May 12, 1918)
The Sejm approved the proposal of the Minister of Education to conduct pedagogic courses in Armenian, Georgian and Turkic languages in secondary education institutions.
During this period, the Russian language remained in the Caucasus as a lingua franca, and the heads of the first Caucasian republics were actively bringing back national languages into their educational institutions and the everyday usage.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

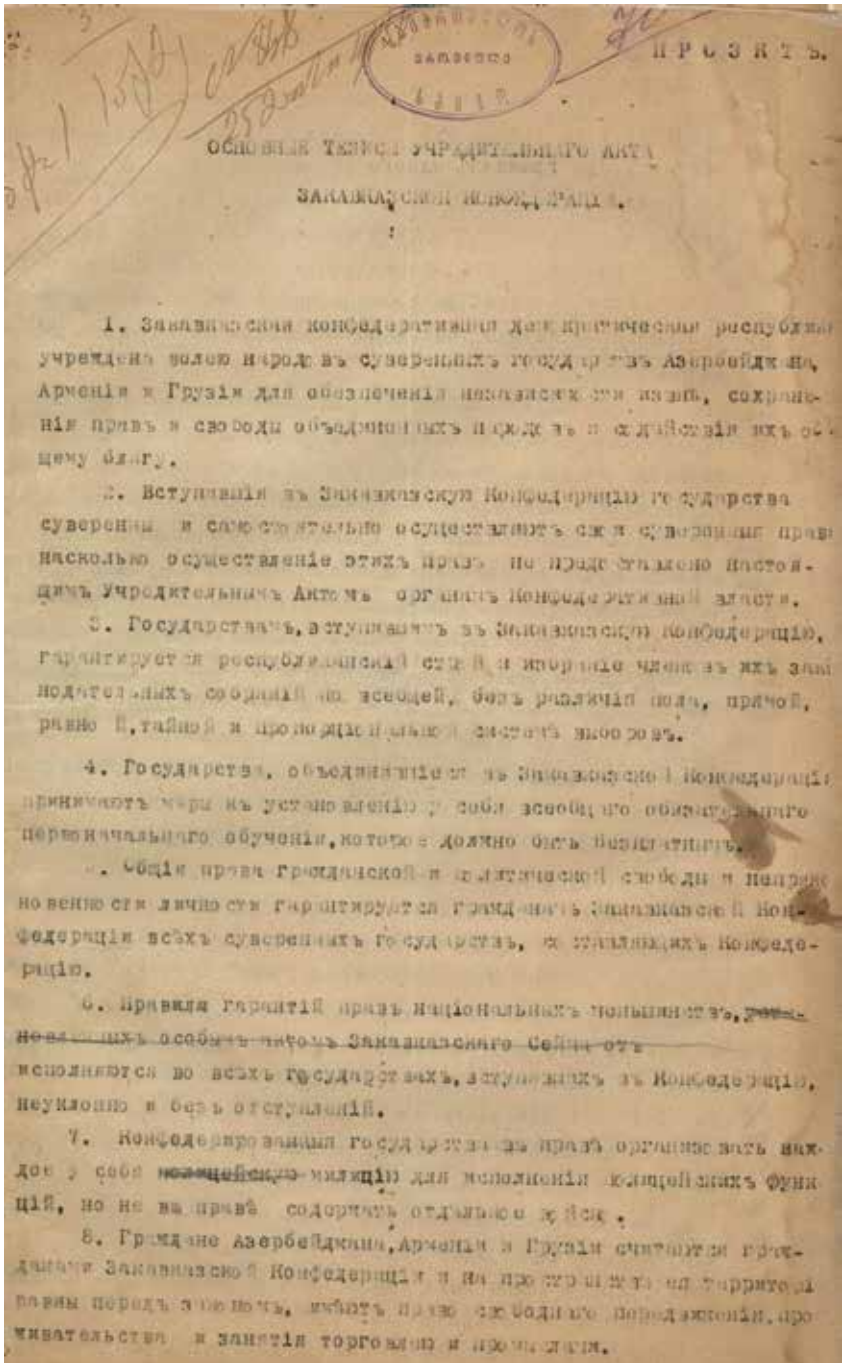

ПРОЭКТЪ.

ОСНОВНЫЕ ТЕЗИСЫ УЧРЕДИТЕЛЬНАГО АКТА

ЗАКАВКАЗСКОЙ КОНФЕДЕРАЦІИ.

1. Закавказская конфедеративная демократическая республика учреждена волею народовъ суверенныхъ государствъ Азербейджана, Арменіи и Грузіи для обезпеченія независимости извнѣ, сохраненія правъ и свободы объединенныхъ народовъ и содѣйствія ихъ общему благу.

2. Вступившія въ Закавказскую Конфедерацію государства суверенны и самостоятельно осуществляютъ свои суверенныя права, насколько осуществленіе этихъ правъ не предоставлено настоящимъ Учредительнымъ Актомъ органамъ Конфедеративной власти.

3. Государствамъ, вступившимъ въ Закавказскую Конфедерацію, гарантируется республиканскій строй и избраніе членовъ ихъ законодательныхъ собраній по всеобщей, безъ различія пола, прямой, равной, тайной и пропорціональной системѣ выборовъ.

4. Государства, объединившіеся въ Закавказской Конфедераціи, принимаютъ мѣры къ установленію у себя всеобщаго обязательнаго первоначальнаго обученія, которое должно быть безплатнымъ.

5. Общія права гражданской и политической свободы и неприкосновенности личности гарантируются гражданамъ Закавказской Конфедераціи всѣхъ суверенныхъ государствъ, составляющихъ Конфедерацію.

6. Правила гарантій правъ національныхъ меньшинствъ, ~~установленныхъ особымъ актомъ Закавказскаго Сейма отъ~~ исполняются во всѣхъ государствахъ, вступившихъ въ Конфедерацію, неуклонно и безъ отступленій.

7. Конфедерированныя государства въ правѣ организовать каждое у себя ~~полицейскую~~ милицію для исполненія полицейскихъ функцій, но не въ правѣ содержать отдѣльное войско.

8. Граждане Азербейджана, Арменіи и Грузіи считаются гражданами Закавказской Конфедераціи и на пространствѣ ея территоріи равны передъ закономъ, имѣютъ право свободнаго передвиженія, проживательства и занятія торговлею и промыслами.

ამიერკავკასიის კონფედერაციის დამფუძნებელი აქტის მთავარი თეზისები (1918 წელი)
ამიერკავკასიის დემოკრატიულმა ფედერაციულმა რესპუბლიკამ სულ ერთი თვის მანძილზე, 1918 წლის 22 აპრილიდან - 1918 წლის 26-28 მაისამდე იარსება, ამის შემდეგ საქართველომ, სომხეთმა და აზერბაიჯანმა ცალ-ცალკე გამოაცხადეს დამოუკიდებლობა. ფედერაციული რესპუბლიკა ამიერკავკასიის სეიმის სამართალმემკვიდრე იყო, რომელიც 1917 წლის 11 ნოემბრიდან სამ ქვეყანას კარლო ჩხეიძის ხელმძღვანელობით მართავდა.

THE MAIN THESES OF THE FOUNDING ACT OF THE TRANSCAUCASIAN CONFEDERATION (1918)
The Transcaucasian Democratic Federative Republic had been a short living country, existing for just about a month since April 22, 1918 - 26-28 May 1918, before Georgia, Armenia and Azerbaijan separately declared independence. The Federative Republic was the successor of the Transcaucasian Sejm, the governing body of three Caucasian countries led by Karlo Chkheidze from November 11, 1917.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

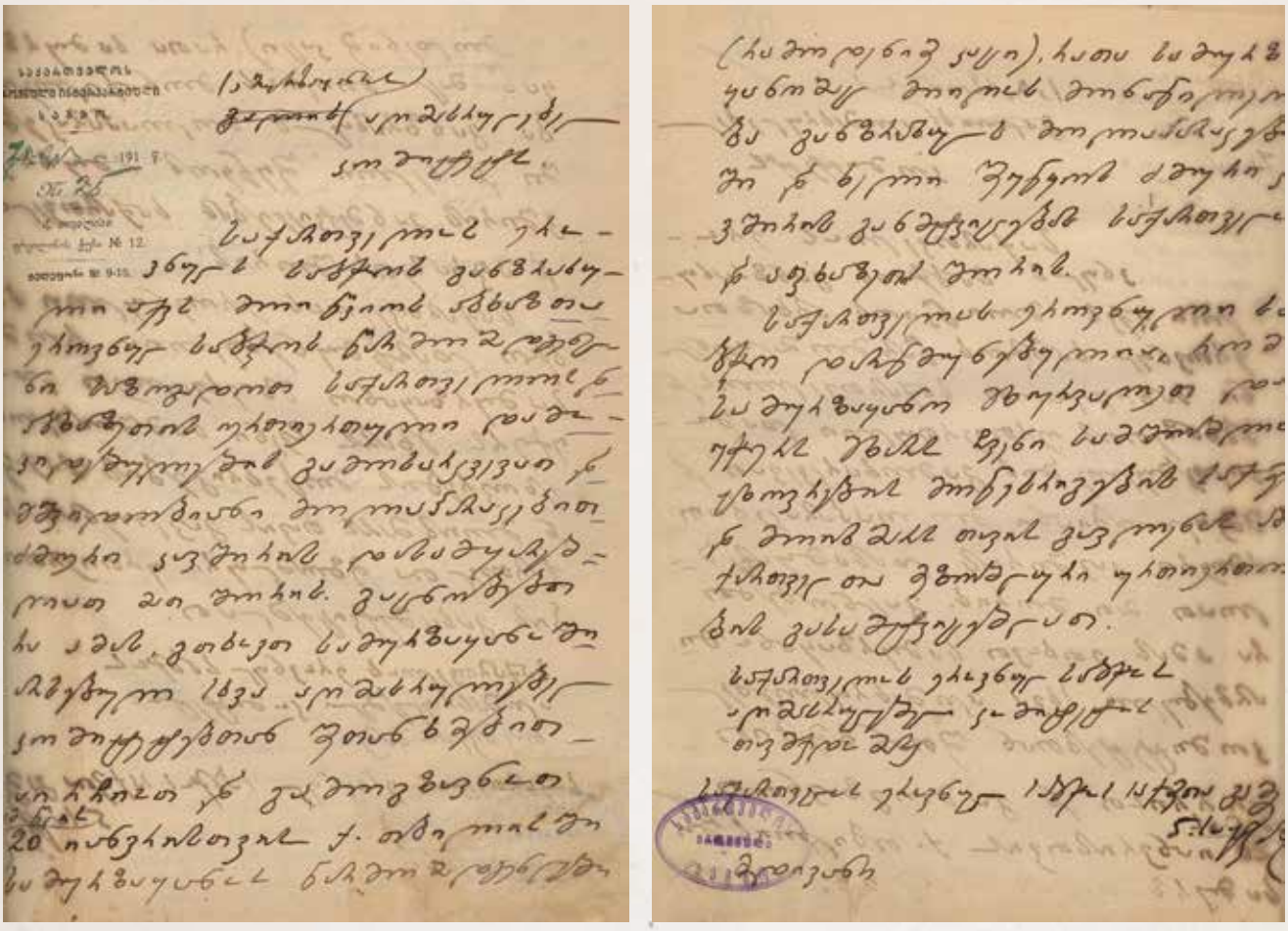

საქართველოს ეროვნული საბჭოს წერილი სამურზაყანოს აღმასრულებელი კომიტეტისადმი (7 იანვარი, 1918 წელი)
„საქართველოს ეროვნული საბჭო დარწმუნებულია, რომ სამურზაყანო მხურვალედ დაუჭერს მხარს ჩვენი სამშობლოს ცხოვრების მოწესრიგების საქმეს, მოიხმარს თავის გავლენას აფხაზ-ქართველთა მეზობლური ურთიერთობის გასამტკიცებლად“.
აფხაზეთის საკითხი დღის წესრიგში საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროსაც იდგა რეგიონის სტრატეგიული მნიშვნელობის გამო. აფხაზეთის შიგნით მოქმედ პოლიტიკურ ძალებს შორის აზრები იყოფოდა, ზოგი დენიკინის თეთრგვარდიელებს უჭერდა მხარს, ნაწილიც საქართველოსთან ინტეგრაციის მომხრე იყო, აგრეთვე მნიშვნელოვანი იყო ბოლშევიკების გავლენაც. აღნიშნული ციტატიდან ვხვდებით, რომ საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის პოლიტიკა აფხაზ ხალხთან მიმართებით საკითხის მაქსიმალურად მშვიდობიანად გადაჭრა იყო. საბოლოოდ, აფხაზეთში დემოკრატიულად არჩეულმა ეროვნულმა საბჭომ საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკაში დარჩენის და მის შემადგენლობაში განვითარების გზა აირჩია.

THE LETTER OF THE NATIONAL COUNCIL OF GEORGIA TO THE EXECUTIVE COMMITTEE OF SAMURZAKANO (January 7, 1918)
“The National Council of Georgia is convinced that Samurzakano will support the arrangement of political life in Georgia in a positive way and use their influence towards strengthening the relationship between Georgians and Abkhazians.
The Abkhazian issue was on the agenda of the Democratic Republic of Georgia due to the strategic importance of the region. There were thoughts between the political forces inside Abkhazia, some were supporting Denikin’s White Army, and another part was in favour of integration with Georgia. The influence of the Bolsheviks was also significant. From this quotation we find that the policy of the Democratic Republic of Georgia was in the peaceful resolution of the issue in relation to the Abkhazian people. Eventually, the National Council elected in Abkhazia chose the way of integration and development in the Democratic Republic of Georgia.”

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

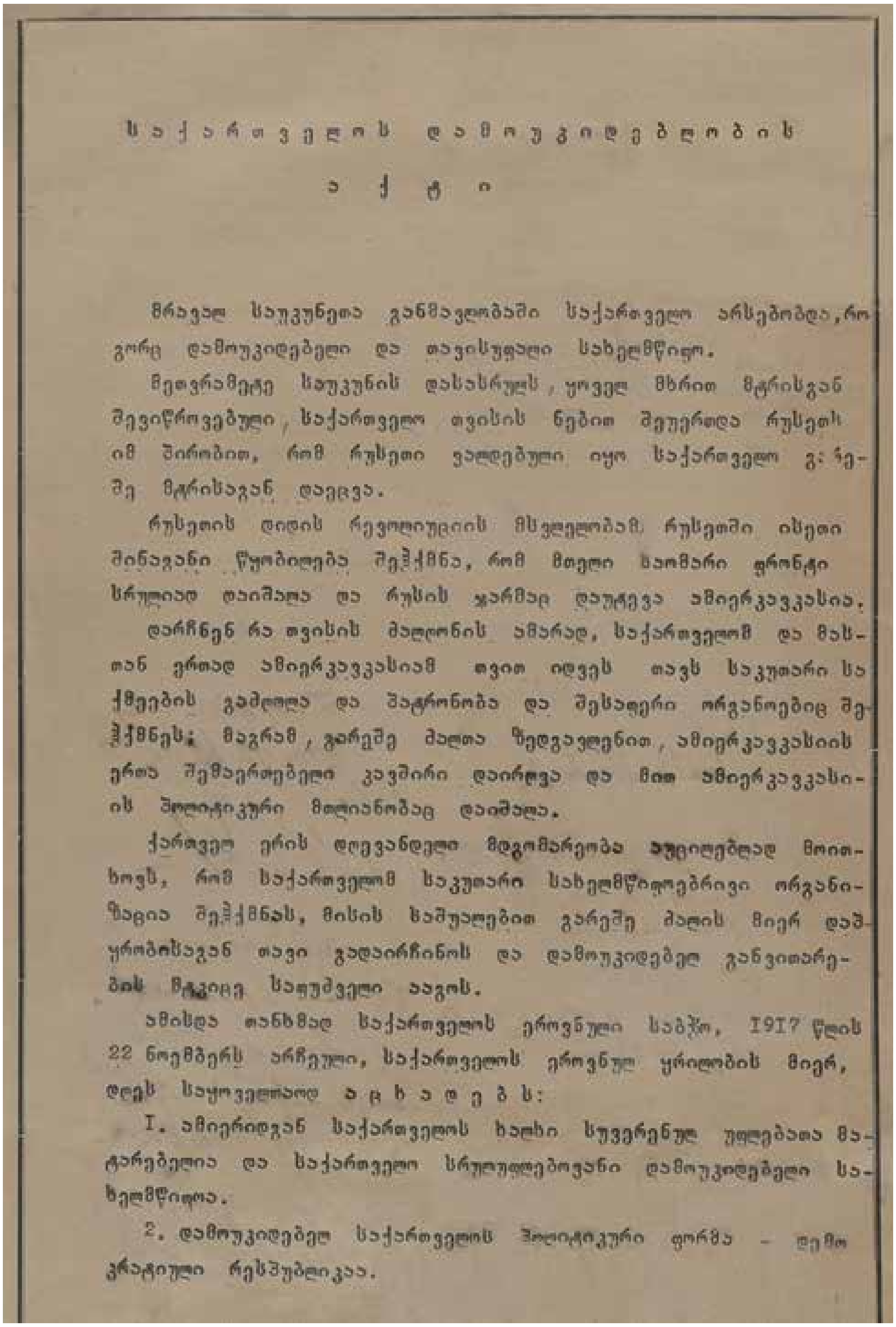

საქართველოს დამოუკიდებლობის

აქტი

მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში საქართველო არსებობდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო.

მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულს, ყოველ მხრით მტრისგან შევიწროვებული, საქართველო თავისის ნებით შეუერთდა რუსეთს იმ პირობით, რომ რუსეთი ვალდებული იყო საქართველო გარეშე მტრისაგან დაეცვა.

რუსეთის დიდის რევოლუციის მსვლელობამ რუსეთში ისეთი შინაგანი წყობილება შექმნა, რომ მთელი საომარი ფრონტი სრულიად დაიშალა და რუსის ჯარმაც დაუტევა ამიერკავკასია.

დარჩენენ რა თავისის ძალღონის ამარად, საქართველომ და მასთან ერთად ამიერკავკასიამ თვით იდვეს თავს საკუთარი საქმეების გაძღოლა და პატრონობა და შესაფერი ორგანოებიც შექმნეს; მაგრამ, გარეშე ძალთა ზედგავლენით, ამიერკავკასიის ერთა შემაერთებელი კავშირი დაირღვა და მით ამიერკავკასიის პოლიტიკური მთლიანობაც დაიშალა.

ქართველი ერის დღევანდელი მდგომარეობა აუცილებლად მოითხოვს, რომ საქართველომ საკუთარი სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია შექმნას, მისის საშუალებით გარეშე ძალის მიერ დამორჩილებისაგან თავი გადაირჩინოს და დამოუკიდებელ განვითარების მტკიცე საძირკველი ააგოს.

ამისდა თანახმად საქართველოს ეროვნული საბჭო, 1917 წლის 22 ნოემბერს არჩეული, საქართველოს ეროვნულ ყრილობის მიერ, დღეს საყოველთაოდ აცხადებს:

I. ამიერიდგან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებათა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებოვანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა.

2. დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა - დემოკრატიული რესპუბლიკაა.

საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი (26 მაისი, 1918 წელი)
საერთაშორისო პოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, საქართველომ პირველმა დატოვა ამიერკავკასიის ფედერაციული რესპუბლიკა და დამოუკიდებლობა გამოაცხადა.

THE ACT OF INDEPENDENCE OF GEORGIA (May 26, 1918)
Due to the international political situation, Georgia was the first to leave the Transcaucasian Federative Republic and declared independence.

საქართველოს პარლამენტის საარქივო დოკუმენტი
The archival document of the Parliament of Georgia

8. საერთაშორისო ომიანობაში საქართველო მუდმივი ნეიტრალური სახელმწიფოა.

4. საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას ჰსურს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წევრთან კეთილმეზობლური განწყობილება დაამყაროს, განსაკუთრებით-კი მოსაზღვრე სახელმწიფოებთან და ერებთან.

5. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავისს საზღვრებში თანასწორად უზრუნველჰყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს, განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა, სოციალურ მდგომარეობისა და სქესისა.

6. საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა განვითარების თავისუფალ ასპარეზს გაუხსნის მის ტერიტორიაზედ მოსახლე ყველა ერს.

7. დამფუძნებელ კრების შეკრებამდე მთელის საქართველოს მართვაგამგეობის საქმეს უძღვება ეროვნული საბჭო, რომელიც შევსებული იქნება ეროვნულ უმცირესობათა წარმომადგენლებით, და დროებითი მთავრობა პასუხისმგებელია საბჭოს წინაშე.

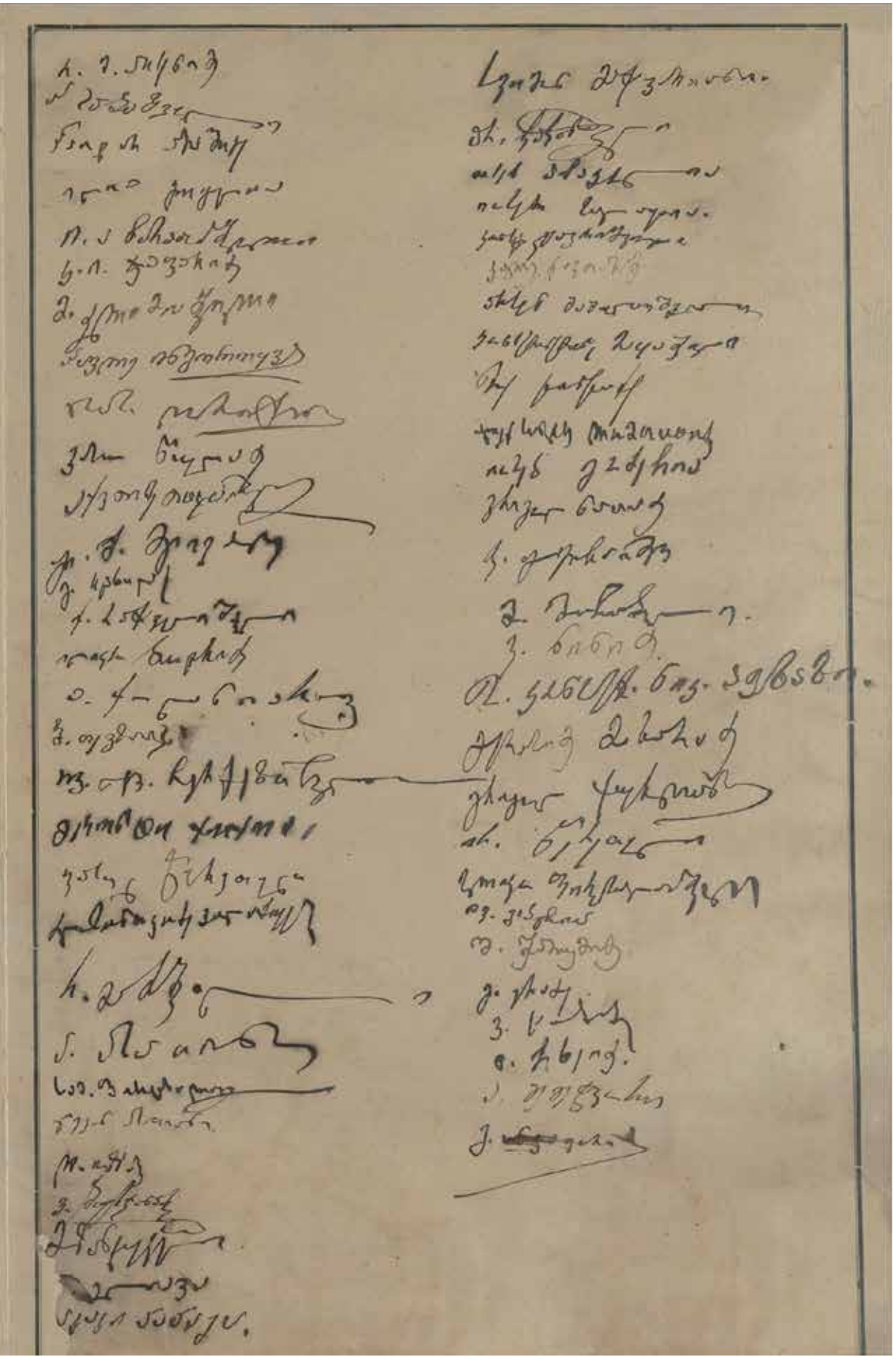

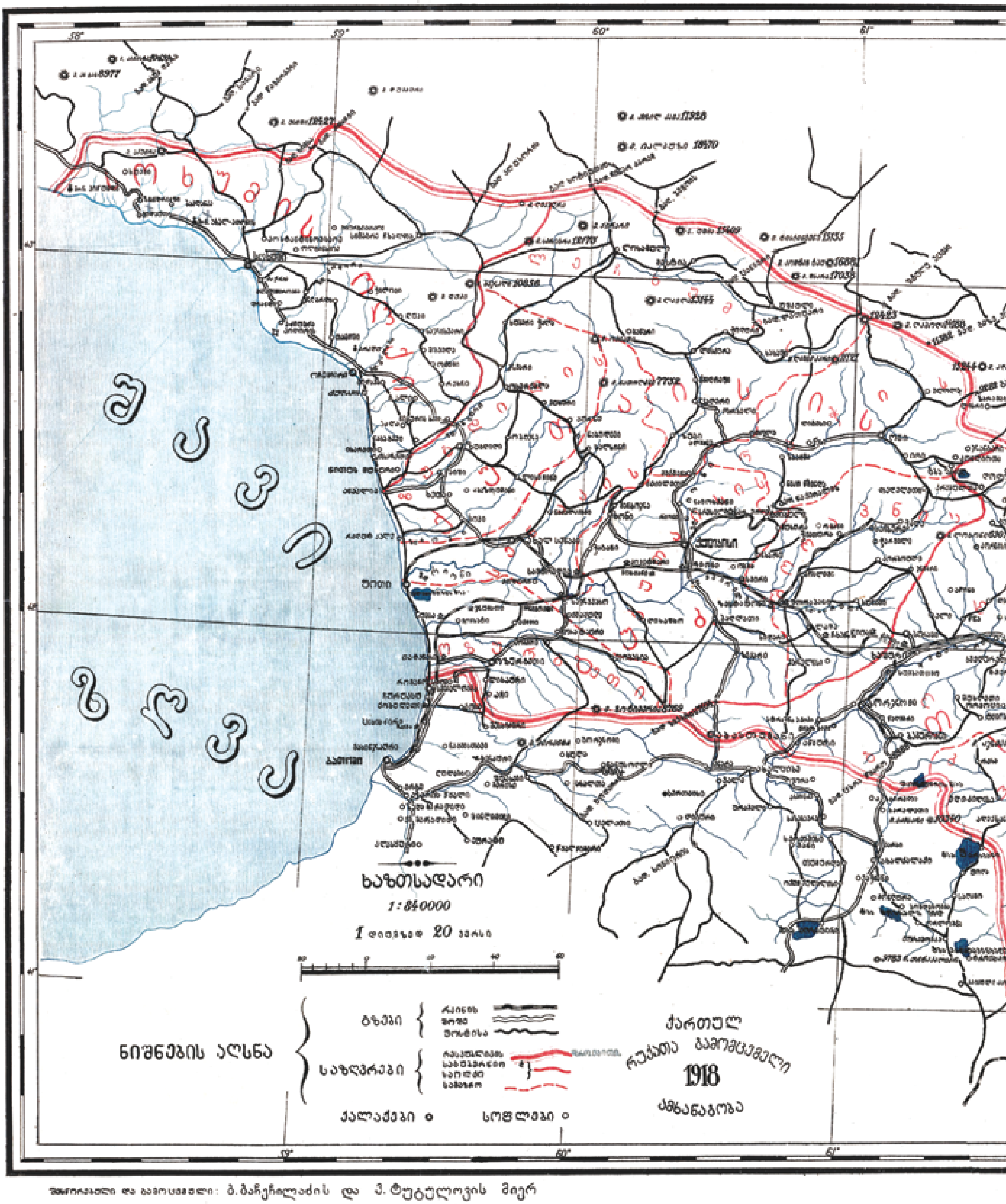

საქართველოს რესპუბლიკის სახელმწიფო რუკა 1918 წლის 26 მაისის მდგომარეობით
აღნიშნულ საზღვრებში შეხვდა საქართველო დამოუკიდებლობას 1918 წელს. ტერიტორიული დათმობები მძიმე იყო, ბათუმის ოლქი მთლიანად ოსმალეთის კონტროლქვეშ გადავიდა. მცირე ხანში ოსმალეთმა ოლქში რეფერენდუმი ჩაატარა და იქ ისტორიულად მცხოვრებ ქართველ მოსახლეობას მონაწილეობის უფლება შეუზღუდა, თუმცა შემდგომში საქართველომ მოახერხა ოლქზე კონტროლის აღდგენა და ის საკუთარ დე-ფაქტო და დე-იურე საზღვრებში მოაქცია.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში

THE MAP OF THE REPUBLIC GEORGIA FOR MAY 26, 1918
IN 1918 Georgia started independent life in this borders.
In 1918 Georgia started its new independent life with these borders. The territorial concessions were very unfortunate, because the Batumi district completely went under the control of the Ottoman Empire. In a short time the Ottomans held a referendum in the district and disallowed the historical local Georgian population to participate, but later Georgia managed to restore control over the district de facto and de-jure.

The document is preserved at the National Archives of Georgia

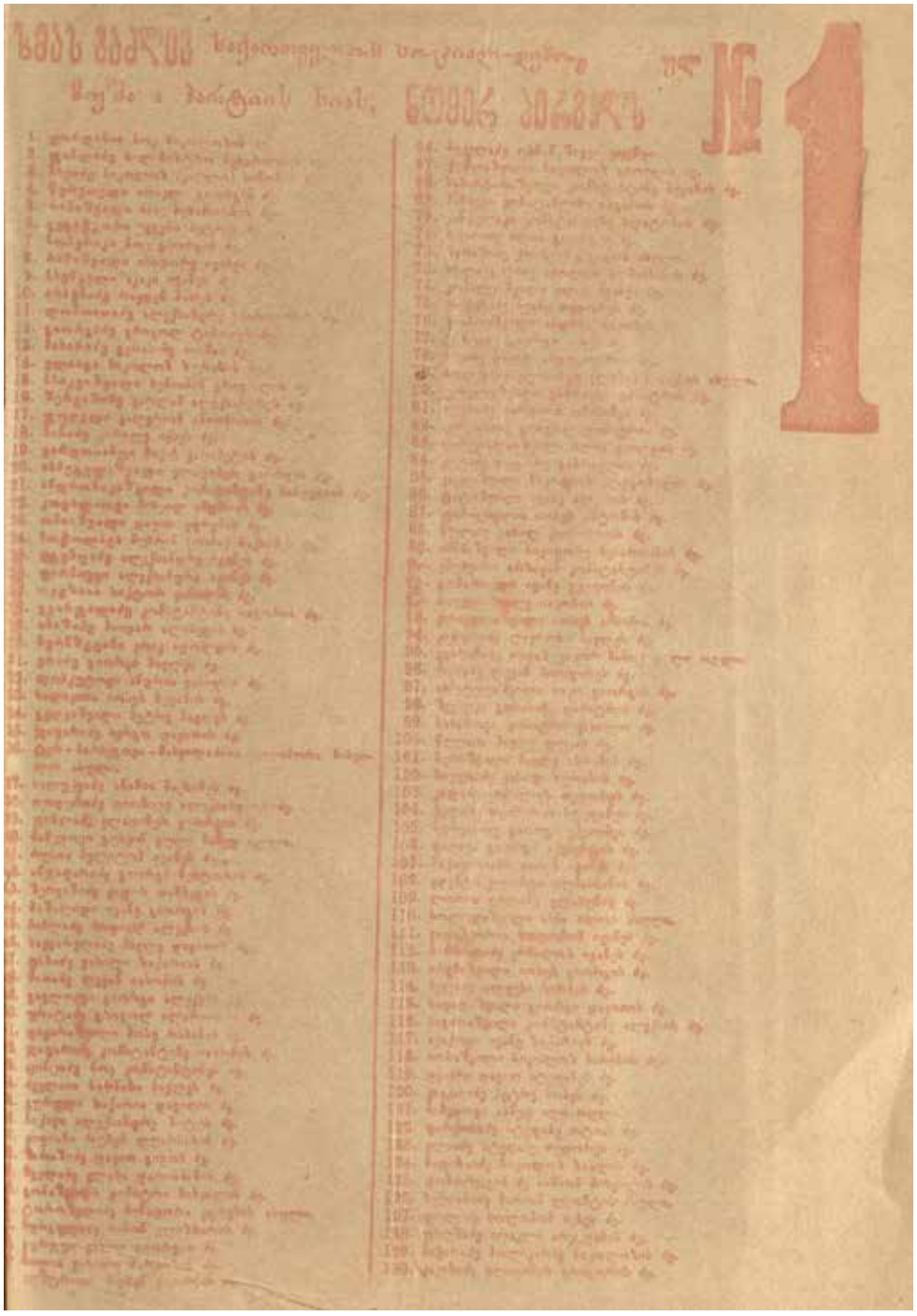

სოციალ-დემოკრატიული პარტიის საარჩევნო ბიულეტენი, სიაში N3 - კარლო ჩხეიძე (იანვარი, 1919 წელი)
დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ქვეყანამ მზადება დაიწყო არჩევნებისთვის და წარმატებით ჩაატარა 1919 წლის თებერვალში.

THE ELECTION BULLETIN OF THE SOCIAL-DEMOCRATIC PARTY.
KARLO CHKHEIDZE – N3 IN THE LIST (January 1919)
After independence, the country started preparations for the elections and managed to successfully organize it in February, 1919.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

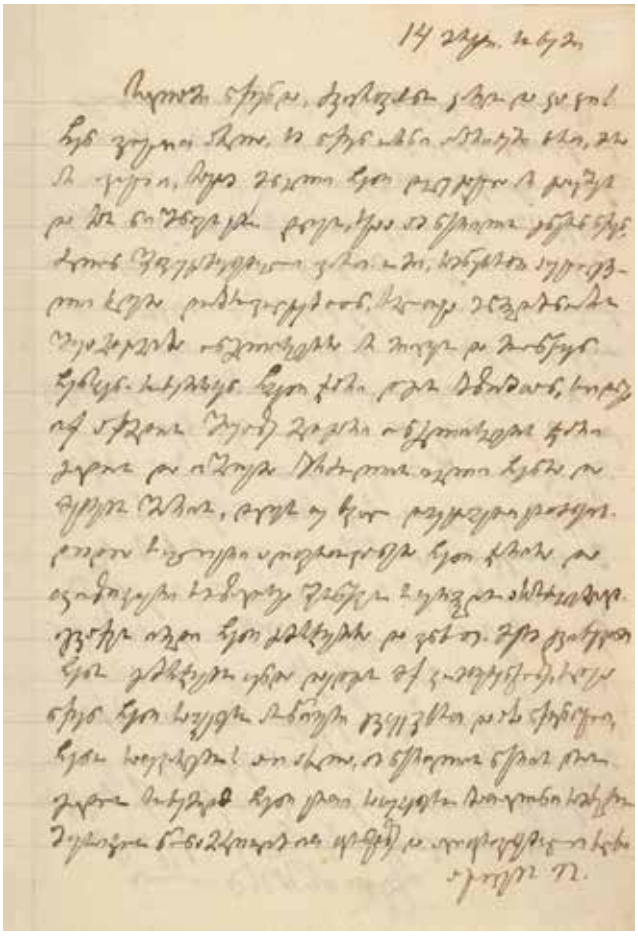

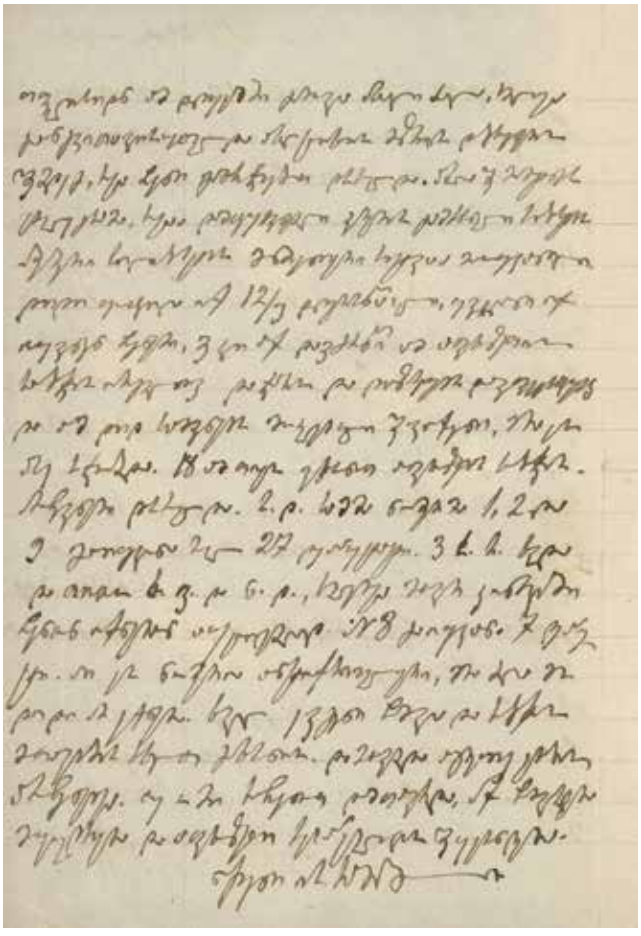

ისიდორე რამიშვილის წერილი კარლოსა (ჩხეიძეს) და კაკის (წერეთელს) სოხუმიდან პარიზში, აფხაზეთში ჩატარებული არჩევნების შედეგების შესახებ (14 მარტი, 1919 წელი)

ISIDORE RAMISHVILI'S LETTER FROM SOKHUMI TO PARIS TO KARLO (CHKHEIDZE) AND KAKI (TSERETELI) ABOUT THE RESULTS OF THE ELECTIONS CONDUCTED IN ABKHAZIA (March 14, 1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

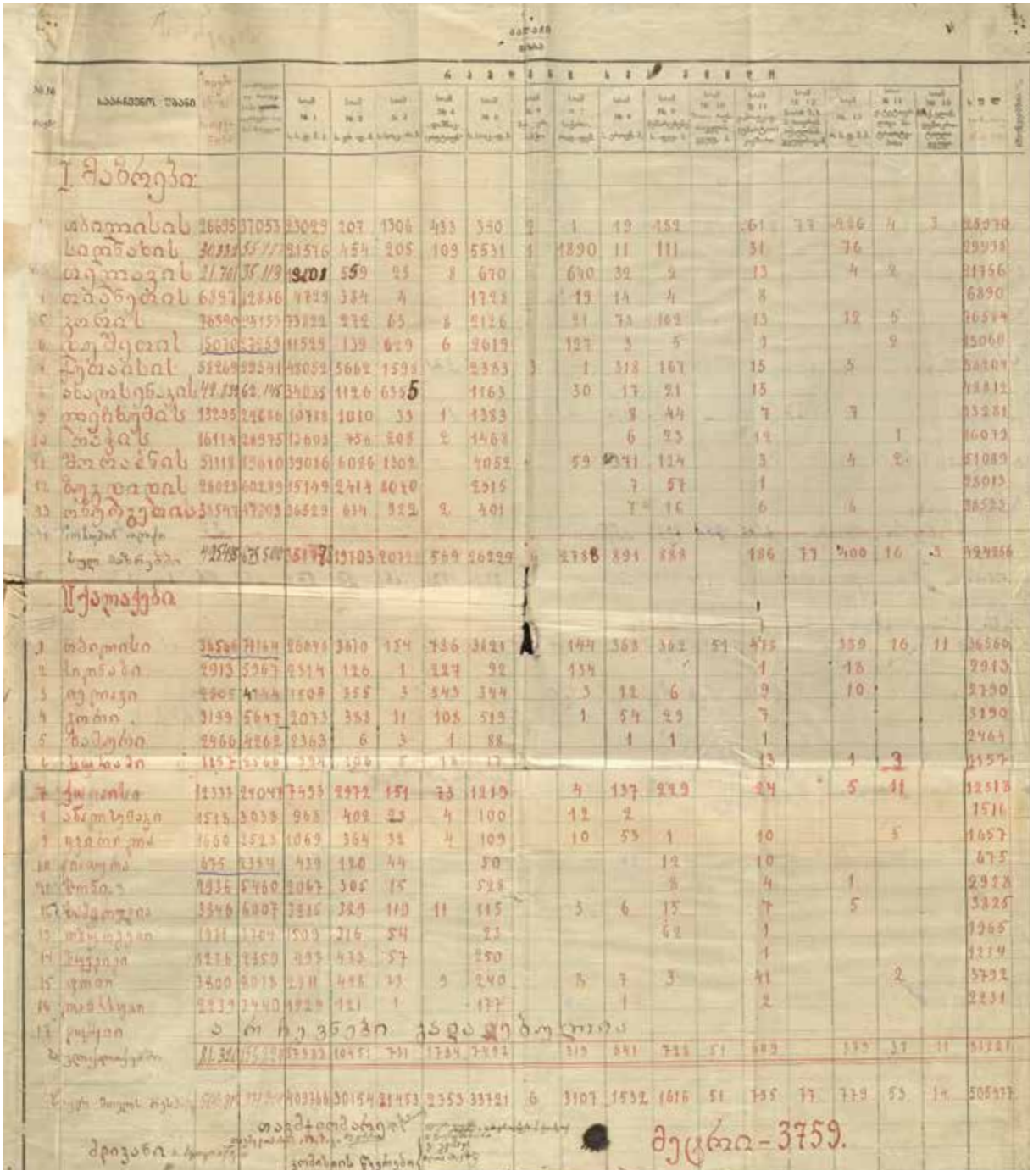

საქართველოს დამფუძნებელი კრების ძირითადი არჩევნების შედეგების საბოლოო ოქმი (1919 წელი)
საქართველოს სოციალ-დემოკრატიულმა პარტიამ არჩევნებში თითქმის 84% მიიღო.

THE FINAL PROTOCOL OF THE MAIN ELECTION RESULTS OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (1919)
The Social-Democratic Party of Georgia received almost 84% of the votes

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

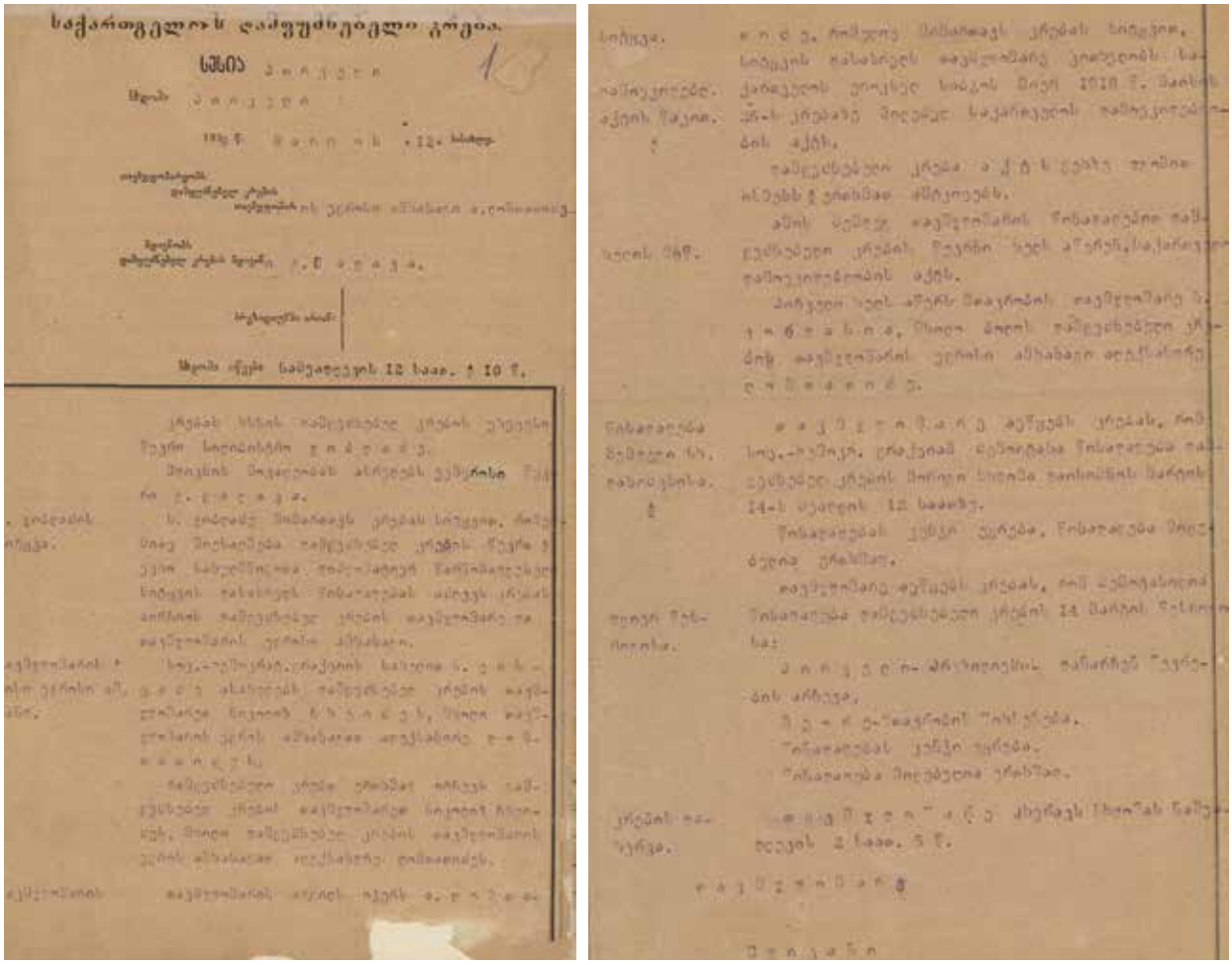

საქართველოს დამფუძნებელი კრების პირველი სხდომის ოქმი (12 მარტი, 1919 წელი)
სხდომაზე კარლო ჩხეიძე დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარედ აირჩიეს.

THE PROTOCOL OF THE FIRST SESSION OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (March 12, 1919)
Karlo Chkheidze was elected as chairman of the Constituent Assembly.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

საქართველოს დამფუძნებელი კრების გახსნითი სესია (12 მარტი, 1919 წელი)

THE OPENING SESSION OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (March 12, 1919)

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

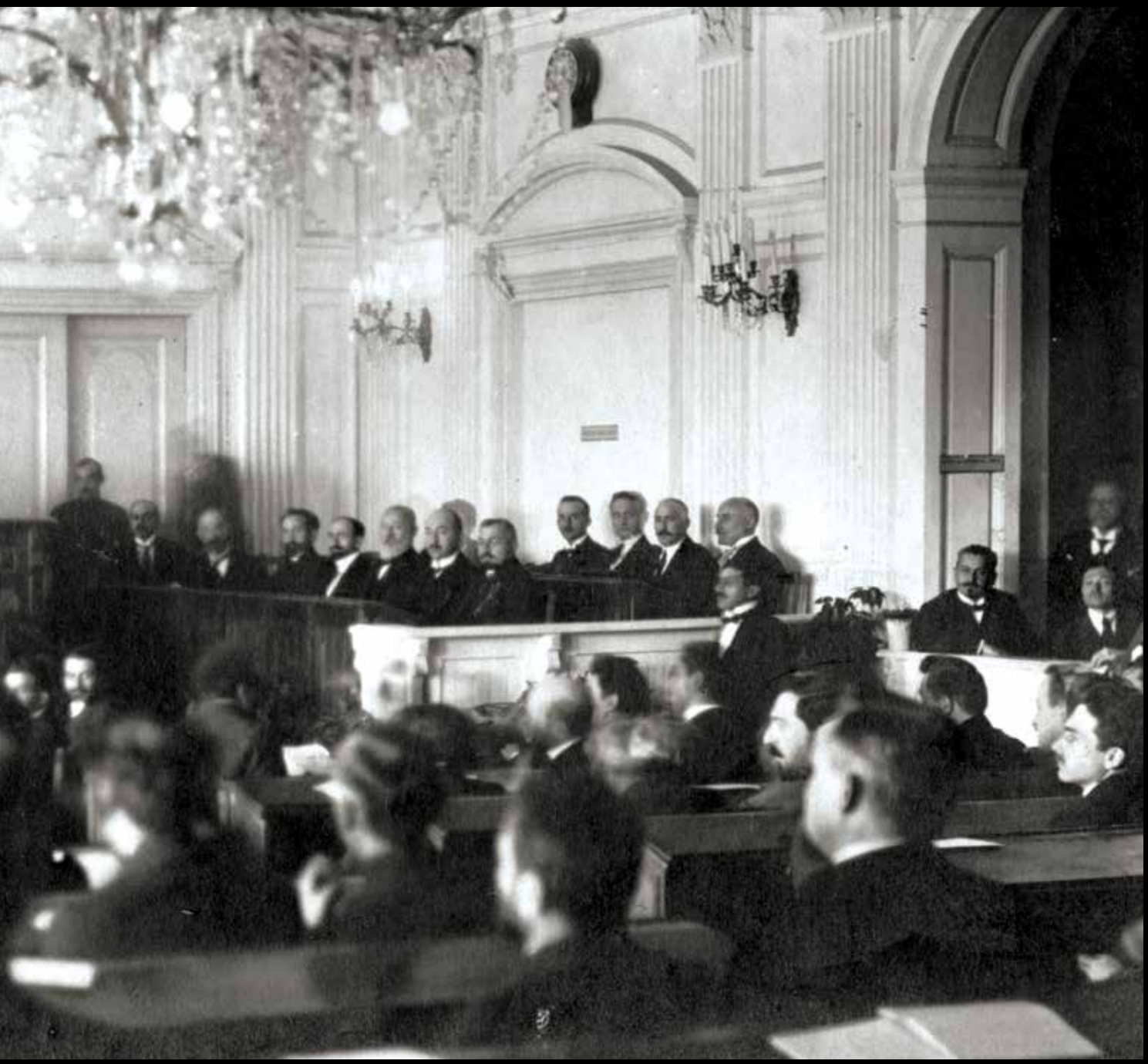

საქართველოს დამოუკიდებლობა

საქართველოს დამფუძნებელი კრება,—არჩეული პირდაპირი, თანასწორი, საყოველთაო, ფარული და პროპორციონალური საარჩევნო სისტემით ორიგე სქესის მოქალაქეთა მიერ,—თავის პირველსავე სხდომაზე, 1919 წ. მარტის 12-ს, ქვეყნისა და ისტორიის წინაშე აღიარებს, რომ ის საგანგებით იღებს და ადასტურებს საქართველოს ეროვნულ საბჭოს მიერ 1918 წ. მაისის 26-ს, ნაშუადღევის 5 ს. და 10 წ. თბილისში გამოცხადებულს საქართველოს დამოუკიდებლობის შემდეგ აქტს:

საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი

„მრავალ საუკუნეა განმავლობაში საქართველო თრგუნავდა, როგორც დამოუკიდებელი და თავისუფალი სახელმწიფო.

„მეფეობატუ საუკუნის დასაწყისს ჯერ კიდევ შორი მეტრისაგან შეფიქრებული საქართველო თავის ნებით შეუერთდა რუსეთს იმ პირობით, რომ რუსეთი ყოფილიყო საქართველო კარგს მეზობელ დგეგმ.

„რუსეთის დიდი რეაქციონერის მოხელეობამ რუსეთი იმედი მიანება წეობდეს მეზობლის მეკვლა, რომ მთელი საოხარი ფრინტა სრულიად დაიძლია და რუსის ჯარშიც დასტოვა ამიერკავკასია.

„დასწყო და თავისი პოლიტიკის ამიერ, საქართველოს და მასთან ერთად ამიერკავკასიის თავი იყვეს თავს საეროთო საფრთის კიდევად და პერსონის და შეიარაღო ორგანიზაციე შექმნეს მაგრამ კარგს მალე ხედავდენი ამიერკავკასიის ერთ მეშაფოებელი კედლი დაიშალა და მათ ამიერკავკასიის პოლიტიკური მთლიანობაც დაიშალა.

„ქართველი ერის დღევანდელი მდგომარეობა იტყველად მოითხოვს, რომ საქართველომ საეროთო სახელმწიფოებრივი ორგანიზაცია შექმნას, მასთან ხალხებით კარგმე ძალის მიერ დაპერიობისაგან თავი კიდეისმანის და დამოუკიდებელ ცხოვრების მტკიცე საფუძველი ადგის.

„ამისდა თანასწორ საქართველოს ეროვნული ხალხი, 1917 წლის ნოემბრის 22-ს ინებებდა საქართველოს ეროვნულ ეროლობის მიერ, დღეს ადგენს:

1) ამიერიდან საქართველოს ხალხი სუვერენულ უფლებაა მატარებელია და საქართველო სრულუფლებიანი დამოუკიდებელი სახელმწიფოა.

2) დამოუკიდებელ საქართველოს პოლიტიკური ფორმა—დემოკრატიული რესპუბლიკაა.

3) საერთაშორისო ომამობამ საქართველო მეგობარ ნეიტრალურ სახელმწიფოა.

4) საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას ხელს საერთაშორისო ურთიერთობის ყველა წესრიგის კოლექტიურად კონტროლირების დაამყარონ, კანონებისა და მოსაზღვრე სახელმწიფოებთან და ერებთან.

5) საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა თავის საზღვრებში თანასწორად უზრუნველყოფს ყველა მოქალაქის სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებებს განურჩევლად ეროვნებისა, სარწმუნოებისა, სოციალურ მდგომარეობისა და სქესისა.

6) საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკა კანონთარების თავისუფალ ასპარეზს აძლევს ეროვნების პან ტერიტორიაზე მთლიანე ყველ ერს.

7) დამფუძნებელ კრების შეკრებამდე მთელის საქართველოს მთავრობა-კომისიის საქმეს ხელმძღვანელობს, რომელიც შეუსრულებელ იქნება ეროვნულ უმრავლესობით წარმომადგენლებისა, და დროებით მთავრობა პასუხისმგებელია საბჭოს წინაშე.

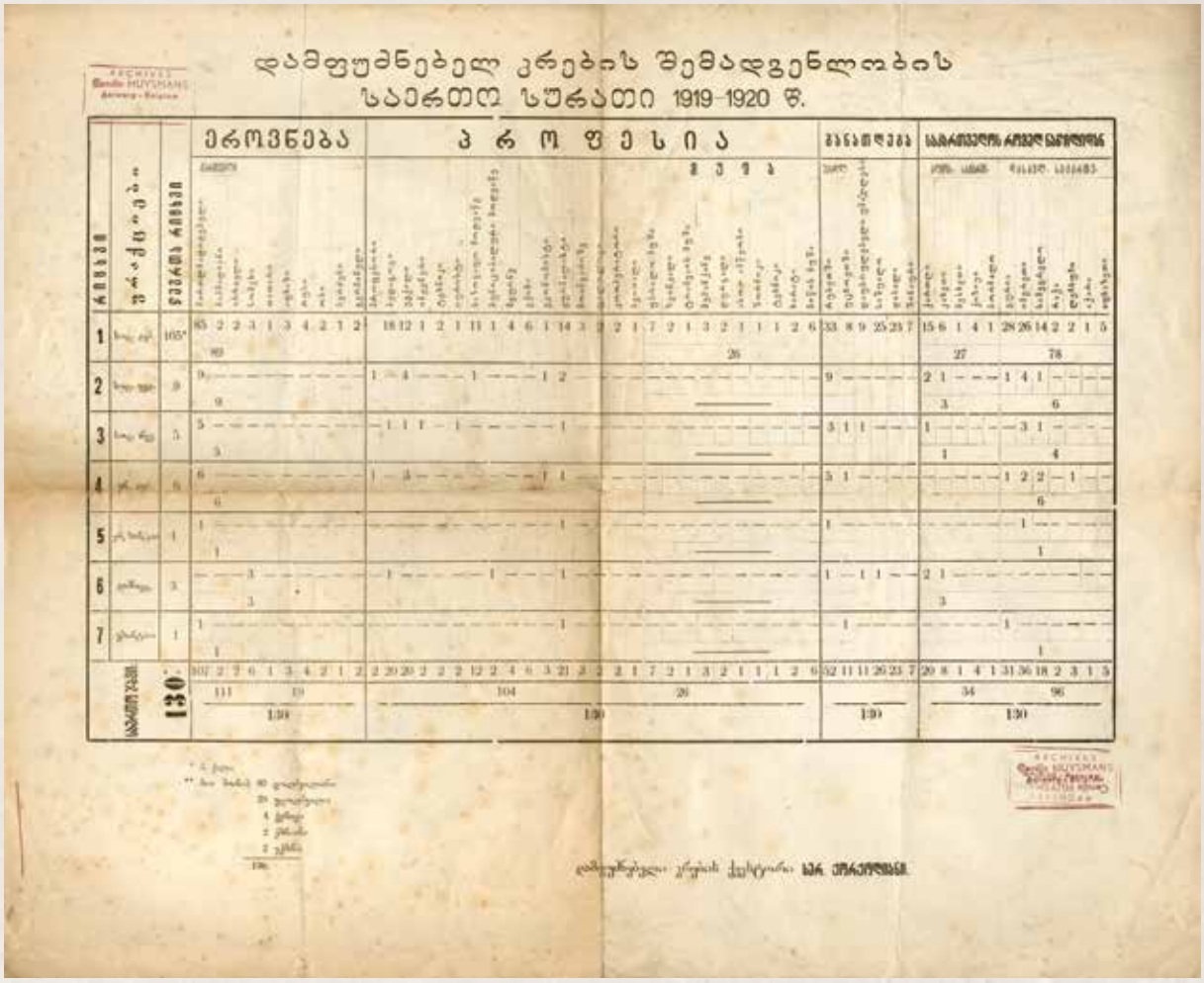

საქართველოს დამფუძნებელი კრების შემადგენლობა 1919-1920 წლებში (1919 წელი)
ცალ-ცალკეა დაყოფილი ეროვნება, პროფესია, განათლება და წარმომავლობა.

THE OVERALL STATISTICS OF THE MEMBERS OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (1919)
It is separately divided into nationality, profession, education and origin.

დოკუმენტი დაცულია ბელგიაში, კამილ ჰიუსმანსის არქივში
The document is preserved at the Camille Hyusmans Archive, Belgium

◀ საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი (12 მარტი, 1919 წელი)
დამფუძნებელი კრების გახსნის სესიაზე კრების წევრებმა კიდევ ერთხელ დაადასტურეს საქართველოს დამოუკიდებლობა და დამოუკიდებლობის აქტს საზეიმო ვითარებაში მოაწერეს ხელი.

THE ACT OF INDEPENDENCE OF GEORGIA (March 12, 1919)
At the opening session of the Constituent Assembly, the members of the House reaffirmed the independence of Georgia and signed the Act of Independence in a ceremonial environment.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

საქართველოს დამფუძნებელი კრების წევრები (1919 წელი).
პირველ რიგში სხედან (მარცხნიდან): 1. განათლების მინისტრი - გიორგი ლასხიშვილი; 2. ილია ბადრიძე; 3. რაჟდენ არსენიძე; 4. გერასიმე მახარაძე; 5. ქრისტინე შარაშიძე - კრების მდივანი; 6. ექვთიმე თაყაიშვილი; 7. ალექსანდრე ლომთათიძე; 8. სიმონ მდივანი; 12. კონსტანტინე საბახტარაშვილი.
კარლო ჩხეიძის პარიზში ყოფნის გამო პარლამენტის თავმჯდომარის ფუნქციებს ექვთიმე თაყაიშვილი და ალექსანდრე ლომთათიძე ასრულებდნენ.

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში

THE MEMBERS OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (1919)
Sitting in the front row (from left to right): 1. Minister of Education – Giorgi Laskhishvili; 2. Ilia Badridze; 3. Razhden Arsenidze; 4. Gerasime Makharadze; 5. Qristine Sharashidze – Secretary; 6. Eqvtime Takaishvili; 7. Aleqsandre Lomtatidze; 8. Simon Mdivani; 12. Constantine Sabakhtarishvili.
Due to Karlo Chkheidze's stay in Paris, Ekvtime Takaishvili and Aleksandre Lomtatidze performed the functions of the Chairman of the Parliament.

The photo is preserved at the National Archives of Georgia

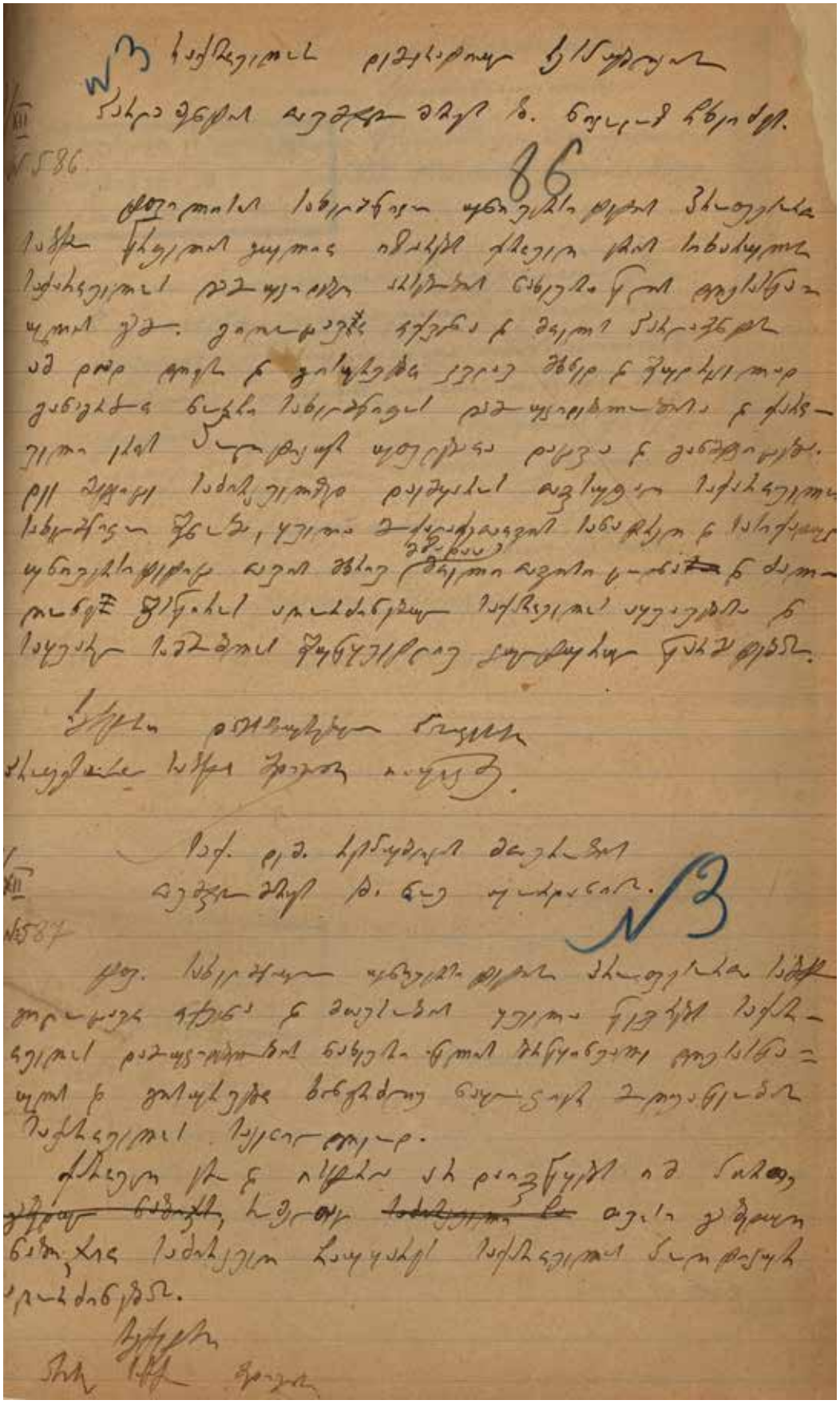

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესურის და რექტორის მილოცვა დამფუძნებელი კრების პირველი სხდომის გახსნასთან დაკავშირებით (1919 წელი)

CONGRATULATIONS OF THE PROFESSORS AND RECTOR OF THE TBILISI STATE UNIVERSITY WITH REGARD TO THE OPENING OF THE FIRST SESSION OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY (1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

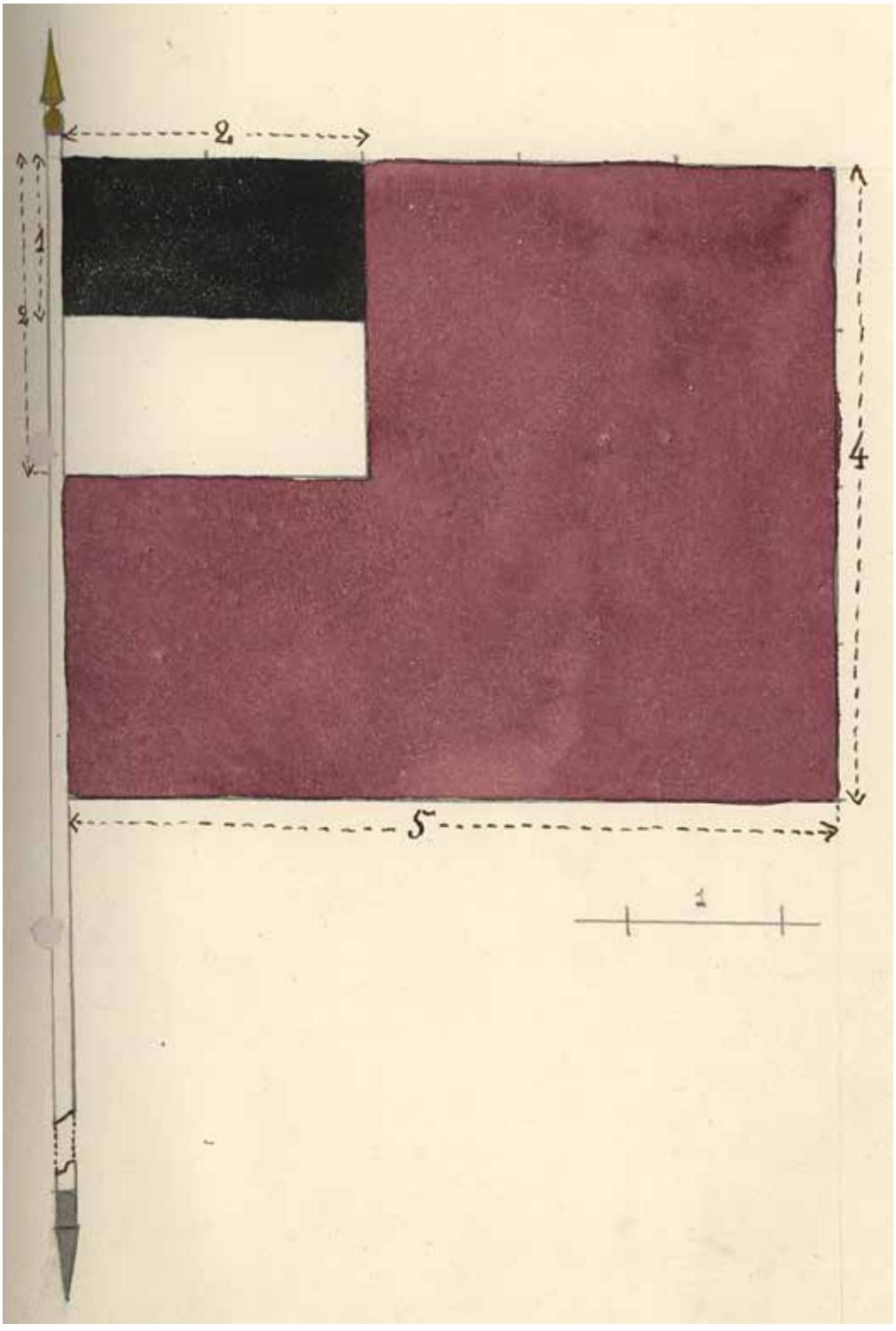

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის დროშის ესკიზი, დამტკიცებული საქართველოს დამფუძნებელი კრების მიერ (1918 წელი)
დროშის დიზაინის ავტორი: იაკობ ნიკოლაძე

THE SKETCH OF THE FLAG OF THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA APPROVED BY THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA (1918)
The Flag designed by: Iakob Nikoladze

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის
გერბის ესკიზი (1918 წელი)
გერბის დიზაინის ავტორი: იოსებ შარლემანი

THE SKETCH OF THE COAT OF ARMS OF THE DEMOCRATIC
REPUBLIC OF GEORGIA (1918)
The coat of arms designed by Iosif Charlemagne

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გერბი (1918)
გერბის დიზაინის ავტორი: იოსებ შარლემანი

THE COAT OF ARMS OF THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA (1918)
The coat of arms designed by Iosif Charlemagne

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

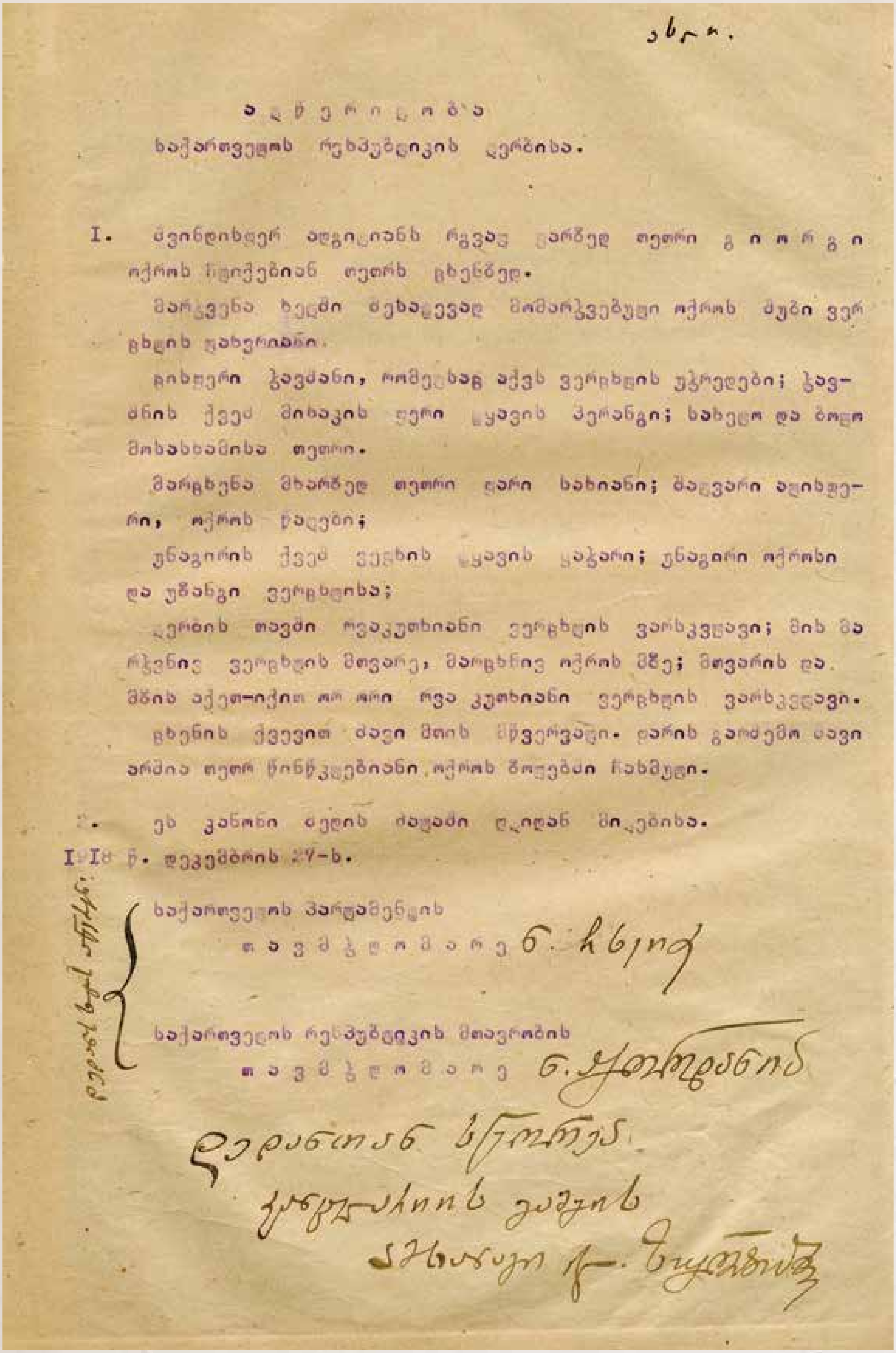

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ა
საქართველოს რესპუბლიკის გერბისა.

I. შვინდისფერ აღგილიანს რგვალ ფარზედ თეთრი გ ი ო რ გ ი ოქროს ნაწილებიან თეთრს ცხენზედ.

მარჯვენა ხელში შეხალევად მომარჯვებული ოქროს შუბი ვერცხლის წვერიანი.

ცისფერი ჯავშანი, რომელსაც აქვს ვერცხლის უჯრედები; ჯავშნის ქვეშ მიხაკის ფერი ყავის პერანგი; სახელო და ბოლო მოხასხასისა თეთრი.

მარცხენა მხარზედ თეთრი ფარი სახიანი; შალვარი ალისფერი, ოქროს წაღები;

უნაგირის ქვეშ ვეცხის ყავის ყაჯარი; უნაგირი ოქროსი და უზანგი ვერცხლისა;

ცხენის თავში რვაკუთხიანი ვერცხლის ვარსკვლავი; მის მარჯვნივ ვერცხლის მთვარე, მარცხნივ ოქროს მზე; მთვარის და მზის აქეთ-იქით ორ-ორი რვა კუთხიანი ვერცხლის ვარსკვლავი.

ცხენის ქვევით მავი მთის მწვერვალი. ფარის გარშემო მავი არშია თეთრ წინწკლებიანი, ოქროს ჩოლებში ჩასმული.

2. ეს კანონი შედის ძალაში დღიდან მიღებისა.

1918 წ. დეკემბრის 27-ს.

საქართველოს პარლამენტის
თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე ნ. ჩხეიძე

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის
თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე ნ. ჟორდანია

საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის გერბის აღწერილობა (1918 წელი)
THE DESCRIPTION OF THE COAT OF ARMS OF THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA (1918)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოსეროვნულ არქივში
The document preserved at the National Archives of Georgia

კ ა ნ ო ნ ი

სამხედრო დროშის.

I. საქართველოს რესპუბლიკის სამხედრო დროშა შესდგება კვადრატული ფორმის თეთრი აბრეშუმისაგან, რომლის შუაგულში მოთავსებულია საქართველოს რესპუბლიკის ღერბი გვირგვინში; ალამს [illegible] აქვს [illegible] არშია, გარშემორტყმული [illegible] წითელი; ალამს აქვს სამი [illegible] ბუნი, [illegible] ტოლ შემოკლებული. დროშის ტარი [illegible] რი, [illegible]-ლაბვარიანი, რომელზედაც [illegible] ჩამოკიდებულია ორი ოქროს ფოჩი.

2. ეს კანონი ძალაში შედის დღიდან მიღებისა.

1919 წ. დეკემბრის 29-ს.

საქართველოს პარლამენტის
თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე ნ. ჩხეიძე.

საქართველოს რესპუბლიკის მთავრობის
თ ა ვ მ ჯ დ ო მ ა რ ე ნ. ჟორდანია

საქართველოს სამხედრო დროშის კანონი. ხელს აწერს ნ. ჩხეიძე (29 დეკემბერი, 1919 წელი)

THE GEORGIAN LAW ON THE MILITARY FLAG. SIGNED BY N. CHKHEIDZE (December 29, 1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

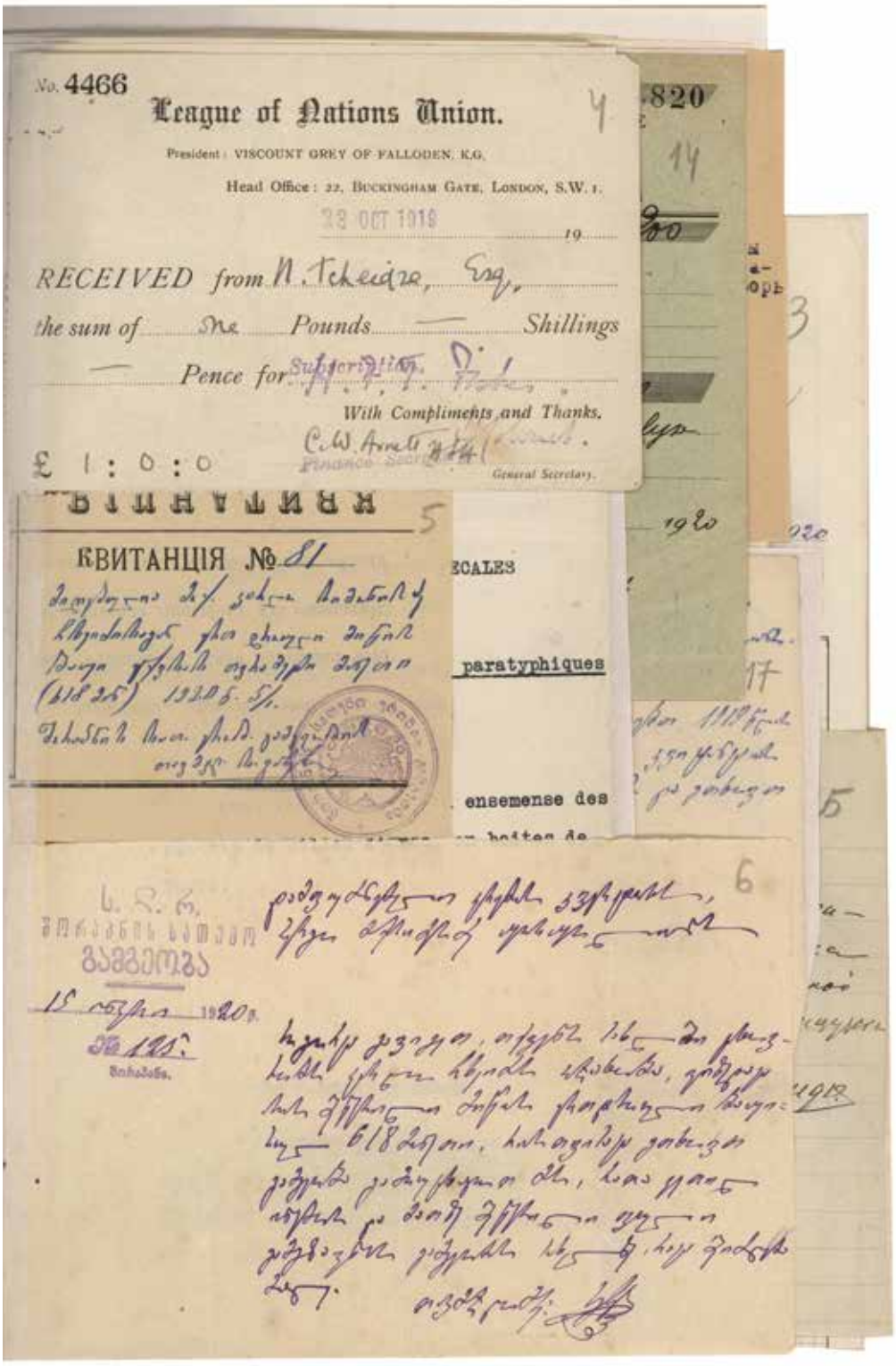

შორაპნის სათემო გამგეობის წერილი დამფუძნებელი კრების კვესტორის, სერგო მაქსიმეს-ძე ჟორჟოლიანისადმი კარლო ჩხეიძის მიერ გადასახდელი თანხის შესახებ და თანხის გადახდის შემდეგ გამოწერილი ქვითარი (1919 წელი)

THE LETTER FROM THE SHORAPANI COMMUNITY COMMITTEE TO THE COUNCILOR OF THE CONSTITUENT ASSEMBLY OF GEORGIA, SERGO ZHORZHOLIANI ABOUT THE TAX CHARGED FOR KARLO CHKHEIDZE AND THE RECEIPT OF PAYMENT (1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

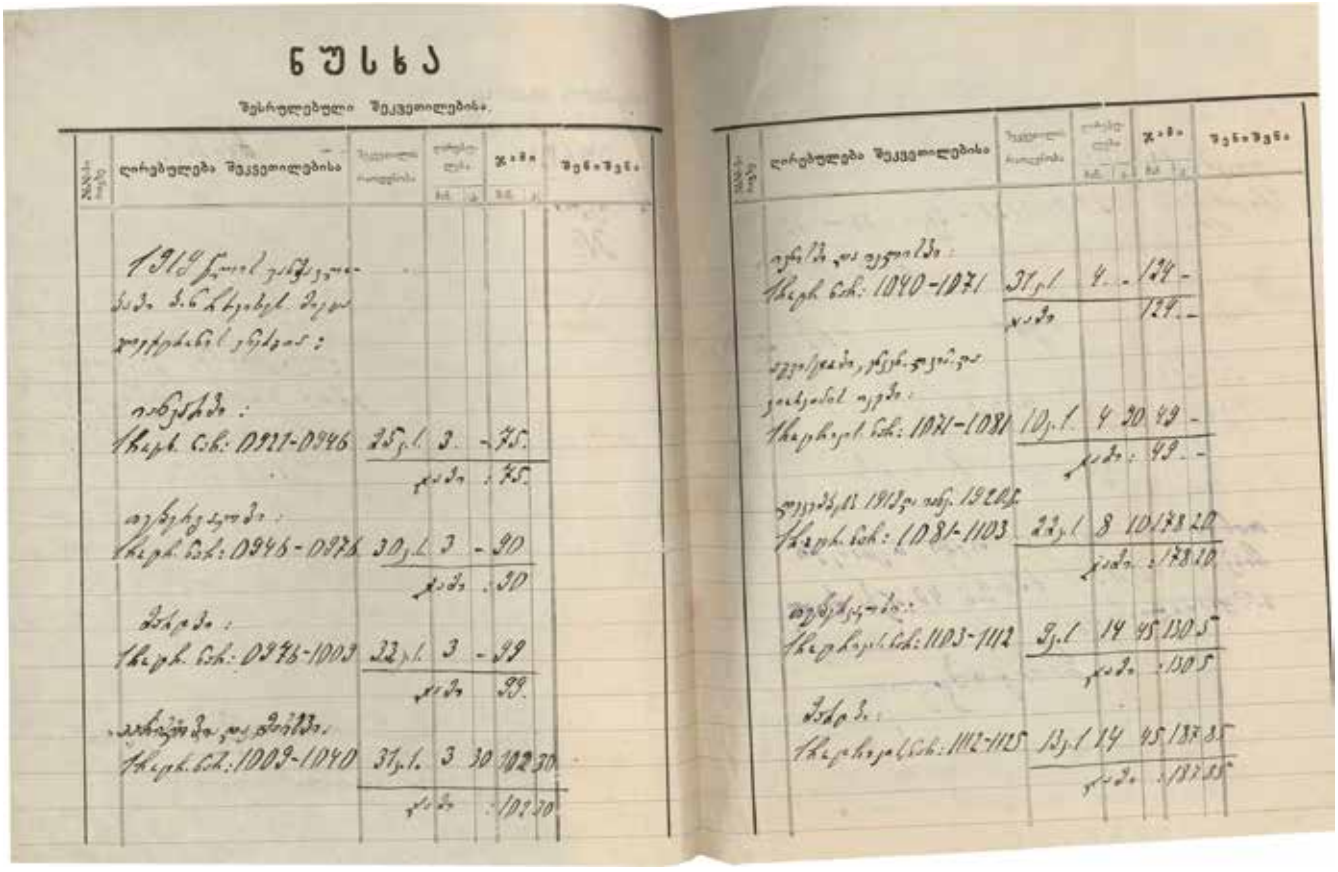

ნუსხა

კარლო ჩხეიძის მიერ მოხმარებული ელექტროენერგიის ხარჯი (1919 წელი)
აღნიშნული და კიდევ არაერთი დოკუმენტი ნათლად ადასტურებს, რომ პირველი რესპუბლიკის ხელისუფლება თავადაც ხელმომჭირნედ ცხოვრობდა: უმაღლესი თანამდებობის პირები არ სარგებლობდნენ შეღავათებით და ისევე როგორც კარლო ჩხეიძის შემთხვევაში, ხშირად სხვის ბინაშიც კი უწევდათ ცხოვრება.

KARLO CHKHEIDZE'S ELECTRICITY CONSUMPTION CHECK (1919)
One of the exemplary documents about the government's economy: high- rank officials didn't enjoy privileges and often had to live in someone else's apartment such as in the case of Karlo Chkheidze

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

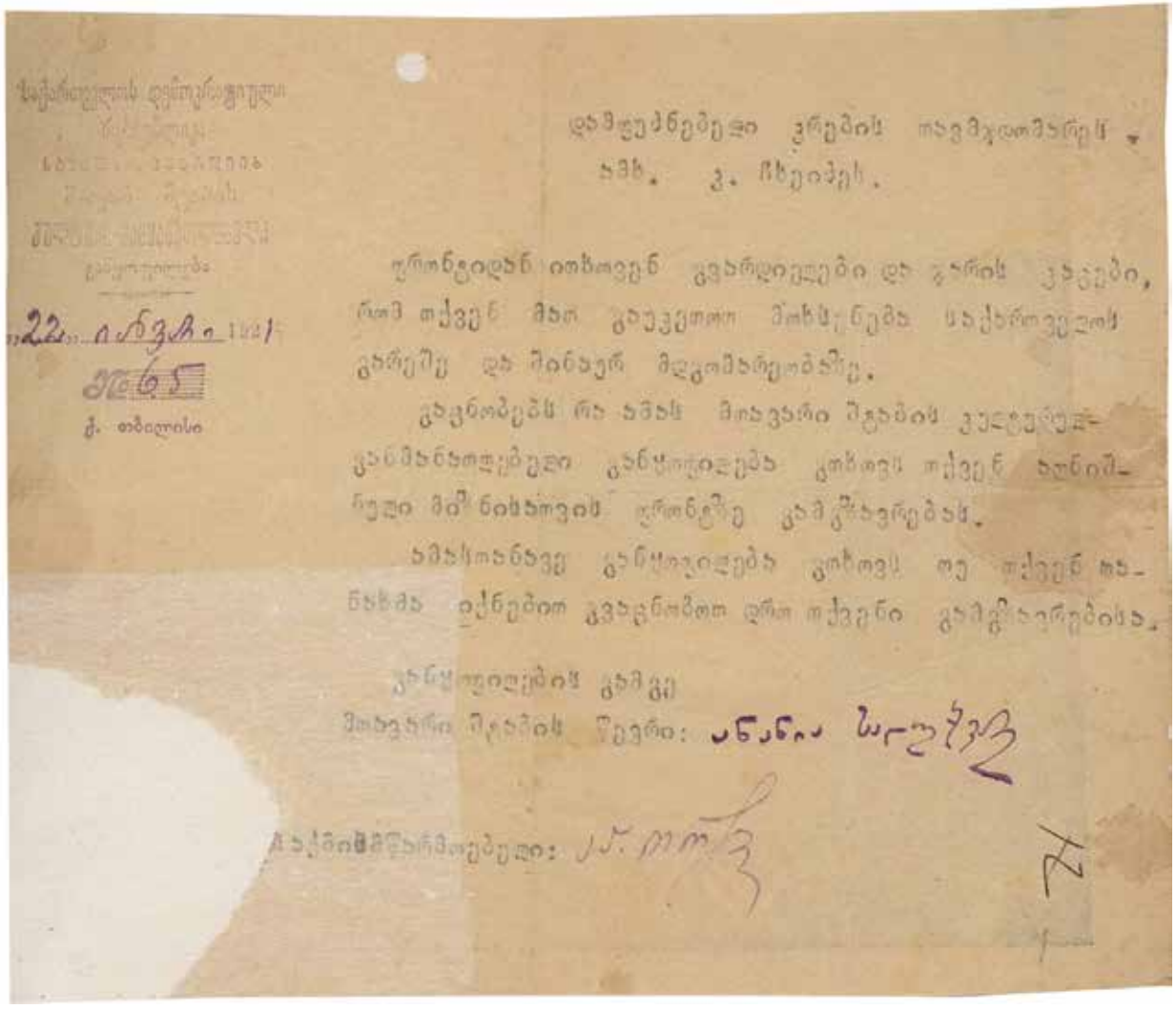

სახალხო გვარდიის მთავარი შტაბის წევრის ანანია სალუქვაძის მიმართვა კარლო ჩხეიძისადმი ფრონტის ხაზზე მოხსენების წაკითხვის შესახებ (22 იანვარი, 1921 წელი)

THE ADDRESS OF THE CHIEF STAFF MEMBER OF THE NATIONAL GUARD, ANANIA SALUKVADZE TOWARDS KARLO CHKHEIDZE TO READ A REPORT ON FRONTLINE (January 22, 1921)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

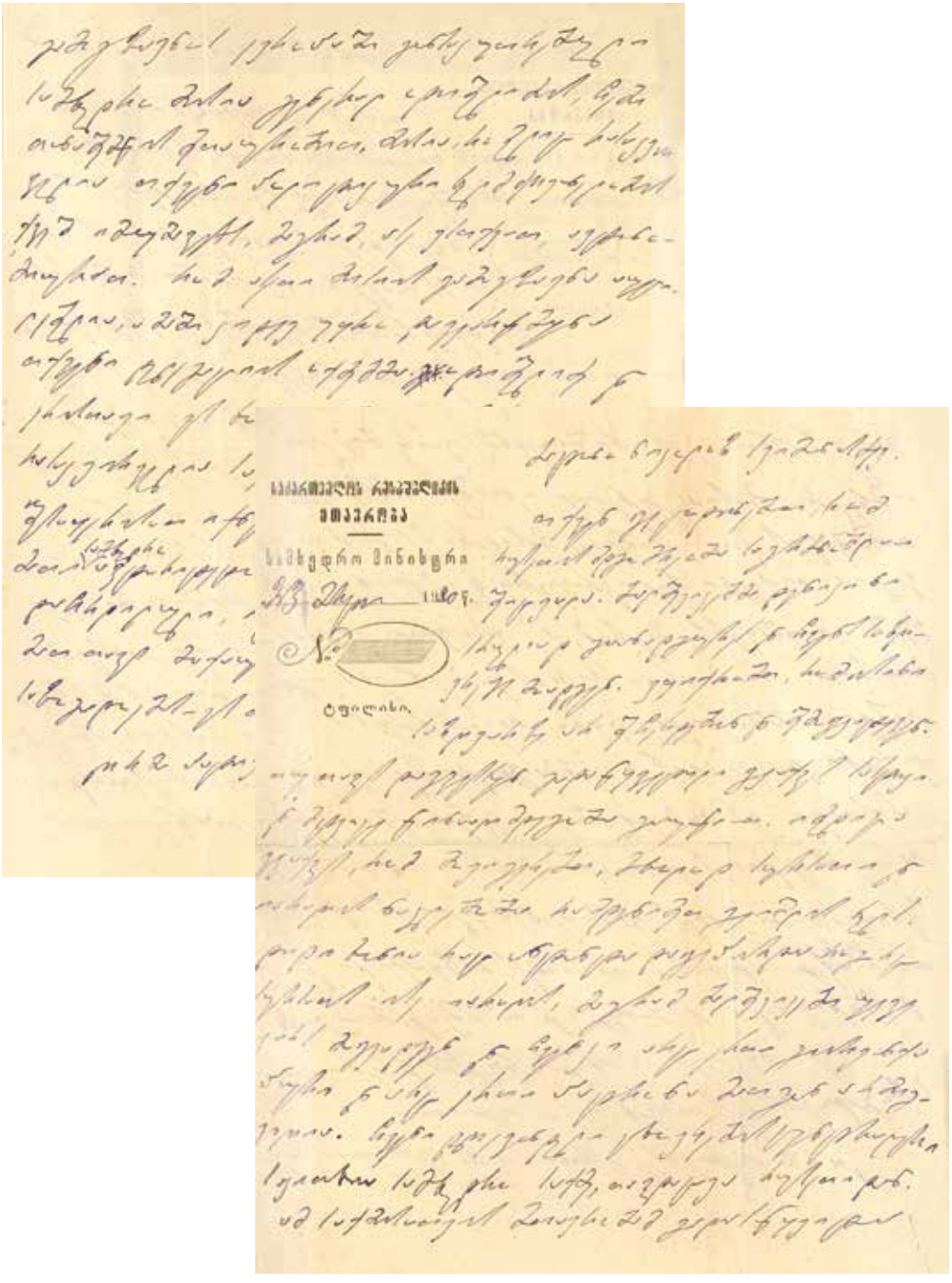

საქართველოს სამხედრო მინისტრის, გრიგოლ ლორთქიფანიძის წერილი კარლო ჩხეიძისადმი (23 მარტი, 1920 წელი)
ციტატა: „ბალშევიკებმა დენიკინი სრულიად გაანადგურეს და ჩვენს საზღვრებს მოადგნენ. ვფიქრობთ, რომ ისინი საზღვარზე არ შეჩერდებიან და შემოგვიტევენ. თუ თავს დაგვესხნენ გადაწყვეტილი გვაქვს სასტიკი და მტკიცე წინააღმდეგობა გავუწიოთ“.

LETTER OF GRIGOL LORTKIPANIDZE, THE WAR MINISTER OF GEORGIA TO KARLO CHKHEIDZE
Citation: „Bolsheviks fully destroyed Denikin and approached our borders. We think that they won’t stop at the border and will attack us. In this case, we are determined to resist“.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

საქართველო-სომხეთის ომში დაღუპულთა დასაფლავება. დამსწრეთა შორის - ნოე ჟორდანია, კარლო ჩხეიძე და ირაკლი წერეთელი (იანვარი, 1919 წელი)
შეიარაღებული კონფლიქტი სომხეთის რესპუბლიკასა და საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკას შორის მიმდინარეობდა 1918 წლის 5-31 დეკემბერს. თითოეულმა ქვეყანამ ომში დაახლოებით 600-700 მებრძოლი დაკარგა.

THE FUNERAL OF THOSE WHO DIED IN THE ARMENIAN-GEORGIAN WAR. AMONG THE ATTENDEES: NOE JORDANIA, KARLO CHKHEIDZE AND IRAKLI TSERETELI (January, 1919)
The armed conflict between the two republics lasted from 5 to 31 December, 1918.
Each country lost about 600-700 soldiers in the war.

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

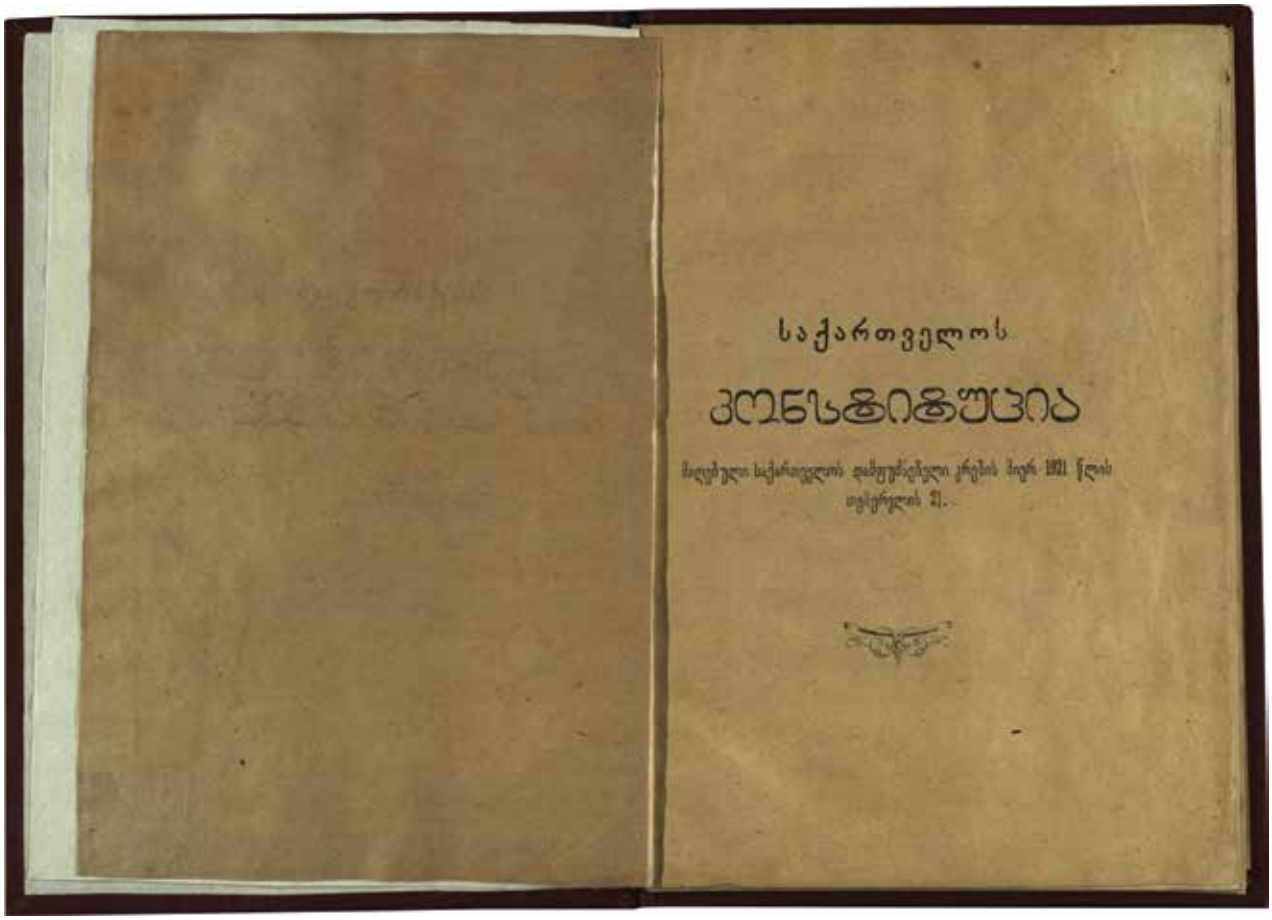

საქართველოს კონსტიტუცია, მიღებული 1921 წლის 21 თებერვალს. პირველი ხელმომწერი - ნიკოლოზ ჩხეიძე. კონსტიტუციის მიღებით დასრულდა საქართველოს სახელმწიფოებრივი ფორმირების პროცესი

THE CONSTITUTION OF GEORGIA, ADOPTED ON 21 FEBRUARY 1921. THE FIRST SIGNATORY - NIKOLOZ CHKHEIDZE. WITH THE ADOPTION OF THE CONSTITUTION, THE PROCESS OF FORMATION OF GEORGIAN STATE HAS ENDED

საქართველოს პარლამენტის საარქივო დოკუმენტი
The archival document of the Parliament of Georgia

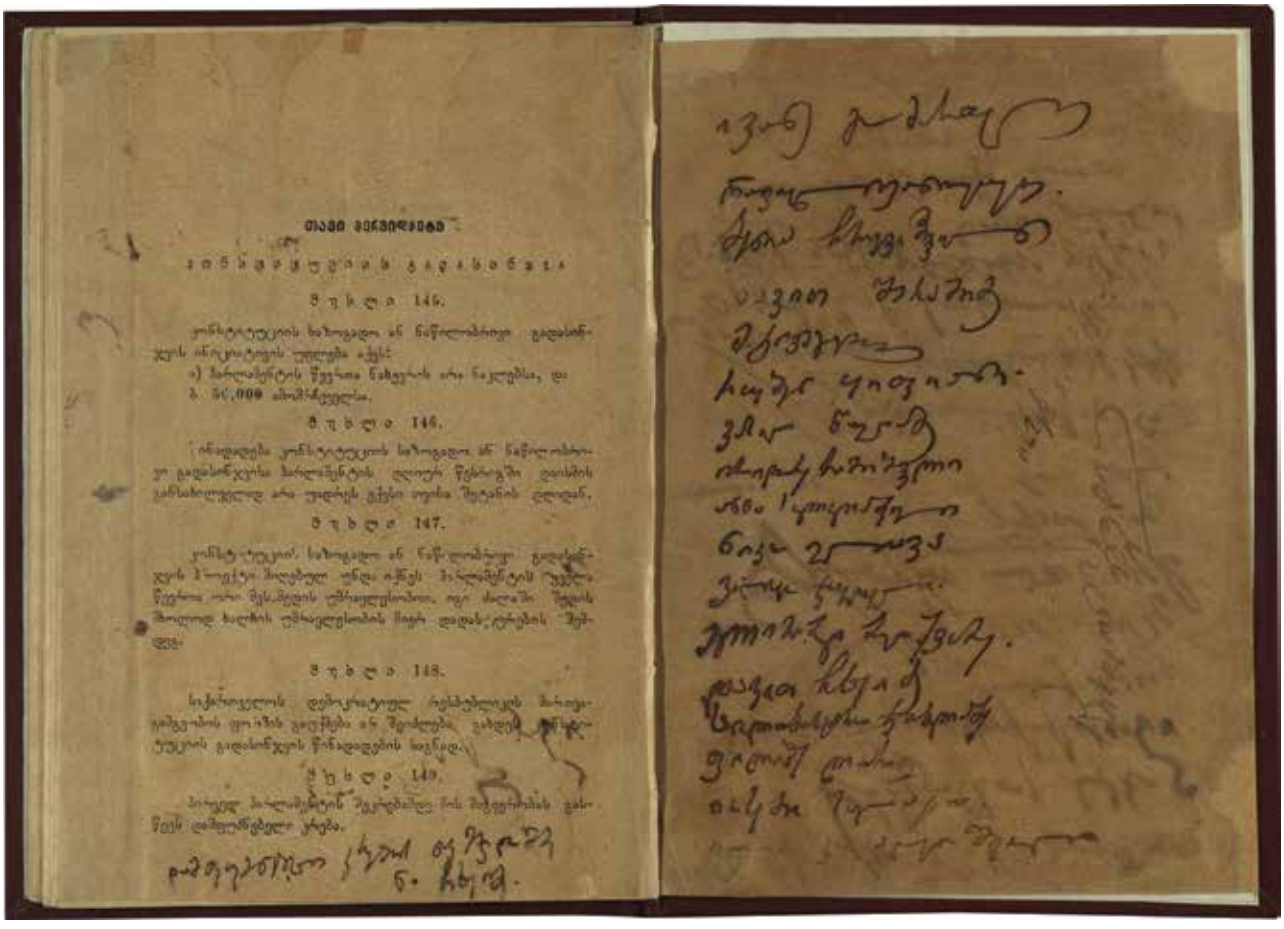

თავი მეხუთმეტე

პარლამენტის განსაკუთრებული

მუხლი 146.

კონსტიტუციის საზოგადო ან ნაწილობრივი გადასინჯვის ინიციატივის უფლება აქვს:

ა) პარლამენტის წევრთა ნახევარს არა ნაკლებსა, და

ბ) ხალხს, 000 ამომრჩეველსა.

მუხლი 146.

ინიციატივა კონსტიტუციის საზოგადო ან ნაწილობრივ გადასინჯვისა პარლამენტის ღიათა წევრებში დაისმის კანონიერად არა უადრეს ექვსი თვისა შეტანის დღიდან.

მუხლი 147.

კონსტიტუციის საზოგადო ან ნაწილობრივ გადასინჯვის პროექტი მიღებულ უნდა იქმნეს პარლამენტის სულ სამ წევრთა ოთხ მეხუთედის უმრავლესობით, იგი ძალში შედის შიდად ხალხის უმრავლესობის მიერ დადასტურების შემდეგ.

მუხლი 148.

სისხლისველის დამნაშავეთ რესპუბლიკის პრეზიდენტის დანაშაული ფიცის გატეხვა არ შეიძლება განხილულ იქმნეს სასჯელის გადასინჯვის წინადადების შესახებ.

მუხლი 149.

პირველ პარლამენტის შესრულებელი ის მოვალეობანი გასწევს დამფუძნებელი კრება.

[illegible]

კარლო ჩხეიძე პარიზის საზავო კონფერენციის მიმდინარეობისას ევროპელი პოლიტიკოსების გარემოცვაში (1919 წელი)

KARLO CHKHEIDZE DURING THE PARIS PEACE CONFERENCE AMONG EUROPEAN POLITICIANS (1919)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

პარიზი 1919
PARIS 1919

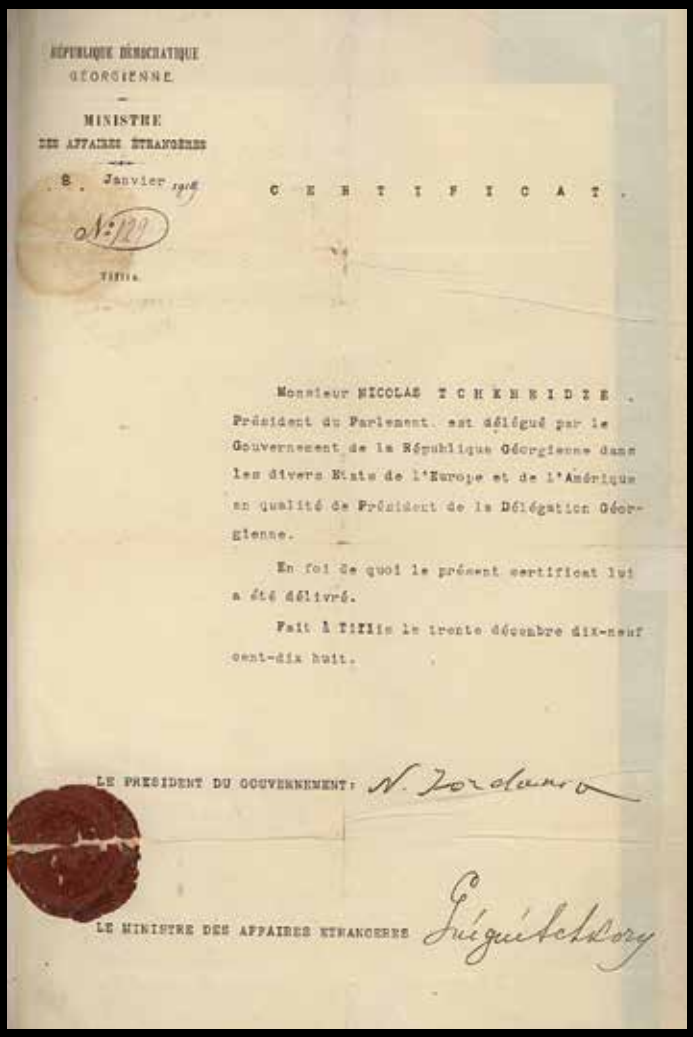

RÉPUBLIQUE DÉMOCRATIQUE
GÉORGIENNE.

MINISTRE
DES AFFAIRES ÉTRANGÈRES

8 Janvier 1918

N: 129

Tiflis.

C E R T I F I C A T .

Monsieur NICOLAS T C H K H E I D Z E ,
Président du Parlement, est délégué par le Gouvernement de la République Géorgienne dans les divers Etats de l'Europe et de l'Amérique en qualité de Président de la Délégation Géorgienne.

En foi de quoi le présent certificat lui a été délivré.

Fait à Tiflis le trente décembre dix-neuf cent-dix huit.

LE PRESIDENT DU GOUVERNEMENT: N. Jordania

LE MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES Gégétchkory

სერტიფიკატი კარლო ჩხეიძის ევროპაში ქართული დელეგაციის ხელმძღვანელად დანიშვნის შესახებ. მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე ჟორდანიას და საგარეო საქმეთა მინისტრის, ევგენი გეგეჭკორის ხელმოწერებით
(8 იანვარი, 1918)

CERTIFICATE OF APPOINTMENT OF NIKOLOZ (KARLO) CHKHEIDZE AS HEAD OF THE GEORGIAN DELEGATION TO EUROPE. SIGNED BY THE CHAIRMAN OF THE GOVERNMENT, NOE ZHORDANIA AND FOREIGN MINISTER, EVGENI GEGECHKORI
(8th January, 1918)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

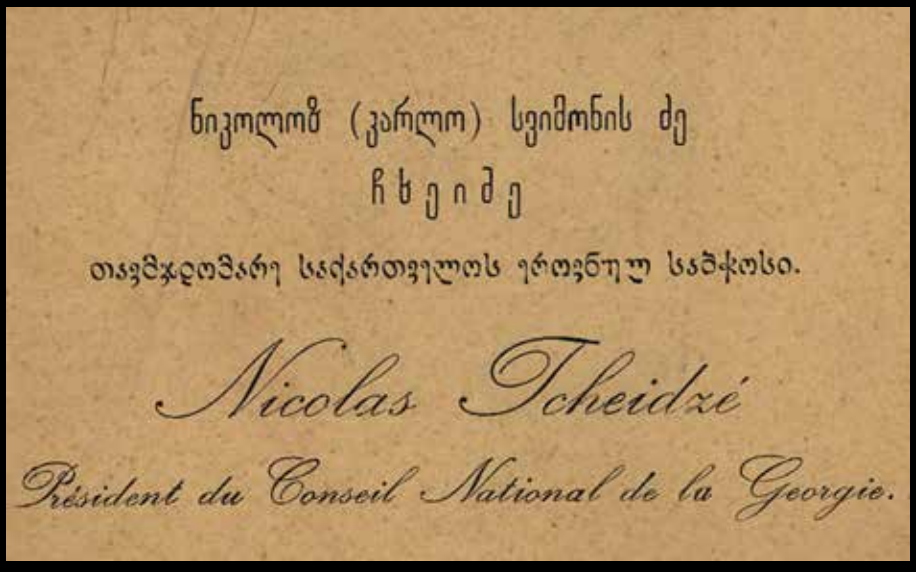

ნიკოლოზ (კარლო) სვიმონის ძე
ჩხეიძე
თავმჯდომარე საქართველოს ეროვნულ საბჭოსი.

Nicolas Tcheidzé
Président du Conseil National de la Georgie.

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძის სავიზიტო ბარათი
(1919 წელი)

BUSINESS CARD OF NIKOLOZ (KARLO) CHKHEIDZE (1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

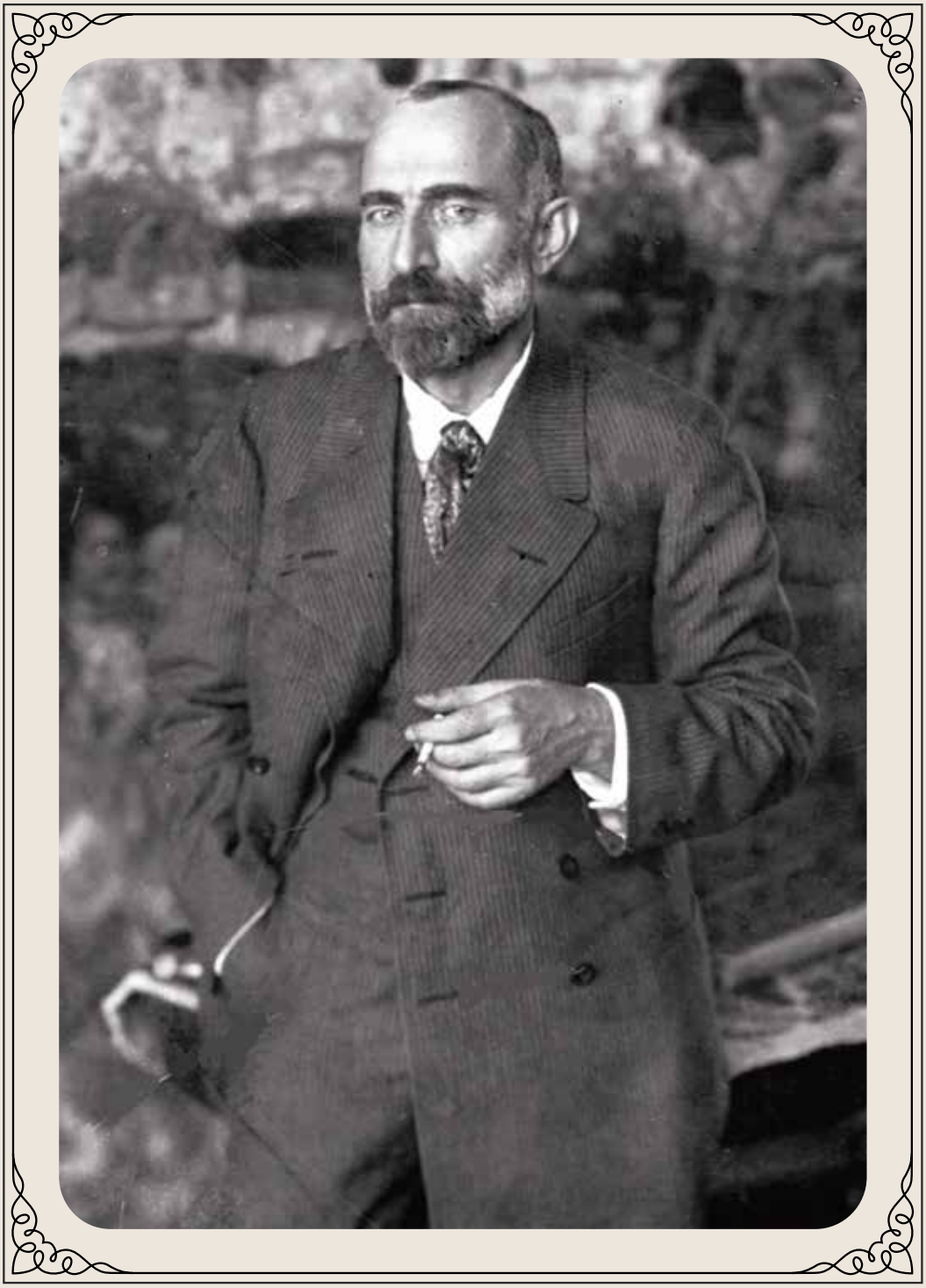

კარლო ჩხეიძის პორტრეტი (1919 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S PORTRAIT (1919)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

პარიზში საქართველოს დელეგაციის ოფიციალური მისამართი იყო Rue la Pérouse 37.

THE OFFICIAL ADDRESS OF THE GEORGIAN DELEGATION IN PARIS WAS RUE LA PÉROUSE 37.

Google Maps ფოტოები
Google Maps Images

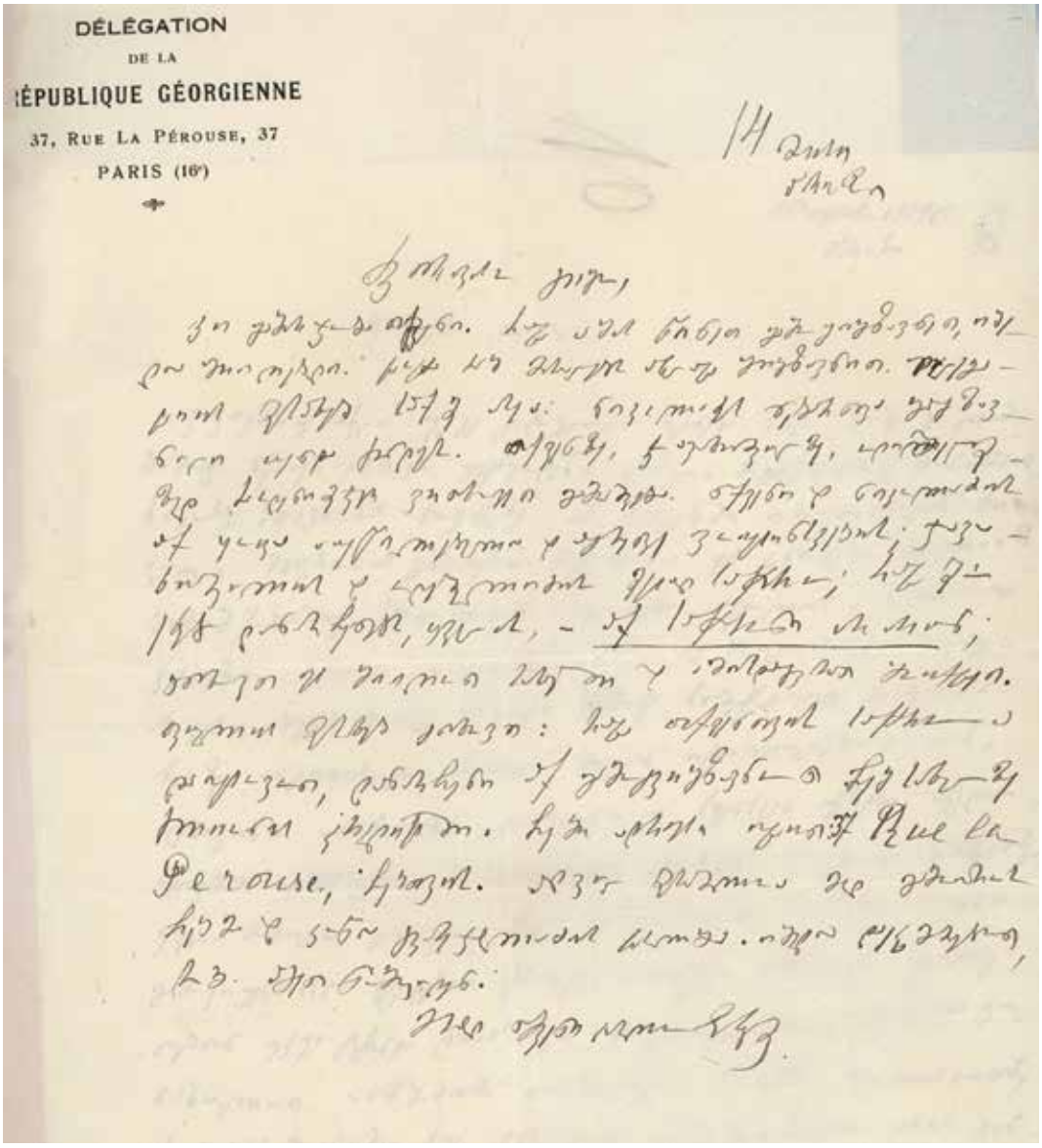
DÉLÉGATION
DE LA
RÉPUBLIQUE GÉORGIENNE
37, RUE LA PÉROUSE, 37
PARIS (16e)

კარლო ჩხეიძის წერილი პარიზიდან გრიგოლ რცხილაძისადმი დიპლომატიური მისიის დაკომპლექტების შესახებ (14 მაისი, 1919 წელი)
კარლო ჩხეიძე ყურადღებას ამახვილებს იმ ადამიანებზე, რომლებმაც უნდა დააკომპლექტონ პარიზის მისია. საყურადღებოა, რომ მისიის წევრებად ის განიხილავს ეროვნულ-დემოკრატ ნიკო ნიკოლაძეს და ივანე ჯავახიშვილს: „ნიკოლაძეს ნებართვა უკვე გამოგზავნილი უნდა ქონდეს. თქვენზე, ჯავახიშვილზე და ოდიშელიძეზედ რამოდენიმეჯერ ვთხოვეთ გამოშვება. თქვენი, ნიკოლაძის, ჯავახიშვილის და ოდიშელიძის აქ ყოფნა ძალიან საჭიროა, დანარჩენები აქ საჭირონი არ არიან“.

KARLO CHKHEIDZE'S LETTER FROM PARIS TO GRIGOL RTSKHILADZE ABOUT THE REPRESENTATIVES WHO SHOULD TAKE PART IN THE PARIS MISSION (May 14, 1919)
Karlo Chkheidze draws attention to the people who will be responsible for the Paris mission. It is noteworthy that he considers National-Democrat Niko Nikoladze and Ivane Javakhishvili as members of the mission.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

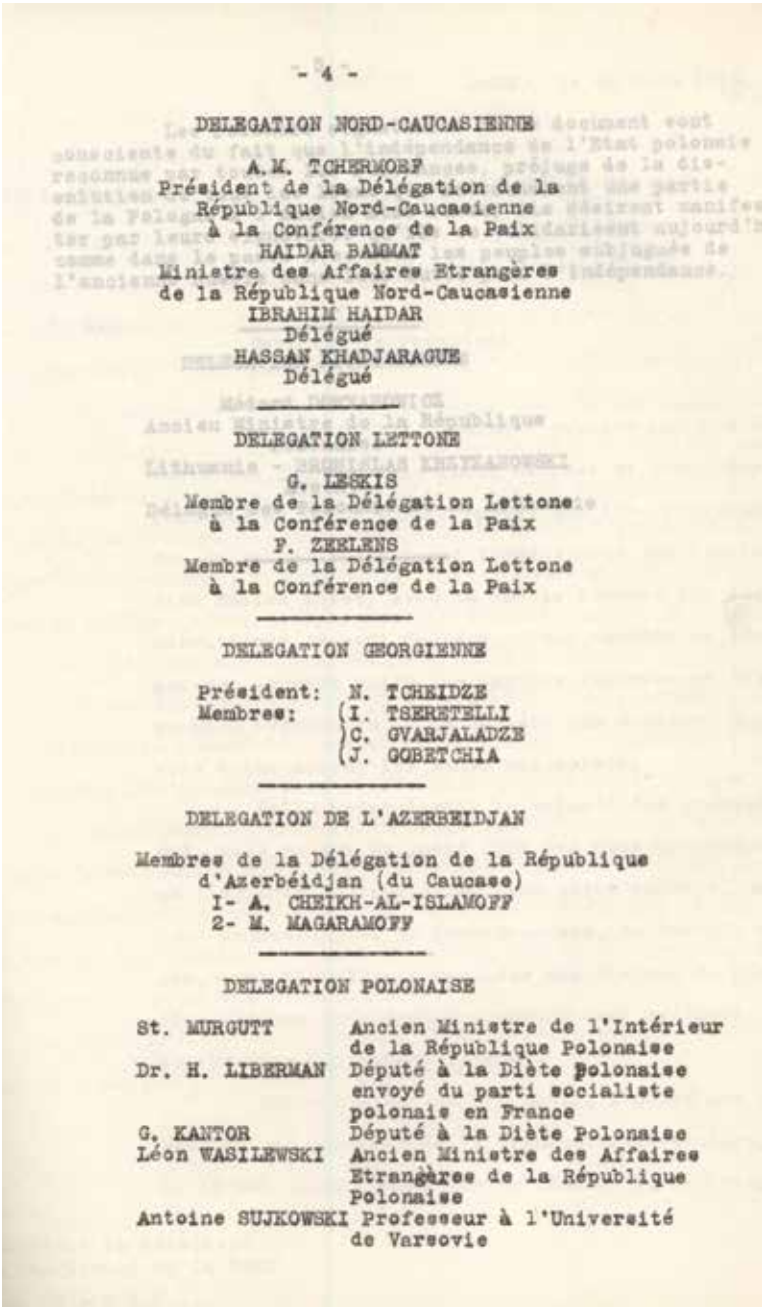

- 4 -

DELEGATION NORD-CAUCASIENNE

A.M. TCHERMOFF
Président de la Délégation de la
République Nord-Caucasienne
à la Conférence de la Paix
HAIDAR BAMMAT
Ministre des Affaires Etrangères
de la République Nord-Caucasienne
IBRAHIM HAIDAR
Délégué
HASSAN KHADJARAGUE
Délégué

DELEGATION LETTONE

G. LESKIS
Membre de la Délégation Lettone
à la Conférence de la Paix
P. ZEKLENS
Membre de la Délégation Lettone
à la Conférence de la Paix

DELEGATION GEORGIENNE

Président: N. TCHEIDZE
Membres: I. TSERETELLI
C. GVARJALADZE
J. GOBETCHIA

DELEGATION DE L'AZERBEIDJAN

Membres de la Délégation de la République
d'Azerbéidjan (du Caucase)
1- A. CHEIKH-AL-ISLAMOFF
2- M. MAGARAMOFF

DELEGATION POLONAISE

St. MURGUTT	Ancien Ministre de l'Intérieur de la République Polonaise
Dr. H. LIBERMAN	Député à la Diète Polonaise envoyé du parti socialiste polonais en France
G. KANTOR	Député à la Diète Polonaise
Léon WASILEWSKI	Ancien Ministre des Affaires Etrangères de la République Polonaise
Antoine SUJKOWSKI	Professeur à l'Université de Varsovie

ნაწყვეტი დოკუმენტიდან პარიზის საზავო კონფერენციაში მონაწილე დელეგატების შესახებ. მათ შორისაა საქართველოს დელეგაციის სია: ჩხეიძე, წერეთელი, გვარჯალაძე, გობეჩია (28 ივნისი, 1919 წელი)

DELEGATES OF THE PARIS PEACE CONFERENCE. INCLUDING THE LIST OF THE GEORGIAN DELEGATION: CHKHEIDZE, TSERETELI, GVARDJALADZE, GOBECHIA. (June 28, 1919)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

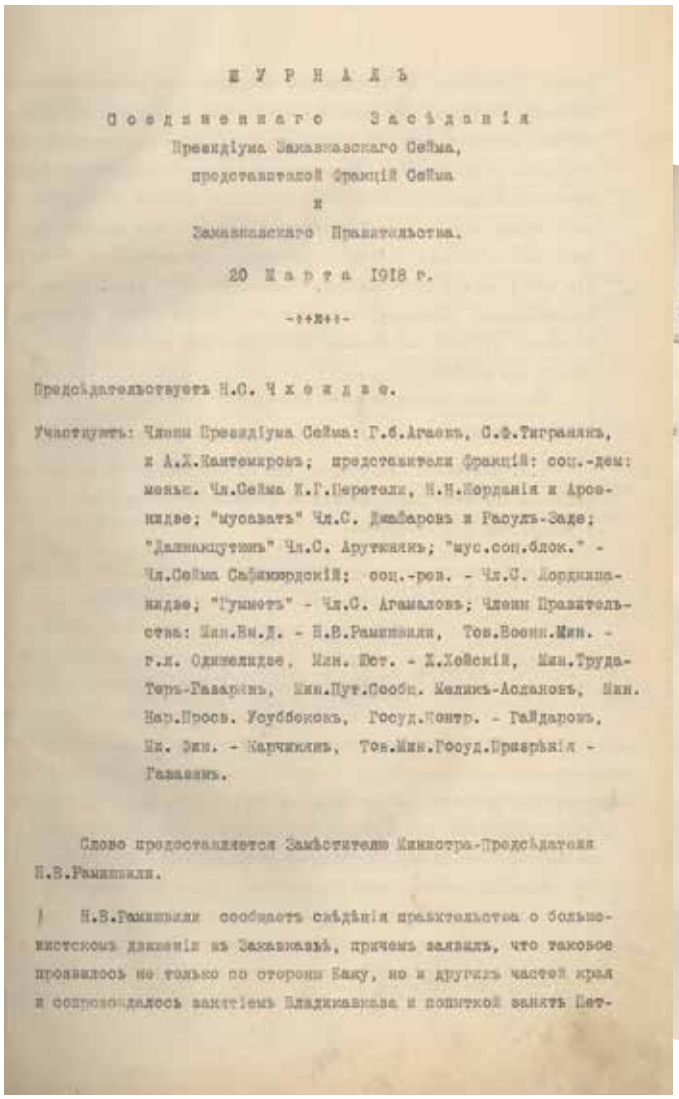

Ж У Р Н А Л Ъ

Соединеннаго Засѣданія
Президіума Закавказскаго Сейма,
представителей Фракцій Сейма
и
Закавказскаго Правительства.

20 Марта 1918 г.

-++++-

Предсѣдательствуетъ Н.С. Чхеидзе.

Участвуютъ: Члены Президіума Сейма: Г.б.Агаевъ, С.Ф.Тигранянъ, и А.Х.Кантемировъ; представители фракцій: соц.-дем: меньш. Чл.Сейма И.Г.Перетели, Н.Н.Жорданія и Аросидзе; "мусаватъ" Чл.С. Джафаровъ и Расулъ-Заде; "Дашнакцутюнъ" Чл.С. Арутюнянъ; "мус.соц.блок." - Чл.Сейма Сафикюрдскій; соц.-рев. - Чл.С. Лордкипанидзе; "Гумметъ" - Чл.С. Агамаловъ; Члены Правительства: Мин.Вн.Д. - Н.В.Рамишвили, Тов.Военн.Мин. - г.л. Одишелидзе, Мин. Юст. - Х.Хойскій, Мин.Труда-Теръ-Газарянъ, Мин.Пут.Сообщ. Меликъ-Асланов, Мин. Нар.Просв. Усуббековъ, Госуд.Контр. - Гайдаровъ, Мин. Фин. - Карчикянъ, Тов.Мин.Госуд.Призрѣнія - Газазянъ.

Слово предоставляется Замѣстителю Министра-Предсѣдателя Н.В.Рамишвили.

Н.В.Рамишвили сообщаетъ свѣдѣнія правительства о большевистскомъ движеніи въ Закавказьѣ, причемъ заявилъ, что таковое проявилось не только со стороны Баку, но и другихъ частей края и сопровождалось занятіемъ Владикавказа и попыткой занять Пет-

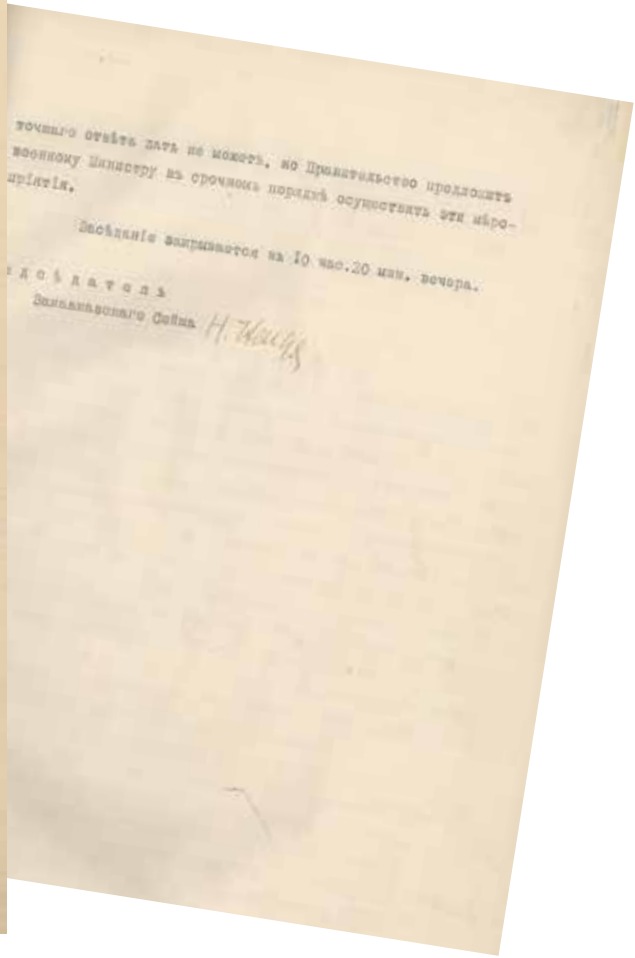

точнаго отвѣта дать не можетъ, но Правительство предложитъ военному Министру въ срочномъ порядкѣ осуществить эти мѣропріятія.

Засѣданіе закрывается въ 10 час.20 мин. вечера.

Предсѣдатель
Закавказскаго Сейма Н. Чхеидзе

საქართველოს მთავრობის დელეგაციის თავმჯდომარის, კარლო ჩხეიძის მიერ პარიზის სამშვიდობო კონფერენციაზე წარდგენილი მოხსენება საქართველოს სახელმწიფოს შესახებ. დანართი: 1918 წლის საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტი და რუკა საქართველოსთვის სასურველი ტერიტორიებით (მაისი, 1918 წელი)
პარიზის საზავო კონფერენცია წყვეტდა პატარა ერთა თვითგამორკვევის უმნიშვნელოვანეს საკითხს. მიუხედავად იმისა, რომ კარლო ჩხეიძე საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარედ აირჩიეს, მას სხდომებში მონაწილეობა, ფაქტობრივად, არ მიუღია, რადგან გადაწყდა მისი პარიზში გასაგზავნი დელეგაციის ხელმძღვანელად დანიშვნა. არჩევანი კარლო ჩხეიძეზე მისი პოლიტიკური და დიპლომატიური გამოცდილების გამო შეჩერდა. კონფერენციაზე საქართველოს დელეგაციამ სხვა დოკუმენტებთან ერთად წარადგინა რუკა საქართველოს ტერიტორიული მოთხოვნებით, სადაც აღნიშნული იყო ქვეყნის ისტორიული საზღვრები.

REPORT BY THE CHAIRMAN OF THE GEORGIAN GOVERNMENTAL DELEGATION, KARLO CHKHEIDZE, TO THE PARIS PEACE CONFERENCE. ATTACHED: GEORGIA'S INDEPENDENCE ACT OF 1918 AND THE MAP SHOWING GEORGIA'S HISTORICAL TERRITORIES (May, 1918)
The Paris Peace Conference was aimed to resolve the crucial issue of self-determination of small nations. Although Karlo Chkheidze was elected as chairman of the Georgian Constituent Assembly, he did not take part in the meetings, as it was decided to send him as the leader of the Georgian delegation to Paris. The choice was made in favor of Karlo Chkheidze because of his political and diplomatic experience. At the conference, the Georgian delegation together with other documents presented the map with the territorial requirements of Georgia, where the historical territories of the country were depicted.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

Imprimé par LOBROT 18 rue des Plantes

45°

CARTE DE LA GÉORGIE

ÉCHELLE

1
3.000.000

0 10 20 40 60 80 100 200 Verstes.

0 10 20 40 60 80 100 150 200 Kilomètres.

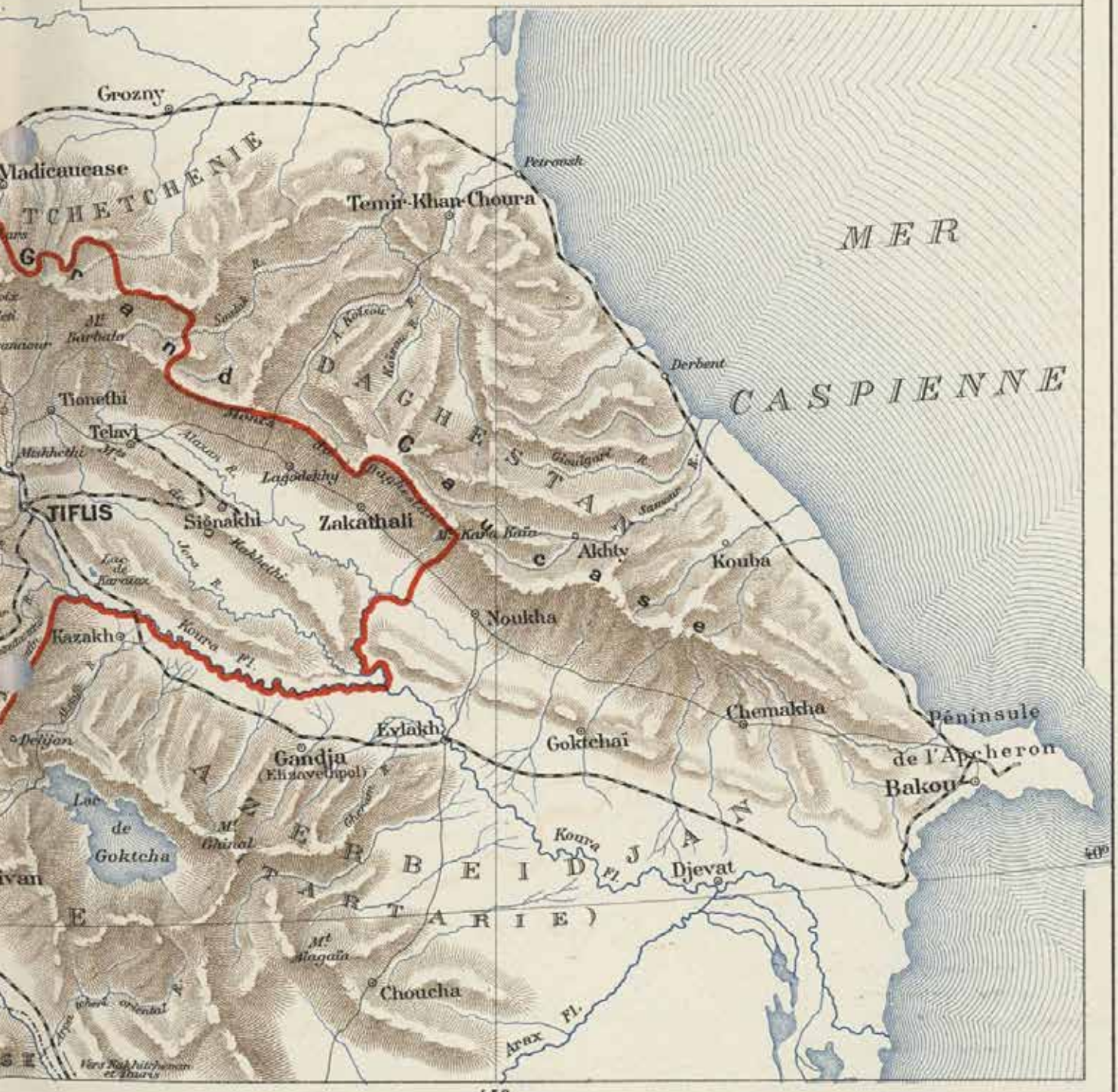

45°

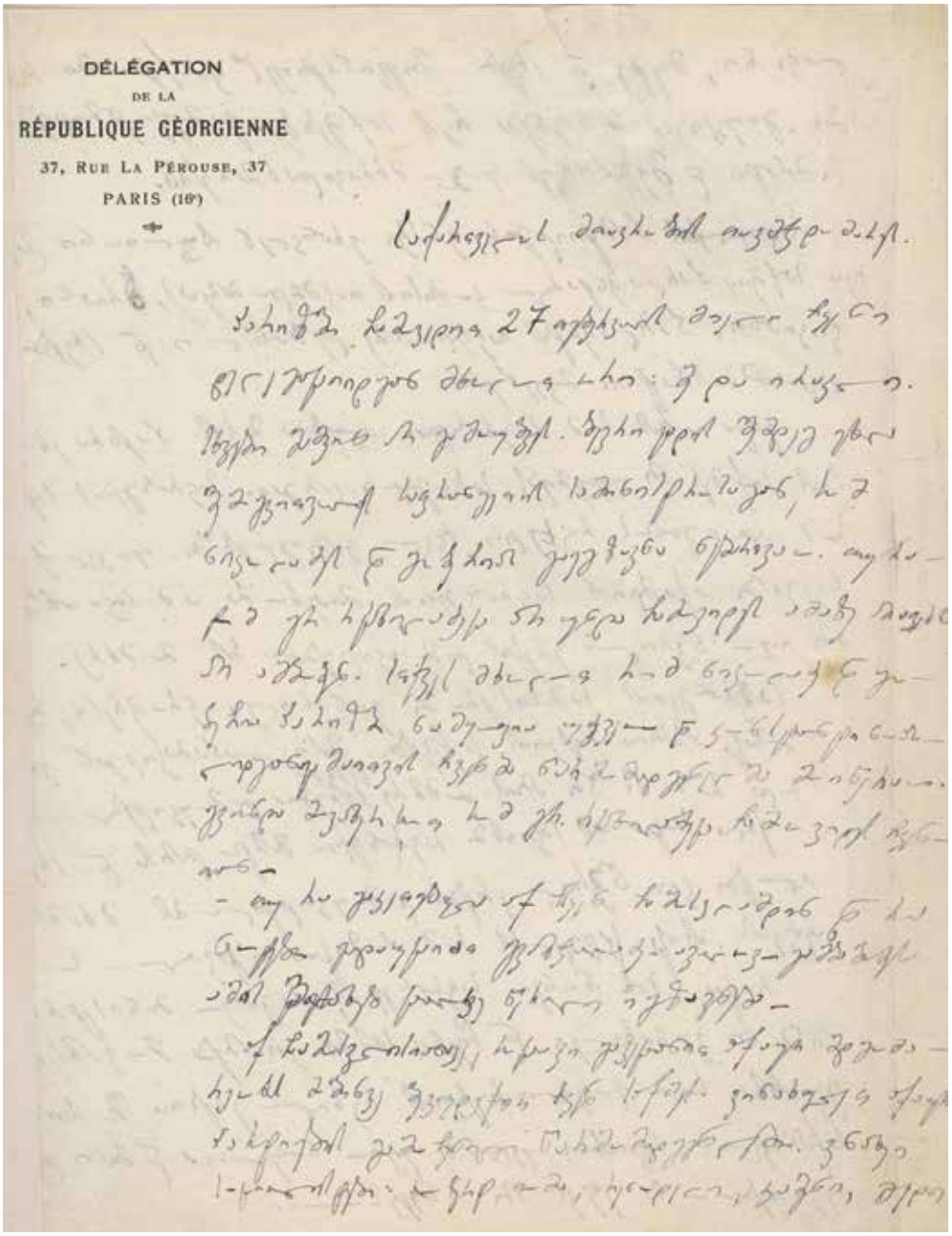
DÉLÉGATION
DE LA
RÉPUBLIQUE GÉORGIENNE
37, RUE LA PÉROUSE, 37
PARIS (19e)

ნიკოლოზ ჩხეიძის წერილი პარიზიდან საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე ჟორდანიასადმი საფრანგეთში პარიზის სამშვიდობო კონფერენციაზე მისი საქმიანი შეხვედრების შესახებ (მარტი, 1919 წელი)
წერილში კარლო ჩხეიძე საუბრობს ცნობილ ევროპელ სოციალისტებთან შეხვედრის თაობაზე და იმედს გამოთქვამს, რომ შეძლებენ საფრანგეთის პოლიტიკური ელიტის იმ ნაწილის გადარწმუნებას, რომელთაც სურთ რუსეთის იმპერიის ძველ ფარგლებში აღდგენა.

NIKOLOZ CHKHEIDZE'S LETTER FROM PARIS TO NOE ZHORDANIA, CHAIRMAN OF THE GOVERNMENT OF GEORGIA ON HIS BUSINESS MEETINGS IN FRANCE, AT THE PARIS PEACE CONFERENCE (March, 1918)
In the letter Karlo Chkheidze speaks about the meeting with well-known European socialists and hopes to convince French political elite who wants to restore the Russian Empire in it's previous borders.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

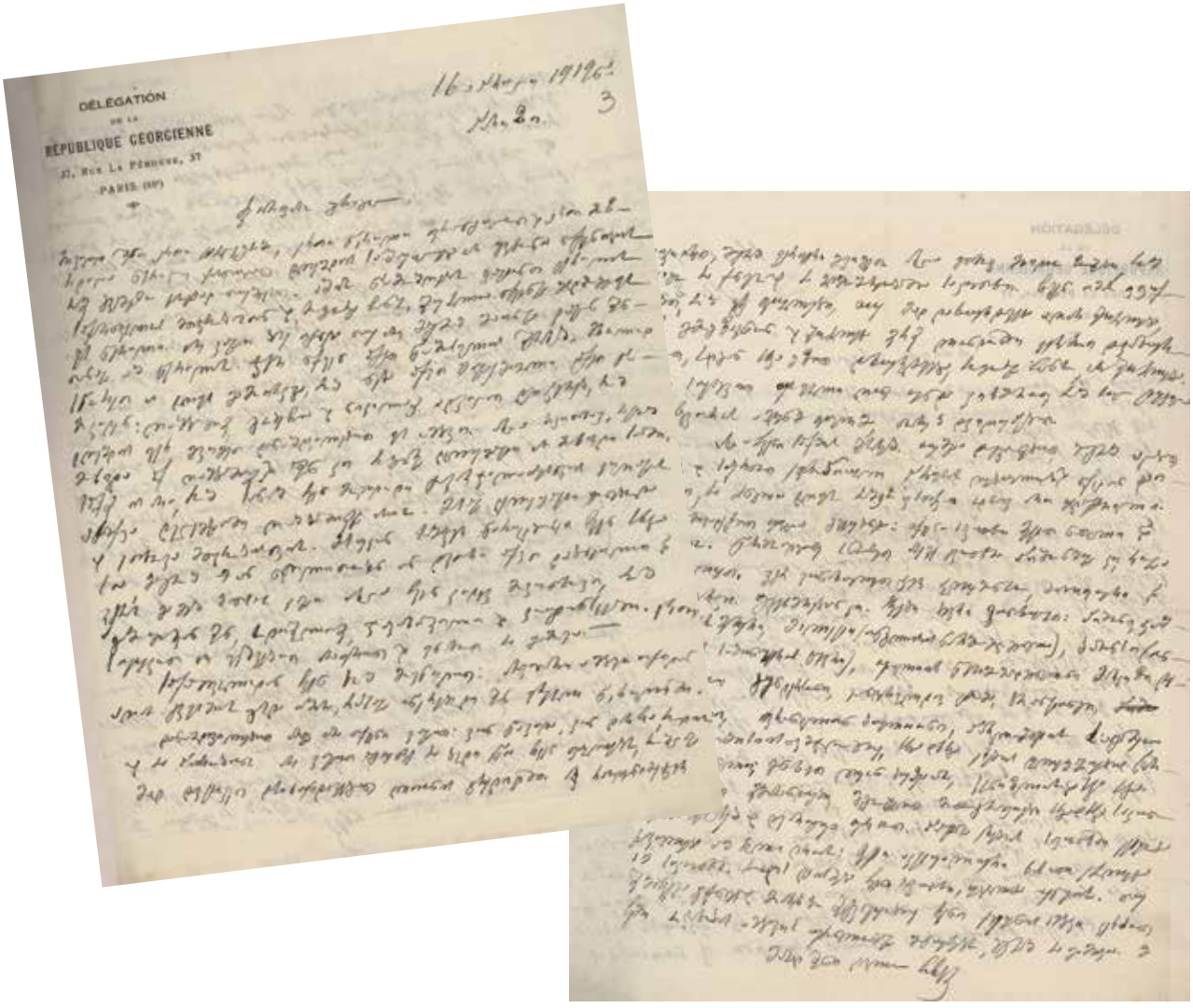

კარლო ჩხეიძის წერილი პარიზიდან გრიგოლ რცხილაძისადმი საზავო კონფერენციაზე მიმდინარე მოლაპარაკებების თაობაზე (16 აპრილი, 1919 წელი)
ციტატა: „ვისაც მივადექით ყველა გვეუბნება: თქვენი საკითხი მეტათ ნათელი და მარტივიაო. წარმოიდგინეთ სწორედ ასე გვითხრა პიშონმაც კი, როცა ვინახულეთ. ვერ ვინახულეთ ჯერ კლემანსო, ბალფური და ლოიდ ჯორჯი. გვეხმარებიან კი. სხვები ბევრი ვინახულეთ: კარზონი, კრომერერი, მალეტი (ინგლისის წარმომადგენელნი), ბარნსი (ინგლისის სამინისტროს წევრი), იტალიის წარმომადგენელი მარკიზი დელატირეტო, გენდერსონი, ვანდერველდი, ტობა, ბრანტინგი, დებანელი, ფრანკლინ ბულოონი პარლამენტის საგარეო საქმეთა კომისიის თავმჯდომარე, სხვადასხვა ერების დელეგაციების წარმომადგენელნი. ვნახავთ დიონ ბურჟუას, ვენიზალოსს და სხვა და სხვა. წარვადგინეთ მემორანდუმი, გამოვეცით მონოგრაფიები სხვადასხვა საკითხების შესახებ და დავარიგეთ ფართოთ. პატარა ერების საკითხი ეტყობა იცვლება: მეტი აქტუალობა ექნება ამ საკითხს. როდის დაისმება ჩვენი საკითხი უფალმა უწყის. თუ შემთხვევა გექნეს და მოახერხო, შეგვატყობინე ჩვენი ქვეყნის ამბავი. კერძოთ ჩემი ოჯახობის ამბავის უქონლობაც მაწუხებს, მაგრამ რა გამოვა.“

KARLO CHKHEIDZE’S LETTER FROM PARIS TO GRIGOL RTSKHILADZE ABOUT THE NEGOTIATIONS GOING ON IN PARIS (April 16, 1919)
Chkheidze talks about new possibilities for small nations and approaches towards them. He names politicians who are in favor of Georgia: Francois Pichon, Lord Curzon, Kromerer, Mallet and others.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

მიღებულია 29 აპრილს 1919 წ.

1919 წ. 14 აპრ.

ვენა.

საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარეს.

[illegible]

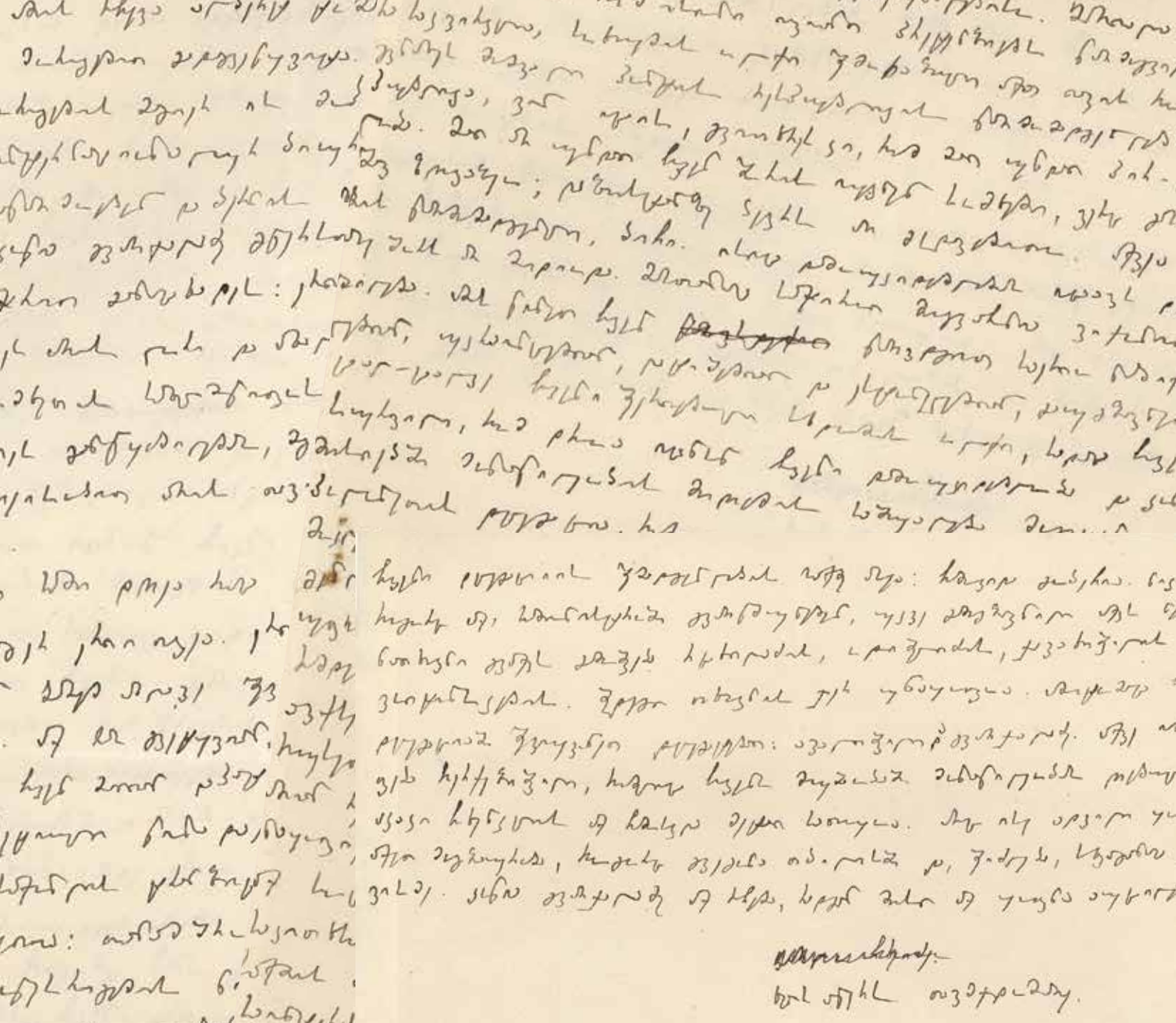

ნიკოლოზ ჩხეიძის წერილი პარიზიდან საქართველოს მთავრობის თავმჯდომარის, ნოე ჟორდანიასადმი საფრანგეთში, პარიზის სამშვიდობო კონფერენციაზე მისი საქმიანი შეხვედრების შესახებ (14 მაისი, 1919 წელი)
ციტატა: „არა ერთხელ გვსმენია აქ, რომ ჩვენი დამოუკიდებლობის საკითხი უფრო ნათელია და უდავო, ვიდრე ამგვარივე სხვა საკითხები. ეს აზრი გაისმის ოფიციალურ და არაოფიციალურ წრეებში.“

NIKOLOZ CHKHEIDZE'S LETTER FROM PARIS TO NOE ZHORDANIA, CHAIRMAN OF THE GOVERNMENT OF GEORGIA ON HIS BUSINESS MEETINGS IN FRANCE AT THE PARIS PEACE CONFERENCE (May 14, 1919)
Citation: „We haven't heard here that the issue of our independence is more clear and undoubted than other such issues. This idea is shared in official and informal circles.“

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

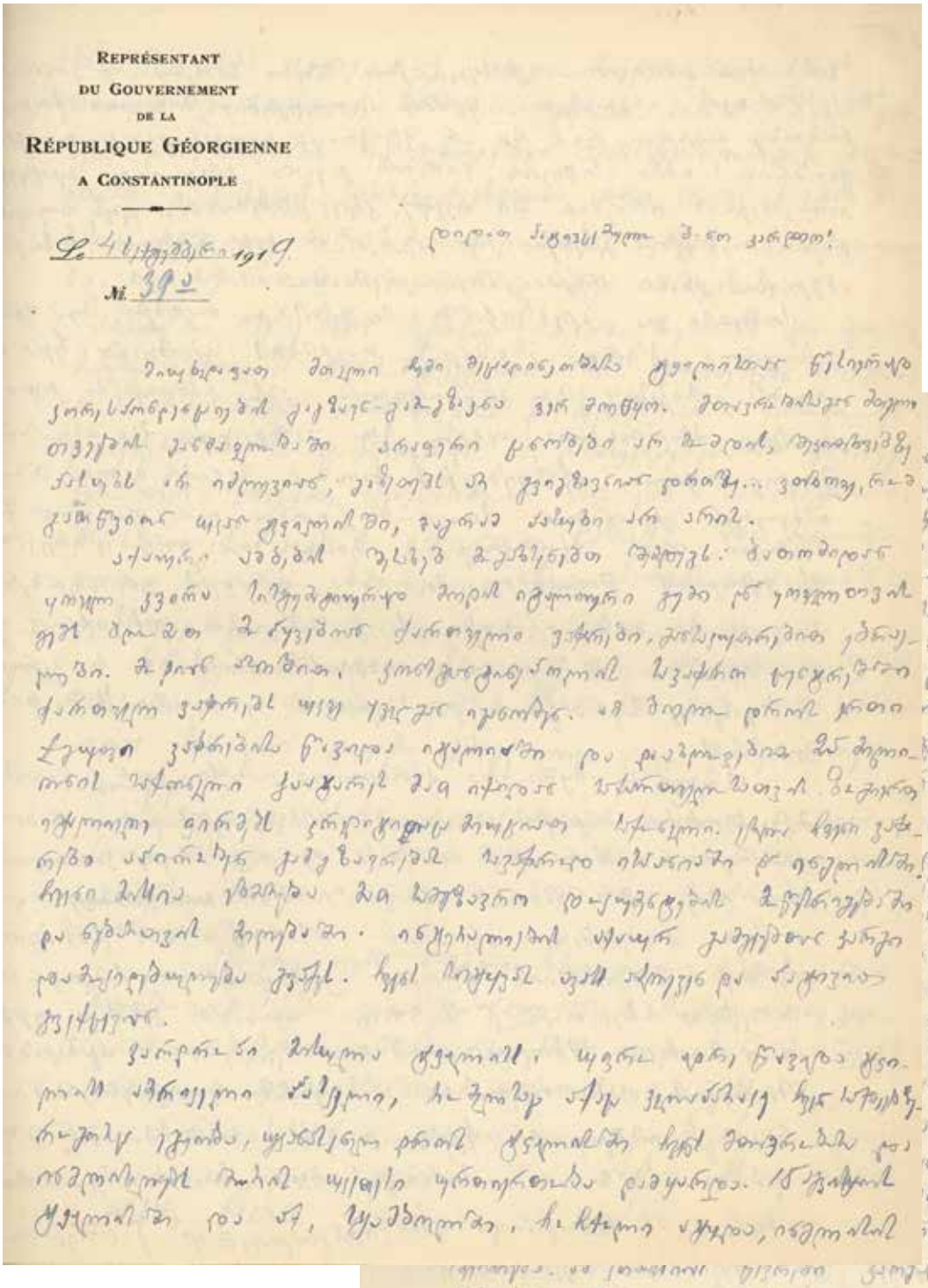

Représentant
du Gouvernement
de la
République Géorgienne
a Constantinople

Le 4 [illegible] 1919

№ 39[illegible]

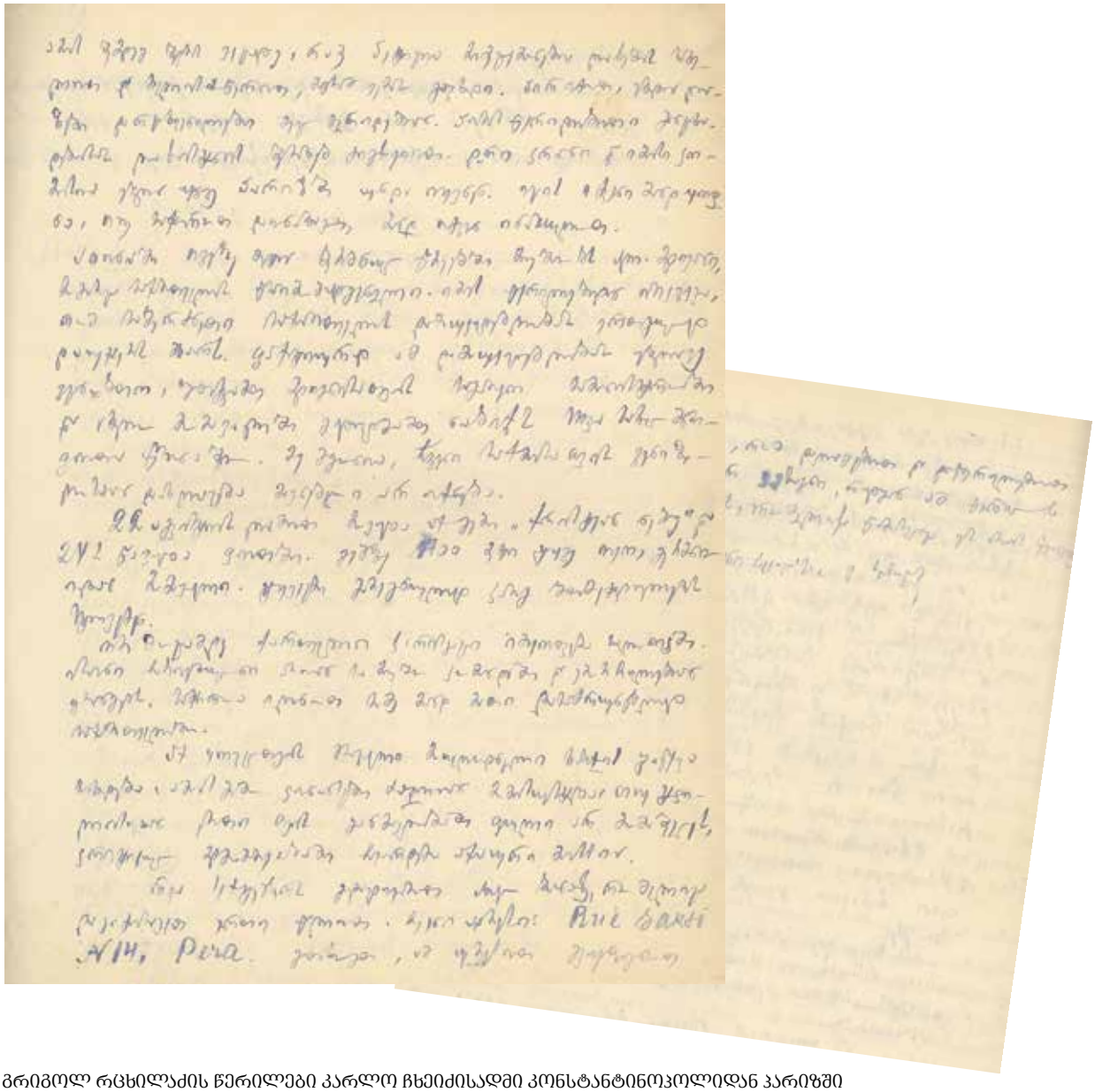

გრიგოლ რცხილაძის წერილები კარლო ჩხეიძისადმი კონსტანტინოპოლიდან პარიზში
(4 სექტემბერი, 1919 წელი)
ციტატა: „ოსმალეთში მუშაობდა ამერიკული კომისია მანდატების შესახებ, დრ. კრანის მეთაურობით. ამ კომისიას მე წერილობით მივმართე სამაჰმადიანო საქართველოს შესახებ და აგრეთვე პირადად ვინახულე. ჩემი დასკვნა ის არის, რომ მათ შეუძლებლად არ მიაჩნიათ საქართველოსთან ლაზისტანის შეერთება, მხოლოდ ის უკვირთ, რომ თვითონ ლაზები არ გამოთქვამენ ამის სურვილს. მე ავუხსენი, რომ ლაზები ხმამაღლა ვერ გამოთქვამენ ამ სურვილს, რადგან ეშინიათ. მათ გვითხრეს, რომ თუ ლაზებისაგან მათ მოუვათ წერილობითი თხოვნა ამ საკითხზე, ეს აუცილებლად კონფიდენციალური დარჩება. ამის შემდეგ ვცადე რამე პეტიცია შემედგინა ლაზების ხელმოწერით, მაგრამ ვერას გავხდი, ლაზები ეხლა, დარცხვენილები მეც მერიდებიან“.

LETTER FROM GRIGOL RTSKHILADZE, DIPLOMATIC REPRESENTATIVE IN CONSTANTINOPLE,
TO KARLO CHKHEIDZE IN PARIS (September 4, 1919)
Citation: „The American Commission has worked on the mandates in the Ottoman Empire, under the leadership of Dr. Kran. I applied to this commission with a letter about the „Muslim Georgia“ and personally visited him. My conclusion is that they do not consider it impossible for the Lazistan to join Georgia, but they are surprised that the Laz people aren't expressing their desire for it. I explained, that the Laz people aren't able to openly express their willingness because they are afraid. They told us that if they have a written request from the Laz people about this issue, it will definitely remain confidential. After that I tried to make a petition with the signature of the Laz people, but it went in vain.“

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

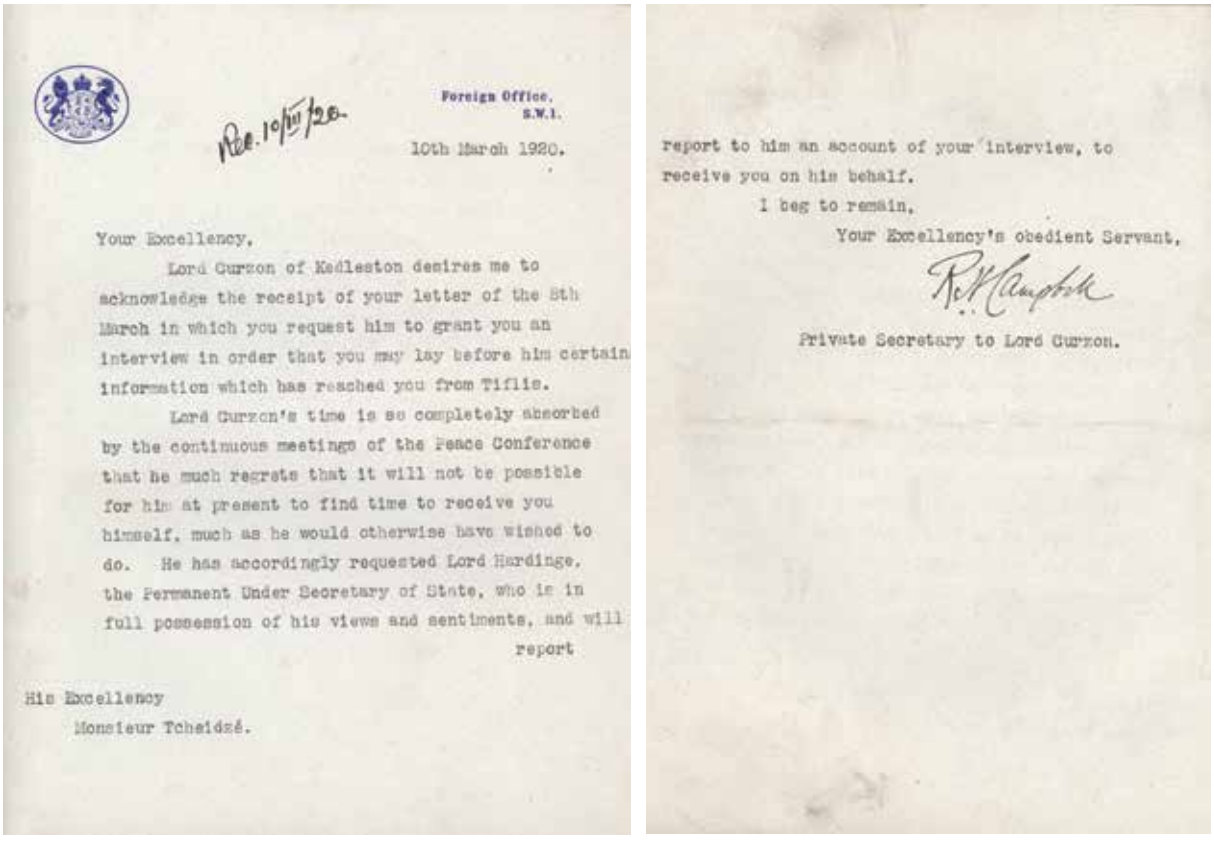

Foreign Office.
S.W.1.

Rec. 10/III/20.

10th March 1920.

Your Excellency,

Lord Curzon of Kedleston desires me to acknowledge the receipt of your letter of the 8th March in which you request him to grant you an interview in order that you may lay before him certain information which has reached you from Tiflis.

Lord Curzon's time is so completely absorbed by the continuous meetings of the Peace Conference that he much regrets that it will not be possible for him at present to find time to receive you himself, much as he would otherwise have wished to do. He has accordingly requested Lord Hardinge, the Permanent Under Secretary of State, who is in full possession of his views and sentiments, and will report to him an account of your interview, to receive you on his behalf.

I beg to remain,

Your Excellency's obedient Servant,

R. H. Campbell

Private Secretary to Lord Curzon.

His Excellency
Monsieur Tcheidzé.

ბრიტანეთის იმპერიის საგარეო საქმეთა მინისტრის, ლორდ კერზონის თანაშემწის წერილი კარლო ჩხეიძისადმი (10 მარტი, 1920)
ატყობინებს, რომ ლორდ კერზონს, გადატვირთული გრაფიკის გამო, არ აქვს მასთან პირადად შეხვედრის შესაძლებლობა, თუმცა ჰპირდება, რომ მის ნაცვლად შეხვდება სახელმწიფო მდივნის თანაშემწე, ლორდი ჰარდინგი.

THE LETTER FROM THE PRIVATE SECRETARY OF THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS OF BRITISH EMPIRE, LORD CURZON TO KARLO CHKHEIDZE (March 10, 1920)
Private secretary informs that Lord Curzon is not able to meet personally because of the busy schedule, but instead Chkheidze will meet with the aid of the Secretary of State, Lord Hardinge.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

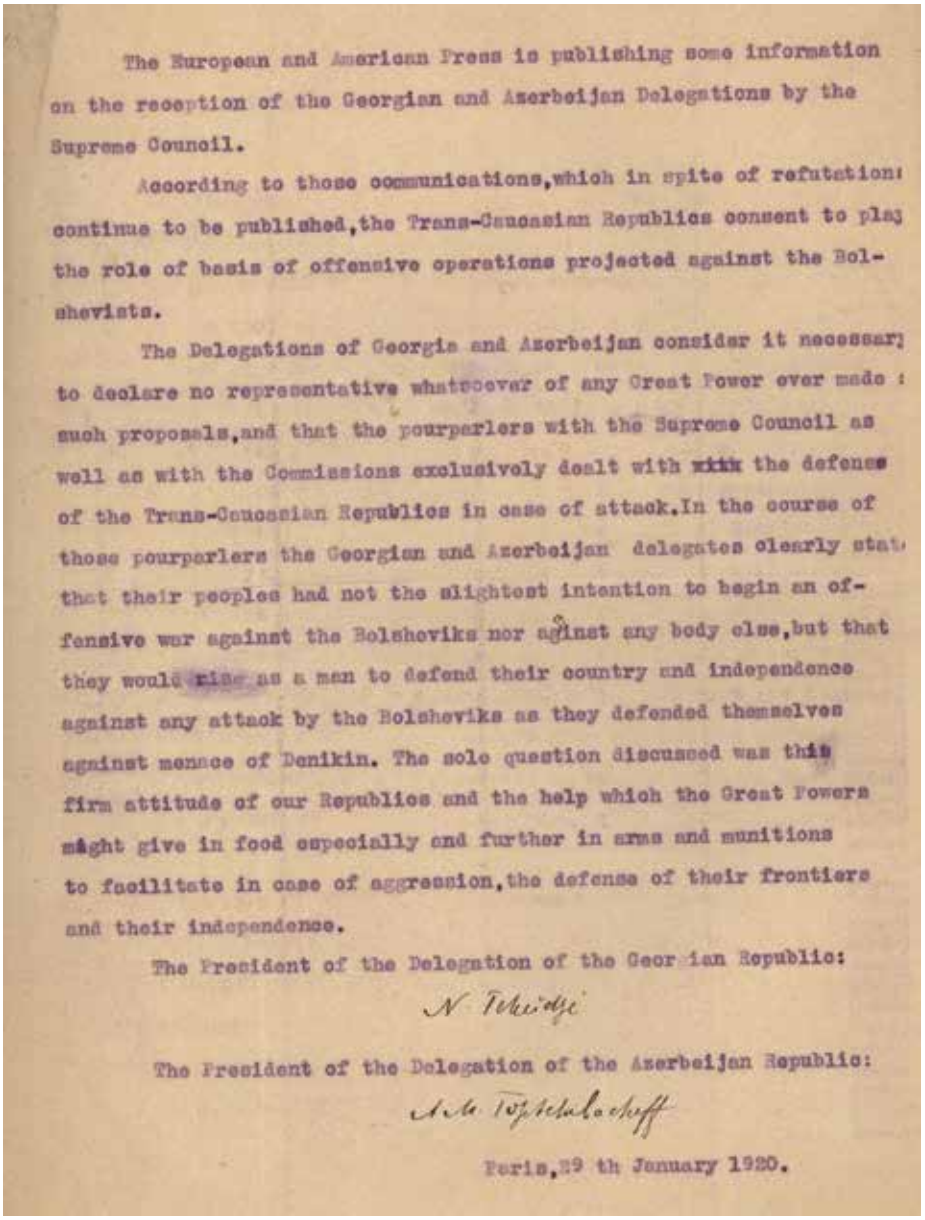

The European and American Press is publishing some information on the reception of the Georgian and Azerbeijan Delegations by the Supreme Council.

According to those communications,which in spite of refutation: continue to be published,the Trans-Caucasian Republics consent to play the role of basis of offensive operations projected against the Bolshevists.

The Delegations of Georgia and Azerbeijan consider it necessary to declare no representative whatsoever of any Great Power ever made : such proposals,and that the pourparlers with the Supreme Council as well as with the Commissions exclusively dealt with the defense of the Trans-Caucasian Republics in case of attack.In the course of those pourparlers the Georgian and Azerbeijan delegates clearly stat that their peoples had not the slightest intention to begin an offensive war against the Bolsheviks nor against any body else,but that they would rise as a man to defend their country and independence against any attack by the Bolsheviks as they defended themselves against menace of Denikin. The sole question discussed was this firm attitude of our Republics and the help which the Great Powers might give in food especially and further in arms and munitions to facilitate in case of aggression,the defense of their frontiers and their independence.

The President of the Delegation of the Geor ian Republic:

N. Tchéidzé

The President of the Delegation of the Azerbeijan Republic:

A. M. Toptchibachoff

Paris,29 th January 1920.

ჰარიზის საზავო კონფერენციაზე საქართველოს და აზერბაიჯანის დელეგაციის ხელმძღვანელების, კარლო ჩხეიძის და ალიმარდან თოფჩიბაშევის დეკლარაცია ბოლშევიკების თავდასხმის შემთხვევაში ურთიერთდახმარების ალმოჩენის თაობაზე (29 იანვარი 1920, წელი)
პოლიტიკოსები საქართველოსა და აზერბაიჯანში ხვდებოდნენ, რომ ურთიერთდახმარების გარეშე მოსალოდნელ ბოლშევიკურ აგრესიასთან გამკლავება შეუძლებელი იქნებოდა. მიუხედავად ხელშეკრულებისა, ვერც ერთმა ქვეყანამ ვერ შეძლო ვალდებულებების შესრულება 1920-1921 წლებში, როცა ბოლშევიკებმა კავკასიის დამოუკიდებელი ქვეყნები დაიპყრეს.

THE DECLARATION OF THE HEADS OF GEORGIAN AND AZERBAIJANI DELEGATIONS AT THE PARIS PEACE CONFERENCE, KARLO CHKHEIDZE AND ALIMARDAN TOPCHIBESHEV ON MUTUAL MILITARY ASSISTANCE IN CASE OF BOLSHEVIK ATTACK (January 29, 1920)
Politicians in Georgia and Azerbaijan understood that it would've be impossible to deal with the expected Bolshevik aggression without mutual help. Despite the agreement, countries failed to fulfill its obligations in 1920 and 1921 when the Bolsheviks conquered the independent Caucasus countries.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

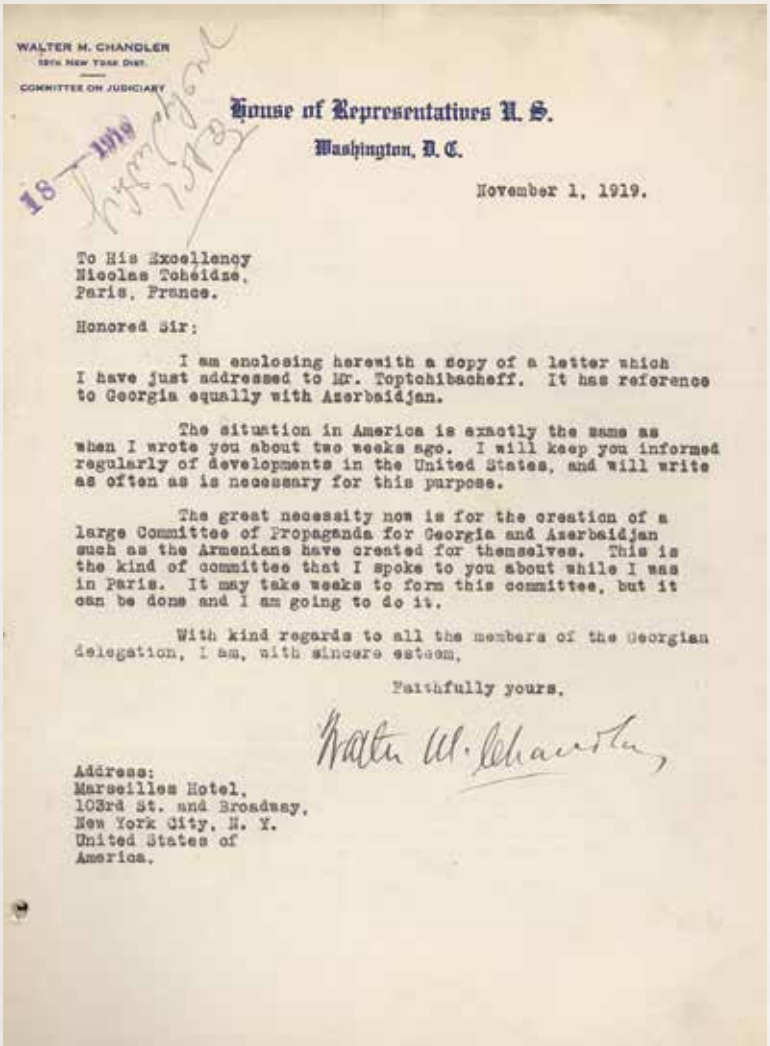

WALTER H. CHANDLER
19th New York Dist.
COMMITTEE ON JUDICIARY

House of Representatives U. S.
Washington, D. C.

November 1, 1919.

To His Excellency
Nicolas Tcheidze,
Paris, France.

Honored Sir:

I am enclosing herewith a copy of a letter which I have just addressed to Mr. Toptchibacheff. It has reference to Georgia equally with Azerbaidjan.

The situation in America is exactly the same as when I wrote you about two weeks ago. I will keep you informed regularly of developments in the United States, and will write as often as is necessary for this purpose.

The great necessity now is for the creation of a large Committee of Propaganda for Georgia and Azerbaidjan such as the Armenians have created for themselves. This is the kind of committee that I spoke to you about while I was in Paris. It may take weeks to form this committee, but it can be done and I am going to do it.

With kind regards to all the members of the Georgian delegation, I am, with sincere esteem,

Faithfully yours,

Walter W. Chandler,

Address:
Marseilles Hotel,
103rd St. and Broadway,
New York City, N. Y.
United States of
America.

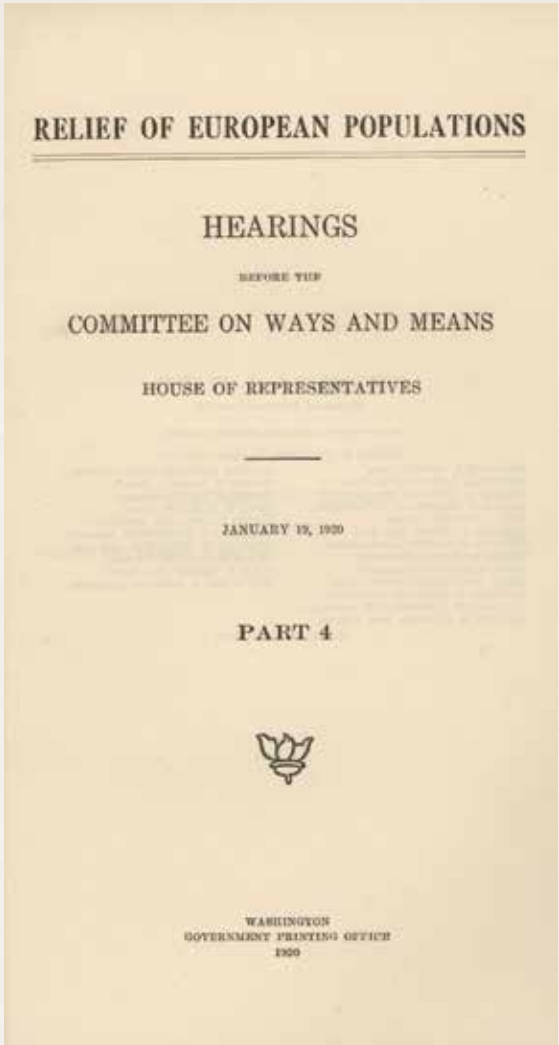

RELIEF OF EUROPEAN POPULATIONS

HEARINGS

BEFORE THE

COMMITTEE ON WAYS AND MEANS

HOUSE OF REPRESENTATIVES

JANUARY 19, 1920

PART 4

WASHINGTON
GOVERNMENT PRINTING OFFICE
1920

ამერიკელი სენატორის, უოლტერ ჩენდლერის წერილი კარლო ჩხეიძისადმი აშშ სენატში საქართველოს და აზერბაიჯანის დამხმარე კომიტეტების შექმნის შესახებ (1 ნოემბერი, 1919 წელი)
საქართველოსა და აზერბაიჯანისთვის უმნიშვნელოვანესი იყო აშშ-ს აღიარების მოპოვება და მისგან დახმარების მიღება. აშშ სენატში ორი ქვეყნის საკითხი ამერიკელმა სენატორმა, უოლტერ ჩენდლერმა დააყენა. აღნიშნულ წერილში ჩენდლერი ჩხეიძეს აცნობებს, რომ რამდენიმე კვირაში საკომიტეტო მოსმენებზე განიხილება საქართველოს და აზერბაიჯანის საკითხიც.

THE LETTER OF AMERICAN SENATOR, WALTER CHANDLER TO KARLO CHKHEIDZE ON THE ESTABLISHMENT OF HEARINGS COMMITTEE ON GEORGIAN AND AZERBAIJANI ISSUES IN THE US HOUSE OF COMMONS (November 1, 1919)
For Georgia and Azerbaijan, the most important was the acquisition of US recognition and their assistance. For that reason, the countries contacted US Senator Walter Chandler to lobby in favor of countries. In this letter Chandler tells Chkheidze that in several weeks the committee hearings will start discussing the situation in Georgia and Azerbaijan.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

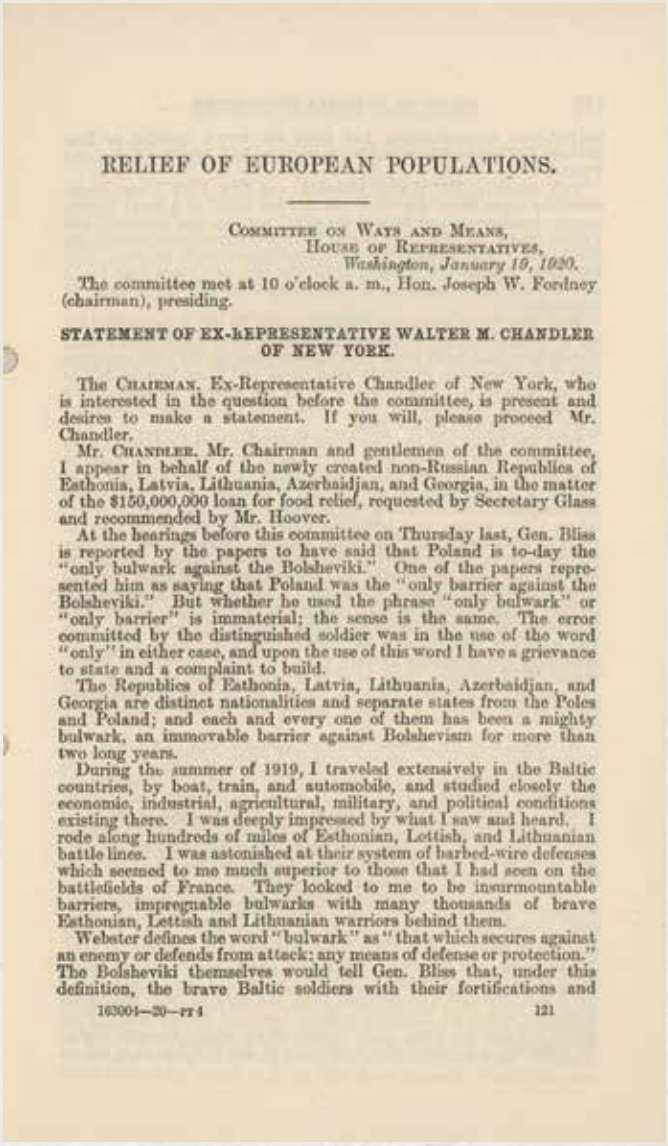

RELIEF OF EUROPEAN POPULATIONS.

COMMITTEE ON WAYS AND MEANS,
HOUSE OF REPRESENTATIVES,
Washington, January 19, 1920.

The committee met at 10 o'clock a. m., Hon. Joseph W. Fordney (chairman), presiding.

STATEMENT OF EX-REPRESENTATIVE WALTER M. CHANDLER OF NEW YORK.

The CHAIRMAN. Ex-Representative Chandler of New York, who is interested in the question before the committee, is present and desires to make a statement. If you will, please proceed Mr. Chandler.

Mr. CHANDLER. Mr. Chairman and gentlemen of the committee, I appear in behalf of the newly created non-Russian Republics of Esthonia, Latvia, Lithuania, Azerbaidjan, and Georgia, in the matter of the $150,000,000 loan for food relief, requested by Secretary Glass and recommended by Mr. Hoover.

At the hearings before this committee on Thursday last, Gen. Bliss is reported by the papers to have said that Poland is to-day the "only bulwark against the Bolsheviki." One of the papers represented him as saying that Poland was the "only barrier against the Bolsheviki." But whether he used the phrase "only bulwark" or "only barrier" is immaterial; the sense is the same. The error committed by the distinguished soldier was in the use of the word "only" in either case, and upon the use of this word I have a grievance to state and a complaint to build.

The Republics of Esthonia, Latvia, Lithuania, Azerbaidjan, and Georgia are distinct nationalities and separate states from the Poles and Poland; and each and every one of them has been a mighty bulwark, an immovable barrier against Bolshevism for more than two long years.

During the summer of 1919, I traveled extensively in the Baltic countries, by boat, train, and automobile, and studied closely the economic, industrial, agricultural, military, and political conditions existing there. I was deeply impressed by what I saw and heard. I rode along hundreds of miles of Esthonian, Lettish, and Lithuanian battle lines. I was astonished at their system of barbed-wire defenses which seemed to me much superior to those that I had seen on the battlefields of France. They looked to me to be insurmountable barriers, impregnable bulwarks with many thousands of brave Esthonian, Lettish and Lithuanian warriors behind them.

Webster defines the word "bulwark" as "that which secures against an enemy or defends from attack; any means of defense or protection." The Bolsheviki themselves would tell Gen. Bliss that, under this definition, the brave Baltic soldiers with their fortifications and

163004—20—PT 4 121

COMMITTEE ON WAYS AND MEANS.

HOUSE OF REPRESENTATIVES.

SIXTY-SIXTH CONGRESS, SECOND SESSION.

JOSEPH W. FORDNEY, Michigan, Chairman.

WILLIAM B. GREEN, Iowa.
NICHOLAS LONGWORTH, Ohio.
WILLIS C. HAWLEY, Oregon.
ALLEN T. TREADWAY, Massachusetts.
IRA C. COPLEY, Illinois.
LUTHER W. MOTT, New York.
GEORGE M. YOUNG, North Dakota.
JAMES A. FREAR, Wisconsin.
JOHN Q. TILSON, Connecticut.
ISAAC BACHARACH, New Jersey.
LINDLEY H. HADLEY, Washington.
CHARLES B. TIMBERLAKE, Colorado.
GEORGE M. BOWERS, West Virginia.

CLAUDE KITCHIN, North Carolina.
HENRY T. RAINEY, Illinois.
CORDELL HULL, Tennessee.
JOHN M. GARNER, Texas.
JAMES W. COLLIER, Mississippi.
CLEMENT C. DICKINSON, Missouri.
WILLIAM A. OLDFIELD, Arkansas.
CHARLES R. CRISP, Georgia.
JOHN F. CARLIN, New York.
WHITMELL P. MARTIN, Louisiana.

EGBERT W. CAMP, Clerk.

II

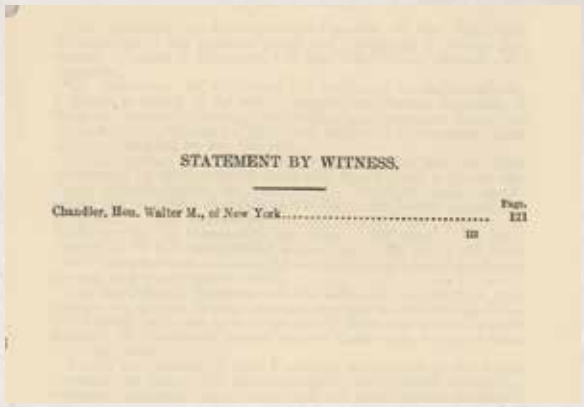

STATEMENT BY WITNESS.

	Page.
Chandler, Hon. Walter M., of New York	121

III

საქართველოს, აზერბაიჯანის, ლატვიის, ლიტვის და ესტონეთის საკითხის პირველი მოსმენა აშშ-ს სენატში. მომხსენებელი - სენატორი უოლტერ ჩენდლერი (19 იანვარი, 1920 წელი)
1920 წლის 19 იანვარს უოლტერ ჩენდლერმა სენატის საკომიტეტო მოსმენაზე გაიტანა საქართველოს და აზერბაიჯანის საკითხი ესტონეთის, ლატვიის და ლიტვის საკითხებთან ერთად. სენატორი ლობირებდა რუსეთის იმპერიიდან გამოყოფილი ქვეყნებისთვის 150.000.000 დოლარის სესხად მიცემას.

THE FIRST HEARINGS OF GEORGIA, AZERBAIJAN, LATVIA, LITHUANIA AND ESTONIA AT THE US SENATE COMMITTEE HEARING. SPEAKER - SENATOR WALTER CHANDLER (January 19, 1920)
On January 19, 1920, Walter Chandler, in the Senate Committee hearings, raised the issue of Georgia and Azerbaijan among with Estonia, Latvia and Lithuania. The Senator lobbied for a loan of $150,000,000 for the countries separated from the Russian Empire.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

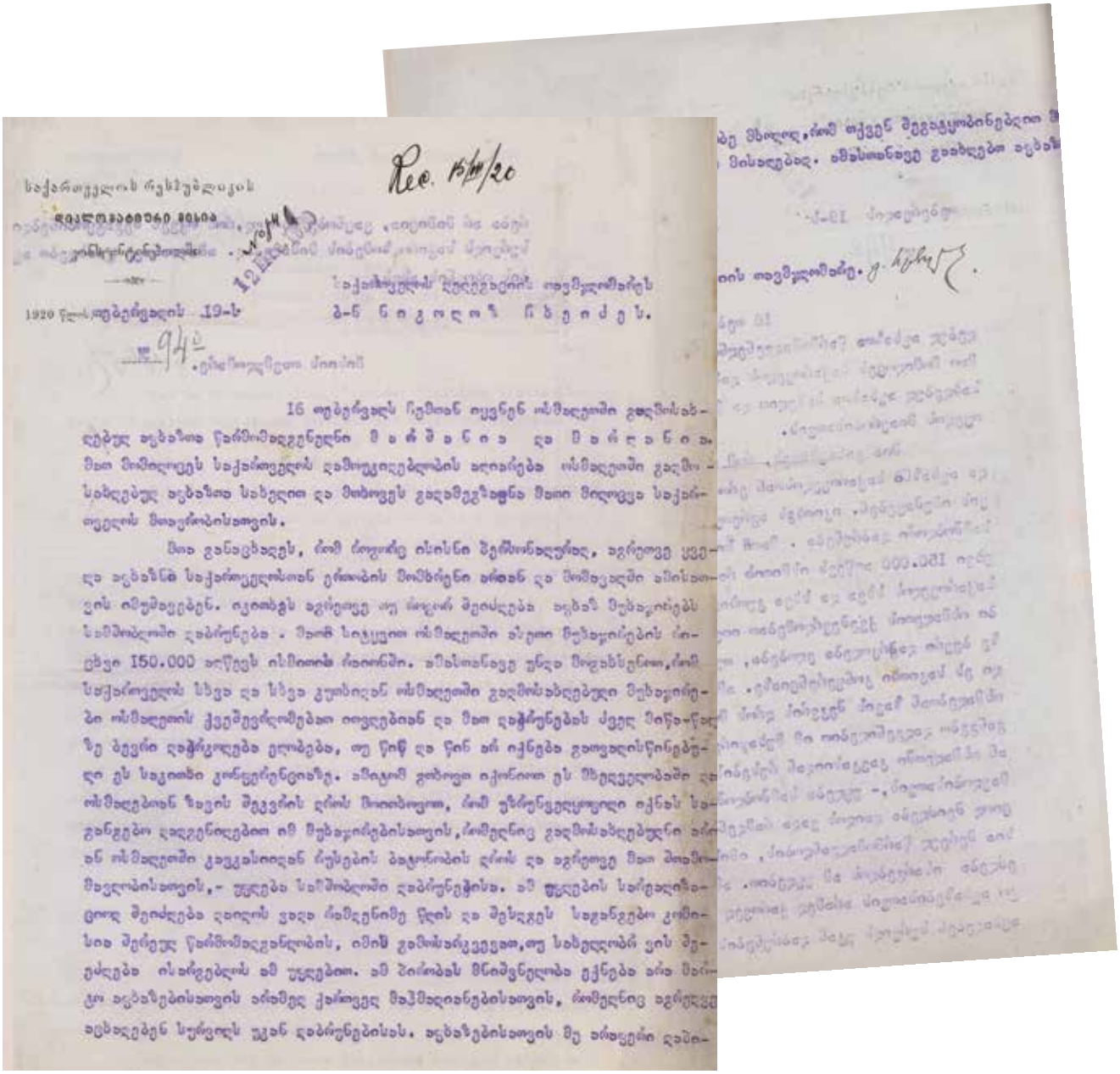

კონსტანტინოპოლში საქართველოს დიპლომატიური წარმომადგენლის, გრიგოლ რცხილაძის მოხსენება კარლო ჩხეიძისადმი მასთან ოსმალეთში გადასახლებული აფხაზი მუჰაჯირების ვიზიტის თაობაზე (19 თებერვალი, 1920 წელი)
გრიგოლ რცხილაძე საუბრობს მუჰაჯირების, მარშანიას და მარღანიას მასთან ვიზიტზე და მათი სახელით ულოცავს კარლო ჩხეიძეს საქართველოს დამოუკიდებლობის აღიარებას. ის ამბობს, რომ ოსმალეთში მცხოვრები, დაახლოებით 150.000 აფხაზი მუჰაჯირი მზად არის, მხარი დაუჭიროს აფხაზეთის და საქართველოს ერთობას.

THE REPORT BY GRIGOL RTSKHILADZE, DIPLOMATIC REPRESENTATIVE IN CONSTANTINOPLE, TO KARLO CHKHEIDZE ABOUT THE VISIT OF THE ABKHAZ MUHAJIRS EXILED IN THE OTTOMAN EMPIRE (February 19, 1920)
Grigol Rtskhiladze speaks about Muhajirs, Marshania and Marghanaia and congratulates Karlo Chkheidze with recognition of Georgia's independence on their behalf. He says that about 150,000 Abkhaz Muhajirs, who live in Ottoman Empire, are ready to support the unity of Abkhazia and Georgia.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

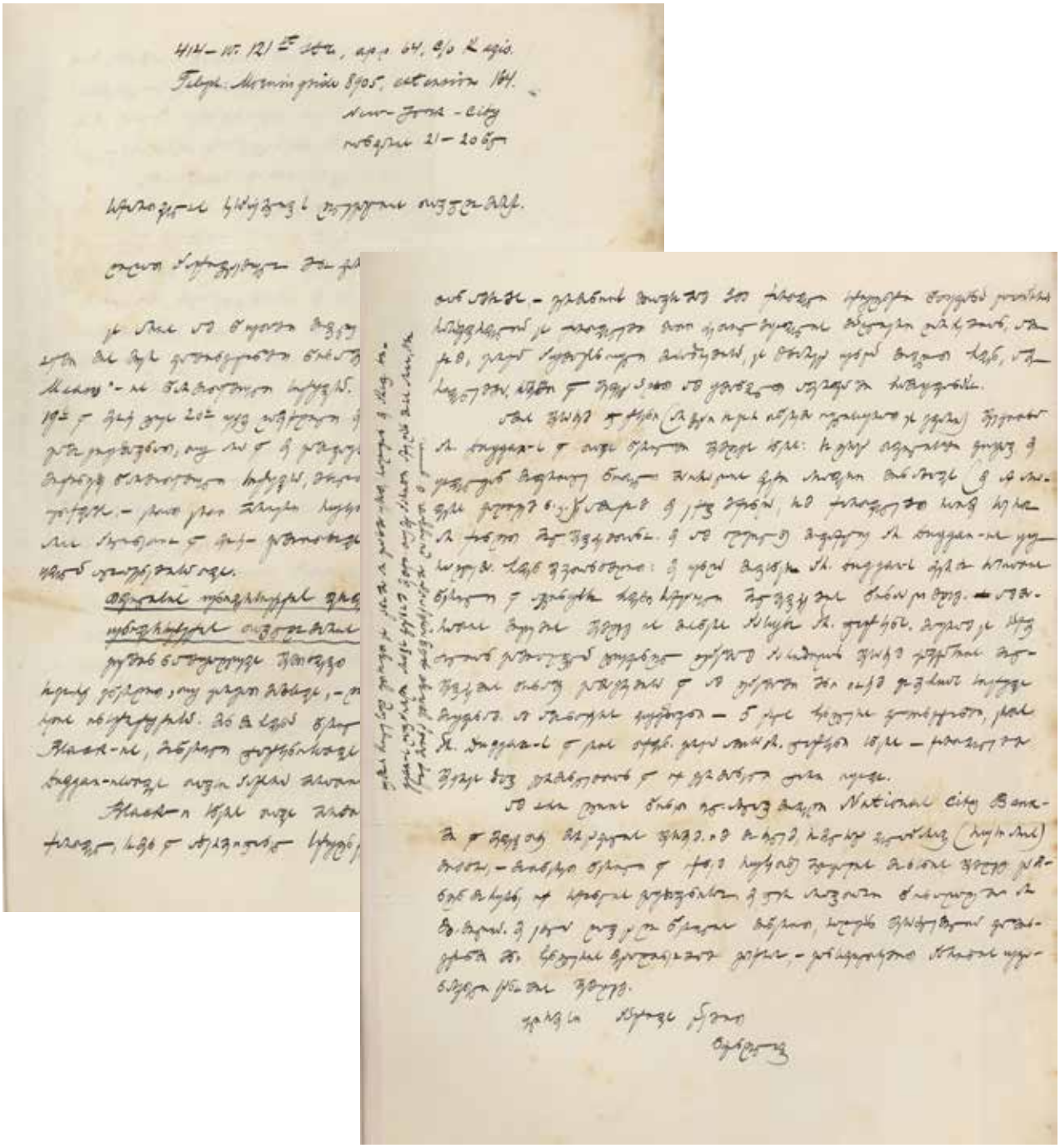

ნიუ-იორკში საქართველოს წარმომადგენლის ნ. კანდელაკის წერილი კ. ჩხეიძისადმი ქართველ, სომეხ და აზერბაიჯანელ სტუდენტთა აშშ-ის უმაღლეს სასწავლებლებში მოწყობის შესახებ (21 იანვარი, 1920 წელი)
ნ. კანდელაკი ჩხეიძეს სწერს ვაშინგტონში სენატორ ჩენდლერის მიერ წარმოთქმული სიტყვის შესახებ და ჩიკაგოს უნივერსიტეტის პროფესორის განზრახვას, რომ 150 ქართველი, სომეხი და აზერბაიჯანელი სტუდენტი ჩაიყვანონ ამერიკის შეერთებულ შტატებში.

THE REPRESENTATIVE OF GEORGIA IN NEW YORK N.KANDELAKI WRITES A LETTER TO CHKHEIDZE ABOUT THE ARRANGEMENT OF GEORGIAN, ARMENIAN AND AZERI STUDENTS IN U.S. HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS (January 21, 1920)
N. Kandelaki writes the letter to Chkheidze about the speech delivered by senator Chandler in Washington where he revealed about Chicago University professor's intention to bring 150 Georgian, Armenian and Azeri students in the United States.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

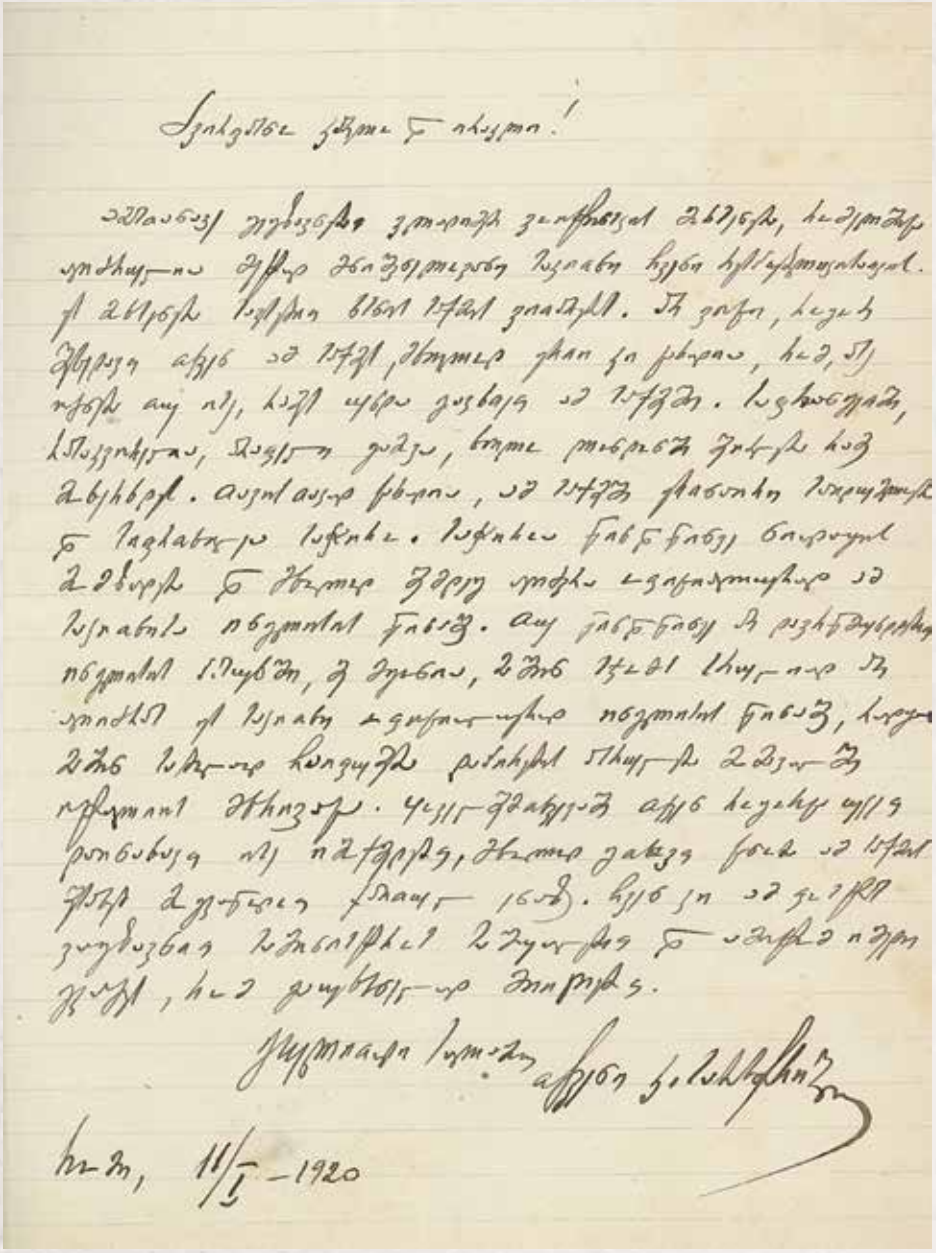

კონსტანტინე საბახტარაშვილის წერილი და ვლადიმერ ვოიტინსკის ანგარიში რომიდან იტალიისგან იარაღის შესყიდვის თაობაზე მოლაპარაკებების შესახებ (11 მაისი, 1920 წელი)
ქართველი დიპლომატები და პირადად კარლო ჩხეიძე აქტიურად მუშაობდნენ, რომ ევროპის ქვეყნებიდან იარაღი მიეღოთ: „იარაღის შესყიდვის თაობაზე საფრანგეთთან მოლაპარაკებას აზრი არ აქვს, ინგლისთან შეიძლება ჰქონდეს აზრი, მაგრამ ჯერ ნიადაგი უნდა შეამზადოთ, იმ შემთხვევაში უნდა სთხოვოთ თუ დანამდვილებით გეცოდინებათ, რომ დაგეხმარებიან, მათი უარის შემთხვევაში იტალიაც უარს იტყვის“.

KONSTANTINE SABAKHTARASHVILI’S LETTER AND VLADIMIR VOITINSKY’S REPORT FROM ROME ABOUT THE AGREEMENT TO PURCHASE WEAPONS BETWEEN GEORGIA AND ITALY (May 11, 1920)
Georgian diplomatic representatives and Karlo Chkeidze, personally, worked hard to buy weapons from European countries.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

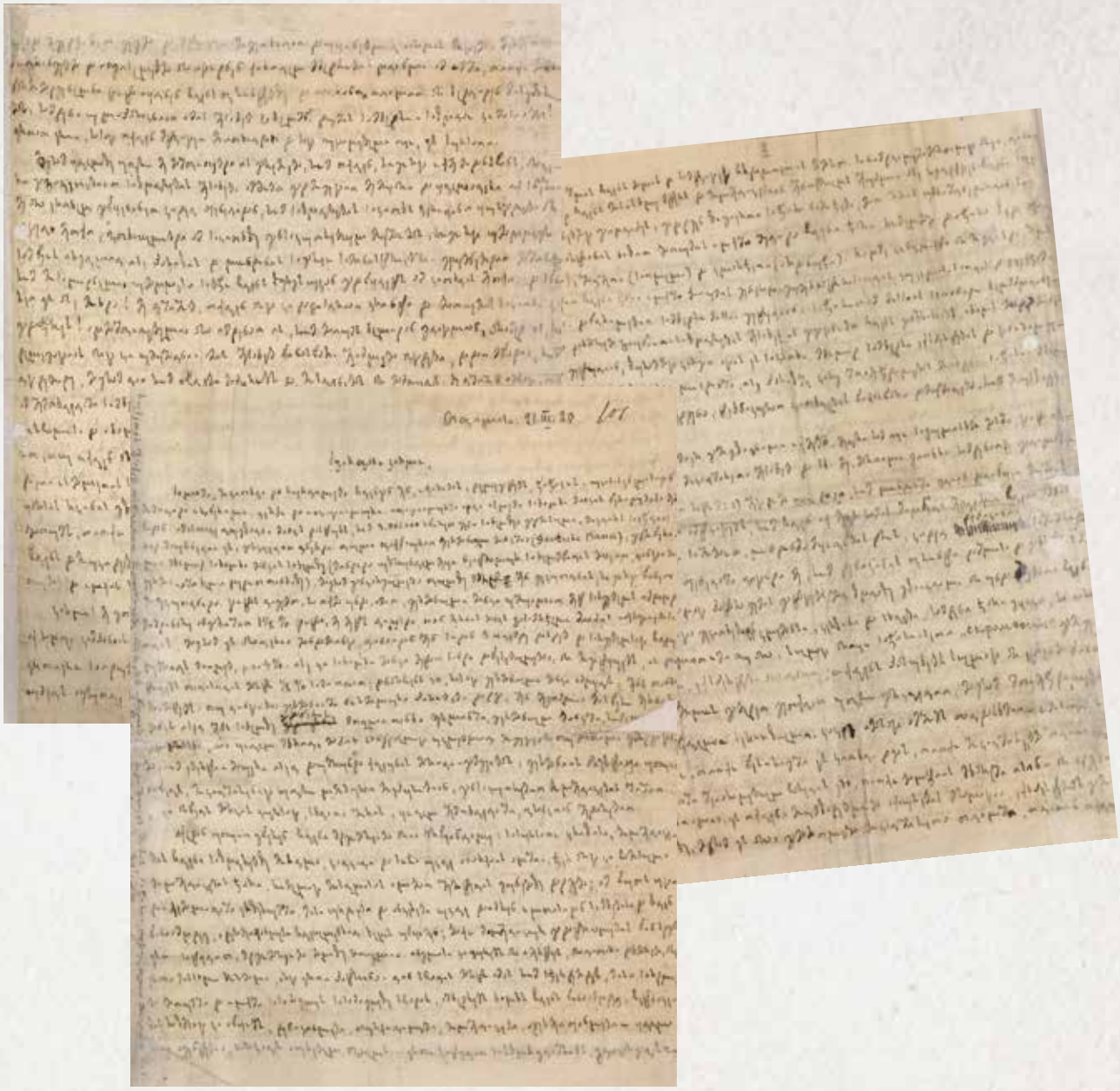

აკაკი ჩხენკელის წერილები კარლო ჩხეიძისადმი (21 მარტი, 1920 წელი)
საქართველოს ყოფილი საგარეო საქმეთა მინისტრი, აკაკი ჩხენკელი 1920 წლისთვის აღარ იკავებდა თანამდებობას და მხოლოდ დამფუძნებელი კრების წევრი იყო, თუმცა მას მაინც დიდი გავლენა ჰქონდა საგარეო პოლიტიკაზე. ჩხენკელის წერილები გამოირჩევა უკიდურესი კრიტიკულობით. ის კარლო ჩხეიძეს და დიპლომატიურ წარმომადგენლობას ახსნებს დაშვებულ შეცდომებს, განსაკუთრებით იმას, რომ მათ სათანადოდ ვერ აღიქვეს სიტუაცია.
ჩხენკელი არ კარგავს იმედს და კარლო ჩხეიძეს სთავაზობს გამოსწორების გზებსაც: „მთელი ჩვენი მომავალი დაკავშირებული იმაზე, გავხდებით ჩვენ თუ არა გზა და ხიდად ევროპასა და აზიის შორის... ეს პატარა ერი, რომელიც ერთათ ერთი ევროპიული ერია მთელს აზიაში, განსაკუთრებით კავკასიაში და მცირე აზიაში, დიდ სამსახურს გაუწევს ინგლისს. ის ბუნებრივი გეგემონია კავკასიაში, შეუძლია შეაკავშიროს ხალხები, შექმნას ნორმალური სახელმწიფო, მოაწყოს თავდაცვა და დარაჯად იდგეს ამ გზაზე“.

THE LETTER OF AKAKI CHKHENKELI TO KARLO CHKHEIDZE (March 21, 1920)
Former Foreign Minister of Georgia, Akaki Chkhenkeli, was only a member of the founding council by the 1920s, but still had a huge impact on foreign policy. Chkhenkeli letters are distinguished with extreme criticism. He reminds Chkheidze and the diplomatic representation of the mistakes made, thinking that the overall situation is wrong. Chkhenkeli offers ways to correct Karlo Chkheidze: *All our future depends on whether we become the road and bridge between Europe and Asia. This nation which is the only European nation in the Caucasus and all of Asia will provide great help to England. Georgia holds a natural hegemonic position in the Caucasus; it can unite people, create a normal republic, have decent self-defense, and become a guardian of the region.*

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

Ведению этих комиссий будут, между прочим, подлежать:

1. - Составление торгового договора и иных соглашений экономического характера.

2. - Разрешение вопросов относительно выдела из бывших центральных учреждений архивов и делопроизводства судебных и административных депозитов и актов гражданского состояния.

3. - Определение вопроса о порядке пользования, владения и распоряжения нефтепроводом Батум-Баку, в той части его, которая в силу статьи IУ настоящего договора будет находиться на территории Грузии. Вопрос этот будет закреплен затем путем особого соглашения между обоими договаривающимися сторонами.

С т а т ь я XVI.

Настоящий договор вступает в силу самым фактом и с момента его подписания и не будет подлежать особой ратификации.

В удостоверение чего, уполномоченные обоих сторон собственноручно подписали настоящий договор и приложили к нему свои печати.

Учинено в двух экземплярах в Москве, Мая 7 дня тысяча девятьсот двадцатого года.

Г. Уратадзе Красин

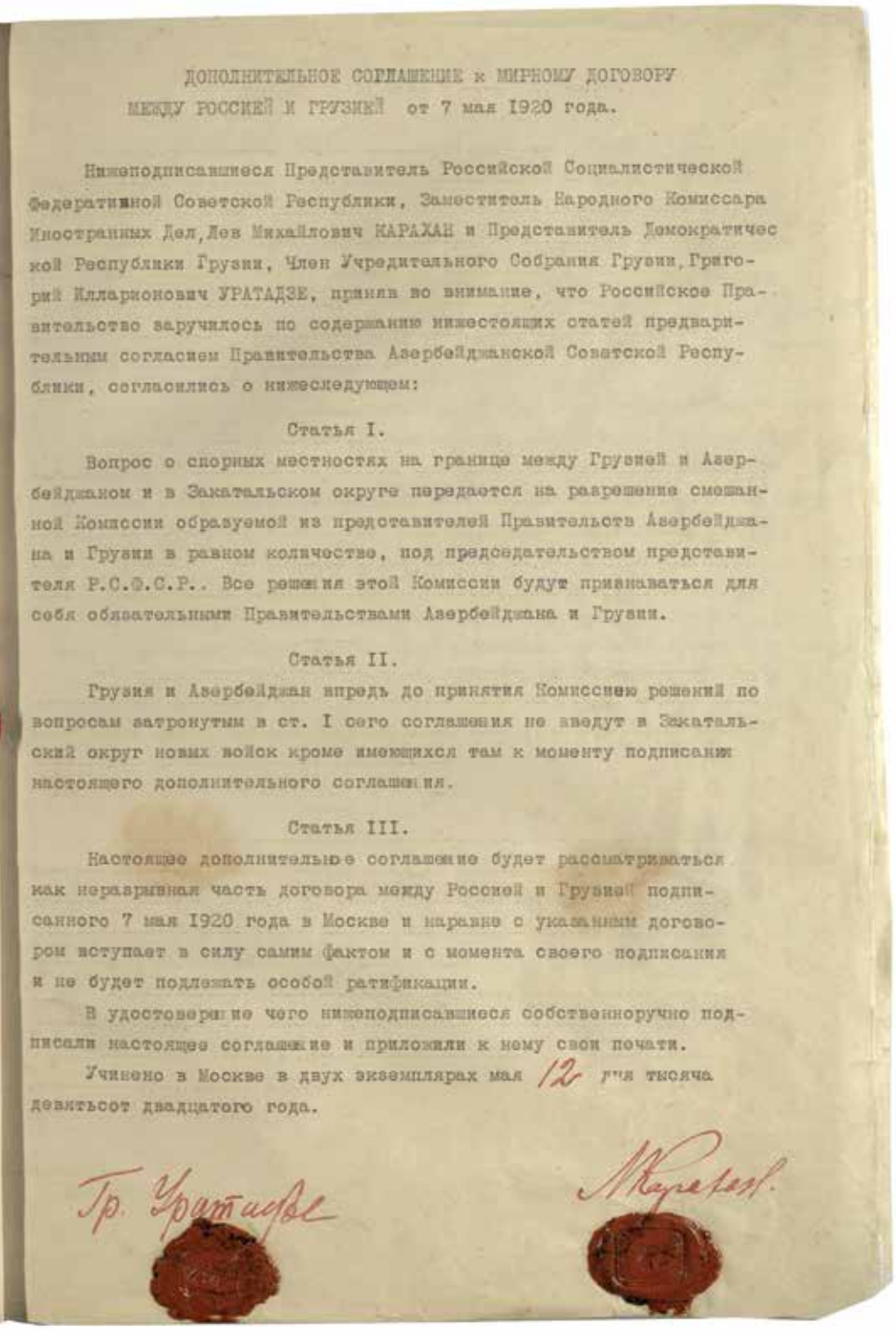

ДОПОЛНИТЕЛЬНОЕ СОГЛАШЕНИЕ к МИРНОМУ ДОГОВОРУ
МЕЖДУ РОССИЕЙ И ГРУЗИЕЙ от 7 мая 1920 года.

Нижеподписавшиеся Представитель Российской Социалистической Федеративной Советской Республики, Заместитель Народного Комиссара Иностранных Дел, Лев Михайлович КАРАХАН и Представитель Демократической Республики Грузии, Член Учредительного Собрания Грузии, Григорий Илларионович УРАТАДЗЕ, приняв во внимание, что Российское Правительство заручилось по содержанию нижестоящих статей предварительным согласием Правительства Азербейджанской Советской Республики, согласились о нижеследующем:

Статья I.

Вопрос о спорных местностях на границе между Грузией и Азербейджаном и в Закатальском округе передается на разрешение смешанной Комиссии образуемой из представителей Правительств Азербейджана и Грузии в равном количестве, под председательством представителя Р.С.Ф.С.Р.. Все решения этой Комиссии будут признаваться для себя обязательными Правительствами Азербейджана и Грузии.

Статья II.

Грузия и Азербейджан впредь до принятия Комиссией решений по вопросам затронутым в ст. I сего соглашения не введут в Закатальский округ новых войск кроме имеющихся там к моменту подписания настоящего дополнительного соглашения.

Статья III.

Настоящее дополнительное соглашение будет рассматриваться как неразрывная часть договора между Россией и Грузией подписанного 7 мая 1920 года в Москве и наравне с указанным договором вступает в силу самим фактом и с момента своего подписания и не будет подлежать особой ратификации.

В удостоверение чего нижеподписавшиеся собственноручно подписали настоящее соглашение и приложили к нему свои печати.

Учинено в Москве в двух экземплярах мая 12 дня тысяча девятьсот двадцатого года.

Гр. Уратадзе

Карахан

საქართველოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასა და ბოლშევიკურ რუსეთს შორის მოსკოვში დადებული ხელშეკრულება (7 მაისი, 1920 წელი)
ხელშეკრულების თანახმად რუსეთმა საქართველო დე-იურე ცნო არსებულ საზღვრებში, იმ პირობით, რომ საქართველო მის ტერიტორიაზე არ განალაგებდა რუსეთისადმი მტრულად განწყობილ ჯარებს. მოსკოვში გამართული მოლაპარაკებების შემდეგ ხელშეკრულებას ხელი მოაწერეს საქართველოს მხრიდან გრიგოლ ურატაძემ და რუსეთის მხრიდან ლევ კარახანმა.

TREATY OF MOSCOW - SIGNED BETWEEN SOVIET RUSSIA (RSFSR) AND THE DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA (May 7, 1920)
Bolshevik Russia granted Georgia de jure recognition of independence in exchange for the promise to not grant asylum to troops of hostile powers to Bolshevik Russia on Georgian territory .The Treaty was signed by Grigol Uratadze from the Georgian side and Lev Karakhan representing the Russian one.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

მე-11 წითელი არმიის დივიზიის შემოსვლა თბილისში
(თებერვალი, 1921 წელი)
საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის თავდაცვამ და საერთაშორისო პარტნიორების მხარდაჭერამ ვერ უზრუნველყო საქართველოს დამოუკიდებლობის შენარჩუნება და 1921 წლის თებერვალში ბოლშევიკური რუსეთის მე-11 წითელი არმია შემოიჭრა საქართველოში, ხოლო ერთ თვეში მთელი ქვეყნის ოკუპაცია მოახდინა.

TROOPS OF THE 11TH RED ARMY ENTERING TBILISI
(February, 1921)
Georgia's defense and international partners' support could not manage to guarantee Georgia's security and independence. In February 1921, the 11th Red Army of Bolshevik Russia invaded Georgia and occupied the whole country in a month.

ფოტო დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photo is preserved at the National Archives of Georgia

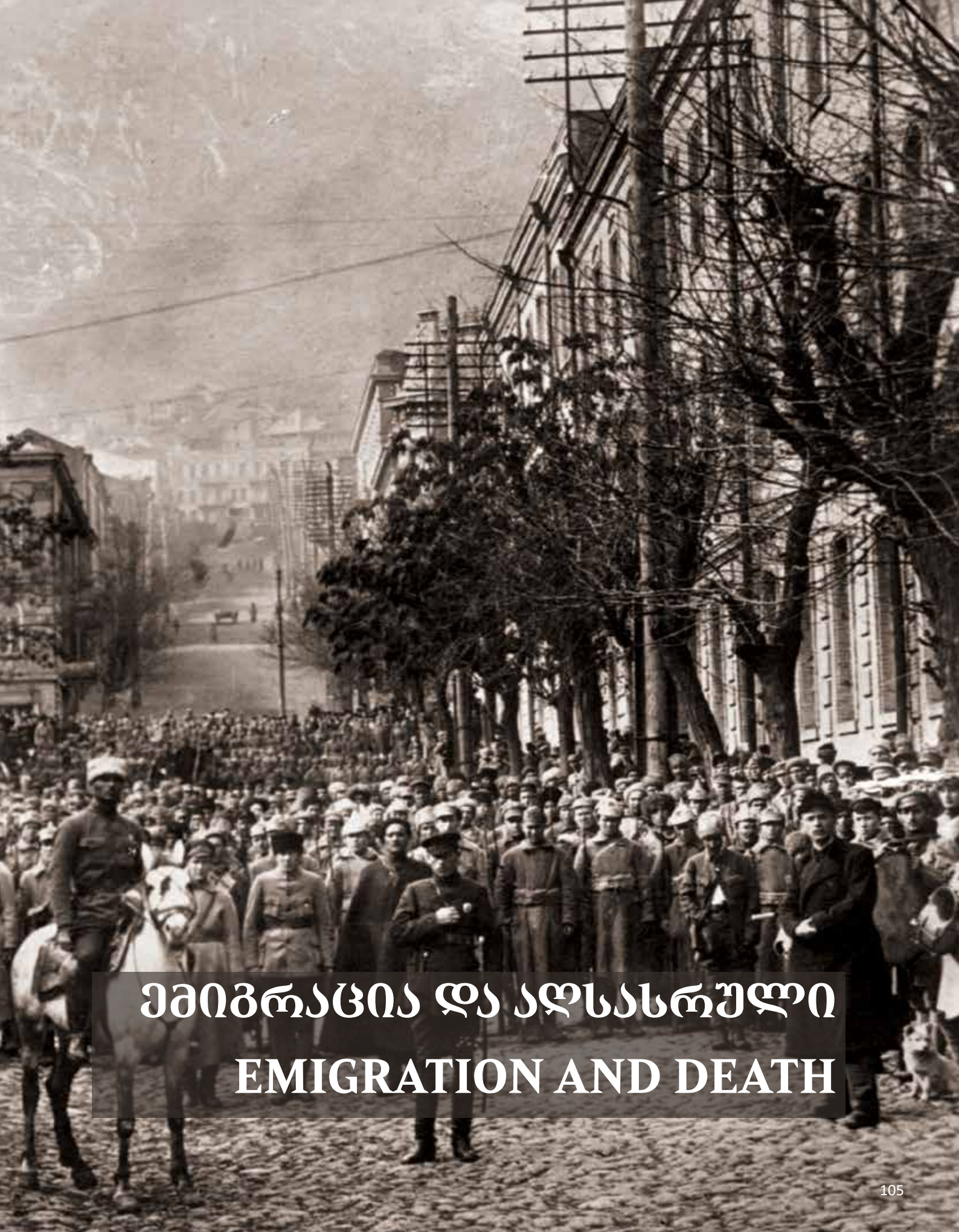

ემიგრაცია და აღსასრული
EMIGRATION AND DEATH

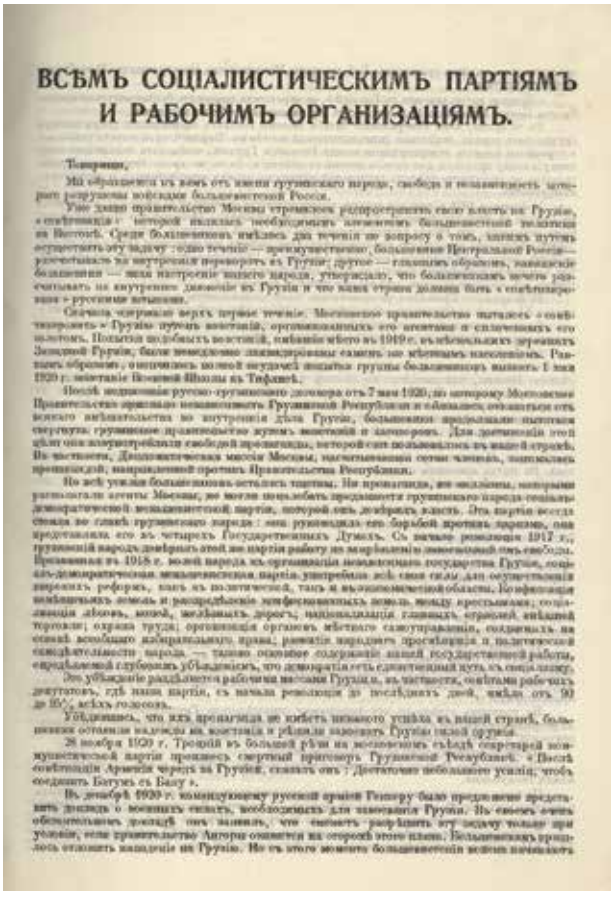

ВСѢМЪ СОЦІАЛИСТИЧЕСКИМЪ ПАРТІЯМЪ
И РАБОЧИМЪ ОРГАНИЗАЦІЯМЪ.

Товарищи,

Мы обращаемся къ вамъ отъ имени грузинскаго народа, свободу и независимость котораго разрушила вооруженная большевистской Россіи.

Уже давно правительство Москвы стремилось распространить свою власть на Грузію, и совѣтизація ея, которой являлась необходимымъ элементомъ большевистской политики въ Востокѣ. Среди большевиковъ имѣлись два теченія по вопросу о томъ, какимъ путемъ осуществить эту задачу: одно теченіе — пролетарское, большинство Пролетарской России, разсчитывало на внутренній переворотъ въ Грузіи; другое — главнымъ образомъ, кавказское большинство — имѣя настроеніе нашего народа, утверждало, что большевизмъ мечтаетъ разсчитывать на внутреннее движеніе въ Грузіи и что наша страна должна быть совѣтизирована «русскими штыками».

Сначала «пораженцы» верхъ держали теченіе. Московское правительство пытается совѣтизировать Грузію путемъ возстаній, организованныхъ его агентами и сплоченныхъ его золотомъ. Попытки подобныхъ возстаній, имѣвшія мѣсто въ 1919 г. въ нѣкоторыхъ уѣздахъ Западной Грузіи, были немедленно ликвидированы самимъ же мѣстнымъ населеніемъ. Равнымъ образомъ, окончились полной неудачей попытки группы большевиковъ вызвать 1 мая 1920 г. восстаніе Военной Школы въ Тифлисѣ.

Послѣ подписанія русско-грузинскаго договора отъ 7 мая 1920, по которому Московское Правительство признало независимость Грузинской Республики и обязалось отказаться отъ всякаго вмѣшательства во внутреннія дѣла Грузіи, большевики продолжали плести интриги противъ грузинскаго правительства жупелъ мнимой и запоздалой. Для достиженія этой цѣли они злоупотребляли свободой пропаганды, которой они пользовались въ нашей странѣ. Въ частности, Дипломатическая миссія Москвы, насчитывавшая сотни членовъ, занималась пропагандой, направленной противъ Правительства Республики.

Но всѣ ухищренія большевиковъ оставались тщетны. Ихъ пропаганда, ея носители, которыми располагали агенты Москвы, не могли поколебать преданности грузинскаго народа своей демократической независимой партіи, которой онъ довѣрилъ власть. Эта партія всегда стояла на стражѣ грузинскаго народа: она руководила его борьбой противъ царизма, она представляла его въ четырехъ Государственныхъ Думахъ. Съ начала революціи 1917 г., грузинскій народъ довѣрилъ этой же партіи работу по укрѣпленію завоеванной имъ свободы. Признанная въ 1918 г. волей народа въ организаціи независимаго государства Грузіи, социал-демократическая меньшевистская партія употребила всѣ свои силы для осуществленія широкихъ реформъ, какъ въ политической, такъ и въ экономической области. Конфискація помѣщичьихъ земель и распредѣленіе конфискованныхъ земель между крестьянами; соціализація лѣсовъ, водъ, желѣзныхъ дорогъ; націонализація главныхъ отраслей внѣшней торговли; охрана труда; организація органовъ мѣстнаго самоуправленія, создавшихъ на самыхъ всеобщихъ избирательныхъ правахъ; развитіе народнаго просвѣщенія и политической самодѣятельности народа — такова основныя содержаніе нашей государственной работы, опредѣленной глубокимъ убѣжденіемъ, что демократія есть единственный путь къ соціализму.

Это убѣжденіе раздѣляется рабочими массами Грузіи и, въ частности, сплоченными рабочихъ депутатовъ, гдѣ наша партія, съ начала революціи до послѣднихъ дней, имѣла отъ 90 до 95% всѣхъ голосовъ.

Убѣдившись, что ихъ пропаганда не имѣетъ никакого успѣха въ нашей странѣ, большевики оставили надежды на возстанія и рѣшили навязать Грузіи силой оружія.

28 ноября 1920 г. Троцкій въ большой рѣчи на московскомъ съѣздѣ секретарей коммунистической партіи произнесъ смертный приговоръ Грузинской Республикѣ. «Высокій совѣтизація Арменіи черезъ за Грузіей, сказалъ онъ; достаточно небольшого усилія, чтобы соединить Бакуиъ съ Батумъ».

Въ декабрѣ 1920 г. командующему русской арміей Гиккеру было предложено представить докладъ о военныхъ силахъ, необходимыхъ для завоеванія Грузіи. Онъ своемъ очень обстоятельномъ докладѣ онъ заявилъ, что считаетъ разрѣшить эту задачу только при условіи, если правительство Антанты окажется на сторонѣ этого плана. Большевикамъ пришлось отложить нападеніе на Грузію. Но съ этого момента большевистскія власти начали

самымъ рѣшительнымъ образомъ протестовали попытокъ использованія ея территоріи, какъ базы военныхъ операцій противъ Россіи.

Итакъ, наша страна окружена русскими войсками. Сами большевики отдаютъ себѣ отчетъ въ положеніи, создавшемся этой войной. Они понимаютъ, что въ Азіи имъ не встрѣтить ничего, кромѣ ненависти, въ закавказской странѣ. Завоевавъ Грузію силой оружія, они могутъ сейчасъ согласиться съ ея народомъ.

Именно этимъ вызвана инструкція Ленина XI-ой арміи, опубликованная въ большевистскихъ газетахъ Закавказья.

«Красная Армія Совѣтской Республики находится временно на территоріи Грузіи», заявляетъ Ленинъ въ этомъ документѣ.

Онъ рекомендуетъ этой арміи слѣдующее: «Необходимо энергичной агитаціей вытравить меньшевистское вліяніе въ населеніи и распространить на него широкое коммунистическое вліяніе».

Ленинъ принужденъ признать, что грузинскій народъ опредѣленно враждебенъ большевизму, и онъ указываетъ выходъ изъ положенія:

«Чрезвычайно важно искать временнаго компромисса для блока съ Жорданіа или подобными ему грузинскими меньшевиками...»

Товарищи!

Разнесъ ли инструкція ничего не вызвавшаго въ вашей памяти? Онъ тождественна съ инструкціями, которыя давались Генеральнымъ Штабомъ Вильгельма II войскамъ, назначеннымъ для оккупаціи Бельгіи. Имъ такъ же предписывалось искать пріемлемаго соглашенія съ населеніемъ и разбивающей имя страны...

Но англія и штыки не могутъ измѣнить духа народа, преданнаго идеалу соціализма. Грузія, вызвавшая столько энергіи въ борьбѣ противъ царизма, съ еще большей энергіей будетъ бороться противъ своихъ новыхъ поработителей, не менѣе жестокихъ, но менѣе вѣроломныхъ, чѣмъ царствовавшіе Николай II. Грузія, имѣющая многовѣковую исторію, сумѣетъ отвоевать свою независимость и вернуться къ выполненію своей исторической роли, прерванной вторженіемъ большевиковъ.

Грузинскій народъ имѣетъ право разсчитывать въ своей борьбѣ на братскую поддержку международнаго пролетаріата. За этой поддержкой мы обращаемся къ вамъ, товарищи!

Вы всегда строго осуждали завоевательныя войны. Разъ и нѣкоторыя осуждаютъ вооруженныя войны противъ Грузіи изъ-за того, что она прекратила свой империалистическій экономическій?

Мы ждемъ отъ васъ, чтобы вы заклеймили преступныя притязанія вашей страны и лицемѣріе тѣхъ, кто пользуется штыками для «вытравленія» вліянія соціалистическихъ идей и для «распространенія» своихъ совѣтскихъ идей.

Возвысьте вашъ голосъ, товарищи, и требуйте отъ правительства Москвы:

Чтобы оно вывело изъ Грузіи свои войска!

Чтобы оно предоставило грузинскому народу право распоряжаться своей судьбой и свободно организовать свою жизнь и свое государство!

Константинополь, 27 марта 1921 г.

НОЙ ЖОРДАНІЯ
Предсѣдатель правительства Грузіи.
Предсѣдатель Центральнаго Комитета Соц.-Дем. партіи Грузіи.
Предсѣдатель Совѣта Рабочихъ Депутатовъ г. Тифлиса.

ЕВГЕНІЙ ГЕГЕЧКОРІ
Министръ Иностранныхъ Дѣлъ Грузіи.
Членъ Центральнаго Комитета Соц.-Дем. партіи Грузіи.

НИКОЛАЙ ЧХЕИДЗЕ
Предсѣдатель Учредительнаго Собранія Грузіи.
Членъ Центральнаго Комитета Соц.-Дем. партіи Грузіи.

НОЙ РАМИШВИЛИ
Министръ Внутреннихъ Дѣлъ Грузіи.
Членъ Центральнаго комитета Соц.-Дем. партіи Грузіи.

საქართველოს რესპუბლიკის უმაღლესი პოლიტიკური პირების, ნოე ჟორდანიას, ევგენი გეგეჭკორის, კარლო ჩხეიძის და ნოე რამიშვილის მიმართვა სოციალისტური პარტიების და მუშათა ორგანიზაციებისადმი ბოლშევიკური რუსეთის მიერ საქართველოს ოკუპაციის თაობაზე, ფრანგულ და რუსულ ენებზე
(27 მარტი, 1921 წელი)

დოკუმენტები დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში

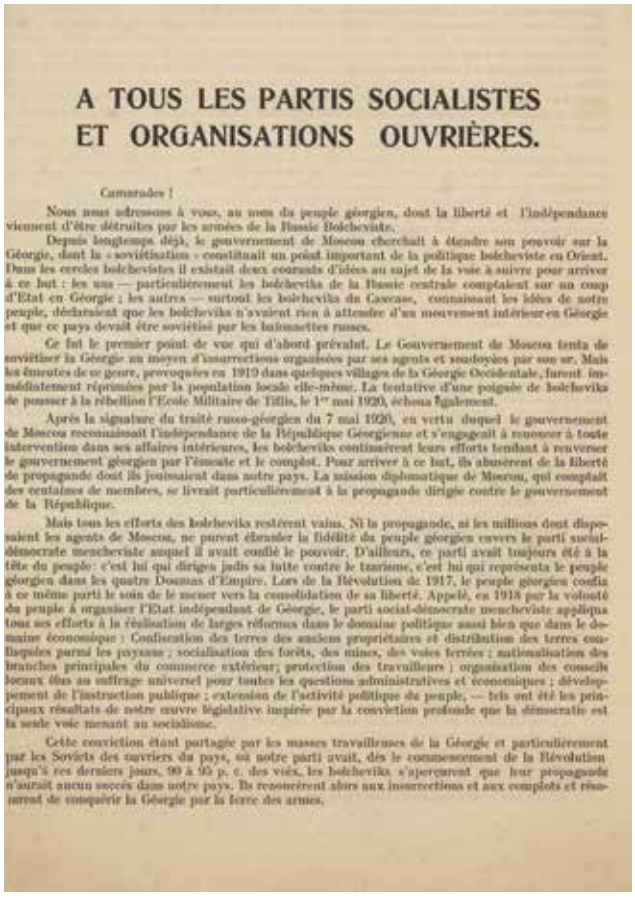

A TOUS LES PARTIS SOCIALISTES ET ORGANISATIONS OUVRIÈRES.

Camarades !

Nous nous adressons à vous, au nom du peuple géorgien, dont la liberté et l'indépendance viennent d'être détruites par les armées de la Russie Bolcheviste.

Depuis longtemps déjà, le gouvernement de Moscou cherchait à étendre son pouvoir sur la Géorgie, dont la « soviétisation » constituait un point important de la politique bolcheviste en Orient. Dans les cercles bolchevistes il existait deux courants d'idées au sujet de la voie à suivre pour arriver à ce but : les uns — particulièrement les bolcheviks de la Russie centrale comptaient sur un coup d'Etat en Géorgie ; les autres — surtout les bolcheviks du Caucase, connaissant les idées de notre peuple, déclaraient que les bolcheviks n'avaient rien à attendre d'un mouvement intérieur en Géorgie et que ce pays devait être soviétisé par les baïonnettes russes.

Ce fut le premier point de vue qui d'abord prévalut. Le Gouvernement de Moscou tenta de soviétiser la Géorgie au moyen d'insurrections organisées par ses agents et soudoyées par son or. Mais les émeutes de ce genre, provoquées en 1919 dans quelques villages de la Géorgie Occidentale, furent immédiatement réprimées par la population locale elle-même. La tentative d'une poignée de bolcheviks de pousser à la rébellion l'Ecole Militaire de Tiflis, le 1er mai 1920, échoua également.

Après la signature du traité russo-géorgien du 7 mai 1920, en vertu duquel le gouvernement de Moscou reconnaissait l'indépendance de la République Géorgienne et s'engageait à renoncer à toute intervention dans ses affaires intérieures, les bolcheviks continuèrent leurs efforts tendant à renverser le gouvernement géorgien par l'émeute et le complot. Pour arriver à ce but, ils abusèrent de la liberté de propagande dont ils jouissaient dans notre pays. La mission diplomatique de Moscou, qui comptait des centaines de membres, se livrait particulièrement à la propagande dirigée contre le gouvernement de la République.

Mais tous les efforts des bolcheviks restèrent vains. Ni la propagande, ni les millions dont disposaient les agents de Moscou, ne purent ébranler la fidélité du peuple géorgien envers le parti social-démocrate menchevicte auquel il avait confié le pouvoir. D'ailleurs, ce parti avait toujours été à la tête du peuple : c'est lui qui dirigea jadis sa lutte contre le tsarisme, c'est lui qui représenta le peuple géorgien dans les quatre Doumas d'Empire. Lors de la Révolution de 1917, le peuple géorgien confia à ce même parti le soin de le mener vers la consolidation de sa liberté. Appelé, en 1918 par la volonté du peuple à organiser l'Etat indépendant de Géorgie, le parti social-démocrate menchevicte appliqua tous ses efforts à la réalisation de larges réformes dans le domaine politique aussi bien que dans le domaine économique : Confiscation des terres des anciens propriétaires et distribution des terres confisquées parmi les paysans ; socialisation des forêts, des mines, des voies ferrées ; nationalisation des branches principales du commerce extérieur ; protection des travailleurs ; organisation des conseils locaux élus au suffrage universel pour toutes les questions administratives et économiques ; développement de l'instruction publique ; extension de l'activité politique du peuple, — tels ont été les principaux résultats de notre œuvre législative inspirée par la conviction profonde que la démocratie est la seule voie menant au socialisme.

Cette conviction étant partagée par les masses travailleuses de la Géorgie et particulièrement par les Soviets des ouvriers du pays, où notre parti avait, dès le commencement de la Révolution jusqu'à ces derniers jours, 90 à 95 p. c. des voix, les bolcheviks s'aperçurent que leur propagande n'aurait aucun succès dans notre pays. Ils renoncèrent alors aux insurrections et aux complots et résolurent de conquérir la Géorgie par la force des armes.

révolution russe ; elle avait toujours opposé la résistance la plus décisive aux tentatives d'utiliser son territoire comme base pour les opérations militaires contre la Russie.

Et voilà maintenant notre pays brutalement envahi et occupé par les armées russes !

Les bolcheviks, eux-mêmes, se rendent compte de la situation créée par cette guerre. Ils comprennent que leur pouvoir ne peut rencontrer que la haine de la part du pays occupé. Après s'être emparés de la Géorgie par la violence, ils cherchent maintenant une sorte de réconciliation avec son peuple.

C'est de cette idée que se sont inspirées les instructions de Lénine à la XIe armée rouge, reproduites par les journaux bolcheviks de Transcaucasie.

« L'Armée Rouge de la République des Soviets se trouve provisoirement en Géorgie », déclare Lénine dans ce document. Il recommande à cette armée ce qui suit :

« Au moyen d'une propagande énergique, extirper l'influence menchevicte parmi la population et y implanter l'influence bolcheviste ».

Lénine est contraint de reconnaître que le peuple géorgien est nettement hostile aux idées bolcheviks et il indique l'issue de la situation :

« Il est d'une extrême importance de chercher une entente acceptable pour la formation d'un bloc avec Jordania ou autres mencheviks géorgiens tels que lui... ».

Camarades !

Ces instructions ne vous rappellent-elles rien ? Elles ne sont autres que celles données jadis par l'Etat-Major de Guillaume II aux armées désignées pour occuper la Belgique ! C'est ainsi qu'on leur recommandait de chercher une entente acceptable avec la population qu'elles venaient d'asservir.

Mais la violence, la force des armes ne peuvent changer l'esprit d'un peuple épris de l'idéal socialiste. La Géorgie, qui a su montrer tant d'énergie dans la lutte contre le joug tsariste, déploiera la même énergie dans la lutte contre ses nouveaux oppresseurs, sous moins cruels, ni moins perfides que les agents de Nicolas II. La Géorgie, qui compte une histoire plusieurs fois séculaire, saura reconquérir son indépendance et reprendre sa tâche historique interrompue par l'invasion bolchevike.

Le peuple géorgien a le droit de compter dans sa lutte sur l'appui fraternel du prolétariat international. Et c'est, en sollicitant cet appui que nous nous adressons à vous, camarades ! Vous avez toujours condamné les guerres de conquête. Les auteurs de la guerre contre la Géorgie sont-ils moins coupables parce qu'ils cachent leurs traits impérialistes sous le drapeau du communisme ?

Nous en appelons à vous pour stigmatiser le crime des envahisseurs de notre pays et l'hypocrisie de ceux qui se servent des baïonnettes pour « extirper » l'influence des idées socialistes et pour « implanter » leurs propres idées.

Elevez votre voix, camarades, et exigez du gouvernement de Moscou :

qu'il retire de Géorgie ses armées !

qu'il laisse au peuple géorgien le droit de disposer de lui-même et d'organiser sa vie et son Etat selon sa propre volonté !

Constantinople, le 27 mars 1921.

NOÉ JORDANIA
Président du gouvernement de Géorgie.
Président du Comité Central du Parti Social-Démocrate de Géorgie.
Président du Soviet des ouvriers de Tiflis.

NICOLAS TCHEÏDZÉ
Président de l'Assemblée Constituante de Géorgie.
Membre du Comité Central du Parti Social-Démocrate de Géorgie.

EUGÈNE GUÉGUETCHKORI
Ministre des Affaires Etrangères de Géorgie.
Membre du Comité Central du Parti Social-Démocrate de Géorgie.

NOÉ RAMICHVILI
Ministre de l'Intérieur de Géorgie.
Membre du Comité Central du Parti Social-Démocrate de Géorgie.

Imp. „Union", 40, Boulevard Saint-Jacques, Paris

ADDRESS OF NOE JORDANIA, EVGENI GEGECHKORI, KARLO CHKHEIDZE AND NOE RAMISHVILI TO THE INTERNATIONAL SOCIALIST PARTIES AND WORKERS' ORGANIZATIONS ABOUT THE OCCUPATION OF GEORGIA BY BOLSHEVIK RUSSIA, IN FRENCH AND RUSSIAN
(March 27, 1921)

The documents are preserved at the National Archives of Georgia

RÉPUBLIQUE GÉORGIENNE

MINISTRE
DES AFFAIRES ETRANGÈRES

PARIS, le 11 Mai 1921

PASSEPORT DIPLOMATIQUE

N° 1167

AU NOM DU PEUPLE GEORGIEN,

Nous, Ministre des Affaires Etrangères,
prions et requérons les autorités civiles et militaires
des Pays amis et alliés de la Géorgie, de laisser passer
librement Monsieur Nicolas TCHEIDZE, Président de l'Assem-
blée Constituante de Géorgie, et de lui accorder, en
cas de besoin, aide et protection.

Le Ministre des Affaires
Etrangères:

VISA DIPLOMATIQUE

Vu à la LÉGATION de GÉORGIE
en FRANCE
PARIS, le 13 Mai 1921 N° 591

Bon pour se rendre en Belgique
Hollande, Danemark, Suède, Finlande,
Esthonie, Latvia, Lithuanie, Pologne,
Tchéco-Slovaquie, Autriche et
Allemagne avec retour.

Le Premier Secrétaire

კარლო ჩხეიძის დიპლომატიური პასპორტი ემიგრაციაში ყოფნის პერიოდში (1921 წელი), გაცემული საქართველოს რესპუბლიკის საგარეო საქმეთა სამინისტროს მიერ
პასპორტს ერთვის კარლო ჩხეიძის მეუღლის, ალექსანდრა ტაგანოვას და მცირეწლოვანი ქალიშვილის, ვერონიკა ჩხეიძის ფოტოებიც.

ფოტო საქართველოს პარლამენტის არქივიდან

RÉPUBLIQUE GÉORGIENNE

MINISTRE
DES AFFAIRES ETRANGÈRES

le 3 Mai 1921

PASEPORT DIPLOMATIQUE

N° 1114

AU NOM DU PEUPLE GEORGIEN

Nous Ministre des Affaires Etrangères, prions et requérons les autorités civiles et militaires des Pays amis et alliés de la Géorgie, de laisser passer librement Monsieur Nicolas TCHEIDZE, Président de l'Assemblée Constituante de Géorgie, accompagné de Madame Alexandra TCHEIDZE, sa femme, et de sa fille Véronique, âgée de 10 ans, et de leur accorder, en cas de besoin, aide et protection.

Pour le Ministre des Affaires Etrangères.

DIPLOMATIC PASSPORT OF KARLO CHKHEIDZE ISSUED BY THE MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF THE REPUBLIC OF GEORGIA DURING THE PERIOD OF HIS EMIGRATION (1921) Photos of wife, Alexandra Taganova and younger daughter, Veronique Chkheidze are included.

The photo from the archive of the Parliament of Georgia

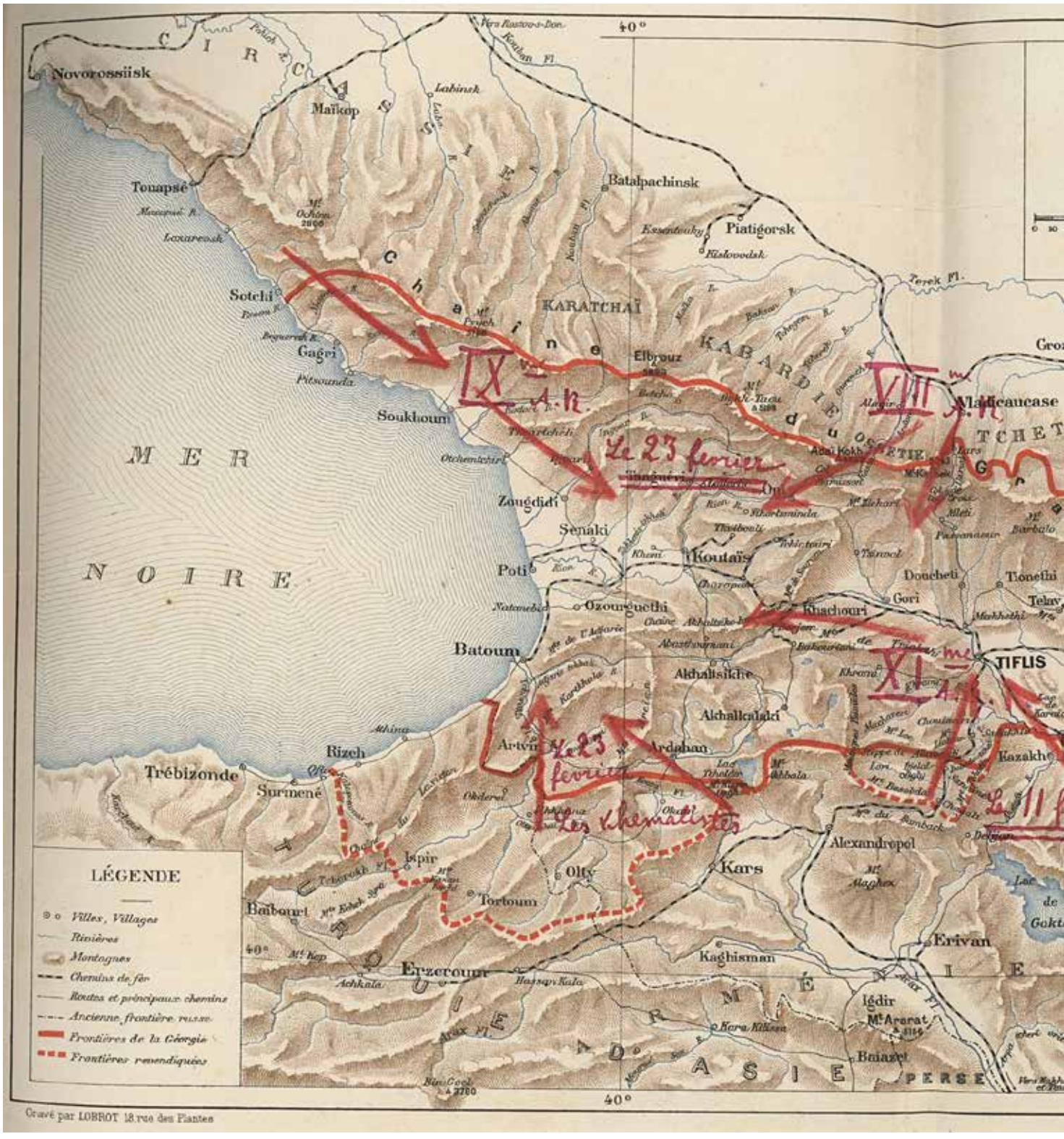

Novorossiisk
Maïkop
Labinsk
Touapsé
Batalpachinsk
Piatigorsk
Kislovodsk
Sotchi
Gagri
Pitsounda
Soukhoum
KARATCHAÏ
Elbrouz
KABARDIE
Terek Fl.
Vladicaucase
TCHET
Adaï Kokh
Zougdidi
Senaki
Poti
Koutaïs
Ozourguethi
Khachouri
Gori
Doucheti
Tionethi
Batoum
Akhaltsikhe
Akhalkalaki
TIFLIS
Kazakh
Artvin
Ardahan
Rizeh
Trébizonde
Surmené
Ispir
Olty
Kars
Alexandropol
Tortoum
Baïbourt
Erzeroum
Kaghisman
Erivan
Igdir
Mt Ararat
Baiazet
PERSE
MER NOIRE
Le 23 février
Les Khemalistes
Le 11
IX me A.R.
VIII me A.R.
XI me A.R.
LÉGENDE
Villes, Villages
Rivières
Montagnes
Chemins de fer
Routes et principaux chemins
Ancienne frontière russe
Frontières de la Géorgie
Frontières revendiquées
40°
Gravé par LOBROT 18 rue des Plantes

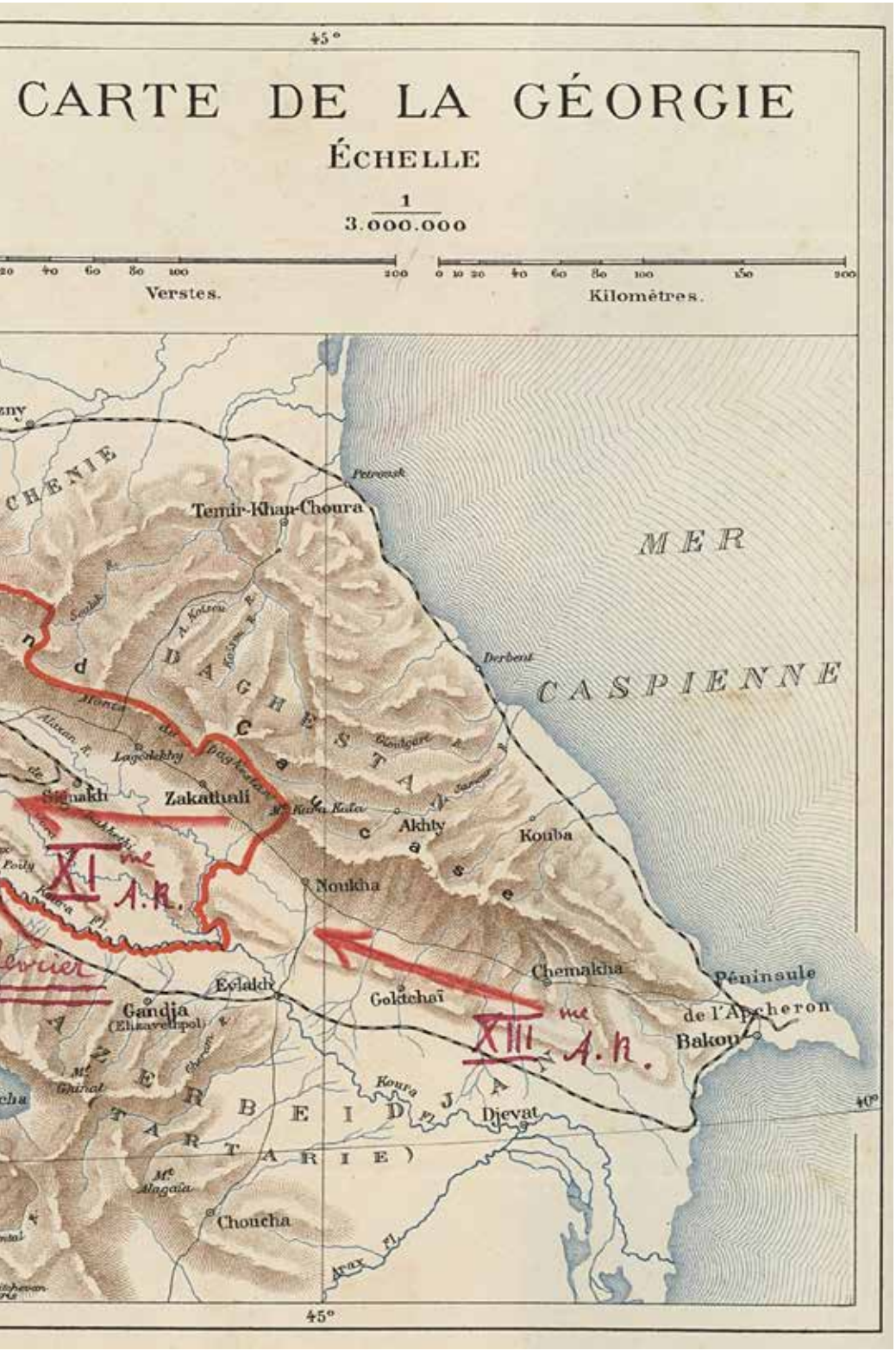

საქართველოს რუკა, რომელზეც ნაჩვენებია ბოლშევიკური რუსეთის არმიების მიერ 1921 წელს საქართველოს ოკუპაციის მარშრუტები (1924-1925 წლები)
ემიგრაციაში მყოფი პოლიტიკოსები და მათ შორის კარლო ჩხეიძეც ხმირად გამოდიოდნენ სიტყვით სხვადასხვა შეხვედრაზე და ევროპულ საზოგადოებას ამცნობდნენ საქართველოს ოკუპაციის შესახებ. ამ შემთხვევაში კარლო ჩხეიძემ პარიზის საზავო კონფერენციისთვის მომზადებულ რუკაზე დაიტანა პირობითი აღნიშვნები, თუ რომელი მიმართულებიდან შემოვიდნენ ბოლშევიკური წითელი არმიის ქვედანაყოფები საქართველოს დასაპყრობად.

MAP OF GEORGIA SHOWING ROUTES OF OCCUPATION OF GEORGIA BY BOLSHEVIK RUSSIAN TROOPS IN 1921 (1924-1925)
Emigrated politicians, including Karlo Chkheidze, frequently spoke about the occupation of Georgia and were raising awareness among European society. In this case, Karlo Chkheidze presented on the map prepared for the Paris Peace Conference on conditional indications and routes from which the Bolshevik Red Army entered the Georgian territory.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

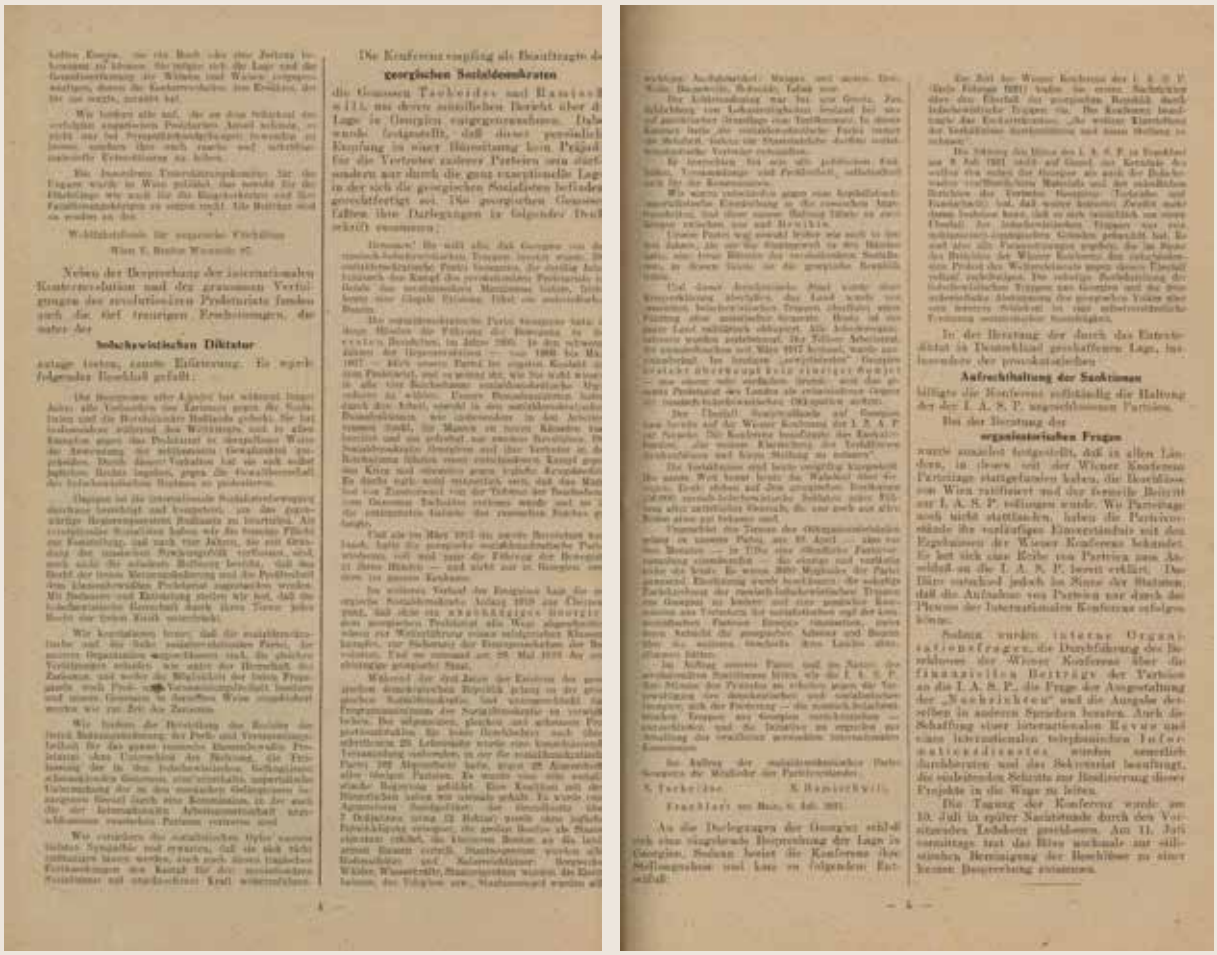

კარლო ჩხეიძის და ნოე რამიშვილის 1921 წლის 9 ივლისს გერმანულ გაზეთ „Nachrichten“-ში გამოქვეყნებული სტატიები - „ბოლშევიკური დიქტატურა“ და „ქართული სოციალ-დემოკრატია“. გერმანულ ენაზე

ARTICLES – *BOLSHEVIK DICTATORSHIP AND GEORGIAN SOCIAL-DEMOCRACY* BY KARLO CHKHEIDZE AND NOE RAMISHVILI PUBLISHED IN GERMAN NEWSPAPER NACHRICHTEN (July 9, 1921)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

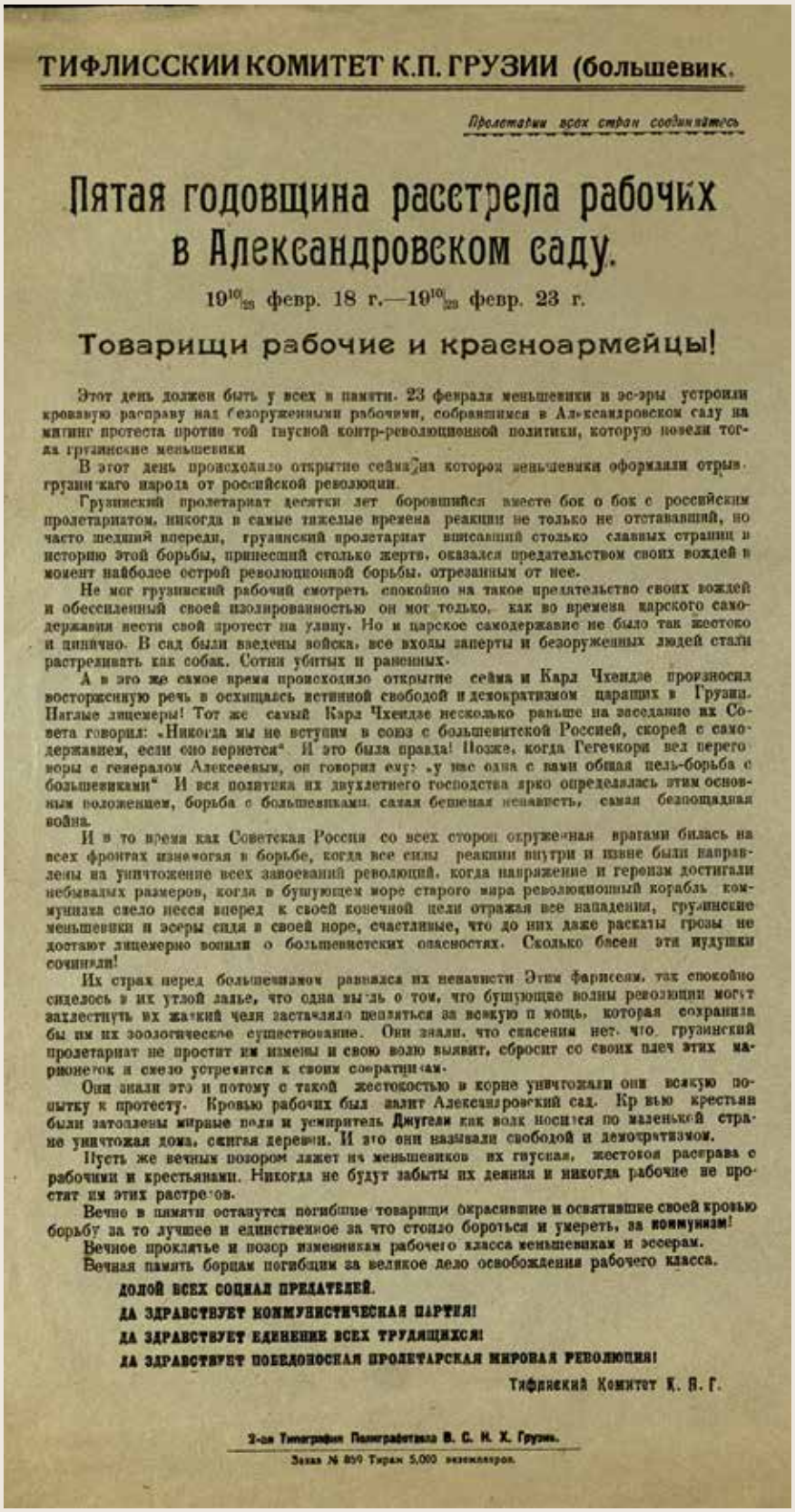

ТИФЛИССКИЙ КОМИТЕТ К.П. ГРУЗИИ (большевик.

Пролетарии всех стран соединяйтесь

Пятая годовщина расстрела рабочих в Александровском саду.

19[10]/23 февр. 18 г.—19[10]/23 февр. 23 г.

Товарищи рабочие и красноармейцы!

Этот день должен быть у всех в памяти. 23 февраля меньшевики и эс-эры устроили кровавую расправу над безоружными рабочими, собравшимися в Александровском саду на митинг протеста против той гнусной контр-революционной политики, которую повели тогда грузинские меньшевики.

В этот день происходило открытие сейма, на котором меньшевики оформляли отрыв грузинского народа от российской революции.

Грузинский пролетариат десятки лет боровшийся вместе бок о бок с российским пролетариатом, никогда в самые тяжелые времена реакции не только не отставший, но часто шедший впереди, грузинский пролетариат вписавший столько славных страниц в историю этой борьбы, принесший столько жертв, оказался предательством своих вождей в момент наиболее острой революционной борьбы, отрезанным от нее.

Не мог грузинский рабочий смотреть спокойно на такое предательство своих вождей и обессиленный своей изолированностью он мог только, как во времена царского самодержавия нести свой протест на улицу. Но и царское самодержавие не было так жестоко и цинично. В сад были введены войска, все входы заперты и безоружных людей стали расстреливать как собак. Сотни убитых и раненных.

А в это же самое время происходило открытие сейма и Карл Чхеидзе произносил восторженную речь в осхищались истинной свободой и демократизмом царящих в Грузии. Наглые лицемеры! Тот же самый Карл Чхеидзе несколько раньше на заседание их Совета говорил: „Никогда мы не вступим в союз с большевитской Россией, скорей с самодержавием, если оно вернется“ И это была правда! Позже, когда Гегечкори вел переговоры с генералом Алексеевым, он говорил ему: „у нас одна с вами общая цель-борьба с большевиками“ И вся политика их двухлетнего господства ярко определялась этим основным положением, борьба с большевиками, самая бешеная ненависть, самая беспощадная война.

И в то время как Советская Россия со всех сторон окруженная врагами билась на всех фронтах изнемогая в борьбе, когда все силы реакции внутри и извне были направлены на уничтожение всех завоеваний революций, когда напряжение и героизм достигали небывалых размеров, когда в бушующем море старого мира революционный корабль коммунизма смело несся вперед к своей конечной цели отражая все нападения, грузинские меньшевики и эсеры сидя в своей норе, счастливые, что до них даже раскаты грозы не достают лицемерно вопили о большевистских опасностях. Сколько басен эти иудушки сочиняли!

Их страх перед большевизмом равнался их ненависти. Этим фарисеям, так спокойно сиделось в их утлой ладье, что одна мысль о том, что бушующие волны революции могут захлестнуть их жалкий челн заставляло цепляться за всякую щепку, которая сохранила бы им их зоологическое существование. Они знали, что спасения нет, что грузинский пролетариат не простит им измены и свою волю выявит, сбросит со своих плеч этих марионеток и скоро устремится к своим соратникам.

Они знали это и потому с такой жестокостью в корне уничтожали они всякую попытку к протесту. Кровью рабочих был залит Александровский сад. Кр вью крестьян были затоплены мирные поля и усмиритель Джугели как волк носится по маленькой стране уничтожая дома, сжигая деревни. И это они называли свободой и демократизмом.

Пусть же вечным позором ляжет на меньшевиков их гнусная, жестокая расправа с рабочими и крестьянами. Никогда не будут забыты их деяния и никогда рабочие не простят им этих растрелов.

Вечно в памяти останутся погибшие товарищи окрасившие и освятившие своей кровью борьбу за то лучшее и единственное за что стоило бороться и умереть, за **коммунизм!**

Вечное проклятье и позор изменникам рабочего класса меньшевиках и эсерам.

Вечная память борцам погибшим за великое дело освобождения рабочего класса.

ДОЛОЙ ВСЕХ СОЦИАЛ ПРЕДАТЕЛЕЙ.

ДА ЗДРАВСТВУЕТ КОММУНИСТИЧЕСКАЯ ПАРТИЯ!

ДА ЗДРАВСТВУЕТ ЕДИНЕНИЕ ВСЕХ ТРУДЯЩИХСЯ!

ДА ЗДРАВСТВУЕТ ПОБЕДОНОСНАЯ ПРОЛЕТАРСКАЯ МИРОВАЯ РЕВОЛЮЦИЯ!

Тифлисский Комитет К. П. Г.

2-ая Типография Полиграфотдела В. С. Н. Х. Грузии.
Заказ № 859 Тираж 5,000 экземпляров.

ბოლშევიკების პროპაგანდისტული პროკლამაცია - „ამხანაგო მშრომელებო“
(19 თებერვალი, 1923 წელი)
პროკლამაციაში მოყვანილია კარლო ჩხეიძის ფრაზა: „ჩვენ არასდროს შევალთ კავშირში ბოლშევიკურ რუსეთთან...“

BOLSHEVIK PROPAGANDA PROCLAMATION – COMRADE WORKERS (February 19, 1923)
Authors mention Karlo Chkheidze phrase: „We will never be allies of Bolshevik Russia...“

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის დოკუმენტი
The document from the National Parliament Library of Georgia

ბოლშევიკური პროპაგანდა: შარჟი საქართველოს პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკის წევრების პარიპატურებით. ავტორი: აპოლონ ქუთათელაძე (1923 წელი)
ლექსში ვკითხულობთ: „ჟორდანია დიპლიპიტოს უკრავს, და ჩხეიძე იქვე უვლის ბუქნას...“

BOLSHEVIK PROPAGANDA CARTOON SHOWING MEMBERS OF THE FIRST DEMOCRATIC REPUBLIC OF GEORGIA. Author: Apollon Kutateladze (1923)
The verse mocks Karlo Ckheidze, dancing on rhymes of Noe Zhordania’s drum.

საქართველოს პარლამენტის ეროვნული ბიბლიოთეკის დოკუმენტი
The document from the National Parliament Library of Georgia

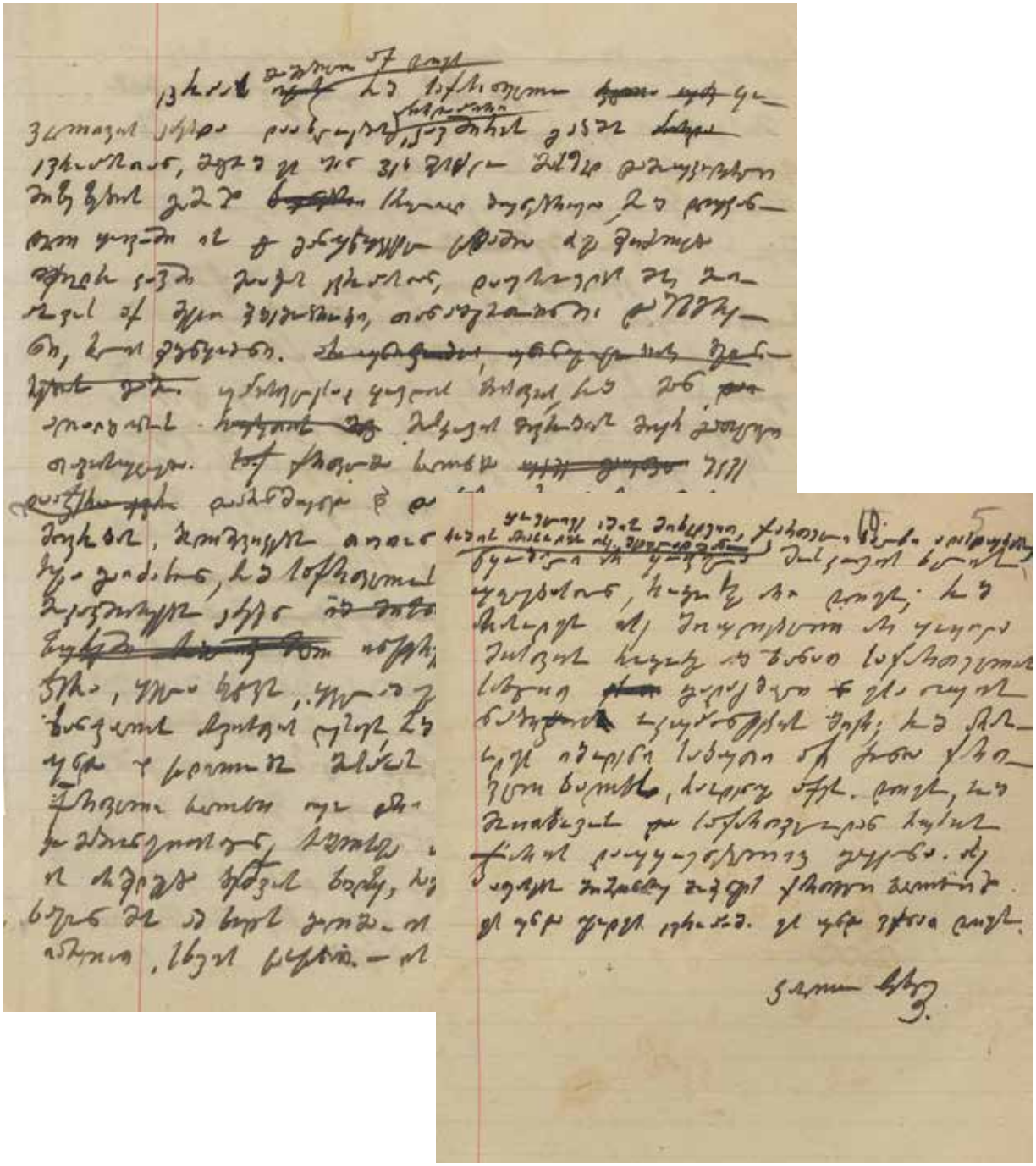

კარლო ჩხეიძის ჩანაწერი საქართველოს ევროპასთან დაახლოების აუცილებლობის შესახებ (1925 წელი)
ციტატა: „დღევანდელ ყოფაში ის [საქართველო] განუწყვეტელ ცდაშია რაც შეიძლება მჭიდრო კავშირი გააბას ევროპასთან, დაუახლოვდეს მას, მოიპოვოს აქ მეტი მეგობრები, თანამგრძნობნი, დამხმარენი, ხელის შემწყობნი. უპირველეს ყოვლისა მისთვის, რომ აღადგინოს მოსკოვის მთავრობის მიერ გათელილი თავისუფლება...“

KARLO CHKHEIDZES LETTER ON THE NECESSITY OF GETTING CLOSER TIES WITH EUROPE (1925)
Citation: „Today Georgia is in constant tries to get closer to Europe, to find more friends here, sympathetic and helpful. First and foremost, to restore the freedom destroyed by the Moscow government...“

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

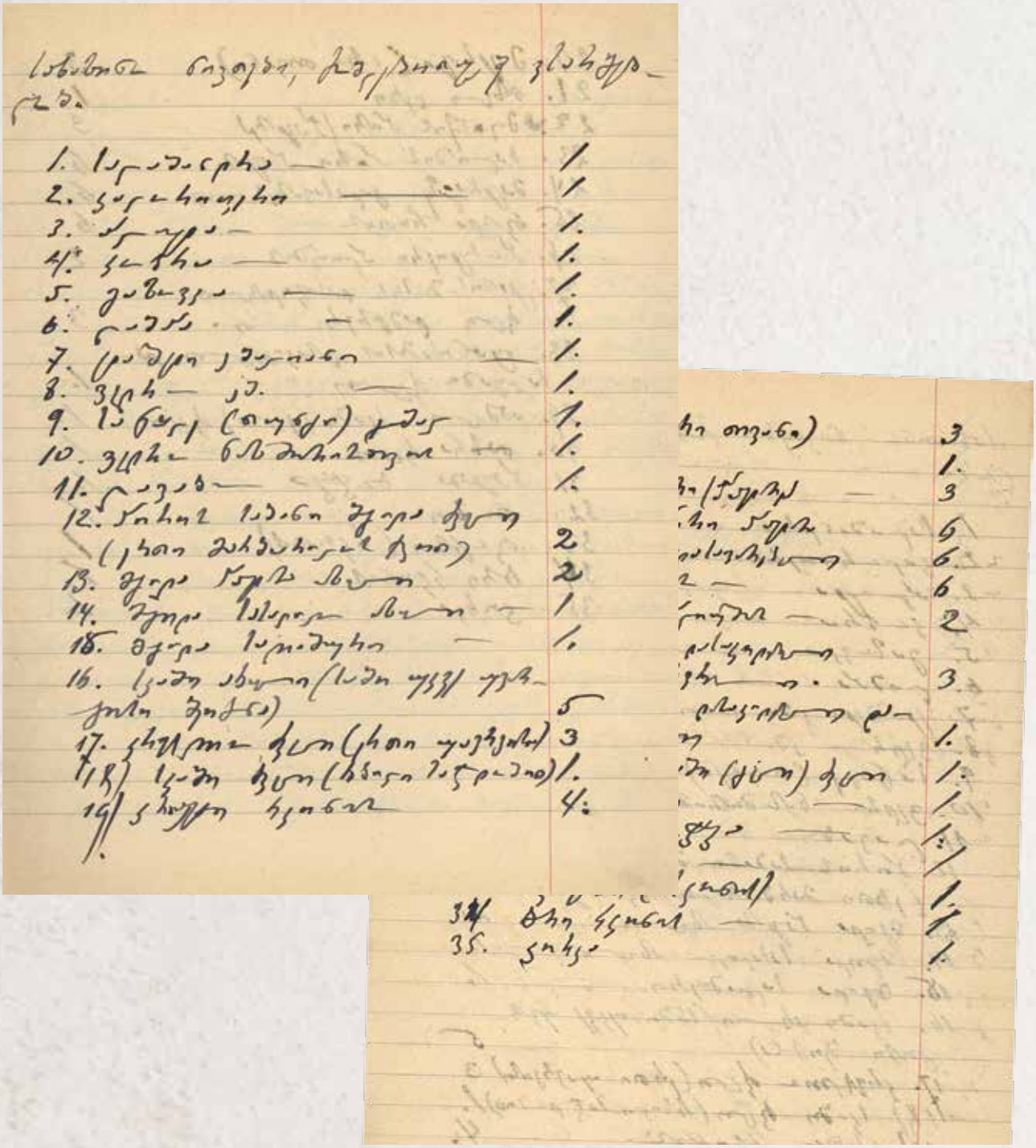

კარლო ჩხეიძის მიერ გამოყენებული სახაზინო ნივთების სია (1925 წელი)
დოკუმენტით დასტურდება პარლამენტის თავმჯდომარის ღარიბული ცხოვრება ემიგრაციაში,
მას ძველი სკამი და ტანსაცმლის საკიდიც კი სახაზინო საკუთრებიდან ჰქონდა ნათხოვარი.

LIST OF TREASURY ITEMS USED BY K.CHKHEIDZE (1925)
The document confirms the financialy poor life of the Chairman of the Parliament in immigration when he had an old chair and clothes hanger borrowed from the treasury items.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

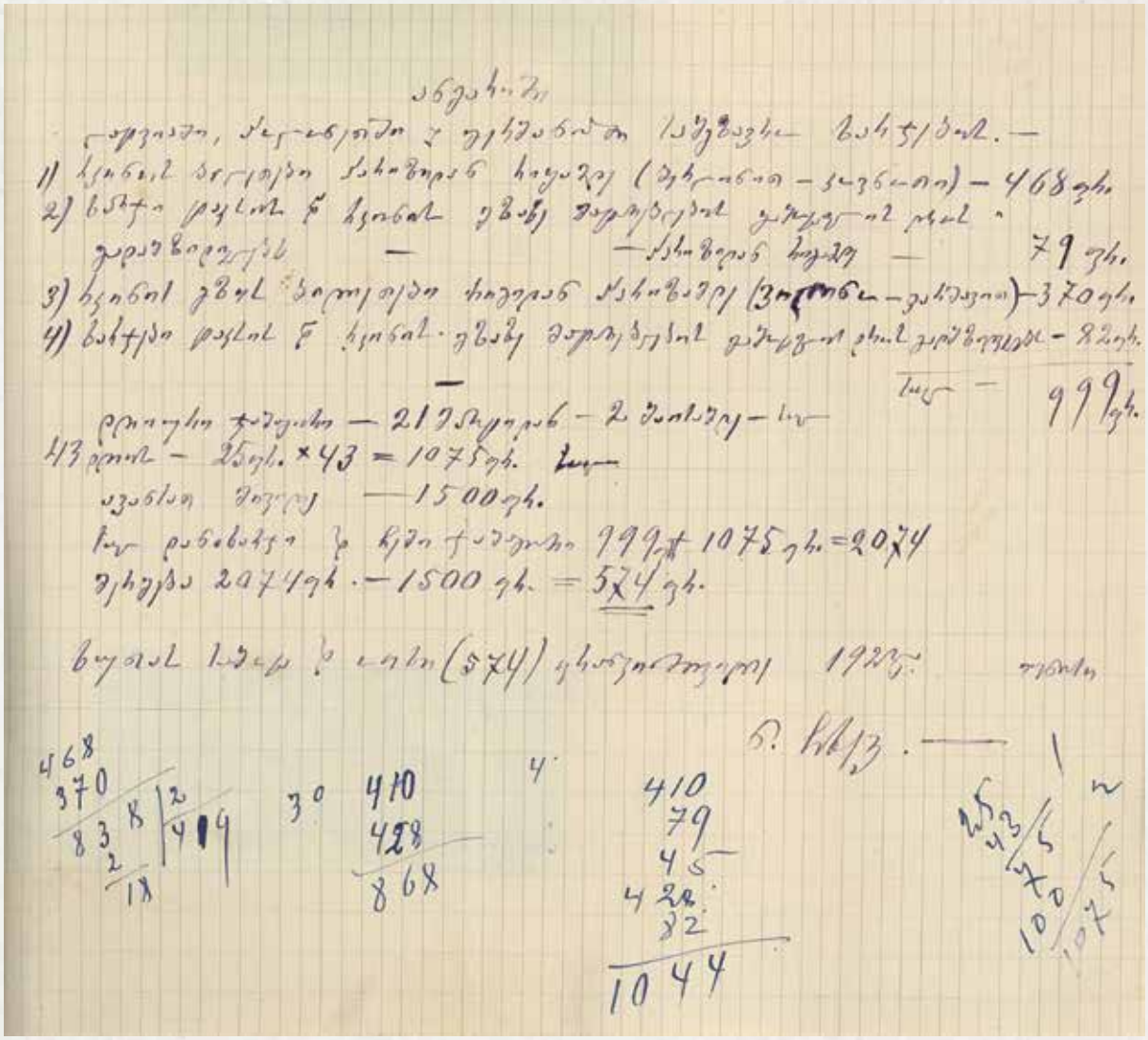

კარლო ჩხეიძის ფინანსური ანგარიშები მივლინებაში ყოფნის პერიოდიდან (ივნისი, 1923 წელი)
კარლო ჩხეიძეს მივლინების დროს ჯამაგირად უხდიდნენ დღეში 25 ფრანკს, და მგზავრობის ხარჯებს
იმავე დოკუმენტში ჩანს, რომ რკინიგზის ბილეთები პარიზიდან რიგამდე ღირდა 468 ფრანკი,
რიგა - პარიზი კი - 370 ფრანკი და რომ 43 დღეში კარლო ჩხეიძემ მიიღო 1075 ფრანკი

KARLO CHKHEIDZE'S FINANCIAL STATEMENTS ABOUT HIS BUSINESS TRIP (June, 1923)
Karlo Chkheidze was paid an amount of 25 Francs per day during the trip, as well as covering his travel expenses
In the same document, it is estimated that the price for railway tickets from Paris to Riga was 468 Francs,
from Riga to Paris - 370 Francs
In 43 days, Carlo Chkheidze received 1075 Francs

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

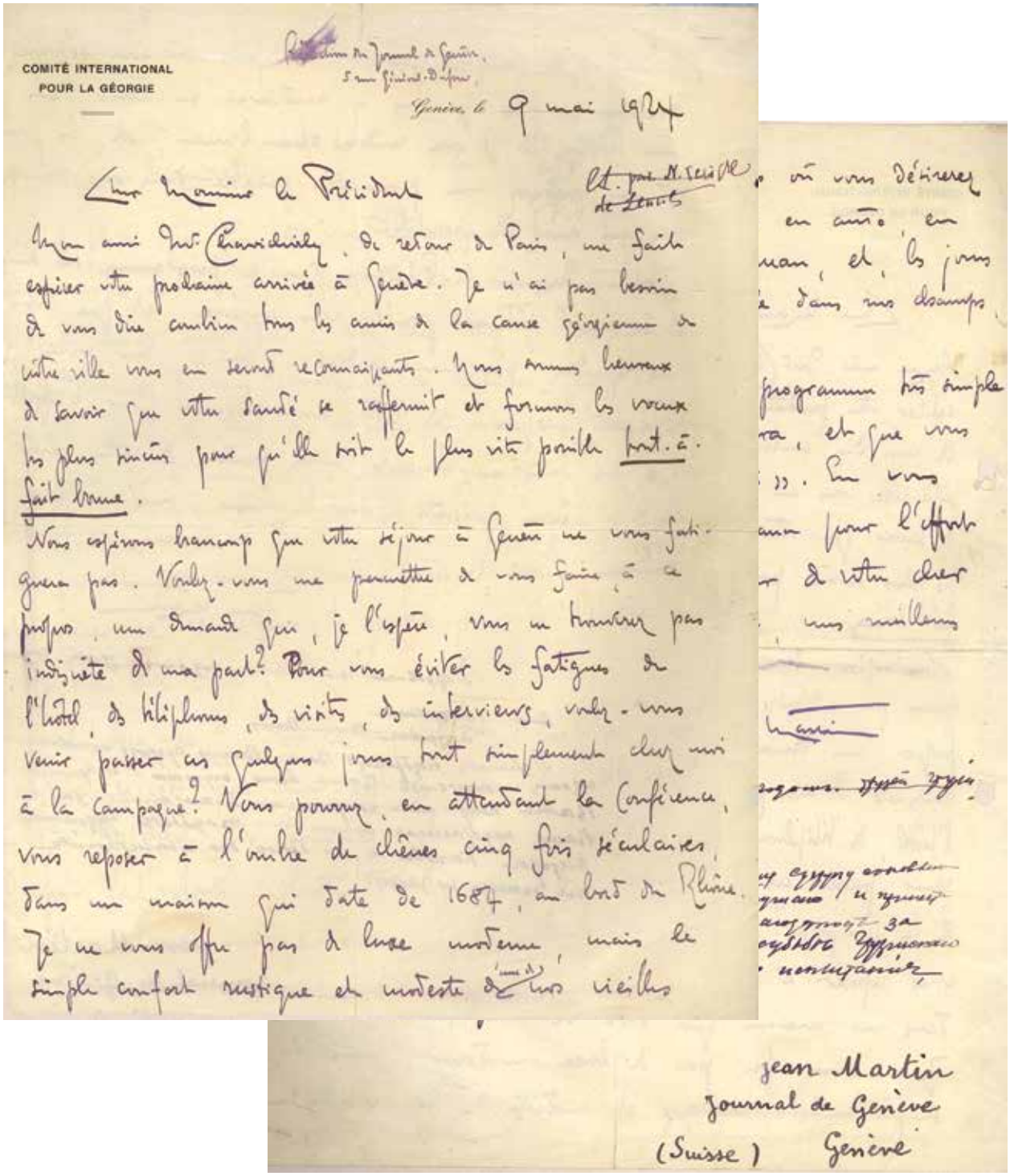

COMITÉ INTERNATIONAL
POUR LA GÉORGIE

Genève, le 9 mai 1924

Jean Martin
Journal de Genève
(Suisse) Genève

საქართველოს დახმარების საერთაშორისო კომიტეტის თავმჯდომარის, ჟან მარტინის წერილები ჟენევიდან კარლო ჩხეიძისადმი (9 მაისი, 1924 წელი)

LETTER-S TO KARLO CHKHEIDZE FROM CHAIRMAN OF THE INTERNATIONAL COMMITTEE FOR GEORGIAN ASSISTANCE, JEAN MARTIN FROM GENEVA (May 9, 1924)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

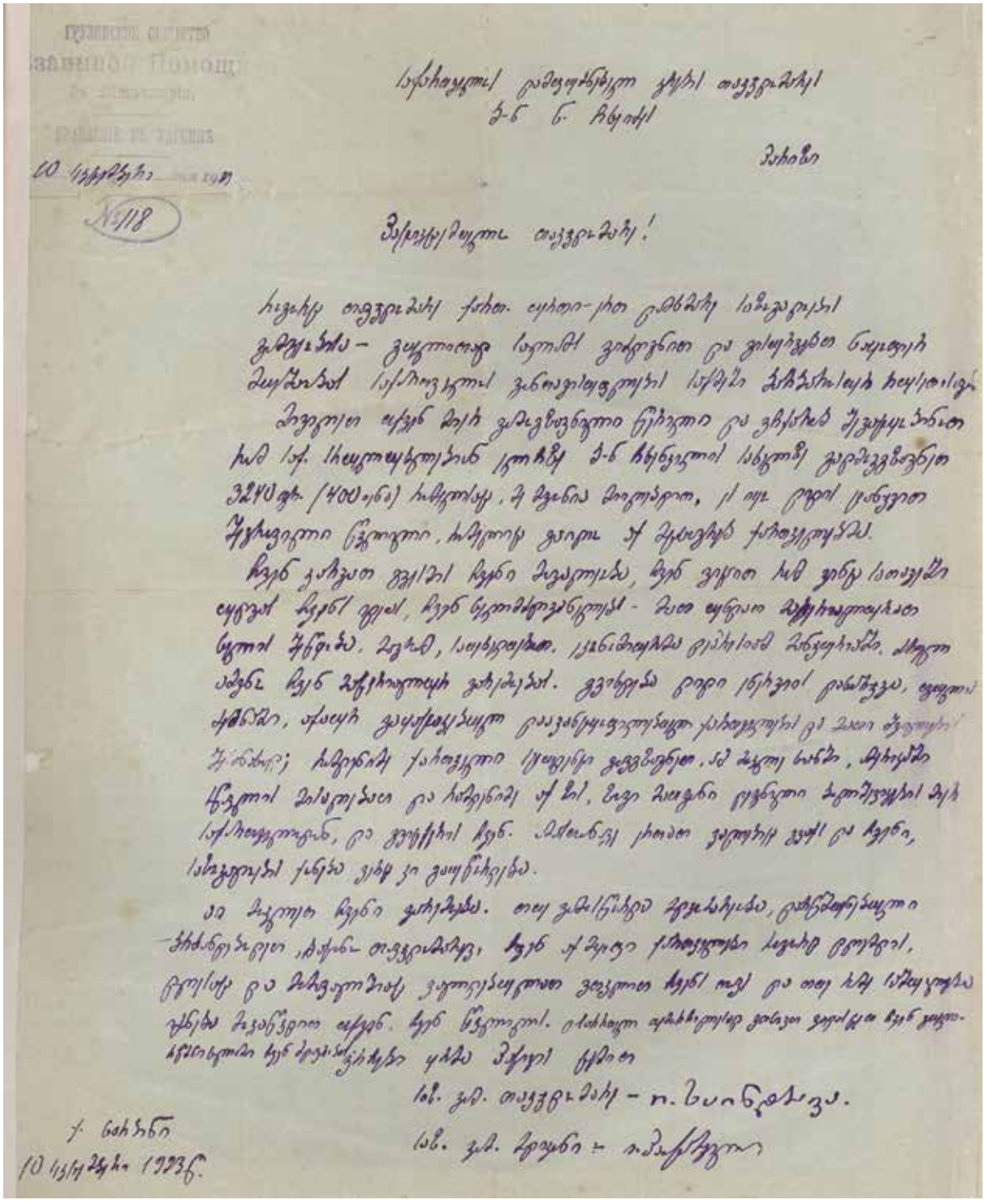

ქ. ხარბინში (ჩინეთი) ქართველთა საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარის, ივლიანე ხაინდრავას წერილი საქართველოს დევნილი მთავრობისთვის ფინანსური დახმარების გაგზავნასთან დაკავშირებით
(10 სექტემბერი, 1923 წელი)

LETTER FROM CHAIRSPERSON OF THE GEORGIAN SOCIETY IN KHARBIN (CHINA) IV. IVANE KHAINDRAVA ABOUT SENDING FINANCIAL ASSISTANCE TO THE GEORGIAN GOVERNMENT IN EXILE (September 10, 1923)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

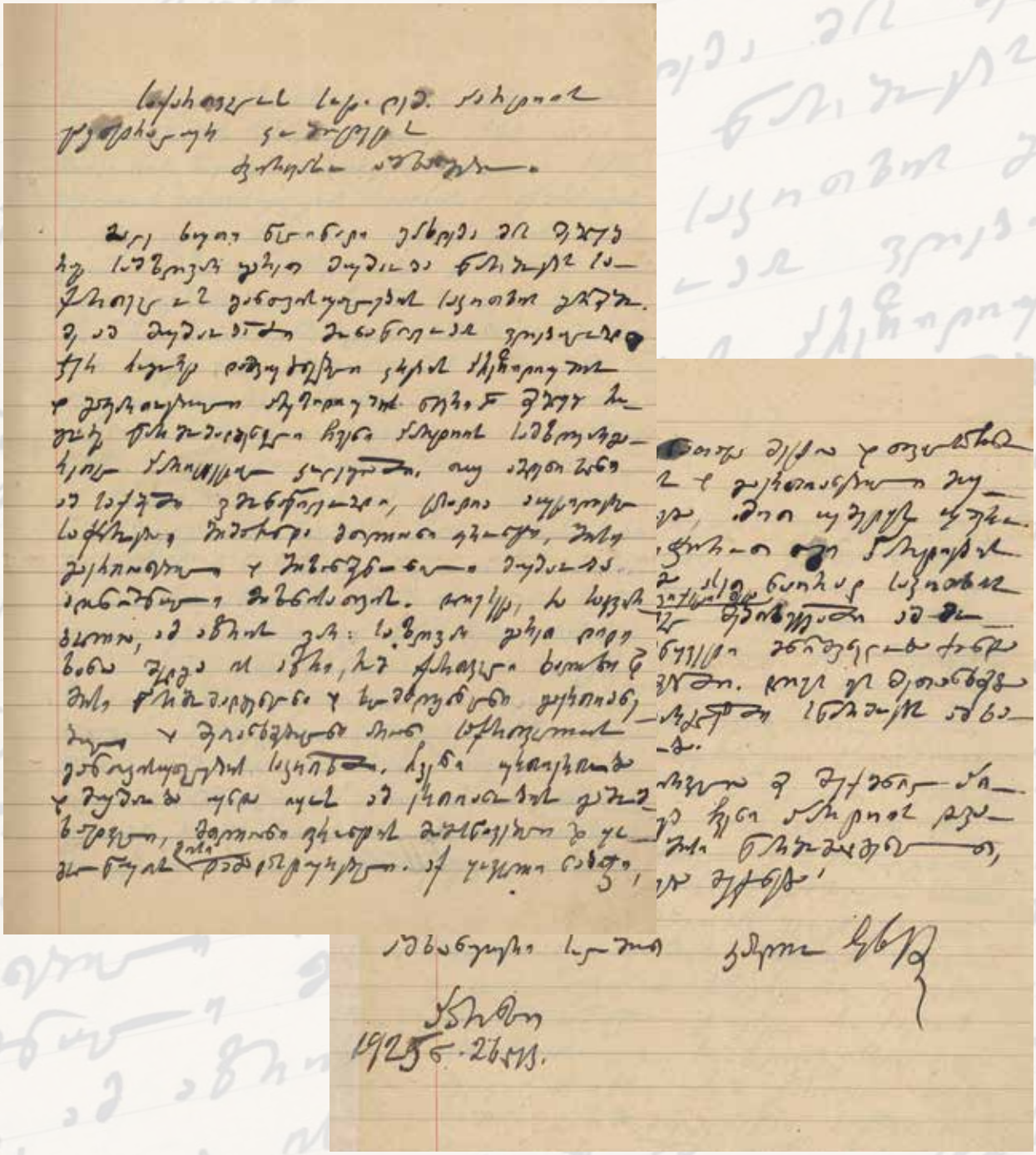

კარლო ჩხეიძის წერილი საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის ცენტრალური კომიტეტისადმი საქართველოს გათავისუფლებისათვის ბრძოლაში პარტიათა ძალისხმევის გაერთიანების თაობაზე (დეკემბერი, 1925 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S LETTER TO THE CENTRAL COMMITTEE OF THE UNION OF SOCIAL-DEMOCRAT PARTIES ABOUT UNIFYING EFFORTS TO FIGHT FOR THE FREEDOM OF GEORGIA (December, 1925)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

Etranger. 20 cent.
Zone 15 „

Mardi 27 Mai 1924

uisse
elles de la Nuit

ADMINISTRATION: CITÉ, 25
Téléphone Stand 316
ANNONCES ..... Fr. 0.50 } la ligne
RÉCLAMES, Fr. 1.75 à 2,— } de
AVIS MORTUAIRES Fr. 0.60 } 6 points
Avis mortuaires de Sociétés Fr. 2,— par insertion
(maximum 8 lignes)
De 6 h. à minuit (le dimanche dès 6 h. 1/2) s'adr. à la Rédaction, Cité, 19
Bureaux des Annonces
PUBLICITAS
Société Anonyme Suisse de Publicité
5, rue de la Corraterie, 5
GENÈVE
et AGENCE, 22, rue du Mont-Blanc
(VÉRON, GRAUER & Cie)
Nombreuses succursales, agences et correspondants en Suisse et à l'Etranger

ment: les différends relatifs au travail sont soumis à une commission composée de trois membres, l'un représentant les ouvriers, l'autre les commerçants et le troisième, le propriétaire. Cette organisation autonome a l'avantage, en supprimant les rapports directs du personnel et de la clientèle, d'assurer plus de régularité et d'équité dans l'exécution du travail.

Il faut bien citer aussi, ne fût-ce que brièvement, la visite de la fabrique Stucky, importante minoterie, aménagée de la façon la plus moderne, et qui a été fondée par un Suisse. On y voit les céréales devenir farine, puis maracaronis, d'un étage à un autre, et moyennant grand concours d'électricité. Cette fabrique se distingue par la parfaite propreté qui y règne: continuons à manger des nouilles avec sérénité.

Mais, sur cette terre fortunée que baignent les eaux tranquilles de l'Adriatique, l'activité industrielle ne nuit pas à l'aspect de la ville: elle règne discrètement, dans le port qui est

Un grand Georgien

M. Tcheidzé, président de l'Assemblée constituante de Géorgie, qui plaidera demain, en l'aula de l'Université, la cause de son pays. (Photo Pricam.)

AU JOUR LE JOUR

Ce fut excellemment dit par un journal étranger de notre ville: nous n'avons plus de bénéfice à faire nos achats chez les voisins. J'ai raconté naguère le cas d'un de mes bons amis qui, rentrant d'Annemasse, compta qu'il venait de dépenser quatre francs pour en économiser trois.

„დიადი საქართველო" (Un Grand Georgien), სტატია, გაზეთი „La Suisse", კარლო ჩხეიძის ფოტოსურათით (27 მაისი, 1924 წელი)

THE ARTICLE *UN GRAND GEORGIEN* PUBLISHED IN THE SWISS NEWSPAPER – „LA SUISSE" (May 27, 1924)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

...étier d'Oisy ajourne
...n départ pour Pékin

...ghai, 26. (Havas). — Le lieutenant Pel... d'Oisy, qui devait repartir de Shanghai ...n pour Pékin, a dû retarder son dé...

... d'un bateau anglais. — Un garde-côte ... a saisi le bateau anglais « Panama » ... bord un millier de caisses de boissons al...

... de douane français. — Le « Journal of... publie un décret suspendant les droits de ... 10 % « ad valorem » sur les peaux bru... ... ou fraîches et les pelleteries brutes, ... par le décret du 7 avril 1924.

principal est de recruter des époux pour ... dames de cette catégorie. En Angleterre, ... mari complaisant touche une prime qui dépasse parfois cent livres sterling.

Explosion d'une grenade. — Une grenade allemande a explosé au camp de Châlons dans des circonstances qui ne sont pas encore définies. Le soldat Roy, du 38me régiment d'aviation, a été tué sur le coup. Deux de ses camarades, les soldats Meunier et Lorent, ont été grièvement blessés. Trois autres soldats ont été plus légèrement atteints. Une enquête est ouverte par l'autorité militaire.

La fête de l'Empire britannique a été célébrée de façon brillante avec entrain et principalement à l'exposition coloniale de Wembley.

Zurich, 26. — Un grave accident a attristé la course de côte de l'Albis, organisée par le Club motocycliste de Zurich.

Dans un virage proche de l'auberge Zum Unternalbis, un coureur ayant dérapé, vint donner dans un groupe de spectateurs. L'un de ceux-ci, Gustave Bothlin, 53 ans, marié, de Gattikon, qui d'ailleurs s'était porté trop avant sur la chaussée malgré les avertissements réitérés des contrôleurs, a eu de multiples fractures et est décédé à l'hôpital cantonal, où il avait été transporté. Parmi les autres personnes du groupe, plusieurs furent précipitées au bas d'un escalier de cave ; l'une d'elles a eu une commotion cérébrale, et d'autres de légères contusions.

Genève

...ession du Conseil d'administration du B. I. T.

...ingt-troisième session du Conseil d'ad...ration du Bureau international du tra... ouvrira à Genève le 12 juin.

...plus des mesures à prendre pour la ... session de la conférence, le Conseil ...ers de la constitution d'une commis... pour le transfert des fonds des Institu... d'assurances sociales en Haute-Silésie... ...ément à l'article 312 du traité de Ver...

...Conseil examinera la question du rattachement éventuel de l'organisation des réfu... au Bureau international du travail, qui ... suggéré par le haut-commissariat de ... des Nations pour les réfugiés.

...n, le Conseil prendra connaissance du ... de la commission du règlement et de ... la sous-commission du nouveau bâ... ...destiné à abriter les services du Bu...

...Tribunal de Police

...rtisseur, Eugène Wyss, Soleurois, do... ...rue de Lausanne, 41 bis, a frappé sa ... et menacé de la jeter par la fenêtre. ...dividu a déjà été arrêté et déclaré en ...vention à maintes reprises pour les ...s motifs. Le tribunal inflige 15 jours de ... à cet excellent père de famille.

***

...déserteur français, Léon David, est ...uivi pour abandon de famille.

...ndu, dit le Tribunal, qu'en date du 4 mars ... divorce a été prononcé entre les époux ... ; ce dernier a été condamné par le Tribunal ... instance à payer une pension mensuelle ... fr. par mois ; cette somme a été fixée par le Tribunal en ... compte de toutes les circonstances de l'af... et des possibilités de gain du prévenu ; ce dernier manifeste la mauvaise volonté ... évidente à s'acquitter de ses prestations. ...ces motifs, le tribunal condamne Da... ...8 jours de prison avec sursis pendant ...

***

...es Bessat, manœuvre, Vaudois, a aban... le foyer conjugal sans se soucier au... ...ent du sort des siens.

...ndu, dit le jugement, qu'il résulte tant de ... de la procédure que des débats que le pré... ...a complètement abandonné sa famille pour ...ailleurs d'une vie égoïste, sans se préoc... ...en aucune façon des prestations légales qui ...incombent...

...r ces motifs, le tribunal inflige 8 jours ...rison avec sursis au voiage manœuvre.

***

...président Muller s'est longuement ... ...cours de l'audience de nouvelles

UN GRAND PATRIOTE EN EXIL

L'activité politique de M. Nicolas Tcheidzé

...Un assez grand nombre d'invités se sont ...rendus chez M. et Mme Jean Martin, à ...Grigny, pour y rencontrer M. Nicolas ...Tcheidzé, président de l'Assemblée constituante de Géorgie, et considéré, bien qu'en ...exil, comme le véritable chef de l'Etat par ...tous les Géorgiens opprimés.

...Le président du gouvernement géorgien parle ...le français, bien qu'avec difficulté. C'est ...un homme dans la soixantaine, mais d'apparence robuste, plein d'énergie et plein de foi ...dans l'avenir de son pays. Sa carrière politique est déjà longue. En 1884 déjà, il était chef ...de la fraction géorgienne à la municipalité ...Batoum ; il dirigea ensuite l'hôpital de cette ...ville, présida un temps le gouvernement de ...Tiflis.

...Jusque-là son activité s'était arrêtée aux ...frontières de la Géorgie. Lors de la convocation de la troisième Douma, il fut envoyé par ...ses compatriotes à Pétrograd et joua dans la ...troisième et dans la quatrième Douma un ...rôle en vue comme président de la fraction ...géorgienne. Cela se passait en 1908.

...Lors de la révolution de 1917, qui le porta au ...pouvoir. Comme président du soviet de Petrograd et du soviet central russe, ce fut lui qui ...donna Kerensky au gouvernement provisoire. ...Modéré, homme aux sentiments démocratiques très accusés, M. Tcheidzé se sépara nettement des bolchévistes et se retira en Géorgie où il fut l'âme du mouvement pour l'indépendance nationale. La confiance de ses compatriotes l'appela à présider le Conseil national, puis l'Assemblée constituante, cette assemblée qui donna en 1919 au pays une constitution très avancée, dont bien des articles ont été empruntés presque textuellement à la constitution fédérale suisse.

...C'est M. Tcheidzé, enfin, qui représenta la Géorgie à la conférence de la paix. Il se trouvait à Tiflis lors de l'attentat bolchéviste contre l'indépendance géorgienne. Ayant pu fuir à temps, il se rendit à Paris, où résident beaucoup d'exilés comme lui, et où il continue à représenter le gouvernement légitime de son pays. Il ne faut pas oublier que ce gouvernement a été formellement reconnu par les gouvernements signataires du traité de paix et par la Société des nations. L'occupation bolchéviste actuelle a le caractère bien net d'une usurpation et ni l'Angleterre ni l'Italie, en reconnaissant *de jure* le gouvernement de Moscou, n'ont reconnu les droits de ce gouvernement sur la Géorgie.

...M. Tcheidzé qui a été reçu à l'hôtel de ville par M. Gignoux, président du Conseil d'Etat, et au B. I. T. par M. Albert Thomas, parlera mercredi à l'Aula de l'Université. Il le fera sous les auspices du Comité international pour la Géorgie » récemment fondé. M. Alfred Malche, professeur à l'Université, présidera cette réunion, au cours de laquelle on

M. Nicolas TCHEIDZÉ

coup de sympathies à Genève, elle les mérite. Ses amis tiendront sans doute à manifester mercredi par leur présence leur intérêt pour ce pays victime des pires violences, séparé hermétiquement du reste du monde par ses bourreaux, et dont ne nous parviennent, en fait de nouvelles authentiques, que celles que de hardis contrebandiers portent, au péril de leur vie, à travers la montagne jusqu'en Turquie. Même l'Arménie voisine, actuellement bolchévisée, n'est pas sûre pour les patriotes géorgiens.

L'essentiel est de ne pas désespérer, de croire en la vitalité du peuple de Géorgie. Sa volonté de vivre finira par triompher. La sympathie des peuples libres, à défaut de l'aide de gouvernements trop lointains et impuissants, raffermira son courage et l'aidera à surmonter les épreuves. C'est pourquoi il importe de donner à la manifestation de mercredi son maximum d'éclat et de retentissement.

Ed. C.

Sous un camion

Un charretier, M. Bolliger, revenait de Vernier, conduisant un camion chargé de bois, lorsque au passage d'une automobile, son cheval s'emballa. M. Bolliger voulut maîtriser l'animal, mais il glissa et tomba sous les roues du véhicule. Le malheureux, qui avait la jambe droite fracturée et portait plusieurs contusions, fut transporté en auto-taxi à la clinique du Dr Yersin, où on lui prodigua des

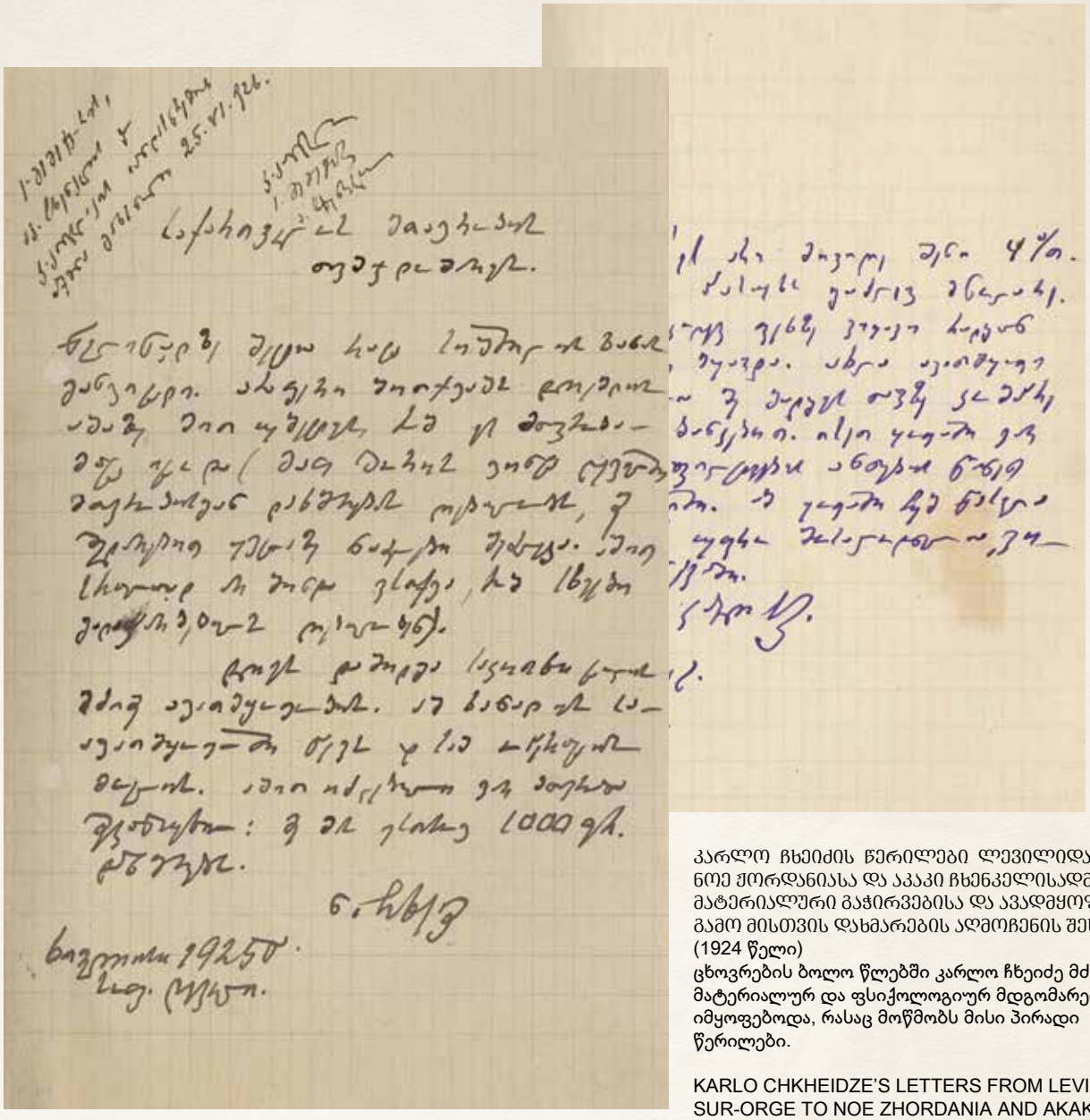

კარლო ჩხეიძის წერილები ლევილიდან ნოე ჟორდანიასა და აკაკი ჩხენკელისადმი მატერიალური გაჭირვებისა და ავადმყოფობის გამო მისთვის დახმარების აღმოჩენის შესახებ (1924 წელი)
ცხოვრების ბოლო წლებში კარლო ჩხეიძე მძიმე მატერიალურ და ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაში იმყოფებოდა, რასაც მოწმობს მისი პირადი წერილები.

KARLO CHKHEIDZE'S LETTERS FROM LEVILLE-SUR-ORGE TO NOE ZHORDANIA AND AKAKI CHKHENKELI ON HELPING HIM WITH HIS MATERIAL HARDSHIPS AND ILLNESS (1924)
In the last years of his life, Carlo Chkheidze was in serious material and psychological condition, which is confirmed by his personal letters.

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The documents are preserved at the National Archives of Georgia

„ნიკოლოზ ჩხეიძის პოლიტიკური აქტიურობა“, სტატია, შვეიცარული გაზეთი „Geneve Tribune“ (1924 წელი)
სტატიაში ჩხეიძე მოხსენიებულია როგორც „დევნილობაში მყოფი დიდი პატრიოტი“.

◀

HE ARTICLE *POLITICAL ACTIVITIES OF MR. NICOLAS THCKHEIDZE* PUBLISHED IN THE SWISS NEWSPAPER – "Geneve Tribune" (1924)
Karlo Chkheidze is mentioned as a *Great Patriot in Exile*.

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

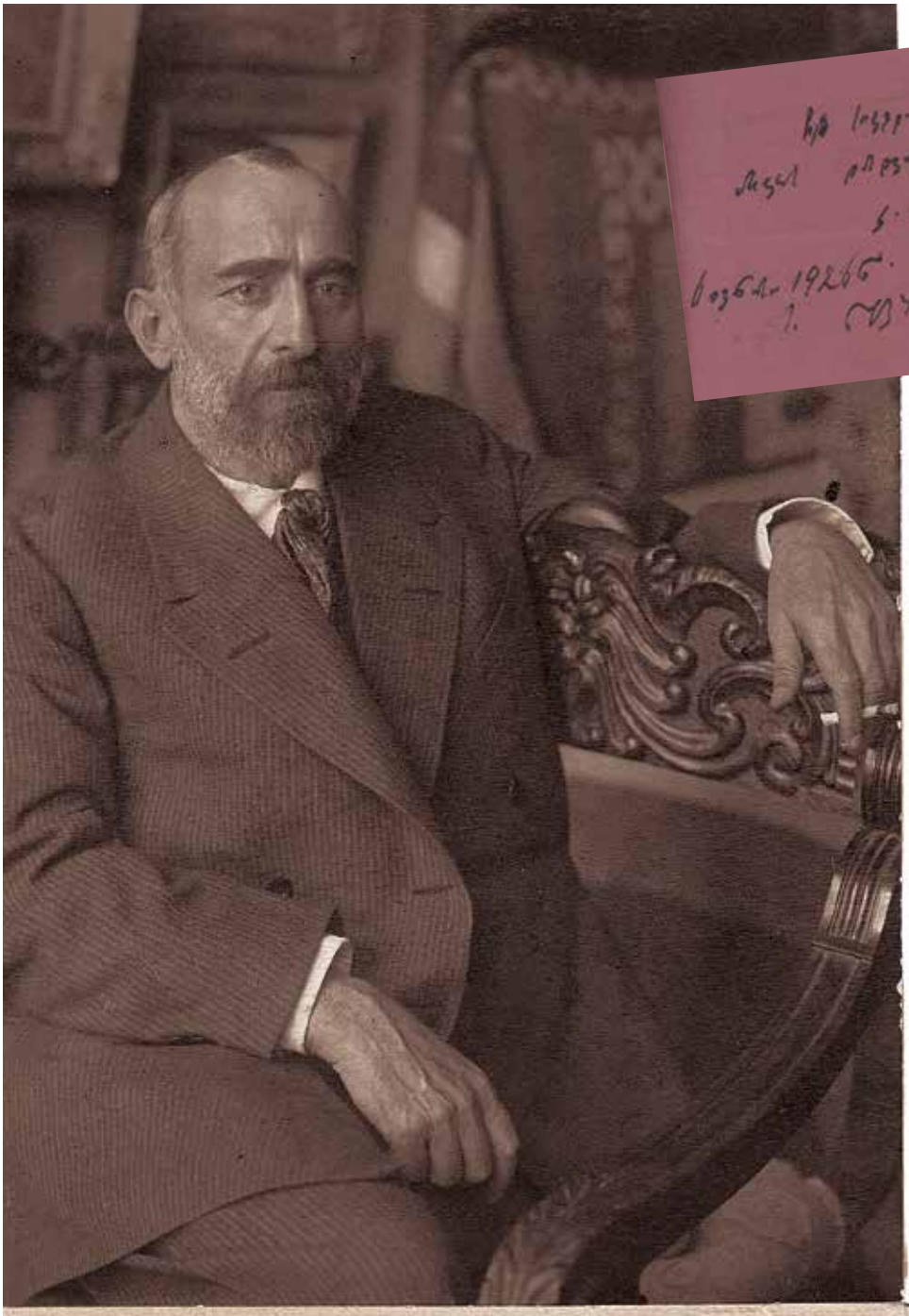

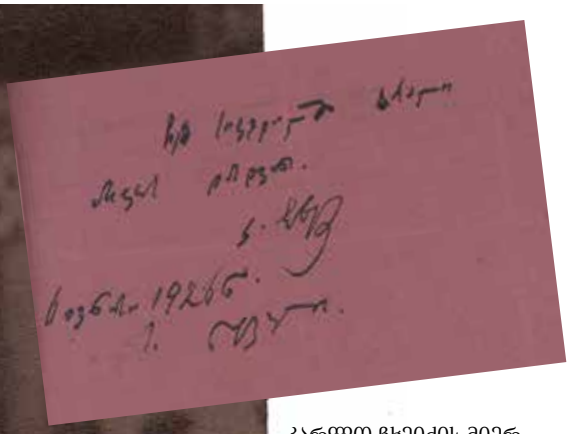

კარლო ჩხეიძის მიერ თვითმკვლელობის წინ ქალალდზე დაწერილი ფრაზა: „ჩემს სიკვდილში ბრალი არავის დასდვათ“ (6 ივნისი, 1926 წელი)

K.CHKHEIDZE'S SUICIDE NOTE: „DO NOT ACCUSE ANYBODY OF MY DEATH“ (June 6, 1926)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

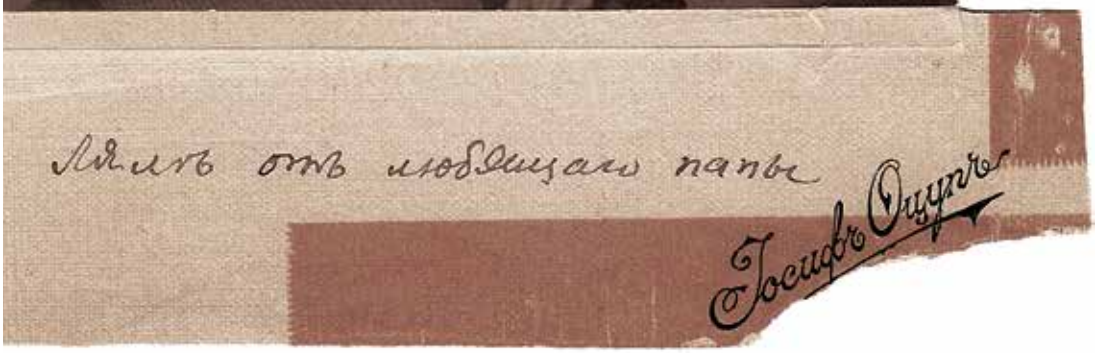

კარლო ჩხეიძის ფოტოსურათი (თარიღი უცნობია) წარწერა ფოტოზე: „ლალას მოსიყვარულე მამისგან“.

KARLO CHKHEIDZE PHOTO (date unknown) Inscription on the photo: „To Lala from loving father“.

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheidze Collection

ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძის დაკრძალვის ამსახველი ფოტოსურათები (ივნისი, 1926 წელი)
PHOTOS FROM NIKOLOZ (CARLO) CHKHEIDZE'S FUNERAL (June, 1926)

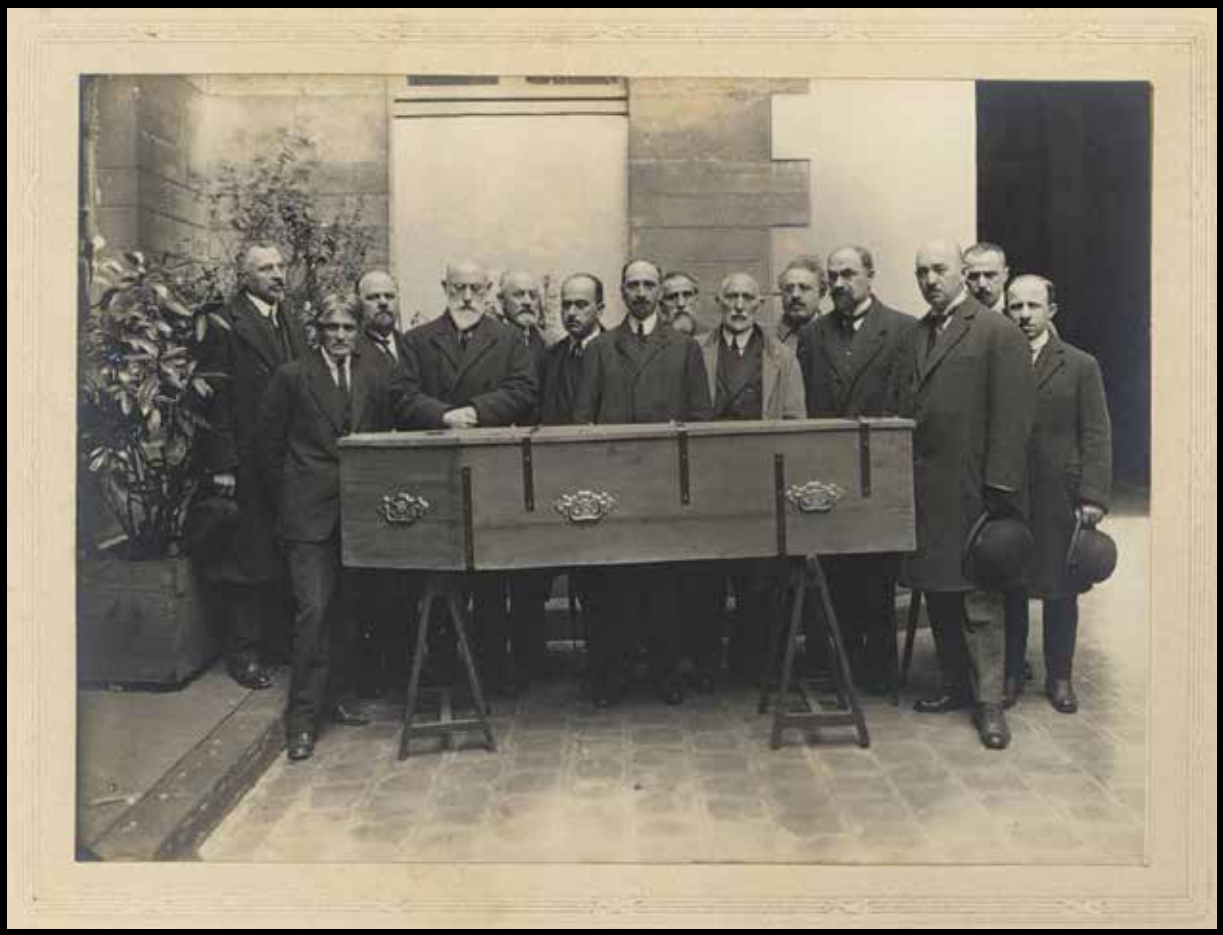

მარცხნიდან მარჯვნივ: 1. რაჟდენ არსენიძე 2. გრიგოლ ურატაძე 3. აკაკი ჩხენკელი 4. ნოე ჟორდანია 5. გიორგი გვაზავა 6. დავით შარაშიძე 7. ნოე რამიშვილი 8. სამსონ ფირცხალავა 9. ექვთიმე თაყაიშვილი 10. უცნობი პირი 11. კონსტანტინე კანდელაკი 12. ევგენი გეგეჭკორი 13. ირაკლი წერეთელი 14. იოსებ ელიგულაშვილი

Photo N1: On the First photo (from left to right): 1. Razhden Arsenidze 2. Grigol Uratadze 3. Akaki Chkhenkeli 4. Noe Zhordania 5. Giorgi Gvazava 6. Davit Sharashidze 7. Noe Ramishvili 8. Samson Pirtskhalava 9. Ekvtime Takaishvili 10. Unknown person 11. Konstantine Kandelaki 12. Evgeni Gegechkori 13. Irakli Tsereteli 14. Ioseb Eligulashvili
Photo N2: Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, Pere Lachaise cemetery, Paris
Photo N3: Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, Pere Lachaise cemetery, Paris
Photo N4: Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, in the center – Noe Ramishvili
Photo N5: Mourners on Karlo Chkheidze's funeral, in the center – Irakli Tsereteli.

N1-3: ფოტოები დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The photos are preserved at the National Archives of Georgia

N4: ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

N5: ფოტო დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The photo is preserved at the MIA Archive of Georgia

კარლო ჩხეიძის დაკრძალვის ცერემონია პარიზის პერ ლაშეზის სასაფლაოზე
Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, Pere Lachaise cemetery, Paris

დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
Preserved at the National Archives of Georgia

კარლო ჩხეიძის დაკრძალვის ცერემონია პარიზის პერ ლაშეზის სასაფლაოზე
Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, Pere Lachaise cemetery, Paris

დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
Preserved at the National Archives of Georgia

კარლო ჩხეიძის დაკრძალვა, ცენტრში - ნოე რამიშვილი
Nikoloz (Karlo) Chkheidze's funeral, in the center – Noe Ramishvili

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

ჭირისუფლები კარლო ჩხეიძის დაკრძალვაზე, ცენტრში - ირაკლი წერეთელი.
Mourners on Karlo Chkheidze's funeral, in the center – Irakli Tsereteli.

ფოტო დაცულია საქართველოს შსს არქივში
The photo preserved at the MIA Archive of Georgia

ცნობილი ევროპელი პოლიტიკოსების: ემილ ვანდერველდეს, კარლ კაუცკის და პაველ აქსელროდის სამძიმრის დეპეშები, გაგზავნილი კაკი წერეთლისადმი კარლო ჩხეიძის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით (ივნისი, 1926 წელი)

WELL-KNOWN EUROPEAN POLITICIANS: EMIL VANDERVELDE, KARL KAUTSKY AND PAVEL AXELRODS' CONDOLENCES SENT TO KAKI TSERETELI ABOUT KARLO CHKHEIDZE'S DEATH (June, 1926)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

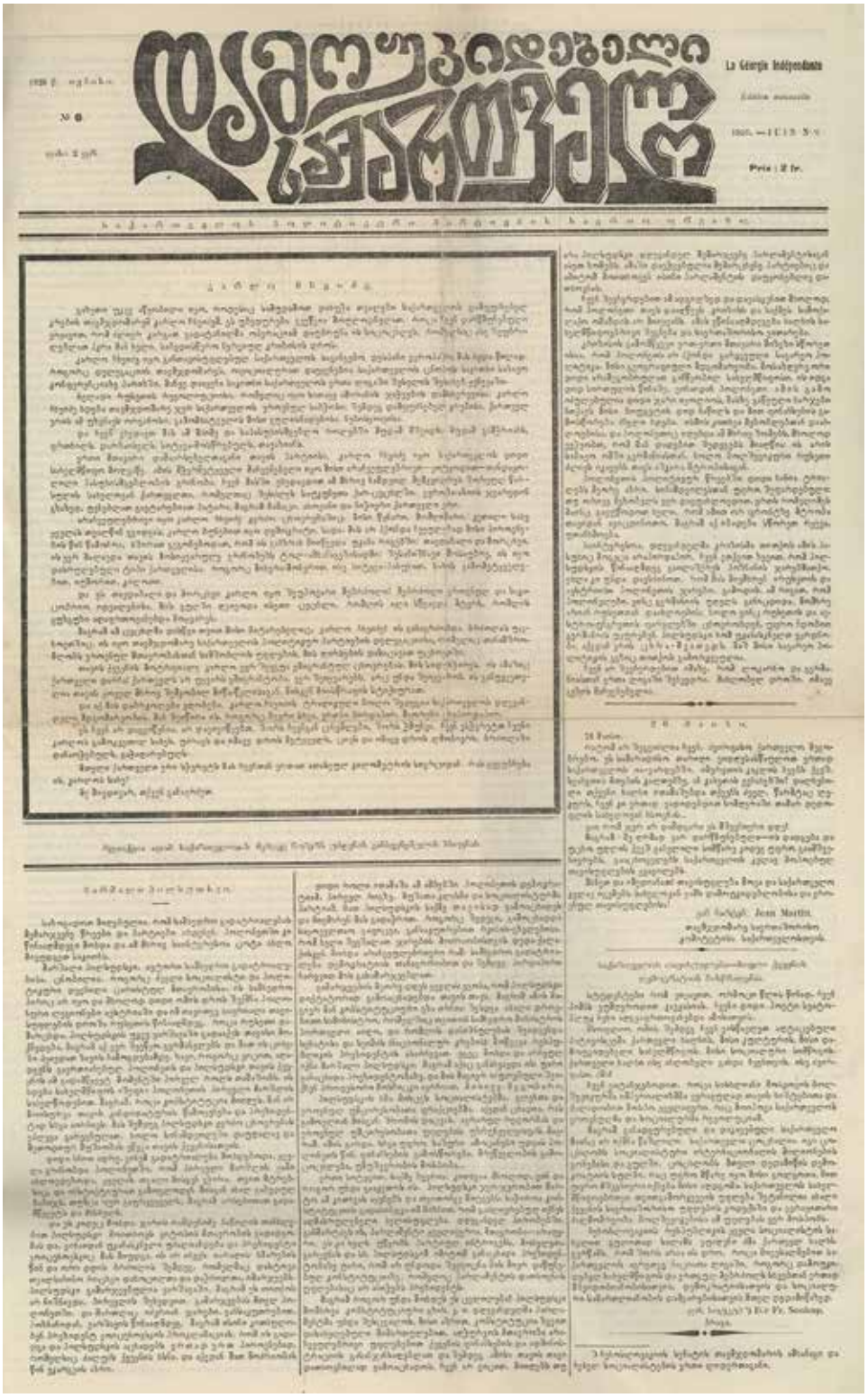
დამოუკიდებელი საქართველო

La Géorgie Indépendante

კარლო ჩხეიძის ნეკროლოგი გამოქვეყნებული საფრანგეთში გამომავალ გაზეთში - „დამოუკიდებელი საქართველო“ (ივნისი, 1926 წელი)
ნეკროლოგის ბოლო ფრაზა: „მე მივდივარ, თქვენ გააგრძელეთ!“

KARLO CHKHEIDZE’S OBITUARY IN THE NEWSPAPER PUBLISHED IN FRANCE – „INDEPENDENT GEORGIA“ (June, 1926)
Last words of the obituary: „I’m leaving, you continue!“

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

Самоубийство Чхеидзе.

ПАРИЖ, 12 июня. (ТАСС). Несколь
дней тому назад покончил с собой вож

„ჩხეიძის თვითმკვლელობა“ - რუსეთის მთავარი საინფორმაციო სააგენტოს ინფორმაცია, სააგენტო “TACC” მიერ (12 ივნისი, 1926 წელი)

„CHKHEIDZE’S SUICIDE“ – INFORMATION BY THE MAJOR RUSSIAN INFORMATIONAL AGENCY, TASS (TACC) (12 June, 1926)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

4

LES OBSÈQUES DE L'ANCIEN PRÉSIDENT DE GÉORGIE M. TCHEIDZÉ, ONT EU LIEU HIER

M. BLUM, PRONONÇANT SON DISCOURS AU PÈRE-LACHAISE; A SA GAUCHE, M. GUGNETCHKORI

Les obsèques de M. Tcheidzé, ancien président de Géorgie, dont nous avons relaté, lundi dernier, le suicide dû uniquement à l'exil et à la nostalgie de sa patrie asservie, ont eu lieu hier après-midi au cimetière du Père-Lachaise, où des discours ont été prononcés sur la tombe par MM. Blum, Gugnetchkori et Bracke.

საქართველოს ყოფილი პრეზიდენტი, ჩხეიძე დაკრძალეს გუშინ - გაზეთი „Excelsior“ (16 ივნისი, 1926 წელი)

FUNERAL OF CHKHEIDZE, FORMER PRESIDENT OF GEORGIA WAS HELD YESTERDAY – NEWSPAPER „EXELSIOR“ (June 16, 1926)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

La tragica fine
di Nicolas Tcheidzé

Giorni fa, a Parigi, dov'erasi rifugiato dopo gli avvenimenti della

Georgia, cessava di vivere, suicida, Nicolas Tcheidzé.

Nato nel 1865, nella provincia di Kutais in Georgia, Nicolas Tcheidzé, fino alla scoppiare della guerra, era stato il capo di tutto il movimento socialista e rivoluzionario russo. Nel 1917, con la rivoluzione Kerensky, fu eletto presidente del Comitato Esecutivo dei Soviety di tutta la Russia. Dopo il colpo di stato bolscevico, ritornò nella Georgia, emancipatasi dalla Russia, e fu eletto presidente di quella giovane repubblica. Ma nel febbraio del 1921, l'armata rossa, irrompendo in Georgia, riuscì ad abbattere il governo socialista annientando la Georgia, e Tcheidzé fu costretto a rifugiarsi in Francia.

Il compagno Tocchetti, che fu ministro dell'interno del governo Kerensky intervistato dal Quotidien, ricordando l'opera di Tcheidzé, ha espresso alcuni giudizi, che è bene siano noti in Italia, dove la socialdemocrazia russa è continuamente diffamata dall'organo dei comunisti:

« Dalla sua giovinezza, egli ha detto, Tcheidzé appartenne a quel piccolo gruppo marxista che, in Russia, aveva osato organizzare l'azione operaia sotto l'antico regime. I nostri militanti erano costretti ad annullarsi, a nascondersi, perseguitati dalla polizia zarista. E intanto la Georgia era all'avanguardia delle nuove idee. Con la rivoluzione del 1905, la democrazia in Georgia trionfò completamente, si impadronì del potere e diede al paese un esempio di organizzazione disciplinata e di forza coerente, di cui Tcheidzé fu il principale artefice. Ma, abbiatelo, la rivoluzione in Russia soggiacque e la repressione fu quanto mai feroce. Tutte le libertà pubbliche, conquistate a caro prezzo, furono soppresse d'un colpo. Non rimase che una fortezza: la Duma. Là soltanto le aspirazioni del popolo potevano farsi sentire a mezzo dei rappresentanti della classe operaia.

Ma la Duma fu anch'essa dissolta col colpo di stato Stolypine il 3 giugno 1907. Sembrava che nella sopravvivenza della rivoluzione Senonchè lo zarismo fu costretto a convocare un nuovo Parlamento e in seguito ad una parodia di consultazione elettorale, i socialisti riuscirono ad eleggere un certo numero di deputati, che furono capeggiati da Tcheidzé. Egli era allora non soltanto il capo riconosciuto del socialismo georgiano, ma di tutto il socialismo russo. Durante quei giorni oscuri di oppressione e di terrore, una voce, una sola voce si levava senza tregua, alta e solenne, a protestare e denunziare, incorando le masse. Nei dieci anni della sua presidenza del gruppo parlamentare socialista panrusso fu fatto il processo al regime. Ciascuno dei suoi discorsi aveva un'enorme ripercussione in tutto il paese. La sua eloquenza ironica, sarcastica, aggrediva senza titubanze il governo zarista. Tutti coloro che non potevano o non osavano parlare, stampavano e diffondevano quei discorsi profittando dell'immunità parlamentare che preservava l'oratore dalla censura.

Sotto quel regime di ferro l'autorità e la popolarità di Tcheidzé divennero eccezionali e quando venne l'ora della liberazione e lo zarismo fu sbaragliato dalla grande rivoluzione del 1917, Tcheidzé fu eletto presidente del Soviet e presidente del Comitato Esecutivo dei Soviety di tutta la Russia. Quando il socialista Kerensky, vice presidente dello stesso Comitato, diventava, in virtù della sua rinomanza e del prestigio che è eccitava su tutte le classi della società, capo del governo provvisorio, Tcheidzé rimase il vero capo delle classi lavoratrici e del partito socialista.

Moutet e Thomas, delegati in quell'epoca in Russia dal Partito francese, hanno sovente attestato la loro ammirazione e il loro rispetto per quest'uomo che, nel più bel momento di rivincita democratica, incatenava i cuori, soggiogava le folle.

Egli rimase capo finchè la democrazia socialista fu maggioranza nei Soviety. Ma visto in seguito dal bolscevismo, dovette abbandonare il suo posto e rifugiarsi in Georgia, sua patria natale, che era allora costituita in repubblica democratica indipendente. Tcheidzé fu presidente della sua prima assemblea costituente. La giovane repubblica, nei tre anni di vita, guidata da lui, riuscì a realizzare le riforme, per le quali era stata fatta la rivoluzione del marzo 1917: confisca delle terre appartenenti ai signori e trapasso ai contadini; istituzione politica basata sull'eguaglianza di tutti i cittadini di ambo i sessi; legislazione operaia secondo i metodi socialisti.

Nella qualità di presidente della delegazione che fu inviata a Parigi per difendere la causa della Georgia in Europa, Tcheidzé mostrò, durante la sua missione, una dignità ed una chiaroveggenza incomparabili, senza mai dimenticare che la vita nazionale di un piccolo popolo indipendente è legata al grande movimento internazionale della democrazia socialista. Tornato in Georgia assistette all'invasione della sua patria da parte dell'armata rossa. Fu costretto alla fuga. I suoi ultimi anni sono passati in esilio, ed è morto, è dato la morte depresso, disilluso, esasperato ».

I funerali, al cimitero di Père-Lachaise, ebbero luogo martedì, 15 corrente, col concorso dei maggiori uomini della democrazia socialista francese e russa.

ნიკოლოზ ჩხეიძის ტრაგიკული აღსასრული - გაზეთი „Giustizia“ (27 ივნისი, 1926 წელი)

THE TRAGIC END OF NICOLAS CHKHEIDZE - NEWSPAPER GIUSTIZIA (June 27, 1926)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

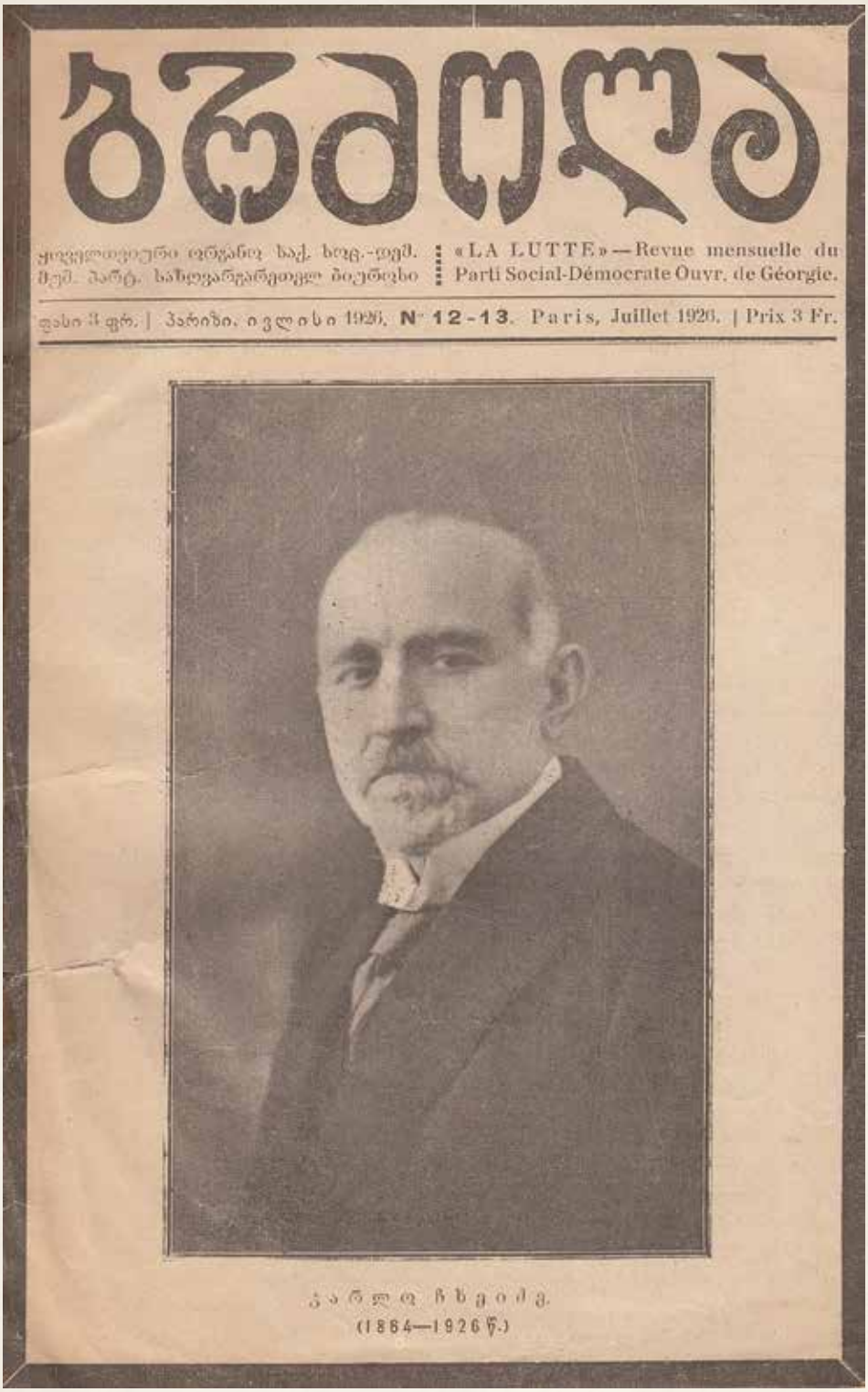

ბრძოლა

ქართველთა ორგანო საქ. სოც.-დემ. მუშ. პარტ. საზღვარგარეთული ბიურო

«LA LUTTE» — Revue mensuelle du Parti Social-Démocrate Ouvr. de Géorgie.

ფასი 3 ფრ. | პარიზი, ივლისი 1926. N° 12-13. Paris, Juillet 1926. | Prix 3 Fr.

კარლო ჩხეიძე.
(1884—1926 წ.)

კარლო ჩხეიძის ნეკროლოგი, გამოქვეყნებული საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული მუშათა პარტიის მიერ საფრანგეთში გამომავალ გაზეთში - „ბრძოლა“ (La Lutte), (ივლისი, 1926 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S OBITUARY IN THE NEWSPAPER PUBLISHED BY SOCIAL-DEMOCRATIC PARTY OF GEORGIA IN FRANCE – *THE STRUGGLE/ LA LUTTE* (June, 1926)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

კარლო ჩხეიძის საფლავი პარიზის პერ ლაშეზის სასაფლაოზე (2018 წელი)

KARLO CHKHEIDZE'S GRAVE IN THE PARIS PERE LACHAISE CEMETERY (2018)

ფოტო საქართველოს პარლამენტის ვებსაიტიდან
Photo from the website of the Parliament of Georgia

კარლო ჩხეიძის ქალიშვილი, ვერონიკა (ლალა) ჩხეიძე (1940-იანი წლები)

KARLO CHKHEIDZE'S DAUGHTER, VERONIQUE (LALA) CHKHEIDZE (1940's)

ვერონიკა ჩხეიძის კოლექცია
Veronique Chkheize Collection

საქართველოს სოციალ-დემოკრატიული პარტიის
ყველა ორგანიზაციების ინიციატივით და
ტერ მარიუს მუტჩს საპატიო თავმჯდომარეობით
პარიზში, 1965 წლის 4 ივლისს, 15 საათზე გაიმართება,
შესამე და მეოთხე «დუმის» ოპოზიციის ლიდერის,
საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარის

კარლო ნიკოლოზ ჩხეიძის

დაბადებიდან ასი წლის აღსანიშნავი დღე.

44 rue de Rennes. Paris

Metro St-Germain-dés-Prés.

მომწყობი კომისია.

კარლო ჩხეიძის დაბადებიდან 100 წლისთავისადმი მიძღვნილი იუბილეს მოსაწვევი ბარათი (4 ივლისი, 1965 წელი)

KARLO CHKEIDZE'S 100TH BIRTHDAY ANNIVERSARY INVITATION CARD (4 July, 1965)

დოკუმენტი დაცულია საქართველოს ეროვნულ არქივში
The document is preserved at the National Archives of Georgia

ISBN 978-9941-8-1469-3